Gebetbuch

für

gebildete Frauenzimmer

mosaischer Religion.

Zum Gebrauche bei der öffentlichen als auch häuslichen Gottesverehrung.

von

P. Beer,

Lehrer der Moral, der israelitischen Gymnasial und Hauptschuljugend in Prag.

Prag 1815.

Bey C. W. Enders.

געבעטבוך

פֿיר

געבילדעטע פֿרויענצימער
מאָזאַישער רעליגיאָן

זום געבראוכע בייא דער עפֿפֿענטליכען
אלס אויך הייזליכען גאטטעס פֿערעהרונג

פֿון

פ״בעער

לעהרער דער מאָראַל דער
איזראעליטישען יוגענד אונד
הויפטשולע אין פראג

פראג. 1815

בייא קור׳ ענדערס

דעם

אַנדענקען

איינער גוטן טאָכטער

זאָפיע בער *

געווידמעט.

---

* געבאָהרן אים יאַהרע 5556

געשטאָרבן אים יאַהרע 5574

פאָררעדע

רעליגיאָן בעשטעהט , וויא יעדער מַן ווייס , אויז ערקענטניס גאָטטעס אונד בעפאָלגונג זיינער נאַטירליכען , אַלז אויך געאָפפענבאַרטען געבאָטע : דאַ נון גאָטט זיינעם וועזען נאַך אונבעגרייפבאַר איזט , זאָ פערשטעהט מַן אונטער ערקענטניס גאָטטעס , בלאָס דיא ערקענטניס זיינער געטטליכען אייגענשאַפטען : דיזע ווערדן געוועהנליך איינגעטהיילט , אין איבערנאַטירליכע , אַלז אַללמַכט , אַללוויסענהייט , עוויגקייט , א , ז , וו : דאַן אין מאָראַלישע , אַלז אַללגיטע , בַאַרמהערציגקייט , גערעכטיגקייט , א , ד , ג , דיא ערקענטניס דער ערשטערן , איבערצייגט אונז פאָן זיינער העכסטען מַכט אונד דויער , אונד מַכט אונז צור בעפאָלגונג זיינער געבאָטע אום זאָ וויליגער : דיא צווייטן , ערפיללן אונזער הערץ מיט ליבע געגען איהן , אונד שפאָרנען אונז אַן , איהם , זאָ ווייט עס אונז היניעדן מעגליך איזט , עהנליך צו ווערדען : דיא קענטניס אונזרער פפליכטען איזט אונז נאָטהווענדיג , וויל וויר זיא זאָנסט אויז צו איבן ניכט אים שטאַנדע ווערן : — ביידעס , דיא ערקענטניס גאָטטעס אונד זיינער געבאָטע דעם מענשען בעקאַנט צו מַכען , איזט דער צוועק דעס יוגענדליכן אונטערריכטס אין דער רעליגיאָן : דאַ נון אַבער דיזער : ווען דער מענש אין דיא וועלט טריטט , טהיילס דורך גע־

טעפּטע

שעפּטע, טהיילס דורך ערוואַכטע לײדענשאַפטען
אונד אַנדרע פערהעלטניסע, לײכט פֿערלאָהרען געהט,
זאָ זינד עפֿטערע ערמינערונגסמיטטעל היעצו אונענט=
בעהרליך ; אונד דיזע זינד, ענטוועדער אײגנעס
נאַכדענקען, אָדער דאַז לעזען ערבויליכער שריפֿטען אונד
פֿאָרציגליך, גוט געשריבנער געבעטע, וועלכע
אונז אַן אונזרע פֿערהעלטניסע געגען גאָטט, אונד אַן
אונזרע פֿפֿליכטען ערינערן ׃

ווי וועניג דער געוועהנליכע יוגענד אונטער=
ריכט בײא אונזרער נאַציאָן איבערהױפּט, אונד בײא
דעם ווייבליכען געשלעכטע בעזאָנדרס, דיזעם אָבן
אַנגעגעבענן הױפּטצוועק ענטשפּריכט, איזט לײדר!
צו בעקאַננט, דאַס היעריבר, אויך נור איין אײנצי=
געס וואָרט צו זאַגען נאָטהווענדיג ווערע ׃ עס
בלײבט אַלזאָ דיעס פֿאַלס נור דאַז אײנע איטצט ׃ פֿאָר=
ציגליך פֿיר פֿרױענציאר איבריג, נעמליך זיא אויף
דעם וועגע דער אײגנען בעטראַכטונג, דורך אַנ=
לײטונג דעס געבעטעס, איט דען אײגענשאַפֿטען אונד
דעם ווילן גאָטטעס בעקאַננט צו מאַכען, אונד דיס דורך
אַנדאַכט אין אַנרעגונג צו בריגנען ׃ אַבר עבן צו די=
זעם ציעלע פֿעהלט עס אַן אַנלײטונג אונד געבעטביכרן
בײא אונזרער נאַציאָן גאַנז ׃ צוואַר איזט דאַז אַללגעמ=
אײנע געבעט בוך, אָדער ס ד ו ר ת פ ל ה, וועל=
כעס בערײטס פֿאָראַעהר אַלז צוויא טויזענד יאַהרען,
פֿאָן דען ווייזן אונזרער נאַציאָן (אנשי כנסת הגדולה)
פֿערפֿאַסט ווארדע, בעזאָנדרס דאַ עס הערר פ ר י ד=
ל ע נ ד ר אונד דער זעליגע מ י י כ ל דורך שענע
איבר=

איבערזעטצונגען , דעם ווייבליכען געשלעכטע ברויכ=
באר געמאכט האבען , זעהר גוט אונד ניטצליך · אלז=
ליין , דאס דיזעס געבעטבוך , ערשטענס בלאס אויף אל׳גיג=
איינע פעללע בערעכנעט איזט ; צווייטענס דורך
דען אללגעמיינען אונד אללטעגליכען געברויך דעם
בעטענדען זא זר געוואָהנהייט געוואָרדען איזט ,
דאס דיא וואָרטע איהם אונווילליהרליך אויז
דעם מונדע פאהרען , אָהנע דאס קאָפף אונד הערץ
דאזו איינדעמטע פיהלט · (* אונד דריטטענס , דורך
זיינען צוזאממענהאנג דער בעטענדע איינע צייטלאנג
אים געבעטע אנגהאלטען אוט , וועלכעס עבען דיא אויפ=
מערקזאמקייט צערשטרייעט · (* * זא זינד נעבסט
דיזען געבעטען , דיא איזאר איהרען נוטצען האבען , דאך
געבעטע אין פרשידענען פעללן , אונד קירצערן אינ=
האלטס

---

*) זא פינדען וויר אים תלמוד , מסכת ראש השנה ,
זאגט ר׳ אחויק מנח טיבו לרישיה , דכי אטי
לאודים הוה כרע מגראיה · דאס איזט : איך
דאנקע איינעם קאָפפע , דען זא באלד איך (אים
געבעטע) קאָמע ביז מאן אודים , זא בייגט ער
זיך פאָן זעלבסט ·

**) זיא ניכט פארשנעלל איט דעם אונדע , אונד
גיסטע דיין הערץ ניכט אין אייטלן וואָרטן אויז ·
גאָטט איזט ערהאבען אים הימאל , דוא בייזט אויף
נידריגער ערדע ; לאס דעסוועגן דיינעס גע=
בעטס וועניג זיין · קהלת ה׳ , א׳ ·

האַלטט , זאָ וואָהל מיר טעאפל אַלז בייא דער הייליגען
אַנדאַכט , ניכט נור זעהר צוטרעגליך , זאָנדרן אונענט=
בעהרליך · וועלכעס מיך ניעמאַנד , דער איבער דען
צוועק דעס געבעטס נאַכגעדאַכט האַט , אין אַברעדע
שטעללן ווירד ·

דיזע בעטראַכטונגען האַבען איך פעראַנלאַסט
צום געברויכע פיר איינע גמטין , אונד איינע , נון זע=
ליגע טאָכטר , איינינע געבעטע , טהיילס צו זאַאמלן אונד
טהיילס זעלבסט צו פערפאַסן · דאַ נון דער פאַלל איינ=
געטרעטן איזט , דאַס דיא זאָ גענאַנטען תחנות ,
פאָן אונזרער זאָ וויין אַלז וואָהלטהעטיגן רעגירונג לויט=
פאָרלייפיגער נאַכריכט (* פער באָטען ווארדען , זאָ
האַבע איך ענטשלאָסן , דיזע פיר איינע פאַמיליע
פער=

---

*) אונד דיס איזט פאָללעם רעכטע · דען ער ט=
טענס איזט שאָן איהר איניהאַלט , טהיילס
אונצוועקמעסיג , טהיילס זאָ גאַר אונוויירדיג דעם
העכסטען וועזן פאָר צו טראַגן · צווייטענס
זינד זיא ניכט געאייגנעט דען צוועק דעס בע=
טענס , נעמליך ערקענטניס גאָטטעס אונד ער=
אינערונג אַן דיא פפליכטן צו ערוועקן , דאַ זיא
בלאָס צייטליכע גיטר צום צילע האַבן · דריט=
טענס זינד זיא אים גייסטע דעס פירצעהנטן
אונד פינפצעהנטן יאַהר הונדרטס אַבגעפאַסט ,
וואָ צווישן דען פערשיעדנען רעליגיאָנס פארטע=
הייען

פערפאסטען געבעטע, איט מייניגען אנדערן צו
פערמעהרן, אונד צום אללגעמיינען געברויכע הע=
רויז צו געבן ; צוואר זינד דיזע געבעטע מעהר בע=
טראכטונגען, אלז געבעטע, דאז הייסט, אונטרע=
דונגען איט גאטט, מיט מייגענטליכען זין ; אבר דיס
זאללטען זיא אויך גמאעס איהרעס צוועקט, אונד
פראגע דער בעדייטונג דעס ווארטעס תפלה, אבּ=
געלייטעט פאן דעם ווארצלווארטע פלל (בעטראכ=
טונג, דענקן), זיין ;

מיך

הייען, דער גריאיגסטע האט אונד דיא בלו=
טיגסטן פערפאלגונגען הערבשטן, אונד אמן
איבר דען אנדערס דענקענדן, דען אמן ניכט
נאך זיינען ווילן בעקערן, אבר אויך ניכט אן
איהן זיינען זא געבנאנטן אייפר פיר דיא גאטטעס=
זאכע טהעטיג צייגן קאנטע, אויף דאז ווע=
ניגסטע פייער פאם היאאל ווינשטע, אונד דען
גאטט דער גיטע אונד ליבע, דען פאטר אללער
מענשן, צור ראכע אויפפאדערטע ; אונד ענד=
ליך פירטענס, זינד זיא אין מיינער זא אונ=
דייטשען שפראכע, אונד אין מיינעם זא פער=
ווירטן שטילע געשריבען, דיא מיינעם יעדען
פרויענציאר פאן געשמאק אונד בילדונג, דאז
געשעפט דעס בעטענס פערליידן מוסטן ;

איך האָפֿע, דאַס קיין געבילדעטעס פֿרויענצימר, — אונד נור פֿיר דיזע האַבע איך געשריבען: דען אונגעבילדעטע קענטען, אונד פֿערבילדעטע וואָללען איך ניכט פֿער־שטעהן — זיך שטאַן ווירד, דיזעס געבעטבוך אויף איהרע טאָאַללעטע פֿינדען צו לאַססען, אונד עפֿטערס דאַ־פֿאָן געברויך צו מאַכען. דען איינע אַבזיכט בייא דיזן אויפֿגעשטעללטען בעטראַכטונגען איזט קיינעס וועגס, דיא פֿריידען דעס לעבענס, דיא גאָטטעס פֿאַטרהאַנד, דעם מענשען צום גענוססע, ניכט אַבער אום דאַבייא צו דאַרבען, זאָ אַנגיגפֿעלטיג, אונד אין איינעם זאָ זע־גענרייכען איבערפֿלוססע אויז צו שטרייען דיא גנאַדע האַטטע, צו פֿערשייכען, זאָנדרן פֿיל מעהר, דורך היגלעגקונג צום וואַהרן צוועק. זיא גענוסבאַרער, אַנגענעהמר אונד דויערהאַפֿטער צו מאַכען.

דער בייאפֿאַלל איינס איינציגען עדלדענקענדן, איט זיינער דיס = אונד יענזייטיגען בעשטיאמונג בע־קאַנטן פֿרויענציאמערס, זאָלל איך טויזענדפֿאַך שאַד־לאָז האַלטען, פֿיר דען טאַדל, דער אונפֿערשטענדיגען, לייכטזיניגען אונד טאַדלזיכטיגען בייא ערלייא געשלעכטס. גאָטט געבע, דאַס אַללע דיא געברויך פֿאָן דיזעם געבעטבוכע מאַכען, דען נוטצן דרויז ציהן מעגען, נאַך דעם וואונשע דעס

פֿערפֿאַססערס.

אינהאַלט

— () —

מינהאלט׳

עפענטליכע אנדאכט׳

---

1 בייאם אייטריטע אין דען טעמפל ׳
2 עבן דיזעס אינהאלטס :
3 אללגעמיינעס געבעט ׳
4 עמפפעהלונג דער מענשן דער געטליכען פֿאר־זארגע ׳
5 אם שבת
6 בייא דעם הערויזנעהאן דער געזעטצראללע (ספר תורה) אויז דער הייליגען לאדע (ארון הקודש) ׳
7 בייא עבען דיזער געלעגענהייט אם נייאיאהרס־אונד פרזעהונגסטאגע ׳
8 עבען דיזעס אינהאלטס אן דען דרייא הויפט פֿעסטען ׳ שלש רגלים ׳
9 פֿיר דען רעגענטן ׳
10 אם פֿאראבענדע דעס נייען יאהרס (ערב ראש השנה) ׳
11 אם נייאיאהרס טאגע (ראש השנה) ׳
12 אם פֿערזעהנונגס אבענדע (כל נדרי) ׳
13 אם פֿערזעהנונגסטאגע (יום כפור) ׳
14 טרויריגע פֿאלגן דער זינדע ׳
15 בערייאונג דער זינדן ׳

16 (הזכרת נשמות) אם ערשטען יאהרע נאך דעם אבשטערבען מיינעס פערוואנדטען אדער פריינדעס ׃
17 אם ערשטען יאהרע נאך דעם אבשטערבען דער עלטרן ׃
18 פיר לענגסטע פערשטארבענע עלטרן ׃
19 געבעט איינער וויטווע ׃
20 אום הייליגע רוהע אונד גליקזעליגקייט ׃
22 פיר קינדער ׃
21 אין קומר אונד ליידן ׃
23 שלוס געבעט אם פערזעהנונגסטאגע (נעילה) ׃
24 אם היטטענפעסטע (סוכות) ׃
25 אם בעשלוספעסטע (שמיני עצרת)
26 אם איבערשרייטונגספעסטע (פסח)
27 אם וואכענפעסטע (שבועות)

הייליגע אנדאכט

28 מארגענגעבעט ׃
29 עבען דיזעס איננהאלטס ׃
30 געבעט איינער הויזמוטער ׃
31 עבען דיזעס איננהאלטס ׃
32 געבעט איינער עהעגאטטין ׃
33 אם יאהרסטאג דער פערמעהלונג ׃
34 אם געבורטסטאגע ׃
35 אין גליקליכען אומשטענדען ׃

אין

36 מין אונגליקליכען אומשטענדן ·
37 מים אנהאַלטענדן אונגליקע ·
38 מין פּראַוטה ״
39 מין מיינער אונגליקליכען עהע ·
40 געבעט מיינער האַנדעלספּרויז ·
41 מים אַלטער ·
42 פיר קינדער ·
43 ווען קינדר אַנפאַנגען דיא שולע צו בעזוכען ·
44 פיר הערראַנוואַכסענדע קינדר ·
45 ביים וועגצוגע מיינעס קינדעס אויז דעם הויזע
דער עלטרן ·
46 ווען קינדר אין דער פֿרעמדע זינד ·
47 פאָר דער בעראַטהשלאַגונג וועגן פֿרזאָרגונג מיי
נעס קינדעס ·
48 אַם טאַגע דער פֿראיעהלונג מיינעס קינדעס
49 געבעט מיינער שטיפֿמוטר ·
50 אַבענד געבעט ·
מין קראַנקהייט אונד שוואַנגרשאַפֿט ·
51 ביים שוועכליכער געזונדהייט ·
52 ביים אַננעהרונג מיינער קראַנקהייט ·
53 וועהרענד דער קראַנקהייט ·
54 דער קראַנקע אַם מאָרגן ·
55 דער קראַנקע אַם אַבענד ·
56 ביים געפֿעהרליכער קראַנקהייט ·
57 נאַך דער גענעזונג ·
58 וועהרענד דער קראַנקהייט דעס גאַטטען ·
59 וועהרענד דער קראַנקהייט מיינעס קינדעס ·
60 געבעט מיינער שוואַנגערן ·

מין

61 אין דען שפעטרן מאָנאַטהן דער שוואַנגערשאַפט

62 ווען דיא פֿרויא דאַז וואָכֿענבעט פֿרלעסט ·
געבעטע פֿיר יונגע פערזאָנען ·

63 מאָרגענגעבעט ·

64 דיזעס אינהאַלטס ·

65 בייא אוטהאַמסליכֿער געפֿאַהר צור פֿרפֿיהרונג ·

66 קינדר פֿיר עלטרן ·

67 אים ערסטן יאַהרע נאַך דעם טאָדע דער עלטרן ·

68 געבעט איינער וואַיזע ·

79 עבען דיזעס אינהאַלטס ·

70 געבעט איינער ברויט ·

71 אַם פֿערזעהנונגסטאַגע ·

אינהאַלט׃

עפֿענטליכע אַנדאַכט׃

1 ביים איינטריטטע אין דען טעמפל·
2 עבן דיזעס אינהאַלטס·
3 אַללגעמיינעס געבעט·
4 עמפפֿעהלונג דער מענשן דער געטליכען פֿאָר-זאָרגע·
5 אַם שבת
6 ביים דעם הערויסנעהמען דער געזעטצראָללע (ספר תורה) אויז דער היילעגען לאַדע (ארון הקודש)·
7 ביים עבען דיזער געלעגענהייט אַם נייאַהרס = אונד פֿרזעהונגסטאַגע·
8 עבען דיזעס אינהאַלטס אַן דען דריי הויפט פֿעסטען · שלש רגלים·
9 פֿיר דען רעגענטן·
10 אַם פֿאָראַבענדע דעס נייען יאַהרס (ערב ראש השנה)·
11 אַם נייאַהרס טאַגע (ראש השנה)·
12 אַם פֿערזעהנונגס אַבענדע (כל נדרי)·
13 אַם פֿערזעהנונגסטאַגע (יום כפור)·
14 טרויריגע פֿאָלגן דער זינדע·
15 בערייאונג דער זינדן·

16 (הזכרת נשמות) אים ערשטען יאַהרע נאַך דעם אַבשטערבען מיינעס פערוואַנדטען אָדער פֿריינדעס ·
17 אים ערשטען יאַהרע נאַך דעם אַבשטערבן דער עלטרן ·
18 פֿיר לענגסט פֿרשטאָרבענע עלטרן ·
19 געבעט איינער וויטווע ·
20 אום הייליגע רוהע אונד גליקזעליגקייט ·
22 פֿיר קינדער ·
21 אין קואר אונד ליידן ·
23 שלוס געבעט אַם פֿרזעהנונגסטאַגע (נעילה) ·
24 אַם היטטענפֿעסטע (סוכות) ·
25 אַם בעשלוספֿעסטע (שמיני עצרת)
26 אַם איבערטרייטונגספֿעסטע (פסח)
27 אַם וואָכענפֿעסטע (שבועות)

הייליגע אַנדאַכט

28 אמָרגענגעבעט ·
29 עבען דיזעס איינהאַלטס ·
30 געבעט איינער הויזמוטר ·
31 עבען דיזעס איינהאַלטס ·
32 געבעט איינער עהעגאַטטין ·
33 אַם יאַהרסטאַג דער פֿרמעהלונג ·
34 אַם געבורטסטאַגע ·
35 אין גליקליכען אומשטענדן ·

36 אין אונגליקליכען אומשטענדן ·

37 אים אנהאַלטענדן אונגליקע ·

38 אין אַרמוטה ·

39 אין איינער אונגליקליכען עהע ·

40 געבעט איינער האַנדעלספרויא ·

41 אים אַלטער ·

42 פיר קינדער ·

43 ווען קינדר אַנפאַנגען דיא שולע צו בעזוכען ·

44 פיר הערַאנוואַכסענדע קינדר ·

45 בייאם וועגצוגע איינעס קינדעס אויז דעם הויזע
דער עלטרן ·

46 ווען קינדר אין דער פרעמדע זינד ·

47 פאָר דער בעראַטהשלאַגונג וועגן פרלאָבונג איי-
נעס קינדעס ·

48 אַם טאַגע דער פרמעהלונג איינעס קינדעס

49 געבעט איינער שטיפמוטר ·

50 אַבענד געבעט ·

אין קראַנקהייט אונד שוואַנגרשאַפט ·

51 בייא שוועכליכער געזונדהייט ·

52 בייא אַננעהרונג איינער קראַנקהייט ·

53 וועהרענד דער קראַנקהייט ·

54 דער קראַנקע אַם מאָרגן ·

55 דער קראַנקע אַם אַבענד ·

56 בייא געפֿעהרליכער קראַנקהייט ·

57 נאַך דער גענעזונג ·

58 וועהרענד דער קראַנקהייט דעס גאַטטען ·

59 וועהרענד דער קראַנקהייט איינעס קינדעס ·

60 געבעט איינער שוואַנגערן ·

אין

61 אין דען שפעטרן. מאָנאַטהן דער שוואַנגרשאַפט
62 ווען דיא פרויא דאַז וואָכענבעט פרלעסט·
געבעטע פיר יונגע פערזאָנען:
63 אמָרגענגעבעט·
64 דיזעס אינהאַלטס·
65 בייא אוטהאמסליכער געפאַהר צור פרפיהרונג·
66 קינדר פיר עלטרן·
67 אים ערשטן יאַהרע נאַך דעם טאָדע דער עלטרן·
68 געבעט איינער וואַיזע·
79 עבען דיזעס אינהאַלטס·
70 געבעט איינער ברויט·
71 אַם פערזעהנונגסטאַגע·

פערצייכניס דער דרוק=פעהלער

זייטע	צייל	שטאָט	ליעז
7	10	ריכטערשטול	ריכטערשטוהל
—	12	פריכטן	פריכטן
8	1	לוזעק	לויעק
30	19	פרזכזנג	פרוכונג
31	18	לענקט	לענקע
32	12	מיהם	מיהן
34	10	מי	מיך
—	11	פמלך	פמָלר
40	23	טמזלזוכט	טפָדלזוכט
44	7	דוח	זיח
45	11	פרשעלערט	פרשערלט
48	1	זעטלטעעט	זעטלטעטש
53	11	וינשט	ווינשט
61	2	זיינע	דיינע
—	9	בשטרעבן	בשטרעבן
66	7	אמכן פעלטיג	אמָכיגפעלטיג
—	8	פירטליכע	פעטרליכע
69	11	דער גיטע מָ הערר)	מָ הערר דער גיטע
70	21	גנעזיג	גנעדיג
72	20	מָ	זמָ
73	24	איטן	איט
—	27	מיהם	מיהן
76	9	שוינדן	שווינגן
79	16	זמגטעעט	זמָגטעסט
81	14	גמָטם	גמָם
—	22	מונפמנגענדע	מָנפמָנגענדע

זייטע	צײלע	אנשטאט	ליעז
92	27	פרסיט־ווירדע	פריטטרווירדע
94	11	פמרשריישענדע	פמרטשרייטענדע
—	18	מגנטר	מונטר
112	1	וועננ ג	וועניג
116	4	לעהרער	לעערער
119	13	זמלזן	זמלזן
120	7	מוגז	מונז
—	17	מיבר פלוט	מיברפלוט
121		למנגע	למגע
—	—	פטרזעזעטלט	פערזעטזט
122	18	דים	דומ
124	1	דעם	דעט
—	16	בששיאט	בשטיאט
131	8	דונך	דורך
149	12	עמן	פמן
153	26	טמגן מונד וועניג)	טמגע וועניג מונד
162	22	ווירד	ווידר
163	12	מיך	מיך איך
175	7	דיינר	איינר
177	23	וומלנבעטט	וומלמונבעטט
181	8	מום	טים
194	16	וומרטט	וומרסט

פ א ר ר ע ד ע

זייטע	צײלע	אנשטאט	ליעז
1	16	גוייט	ווייט
3	6	געוומנקהייט	געוומנהייט
4	23	מבגעפמכט	מבגעפמסט

עפענטליכע
אנדאכט

ג) ביים איינטריטטע אין דאז בעטהויז ·

ווית שען זינד דיינע געצעלטע יעקב! דיינע וואהנונגען ישראל! איך אויף דיינע גראסע גיטע או גאט האפענד, בעטרעטע איך צופערזיכט דיין הויז, איך בעטע היינגעשטרעקט אין גאטטעספורכט פארם טעמפל דיינער היילגקייט · עוויגער! איך ליבע דיינע וואהנונגסשטעטטע, דען ארט ווא דיינע עהרע טהראנט · איך בעטע קניענד, היינגעשטרעקט פאר דעם עוויגן איינעם שעפפר · איך בעטע הערר צו דיר צור גנאדענצייט · גאטט, נאך דיינער גרענצענ= לאזע גיטע, ערהערע איך מיט דיינר טרייען הילפע ·

עוויגער, אללגעגענווערטיגער גאטט, דער דוא אלליין דורך דיך זעלבסט ביזט, פאן דעם אללע וועזן איהרען אורשפרונג האבען, אין דעם אללע וועזן איהר ציעל פינדן, אונענדליכע קראפט, ווייזהייט, ליבע אונד גיטע, צו דיר ערהעבט זיך מיינע זעעלע, צו דיר פאטר אונד ריכטר אללער מענשן, צו דיר טרעטע איך הין, אום אין דיינר היילגן געגנווארט דיך אנצובעטען, אום דיר פיר איין דאזיין אונד אללע דיינע איבריגען וואהלטהאטען צו דאנקן, אום אין דער עוויגן קוועללע דיינר זעליגקייט, ליכט אונד ליבע צו שעפפן ·

איך ערשיינע אַ גאָטט, אין דיזר פֿרזאַמלונג
וואָ אַן דיך עפֿענטליך אנבעטעט, אונד דיינע
גיטע אונד ווייזהייט פֿרקינדיגעט, לאַס איך אַן דער
יעטציגן אנדאכט איט וויטערם הערצן אנטהייל
נעהאן, אונד איין געאיטה ניכט פֿאָן דען געזינונגן
לעער בלייבן, אויף דערן טראָסט איין גאַנצלעס גליק
בערוהט. ענטפֿערנע פֿאָן איר אַללען לייכטזין, אונד
גיב, דאַס איך דיך איט רייגען אונבפֿלעקטן הערצן
אנבעטע. גיב, דאַס איך ניכט בלאָס איט דעם
אונדע, זאָנדרן אויך איט גאַנצר זעעלע אין דיא פֿר=
עהרונג, וועלכע דיזע פֿרזאַמלונג דיר וויהעט,
איינשטיאַע. דוא ביזט עס יא אַלליין, פֿאָן דעם
אַללע הילפֿע קאָמט, אונד זעגנעסט זאָ גערן, דאַס
דוא זעלבסט דען זינדרן דיינע וואָהלטהאַטן צופֿליסן
לעסט. זענדע אויך איבר איך דיינען זעגן אונד
ערהערע איין אינבריגסטיגעס פֿלעהן, דען דוא אָ
גאָטט ביזט דאָך אַללען נאַהע, דיא אין וואַרהייט
דיך אנרופֿן.*) בעוואַהרע איך אבר פֿאָר דעם
שטרליכן וואַהן, אַלז בעשטעהע דיא גאָטטעס פֿר=
עהרונג בלאָס אין גוטן געזינונגן, אַלז ווערע עז
גענוג, איט דעם בלאָסן בעטן אונד אויזאיבונג דער
צערעמאָניען. דיא גאַנצע וועלט איזט דיין טעמפל,
וואָ איך בין, דאַ ביזט אויך דוא אום איך, אונד
ווייסט וואַז איך דענקע וואַז איך טוהע. נור דורך
דען וואַנדל נאַך פֿרנונפֿט אונד אָפֿפֿענבאַרונג, נור
דורך

*) תלי׳ קמ״ה, י״ח.

דורך ערפֿיללונג אללער זיינר פֿפליכטן קאן דער מענש
דיך פֿערעהרן · זא גיב דען א גאָטט דער גיטע !
דאס איך צו אללען צייטן , בייא אללעם מיינעם טהון
אונד לאססן , דיך פֿאר אויגן האבע , איבעראלל געוויסענ=
האפֿטע האנדלע , זאָ דאס איין גאנצעס פֿערהאלטן
דיינעם ווילן געמעס זייע · לאס פֿאָן דער געגענ=
ווערטיגן אנדאכט איר היעצו ערמונטרונג צופֿליסן ,
זיא בעזעליגע איך אונד דיזע גאנצע פֿערזאמלונג מיט
וואהרער צופֿרידענהייט דעס גייסטעס , דיא אונז
איינסט אין יענעס העהערע אונד פֿאללקאָמענערע
לעבן , וואָ אונזרע פֿערעהרונג דיינר מאיעסטעט
ווירדיגר זיין ווירד , בעגלייטעט , אונד ערהערע
אונז אום דיינר גראָססן גנאדע אונד בארמהערציג=
קייט ווילן , אמן ·

2) איין אנדרעס עבן דיזעס איננהאלטס ·

הערר ! אין דיזעם הויזע , וואָ דיינע דיך
ערקענענדע געשעפֿפֿע זיך פֿערזאממלן , אונד דיר
אללגיטיגר , אנבעטונג אונד דאנק צאָללען , היער
ערטיינע אויך איך , אום מיט איינען היער פֿערזאמלטן
ברידרן אונד שוועסטרן דיך , אונזערם געמיינשאפֿטליכן
פֿאטר צו עהרן · — צוואר איזט דיין טעמפל
אללענטהאלבן , דיין אלטאר שטעהט איבעראלל , דיינער
הערליכקייט , דיינער אללגעגענווארט איזט דיא גאנצע
שעפֿפֿונג פֿאָלל · דיא הימל אונד דיא הימל דער
הימעל קענען דיך ניכט אומפֿאססן , אונד אום זאָ
וועניגער דיזעס הויז *) · דאך הערט דיא שטימע

*) מלכי׳ , א׳ , ח׳ , כ״ז ·

דער בעטענדן אין יעדם ווינקל דער שעפפונג , אונד זיהעסט אין יעדם אָרטע דעס אונערמעסליכען וועלטאַללס אין דיא געהייאסטן פאַלטן דעס הערצענס , וועלכעס אין דער ברוסט איינעס מענשן שלעגט :— דאָך אַבר איזט דיזעס הויז אינסבזאָנדרע דעם געבעטע געווידמעט , רעליגיעזן פֿעריכטונגן געווייהט , בשטיאַט , דיא יעניגן אויפצונעהמן , דיא אין דיינעם נאַמן היעהער קאָמאַן , אום אַבגעלעגן פאָן אירדישן אַנגלעגנהייטן , אונד דורך דאַז ביימשפיל דער אַנדאַכט גערייצט , אום זאָ איניגר דיינע גרעסע , מאַכט אונד הערליכקייט צו פיהלען , אונד איט פֿרשטערקטר ווערמע דיינען נאַמן צו פרייזן ·

דארום אָ הערר ! בטרעטע איך דיזן טעמפל אונד פֿרמייניגע איך איט איינן ברידרן אונד שוועסטרן אין דער הייליגן אַבזיכט , דיינע געטליכע האָהייט אין בוואונדרונג אַנצובעטן , דיא צאַהללאָזע מענגע דיינר וואָהלטהאַטן אין איין גדעכטניס צוריק צו רופן , אונד דיך איין פאַטר אין טיפסטר דעמוטה אַנצופֿלעהן , דיין ליכט איבר דיינע קינדר אַללפאָרט לייכטן צו לאַסן ·

הערר ! גאָטט , בליקע איט וואָהלגעפאַללן אויף יעדן הערצליכן בעטר הערונטר , זעגנע איהן , ערלייכטע זיינע ערקענטניס , זענדע ליכט אין זיינע דונקלע זעעלע , דאַמיט ער איט דער פרעאיגקייט זיינעס הערצענס , אויך וואַרהייט אונד ריכטיגקייט אים דענקן פֿרבינדע , אונד זאָ דיר איין אָפפר דיינר ווירדיג ברינגע , אויך איר , אָ גאָטט , גיב זעלבסט־

קענטניס, בוואהרע איך פאר טרוג אונד בלענדווערק
דער איינגעבילדעטען, דעם אייגענדינקעלס אונד דעס
שטאלצעס; לאס איינע אענגסטליכע, איינע פעהלער איר
שטעטס פאר אויגן זיין, דאמיט איך מיך איילע איך צו
בעסרן, דיך אעהר צו קענען, איניגער צו ליבן,
אונד איין פאלקאממענער אענט צו ווערדן, דאמיט
איך איינע בשטיאונג דיינר העכסטן ווייזהייט געמעס
ערפילע, אום ביים אויגענבליקע איינעס היני
שיידענס, איינע זעעלע ריין אונד אונבפלעקט,
פאר דיינעם אללגערעכטן ריכטרשטול, אהנע צאגן
שטעלן, אונד דען פריכטן איינעס וואנדעלס,
רוהיג ענטגעגן זעהן צו קענען׃

3) אללגעמיינס געבעט׃

הייליגסטעס וועזן, דעם אללע דינגע איהר
דאזיין פרדאנקן, דורך דעסן אללמאכט דיא אונ=
צעהלבארן געשטירנע דעס הימעלס יאהרטויזענדע
הינדורך זא וואונדרבאר ערהאלטן ווערדן, עוויגר,
דער דוא דער אינבעגריף אללער שענהייט אונד
ארדנונג, דער דוא דיא אללגעגענווערטיגע ווייזהייט
אונד גיטע ביזט, אויך איך דיין שוואכעס געשעפף
ערהעבע איינע זעעלע צו דיר, אין דעם איך בין
אונד לעבע׃ דוא אללין הערשעסט אונאויפהערליך
אין אללען ווערקן דיינר אללמאכט אונד גנאדע׃ פאן
דיר ערלייכטעט ערקענע איך דיך, דוא זעלבסט=
שטענדיגעס וועזן, אונד בעטע אים שטויבע אונד
ניכטיגקייט דיינע הייליגע רעגירונג אן, דורך דיא
איך

מיך מַללעס וואַז מום איך מיזט, זמָ צוועק=מונד
מַבזיכטס פֿמָלל פינדע· לייטע איך מָ הערר שטעטס
מויף דעם וועגע, דען מיך פֿמָר דיר וומַנדלן זמָלל,
דאיט מיך מין מַללען דיינען געשעפֿטן מונד מיינ=
ריכטונגן, נור דיך זוכע מונד פינדע, דען וומַהרן
ווערטה איינעס דמַזיינס צו שעטצן וויסע, דמַז גוטע
נור מום דיר געפֿעלליג צו ווערדן, מויס צו מיבן איך
בשטרעבע, וועלכעס שטרעבן מויך פיר איך זעלבסט
דימ בעטטן פֿמָלגן המַבן אוס· גיב, דמַש מיך זמָ
מין מַללען איינען געזינונגען, מין מַללעם איינעם
טהון מונד למַסן נור מום דיינען ביימפֿמַלל איך בע=
איהע, מין יעדעם פֿרהעלטניסע געגן מַנדרע מענשן
זמָ מויפריכטיג ליבענד מונד דולדענד איך בעטרמַגע,
וויא מיך עס ווינשע, דמַש מויך מַנדרע מענשן געגן
איך זיך פֿרהמַלטן מעכטן; זמָ דמַש מיך ביים מַללען
פֿרמַנלמַסונגן דימ וומַהרע וומָהלפֿמַרט דערזעלבן נמַך
איינען קרעפֿטן צו בעפֿערדרן זוכע· למַס איך מָ
מַללגיטיגר, דימ בעפֿרידיגונג מַללער איינר מירדישן
בדירפֿניסע, איינן רוהם מונד איינע צופרידענהייט
מַללעצייט איט דער רעדליכסטן טרפֿיללונג איינר
פפֿליכטן פֿרבינדן· דומ מַלליין מַללמעכטיגר, ביזט
קרמַפֿט מונד ליכט, נור דומ ביזט מונבגרענצט מין
דיינעם וומָהלטוהן, וויר מענשן היגגעגן זינד מין
דען שרמַנקן מונזרער ענדליכקייט, פֿילען מירטהיאערן
מונד שוומַכהייטן מונטרוומרפֿן, פֿעהלן זמָ מַניג=
פֿעלטיג, מונד צעררינן דמַדורך מָפֿט מונזרע מייגנע
וומָהלפֿמַרט מונד דימ וומָהלפֿמַרט מונזרער מיט=
געשעפֿפֿע· פֿרגיב מַלזמָ מָ גמָטט, איר מונד מַללען
מענשן

מענשן , אללע אבווייכונגן פאן דעם וואס ווייזע אונד
גוט איזט , אונד לאס אונז , געלייטעט פאן דיינר
פאטערהאנד , אויף דער באהן דיינס הייליגן געזעצעס
אללזאפארט וואנדלן . בפעסטיגע איך אין דיזן געזינונגן ,
דאמיט איך ביז אנס ענדע אין רייניגקייט דעס
הערצנס פאר דיר וואנדלע . איינס בזאנדרע פלעהע
איך דיך אום דיינן מעכטיגן ביישטאנד צור צייט איינר
ליידן אן , דאמיט איך אין אללען ערייגניסן דעס
לעבענס , איך דיינר פרייע , דיר פרטרויע , דיינען
נאמען דאנקבאר פרייזע , אונד צור צייט איינר אויפ=
לעזונג , איינע זעעלע געטראסט דיינר פאטערהאנד
איבר געבע . א מעגן וואהל געפעלליג דיא ווארטע
איינעס מונדעס , דיא גדאנקן איינעס הערצענס
זיין , דיר איין שוטצגאט , איין ערלעזר !

4) עמפפעהלונג דער מענשן אין דיא געטליכע
פארזארגע .

שעפפר אונד ערהאלטר אללער מענשן ! איך
וואגע עס , געשטיצט אויף דיינר פעטערליכן פירזארגע ,
איך מיך נאהען דעם גאנצן מענשנגשלעכטע דיר
צו נאהען , דיא אנגעלעגנהייטן אונד בדירפניסע
איינר ברידר , איינר שוועסטרן , דיינר גרענצנלאזע
ליבע , דיינר שטעטס טהעטיגן פירזארגע צו עמ=
פפעהלן . צוואר איזט דיר דיא לאגע דער מענש=
הייט פאן עוויגקייט בקאנט , פאן אנבעגין קענסט
דוא דיא אנגלעגנהייטן יעדס איינצעלנען , אלז אויך
דיא בדירפניסע אונד פרהעלטניסע אללער פעלקר ,

אהנע

אהנע דאס דער שטערבליכע עס דיר ערשט זאגע ;
אבר פֿיהלסט דעס שטערבליכן מיינעס , דיך אום
דיינען זעגן צו ביטן , זיך אין דיזר הינזיכט אבר
דיר צו דעמיטהיגן ׃

או זיעה מיט אונז הערר , אונד לאסע דען
איינצעלנען מענשן , וויא גאנצע נאציאנען פֿיהלען,
דאס דיין וועזן גיטע איזט ׃ פֿערברייטע דיא ער=
קענטניס דיינר גאטטהייט אין אללען ענדן דער
וועלט , דאמיט גליקזעליגקייט אללגעמיין ווערדע ׃
פֿערטילגע אבערגלויבן אונד פֿארורטהיילע אויז דער
מענשליכען געזעללשאפֿט , אונד לאסע דאז ליכט דער
פֿערנונפֿט אונד דיינר הייליגען אפֿפֿענבארונג צור רע=
גירונג אללער מענשן , דיא פֿינסטערניס דעס גייסטעס
פֿערשייכן ׃ פֿערינגע גיטע אונד וואהלוואללן , פֿריד=
פֿערטיגקייט אונד זאנפֿטמוטה אין דאז הערץ אללער
מענשן , אונד גיב איהנען קראפֿט אונד איינזיכט
יעדע צערשטערענדע ליידנשאפֿט אים הייזע גלייך
צו ערשטיקן ׃ בעסערע דיא בעזן , פֿיהרע זיא
צור ערקענטניס איהרער פֿערירונגן , אונד נים
זיא ווידר אין דיינען שוטץ אויף ׃ ענטפֿערנע פֿאן אונז
או גאטט דעס פֿרידענס ! יעדע ארט פֿאן קריג ,
שליכטע צווישט אונד שטרייט אונטר דען מענשן ,
אונד וועקע אין דער ברוסט איינס יעדן , דיא
געפֿיהלע דער מענשליכקייט ׃ גיב , דאס יעדעם זיינע
פֿפֿליכט בעקאנט ווערדע , אונד דאז גרעסטע גוט
איינעס יעדן דארין בעשטעהן מעגע , דיזע פֿפֿליכטן
טרייא צו ערפֿיללען ׃ ווא איין ליידענדר זייפֿצט ,
איין פֿראמער שמאכטעט , זא זייא דוא או פֿאטר
אללער.

אַללער מענשן מיט דיינר הילפֿע צוגעגן, אונד געבע ניכט צו, דאַס דער מענש דען מענשן קוועהלע, זעגנע אָ געבער; אַללעס גוטן! דיא פֿרוכטע דער ערדע, דען פֿלייס דער מענשן, דאַמיט וואָהל־שטאַנד אַללענטהאַלבן הערשע, אונד ניאַמאַנד אים שרעקליכן געפֿיהלע דעם הונגרס, דער נאָטה אונד דעם מאַנגלס, יאַממערע. הערר! ערבאַרמע דיך אונזרער, דען דוא ביזט אונזר גמיינשאַפֿטליכר פֿאַטר, אונד וויר מענשן אַללע דיינע קינדר. אמן.

5) אַם שבת

יעדר טאַג אָ גאָטט! איזט איין געשענק פֿאָן דיר, אַבר דער היילגע, איזט דיינר וויזן אַנ־אָרדנונג געמעס, איין רוהעטאַג דעם הערן גע־ווידמעט, איינגעזעצט אום אויך מיינע גאַנץ בזאָנ־דרע אַרט דיר געהייליגט צו זיין. וויר זאָללן נעמליך דיא וואָכע הינדורך אונז מיט דעם אַבגעבן, וואַס אונזרם אירדישן בהופֿס איזט, אַבר הייטע זאָללן אונזר אויגנמערק בזאָנדרס אויף דאַז העכסטע, אויף דאַז היילישטע גריכטעט זיין. דען זאָ וואַהר עס איזט, דאַס אויך דיא אַרבייט איינע פֿאָן גאָטט דעם מענשן בשטימטע, היילגע פֿפליכט איזט, זאָ וואַהר, זאָ נאָטהווענדיג איזט עס צוגלייך, דאַס וויר אַלז מענשן, אַלז גלייביגע, דיא ניכט בלאָס דער ערדע, זאָנדרן אויך דעם היממל אַנגעהערן זאָללן, אויך אויף דאַז עוויגע, אויף דאַז היילישטע הינגעוויזן זינד, אום דאָרט דען אייגנטליכן הויפט־צוועק.

צוועק אונזרס דאַנקס צו פֿינדן · צו דיזר ערמונטע=
רונג האַט דיינע גיטע אונז דיזן אויזגעצייכנטן טאַג
דען שבת געגעבן · דער מענש זאָלל אַן דיזעם
טאַגע פֿאָן זיינר אַרבייט איט וועלכער ער וועהרענד
דער זעכס ווערקטאַגע בעשעפֿטיגעט וואַר, אויז=
רוהן, אונד זיינען גייסט, לאָזגריסן פֿאָם אירדישן,
דעם הימל צו ווענדן · וואַהרליך, דיזעס הייליגע
געבאָט אַללאיין מיזט שאָן הינלענגליך אונז פֿאָן דיינר
וויזהייט, פֿאָן דיינר גיטע צו איבערצייגן · דען ווערע
דיזע אַנאָרדנונג ניכט, זאָ ווירדע פֿערגעסנהייט
גאָטטעס, אויזגעלאַססענהייט דער זיטן, אונד אונ=
גלויבע דער פֿירכטערליכסטן אַרט, איבערהאַנד נעהמן·
ווערע דיא רוהע ניכט אַנבעפֿאָהלן, זאָ ווירדן דורך
גייז אונד האַבזוכט, דיא מענשליכן קרעפֿטע אונ=
אויזגעזעצט אַנגעשפּאַנט, אונד פֿאָר דערצייט גע=
שוועכט, אונד פֿערניכטעט ווערדן · ליבלאָזיגקייט
אונד הערטע ווירדע דיא אונטערגעבענען צור אונ=
אַבלעסיגר אַרבייט אונבאַרמהערציג אַנטרייבן, ביז
זיא אונטר דיזר לאַסט ערליגן · אַבר זאָ מיזט דיזר
ליבליכע, דיזר פֿריינדליכע רוהעטאַג, דאַמיט ביידן,
דעם גייסטע אונד דעם קערפּר דאַפֿאָן צוטהייל
ווערדע, וואַז איהנען נאָטה טהוט · איך וויל אַלזאָ
דיא אַבזיכט, וואָצו דוא דיזן פֿייערליכן טאַג איינ=
געזעצט האַסט, בעהערציגן · זייא אָ גאָטט אין איינר
הילפֿע, דאַס איך איהן נאַך דיינעם ווילען צו=
ברינגע ·

איך וויל אַן דיזעם טאַגע איינעם לייבע דורך
אויסרוהן אונד דורך פֿערנינפֿטיגע ערגעטצונגן,

וועלכע

וועלכע וועדר דיינעם הייליגן געזעטצע , נאך מיינער
געזונדהייט אונד דעם וואָהלשטאַנדע נאַכטהייליג זינד,
מונטערקייט אונד קראַפֿט פֿערשאַפֿן , אום דאַן געשטערקט
מיינע ברופֿספֿליכטן קינפֿטיגע וואָכע אַנצופֿאַנגן
אונד צו פֿאָללענדן · איך וויל מיר מיהע געבן , מיינע
קינדר אונד איבריגן הויזלייטע, פֿאָן דער שוועכונג
איהרעס קערפרס, דורך אַללצופֿיל אַנשטרענגן אין
דער אַרבייט , נאָך מעהר אָבר דורך שעדליכע ער=
געטצליכקייטן , פֿאָרציגליך דורך אויסשווייפֿונגן ,
מיטעלסט ליבריכן פֿאָרשטעללונגן , אונד ערמאַהנ=
נונגן , אָב צו האַלטן · איך וויל מיט מיינעם גאַטטען
איבערלעגן , וועלכע אַנשטאַלטן אונד איינריכטונגן צו
טרעפֿן זינד , אום אונזרע קינדר אונזרם שטאַנדע
געמעס צו ערציהן , צו בלעהרן , צו פֿרזאָרגן ·
איברהויפט וויא וויר זיא צו גאָטטעספֿירכטיגן מענשן
אונד דער בירגרליכן געזעללשאַפֿט ניטצליכן מיטגלידרן
בילדן קענען ·

איך וויל הייטע אין דיינען הייליגן שריפֿטן
לעזן , אום איך דאַרויז צו בעלעהרן , צו ערבויען ·
איך וויל צור אַבוועכסלונג אויך אַנדרע ביכר לעזן ,
וועלכע מיך אין דער וואַהרן רעליגיאָן אונד אין דער
טוגענד אויפֿקלערן · אונד עבן דאַדורך דאַרין איך
בפֿעסטיגן · איך וויל אַן דיזעם , דעם הייליגן
גאָטטעסדינסטע פֿאָרציגליך געווידמעטן טאַגע ,
צום נוטצן מיינר מיטמענשן ווירקזאַם זיין · איך וויל
נאַכפֿאָרשן , אָב עס אין מיינעם אָרטע , אין מיינר
נאַכבאַרשאַפֿט , אין מיינר אומגעבונג ניכט מענשן
גיבט , וועלכע זיך קימרליך נעהרן ; מענשן וועלכע
דורך

דורך מיינע צאַהלרייכע פאַמיליע אין נאָטה פרזעטצט זינד, וועלכע שוואַכהייט, אַלטער אָדר קראַנקהייט נידרדריקט· האַב עס ניכט אין איינעם אָרטע, אין איינר נאַכבאַרשאַפט אָדר אומגעבונג, הונגריגע, שלעכט געקליידעטע, קעלטע ליידענדע, בטריבטע, אונוויסענדע אונד אַם גייסטע שוואַכע מענשן געבען; דאַמיט איך, זאָ פיל אין מיינעם פרמעגן שטעהט, דורך רעטה; טראָסט; בלעהרונג, ערמונטערונג, איהר עלענד העבן; אָדר אויך דאַז ווענינסטע לינדרן קעננטע· זאָ וויל איך דיזן פאָן גאָטט איינגעזעטצטן טאַג נאָך דיינעם הייליגן ווילן פייערן· שטערקע איך אָ גאָטט, דאַס איך דיזעס דיר געפעלליגע פאָרהאַבן אויספיהרע, אונד איך אַם ענדע דיזעס טאַגס, דיזר וואָכע אונד דיזעס לעבענס פרייען קעננטע; דיינן הייליגן ווילן, זאָ וויט עס איר מעגליך וואַר, אין ערפיללונג געבראַכט צו האַבן, אַמן·

6) געבעט בייא דעם הערויסנעהמן דער געזעטצראָללע (ספר תורה) אויס דער הייליגן לאַדע (אָרון הקדש)·

געבענעדייט זייא דער נאַמע דעס וועלטהעררן; געלאָבט זיינע קראָנע אונד זיין רייך· האַבע וואָהלגעפאַללן אַן דיינעם פאָלקע ישראל, אויף אימר; צייגע איהם בעפרייאונג דורך דיינע רעכטע אין דיינם הייליגן טעמפל; לאַס אונז דאַז ליכט דיינר זעליגקייט צופליסן, אונד נים אונזר געבעט מיט ערבאַרמן אַן· אָ דאַס עז דיין ווילן ווערע, אונז

מיין

חיין גליקזעליגעס לעבן צוקמָאאן צו לאַסן, מונד חיך דיינע אמַגד איט גרעכנעטע ווירדע מונטער דען גרעכטן; דאַס דוא דיך איינר ערבאַרמעסט, איך מונד אַלל דאַז אייניגע מונד דיינעס פאָלקעס ישראל בעשיטצעסט· דוא ביזט דער יעניגע, דער אַללעס ערנעהרט מונד ערהעלט, דוא רעגירסט אַללעס, דוא הערשעסט חיבר קעניגע, דיין חיזט חיהר רייך· חיך דיא אמַגד דעס היילגן, גלאָבט זיא ער, קניע פאָר חיהם נידר, פרעהרע דיא הערליכקייט זיינר לעהרע צו לאַזען צייטן, טרויע מויף קיינען מענשן, פרלאַסע איך מויף קיינען ענגל; זאָנדרן איין פרטרויען חיזט מויף גאָטט חים היאל, ער חיזט חיין גאָטט דער וואַרהייט, זיינע לעהרע חיזט וואַהר, זיינע פראָפעטן וואַהר, ער ערצייגט מונ= ענדליך פיל טרייע מונד הולד· חיהם טרויע חיך מויפריכטיג, מונד זיינעם הערליכען מונד האָכ= היילִיגען נאַמען שטימע חיך לאָב לידר אַן· אָ דאַס עס דיין ווילן ווערע איין הערץ דיינר לעהרע צו עפנען; מונד דיא וויכשע אייכעס הערצענס צו ערפילן, זאָ וויא דיא וויכשע דיינעס גאַנצן פאָלקס ישראל, צום לעבן מונד צור גליקזעליגקייט; מאַן·

ז) ביים דיזר גלעגענהייט פאָם נייאיאַהרסטאַגע (ראש השנה) מונד פרזעהנונסטאַגע (יום כפור)·

הערר דעס וועלטאַללס! ערפילע איינע וויכשע צום גוטן, פיהרע מויז איין פרלאַנגן, מונד פאַלל= ציהע איינע ביטטע· פרציהע איינע זינדן מונד דיא

זינדן

זינדן מיינר אנגעהעריגן, מיטעלסט דיינר גנאדע
אונד בארמהערציגקייט; רייניגע אונז פאן אונזרן
זינדן, פעהלרן אונד פרגעהונגן; האלטע אונז אים
גוטן אנדענקן, געדענקע אונזרער צור הילפע אונד
בארמהערציגקייט; עראינערע דיך אונזרער צום
לאנגן לעבן; צור גליקזעליגקייט, צור רייכליכן נאהרונג
אונד אויסקאממן; גיב אונז בראד אונד קליידונג, רייכ=
טהום, עהרע אונד לאנגעס לעבן, אום אללעס נאך
דיינר לעהרע, נאך דיינן געבאטן אנצווענדן; גיב
אונז פרנונפט אונד איינזיכט, אום דיינע געהיימ=
ניססע צו בגרייפן· שיקע הייל אונד לינדרונג אללען
אונזרן שמערצן· לאס דיינע בעשליססע, הילפע,
הייל אונד טראסט זיין; צערניכטע אללע הארטע
אונד בעזע אנשלעגע ווידר אונז, אונד לייטע דאז
הערץ דער קעניגע, איהרער רעטהע אונד מיניסטר
צו אונזרם גוטן· וואהל מעגן גפאללן דיא ווארטע
מיינעס מונדעס, דיא גדאנקן מיינעס הערצנס,
דיר עוויגר; מיין שוטץ אונד מיין ערלעזר·

8) ביים עבן דיזר גלעגנהייט פאן דען דריים
הויפט פעסטן, (שלש רגלים)·

דער עוויגע איזט אונפרענדרליך דאז עוויגע
וועזן; איין אללמעכטיגר גאטט, אויך בארמהערציג
אונד גנעדיג, לאנגמיטהיג, פאן אונענדליכר הולד
אונד טרייע, דער הולד דעם טויזענדן געשלעכט
נאך אויפבעהעלט, דער מיסטעטהאט, אבפאלל אונד
זינדע פרגיבט, דער אבר אויך אהנע אהנדונג ניכטס
הינגעהן לעסט· הערר

הערר דעס וועלטאַלס! ערפֿיללע איינע וויכשע צום גוטן, פֿיהרע מויז איין פֿרלאַנגן, מונד ערהערע איינע ביטטע, דאַס מיך דיינע אַחַגר (פבּ״פ) געבּסט איינעם גאַטטן, איינען זעהנן, טעכֿטרן מונד זעאעגנטליכֿר פֿאַאיליע, דיינען ווילן איט גאַנצעם הערצן מין פֿאָללציג בּרינגע· בּעוואַהרע מונז פֿאָר בּעזן בּעגירדן, לאַס מונז טהייל נעהאן אַן דיינע לעהרע, דאַאיט דיינע הערליכֿקייט מיבר מונז וואַלטע· לאַס מונז מואגלענצן פֿאָם גייסטע דער ווייזהייט מונד דער פֿרנונפֿט, מויף דאַס אַן מונז מין ערפֿיללונג געהע ווימ אַנגשריבּן מיזט: מויף מיהם רוהט גאָטטעס גייסט, גייסט דער ווייזהייט מונד מייגזיכֿט, גייסט דעס ראַהטס מ נד דער טאַפּפֿרקייט, דער גאָטטעס קענטניס מונד דער גאָטטעספֿורכֿט·*) עס זייע מויך דיין ווילע, עוויגר! מונזר גאָטט מונד גאָטט מונזערער פֿעטר, דאַס מיך פֿאָר דיר ווירדיג בּעפֿונדן ווערדן אעגע, טהאַטן מויז צו מיבן, דימ דיר וואָהלגפֿעלליג זינד, מונד מין וועגן צו וואַנדלן, דימ דומ אַלס רעכֿט ערקענסט, דאַאיט מיך מויך ווירדיג בּפֿונדן ווערדע, גוט מונד לאַנגע צו לעבן, מונד צור פֿאָרטדויער מין דער צוקונפֿט· בּעוואַהרע איך פֿאָר מובלטהאַטן מונד פֿאָר מיבּלן צופֿעללן, וועלכֿע מין דער וועלט גיך צו ערמייגנען פֿפֿלעגן; דען ווער מויף דען

---

*) ישעי׳ י״א, י״ב:

דען עוויגן פֿערטרויעט , דער ווירד איט גנאַדע מוארינגט · מאן

9) אַם פֿאָראַבענדע דעס נייען יאַהרס (ערב ראש השנה) ·

ווימ מיין וואַסטערראָפּֿן מינט גראָסע וועלט-אעער, זאָ פֿרשוואַנד אַבראַמאַלס מיין יאַהר מין דען אַבגרונד דער עוויגקייט · מיין יאַהר! פֿרייאַליך קוים מיין באַערקבאַרער פּונקט מין דער ענדלאָזן רייהע דער צייטן, אַבר דאָך מיין בטרעכטליכר אַבשניט איינעס מייגנען לעבנסלויפס · גאָטט! ווימ פֿלכטיג, ווימ קליין, ווימ ניכטיג מיזט מיין יאַהר, ווען מאַן אַם ענדע דעסזעלבן שטעהט · וואַז מיך וואַר, בין מיך שאָן מילט ניכט מעהר · וואַז מיך מין דען צוועלף אָמנאַטע לאַנגן טרויאַע געגאָסן האַבע, מיזט כון פֿאָרמיבר, אַלס ווערע עס ניע גוועזן, מונד וואַז איר נאָך פֿאָרבהאַלטן מיזט, ווירד עבן זאָ פֿאָרמיבר געהן · — זאָ פֿליכטיג אַלז דיוו צייט מיזט זאָ פֿליכטיג מיזט מויך איין לעבן, מונד ווען מיך מיינסט פֿאָללענדעט האַבע, זאָ ווירד עס איר צו מוטהע זיין, אַלז העטטע מיך צו לעבן ערסט אַנגע-גפֿאַנגן · זיבנציג מונד אַכטציג יאַהרע זינד צולעצט ווימ מיין טרוים פֿאָן מייניגן אינגוטן: — כון וויל מיך אַם שלוסע דיזעס יאַהרס מיין וואָרט אַן איין הערץ שפרעכן · מיך וויל אַללע איינע פֿרהעלטניסע מין וועלכן מיך לעבע, מיברלעגן: מיך וויל איינע גאַנצע לאַגע מיבררעכנן מונד ערפֿאָרשן, ווימ מיך

דאזיעניגע וואז דארין שלעכט אונד אונרעכט איזט ,
קינפטיג אויך מיינע צוועקמעסיגע ווייזע צו פערמיידן
אָדר צו בעזייטיגן האבע ·

וואהר איזט , אין מיינען געגנווערטיגן פֿר=
העלטניסן איזט מאנכעס ביטערע , מאנכעס
בשווערליכע · אבר וואָהער ענטשטעהט דיזר
פֿרדרוס , דיזעס אונאנגנעהמע ? זינד מיינע פֿר=
העלטניסע דיא מיר גאָט אנוויעז דאראן שולד , אָדר
האבע איך דורך מיינען לייכטזין , דורך איין פֿר=
קערטעס בעטראגן , דורך מיינע אונפֿארזיכטיגקייט ,
דורך אייגענזין , שטאָלץ , וואָללוסט אָדר אנדרע
ליידנשאפטן דאצו דאז מייסטע בייגטראגן ? —
וויא רייאע איך נון דיזע איבל היגוועג ? קאן איך
מיינע פֿרהעלטניסע ענדרן , אָדר מוס מיינע פֿר=
ענדרונג אין מיינעם געמיטהע פֿאָרגעהן ? —
וואהרשיינליך דאז לעצטרע · דען וועלכע אויך מיינע
לאגע זייע , פֿרהאלטע איך מיך נור וויא פֿרנונפֿט
אונד רעליגיאָן עס פֿאָדערט , זאָ איזט אללעס
רעכט אום מיך הער · האבע איך נור איין ריינעס
געוויסן , איין פֿראָהעס הערץ , וואז קענטע דאן
מיינע צופֿרידענהייט שטערן ? —

איך וויל אם שלוסע דיזעס יאהרס מיך פֿראגן ,
וויא שטעהסט דוא מיט דען מענשן , מיט דענען
דיך גאָטטעס פֿאָרזעהונג אין פֿרבינדונג זעטצטע ?
האסט דוא אם שלוסע דיזעס יאהרס מעהר פֿריינדע
אלז ביים דעסן אנפֿאנג ? איזט עס דורך דיין בעטראגן

דיר געלונגן, אונטר דענען דיא דיך קענען, מעהר
צוטרויען, מעהר ליבע צו ערווערבן? האַסט דוא
געגן דיך דיא אַכטונג, דיינעס גאַטטען, דיינר
הויזגענאָסן, דיינר פאַמיליע, דיינר פרוואַנדטן,
דיינר פאָרגעזעצטן, דיינר אונטרגעבענען, וועה=
רענד דיזעס יאַהרס פראעהרט אָדר פראינדערט?
אונד פינדעסט דוא, זיא האַבע ניכט צוגנאָמען, זאָ
ביזט אויך דוא, וואַהרליך, אין דיזעם צייטרוימע
ניכט בעסר געוואָרדן· אונד ווער איזט שולד דאַראַן,
דאַס דוא אַן פאָללקאָממענהייט ניכט צוגנאָמן האַסט?
ביזט דוא עס ניכט זעלבסט, דעם דוא פאָרווירפע
צו מאַכן האַסט, וויל דוא דיא שטימע דיינעס
געוויסענס, דיזעס אינערן ריכטערס, דען גאָטט
דיר צור וואַהרנונג אין דיין הערץ געלעגט, ניכט
געהער געגעבן האַסט?

אין דיינר געגענוואַרט אָ גאָטט! וויל איך אַם
ענדע דיזעס צייטרוימס, מיין אייגנעס הערץ פריפן·
איך וויל אונטרזוכן, וויא מיין געגענוואַרטיגער
קאַראַקטער בעשאַפן איזט· איך וויל בטראַכטן אָב
מיינע דענקאַרט אונד האַנדלונגסווייזע זיך אים פר=
פלאָסנען יאַהרע געענדערט האַבע· איך וויל גע=
ריכט האַלטן איבר מיינע פרדערבליכן געוואָהנ=
הייטן, איבר מיינע פעהלער אונד לאַסטר, איבר
דיא גאַנצע רייהע מיינר אונגרעכטן נייגונגן אונד
געהיימן זינדן· איך וויל מיך זעלבסט ריכטן,
בעפאָר גאָטט מיך ריכטעט. איך וויל עס מיר
צייגן

ציגן, וואָ מיך אַנגזהאַפט מונד שוואַך בין: (*

גראָסטר גאָטט! וויא זינד איינר זינדן זאָ פֿיל,
וויא האַבן זיא זיך מיבר איין הויפט אַנגעהייפט!
וויא שוועהר ליגט מיהרע לאַסט מויף איינער זעלע!
מיך פֿיהלע איינע שטראַפֿווירדיגקייט מונד ערקענע,
דאַס מיך דיר איין העלר מונד איין גאָטט! איס=
פֿאַללן האַבע: מיך האַבע מים אַנגעזיכטע דער אענשן
איך געשייעט בעזעס צו טוהן, אַבר וואָ איך קיינע
פֿינסטערניס פֿרבערגן קאָנטע, פֿאָר דיר, אַלל=
געגענווערטיגר! האַבע מיך געזינדיגעט: איט
טיעף געבייגטעם געמיטהע, איט צערקנירשטעם
הערצן, בעקענע מיך איינע שולד, מונד פֿאָן גאַנצר
זעלע בערייע מיך יעדע זינדע דיא מיך בעגאַנגן
האַבע: ניכט אַללין, וויל דוא אַלמעכטיגר מונד
אַללגרעכטר ריכטר, געוואַלט מונד אַכט האַסט, איך
צייטליך מונד עוויג דאַפֿיר צו שטראַפֿן, זאָנדרן
פֿילמעהר, וויל מיך דיך איין גיטיגסטר פֿאַטר מונד
וואָהלטהעטר! זאָ אָפֿט בעליידיגט האַבע: — דוא
ביזט עס, דער איך מויס דעם ניכטס הערפֿאָר=
גרופֿן, דער איר דאַז דאַזיין געגעבן, מונד מויס
מוטרלייבע איך צור וועלט געבראַכט האַט: דוא
ביזט עס, דער פֿאָן יעהער פֿיר איינע בדירפֿניסע
פֿעטרליך

---

*) היער ווערדן דיא זינדן, דערן אַאַן
זיך בעוומוסט איזט, איט מויפֿריכטיגר רייע,
מונד דען פֿינסטן פֿאָרזאַטץ, זיא ניכט אעהר
צו בגעהן, פֿזר גאָט נאַמענטליך בעקענט:

פעטרליך געזארגט, אונד איך אונטער אונאויפהער=
ליכן, פאן איר אייסט פרקאנטן וואהלטהאטן, ביז
אויף דיזן אויגענבליק ערהאלטן; דוא ביסט עס דער
דוא איר נאך דיזר קורצן וואנדרשאפט, דאז עוויגע
לעבן פרהייסן האסט — דיס האסט דוא אללעס
נור אונטער דער איינציגן בדינגניס געטאהן, דאס
איך דיך איבר אללעס, איינע נעבנמענשן אבר,
האלט איך זעלבסט ליבן, אונד דאז גוטע אין דער
וועלט טהון זאלל, וויל עס גוט איזט. אונד —
דיזע פעטרליכן געבאטע, אהנע דערן בפאלגונג איר
ווערדר צייטליך נאך עוויג גליקליך זיין קאן, האבע
איך זא פילפאלטיג אונד פראעסן איבערטרעטן!
איין געוויסן צייגט מיט ווידר איך, אונד איך קאן
ניכט אנדרס אלז וועהמיטהיג צו דיר אויפרופן:
הערר! זייע איר טעלענדן זינדערין גנעדיג! בע=
האנדלע איך ניכט נאך דיינר גרעכטיגקייט, זאנדרן
נאך דיינר אונענדליכן ליבע, גנאדע אונד בארמ=
הערציגקייט. דיר אליין האבע איך געזינדיגעט,
פאר דיר האבע איך בעזעס געטאהן, טילגע א
בארמהערציגר גאטט! איינע איסטהאטן אונד גדענ=
קע איהרער ניכט מעהר. דוא זיהעסט דיא וויליג=
קייט איינעס גייסטעס, זיהעסט איינע ערנסטע
רייע איבר דאז פרגאנגענע, דיר איזט איין אויפ=
ריכטיגר פארזאטץ איך צו בעסרן בעקאנט; אבר
איך בין שוואך אונד אונפאללקאממן, איך האבע
ניכטס, וואדורך איך דיינר גרעכטיגקייט גענוג
טוהן קענטע. נור דיינע גנאדע, נור דיינע בארמ=
הערציגקייט מיט מיר שטאנדע איך צו רעטטן.

זעגנע

זעגנע אָ הערר! מיך מיט דיינר גנאדע, אונד לאס אין מיינעם פארזאטצע מיך ניע ערקאלטען: אונטערשטיטצע מיך אין דען קאמפף געגן מיינע בעזן נייגונגן, אונד ווען מיינע קרעפטע צו וואנקן אנ־פאנגן, זא שיקע מיר דיינע הילפע: דוא אללין ביזט מיין הייל, אויף דיך וויל איך פרטרויען, אונד אונטר דיינער לייטונג, אין שטעטער הינזיכט אויף דיך, אויף דעם וועגע דיינר היילגן געבאטע וואנ־דעלן:

זא וויל איך נון אויף מיינע ווירדיגע ארט דיזעם יאהר בעשליסן, אונד דאס לעצטע וואז איך טוהע, זייע איין דאנקגעבעט צו דיר אללגיטיגר! פיר אללען זעגן, פיר אללעס ליבע אונד גוטע, דאז דוא אן מיר אונד אן דען טהייערן מייניגן אים פרפלאסנען יאהרע געטהאן האסט: — קענטע איך עס פרגעסן, אָ מיין גאָטט! דאש דוא אין דער פרגאנגענהייט אונזר פאטר, אונזר צערטליכר פאטר ווארסט? קענטע איך עס פרגעסן, וויא פיל גנאדע דוא מיר אונד דען מייניגען ערוויזן, מיט וויא פיל וואָהלטהאטן דוא אונז איברהייפט האסט? — אונד העטטע איך אויך דיא טוגענדן מיינעס ענגלס, איך קענטע דאדורך אויף דאז גוטע וואז איך גענאָסן האבע קיינען אנשפרוך מאכן, אונד אום זא וועניגר קאן איך עס, דא איך ליידר, זא פאללר פעהלר, זינדן אונד פרגעהונגן בין: עס זינד אלזא ניכטס מיינע, זאנדרן דיא ווערקע דיינר אונענדליכן בארמ־הערציגקייט, דיא מיר הייל, זעגן אונד זעליגקייט ברינגן:

דאַנק דיר, הייטר, אינניגר דאַנק זייא דיר, אַללגיטיגר! אין דען לעצטן שטונדן דיזעס יאַהרס, פֿאָן מיר דיינע מאַגד, דיא מיט שטויבע געבייגט דיך אַנבעטעט, דאַרגעבראַכֿט. דאַנק פֿיר דיינע לאַנגמוטה געגן מיינע זינדליכֿקייט. דאַנק פֿיר דיינע פֿאַטערהילפֿע, דיזע אָפֿט דאַן אַם נעכֿסטן וואַר, ווען דיא נאָטה ביז צום העכֿסטן גיפֿפֿל געשטיגן איזט, אונד מיך פֿאָר פֿערצווייפֿלונג קיינען אויזוועג מעהר ערבליקטע. דאַנק פֿיר דיא אונצעהליגען פֿריידן מיט דענען דוא מיך ערקוויקט, דאַנק פֿיר דיא קראַפֿט מיט דער דוא מיך צום גוטן אויזגערישטעט האַסט, אויך ווען מיך זיא ניכֿט מעהר נאַך דיינען בעפֿעהלן, אַנגעווענדעט האַבע. דאַנק פֿיר דיינע זאָרגפֿאַלט דיא איך אונד דיא מיינגן אויז זאָ פֿילען אונז בעקאַנטן אונד אויך אונבעקאַנטן געפֿאַהרן געררעטעט האַט. דאַנק דיר אויך פֿיר דיא ליידן, פֿיר דיא שמערצן, דיא מיך אים פֿערגאַנגענען יאַה= רע נאַך דיינר ווייזען שיקונג ערדולדעט האַבע, וועלכֿע געטליכֿע וויגקע וואַרן, דיא איך אַן דיך, אַן מיינע פֿפֿליכֿטן, אַן מיינע בעשטימונג צור עוויגן גליקזעליגקייט ערמאַהנען זאָללטן. דען דוא ביזט דיא ליבע, דוא ביזט נור שעפֿפֿר אַללעס גוטן. אין דיינער וועלט איזט קיין איבל פֿאָרהאַנדן, אַלז וועלכֿעס דיא מענשן דורך איהרע זינדן זיך זעלבסט צוציהען. נור אונזרע שוואַכֿהייט, נור אונזר ניכֿט בעפֿאָלגן דיינר היליגן געבאָטע, ברינגט פֿערדערבן דעם מענשליכֿן געשלעכֿטע.

אין נייעס יאַהר בעגינט. אויך אין דיזר דונקלן

דונקלן צוקונפֿט, ביזט דוא איין גאָטט, איין פֿאַטער,
איין בעשיטצר! אָ פֿערלאַס איך ניכט, פֿערלאַסע
ניכט דיא ליבן אייניגן, פֿערלאַסע ניכט איין פֿאַטער=
לאַנד׃ ערבאַרמע דיך דער ליידענדן מענשהייט,
אונד ענטציהע אונז דיינע גנאַדע ניכט, מילדע אונד
עוויג אמן׃

10) אַם נייאיאַהרס טאַגע (ראָש השנה)׃

עוויג ביזט דאַ איין גאָטט אונד שעפֿער!
דוא וואַרסט עהער אַלז אַללע וועזן, דיא דוא
מיטעלסט דיינעס אַללמעכטיגן וואָרטעס, אויז איה=
רעם ניכטס הערפֿאָר געראופֿן האַסט׃ דוא שפּראַכסט
אונד עס וואַרד, דוא בעפֿאַהלסט אונד עס שטאַנד
דאַ, דיא אונאיבערזעהבאַרע גראָסע וועלט מיט איהרן
געשעפֿן אָהנע צאַהל׃ נור דוא ביזט דורך דיך
זעלבסט, אַללעס איבריגע איזט ערשאַפֿן, זיין דאַ=
זיין האַט אַנגעפֿאַנגן אין דעם אויגענבליקע אַלז דיינע
אַללמאַכט עס געוואָללט האַט׃ מאַג מאַן איינען
צייטפונקט אַננעהמען, זאָ פֿריה אָדר שפּעט עס
אימער זייע, זאָ וואַר עס דאָך איין אויגנבליק,
וואָ דיא וועלט אויף דיין בפֿעהל אויס איהרעם ניכטס
הערפֿאָר גשטיגן איזט׃ — נאָך דער מיינונג אונז=
רער ווייזן, זעליגן אַנדענקנס (חכמי התלמוד),
איזט הייטע דער יאַהרסטאַג, אַן וועלכעם עס דיינעם
אַללפֿערמעגענדן ווילן געפֿעללינג וואַר, דיא וועלט
צו ערשאַפֿן׃ דאַ נון יעדר צייטאַבשניט אים מענש=
ליכן לעבן, דעם דענקענדן מענשן צו וויכטיגן בע=
טראַכטונגן

טראַכטונגן אַנלאַס גיבט, אום זאָ מעהר זאָללטע
עס דער יאַהרעסטאַג דער וועלטשעפפונג זיין: צומאַל
הייסט עס אויך אין דען לעהרען אונזרער ווייזען,
דאַס הייטע דריא ביכר געעפנעט, אונד
מאַן דיר דאַזעלבסט דיא מענשען צום לעבען אָדר צום
טאָדע בשטיממט, איינגשריבן ווערדן: אבער וועלכר
מענש, דער איבר דיזע אַללעס ערהאַבענע אייגנ=
שאַפטען נאַכגדאַכט האַט, ווייס ניכט, דאַס דיזר
זאַץ ניכט בוכשטעבליך, זאָנדרן נור בילדליך פער=
שטאַנדן ווערדן מוס: דען וואָר דיר אַללוויסענדר!
איזט קיינע פערגעסליכקייט, דוא בדאַרפסט ניכט,
דעם שוואַכן מענשן גלייך, שריפט אונד צייכן, אַלז
ערינרונגסמיטל; דיר, דעם דאַז פערגאַנגנע,
געגנווערטיגע אונד צוקינפטיגע צוגלייך אָפענבאַר
איזט, דער דוא דיא גרעסטע אונד קליינסטע טהאַט
דעס מענשן, יאַ זעלבסט זיינע גדאַנקן קענסט,
דוא בדאַרפסט וועדר בוך נאָך שריפט, אום דאַז
פערגאַנגנע דיר געגענווערטיג צו האַלטן: — אבר
זאָ, וויא דוא אין דיינר היילגן שריפט דיך הערגאַב
ליסעסט, דעם שוואַכן, אין וואָרט אונד צייכן
קלעבענדן מענשן, דיך נאַך מענשנאַרט צו אָפענ=
באַרן, אום זיינר שוואַכע צו הילפע צו קאָממען,
אונד דיינען היילגן ווילן דורך קערפערליכע בעווע=
גונגן אונד מענשליכע האַנדלונגען, יאַ זעלבסט ליידענ=
שאַפטן אויז צו דריקן, אום איהם פערשטענדליך צו
ווערדן, עבן זאָ פינדן עס אונזרע ווייזן פיר גוט,
מיט דעניעניגן, דיא זיך מיט דעם גייסטיגן וועזן
דער גאָטהייט ניכט בעקאַנט געמאַכט האַבן, אין
אויסדריקן

אויסדריקן איהרעם פערשטאַנדע גאַנץ , איך פער=
שטענדליך צו מאַכן · זיא וואָללטן אייגענטליך דאַמיט
נור זאָפיל זאַגן , דאַס אַללע האַנדלונגן דעס מענשן,
דיא אָן גאָטט זאָ געגענווערטיג זינד , אַלז וויא דעם
מענשן דאַזיעניגע , וואַז ער אין איינעם בוכע זיך
פערצייכנעט האַט , ווען ער עס דאַרין ליעזט · דאַ
נון דער מענש וועניגסטענס איין מאַהל אים יאַהרע,
בעטראַכטונגן איבער זיינען זעעלענצושטאַנד אַנצו=
שטעללן פערבונדן איזט , אום דיא פערגאַנגענען פעהלר
צו פערבעססערן , אונד גוטע פאָרזעטצע פיר דיא צו=
קונפט אַנצונעהמען , זאָ האַט מאַן היערצו קיינע
שיקליכרע צייט , אַלז דען ערשטן טאַג אים יאַהרע
וועהלן קעננען : דאַס בלאַזן אויף דער פּאָזוינע
(שופר) איזט גלייכזאַם איינע אויפפאָדרונג צור
בוסע אונד רייע איבער דאַס פערגאַנגענע , אונד צור
בעסערונג פיר דיא צוקונפט · — אויך איך וויל
דאַפאָן בעצוג אויף איך נעהמען , איך וויל איר איינע
פערגעהונגן אים פאָריגן יאַהרע אין גדאַנקן צוריק
רופן , איר זיא פערגעגנווערטיגן · (*

גאָטט ! וויא איהזאַם האַבע איך זאָ אָפט מיין
איינעם איינענען פערדערבן געאַרבייטעט , דאַ איך
איט זאָ וועניגר זעלבסטפערלייגנונג , איינע וואַהרע
גליקזעליגקייט

---

*) היער ווערדן דיא זינדן דערן מאַן זיך בעוואוסט
איזט , איט מויפריכטיגר רייע , אונד פעסטן
פאָרזאַטצן זיא ניכט מעהר צו בגעהן , פאָר
גאָטט נאַמענטליך בעקענט ·

גליקזעליגקייט העטע בפערדרן מונד דיינען הייליגן
ביימפאלל העטטע פרדיענען קענען! פרטילגע אָ
גאָטט מין איר דיזע ווידרשפריכע איינעס פרהאל=
טענס מיט דען פפליכטן מונד אבזיכטן איינר בע=
שטימונג דום ביזט מין איינעם מינרטען, מונד
מיך זולטע דיך מין דינגן דיא מויסר איר זינד
דומ ביזט זעלבסטשטענדיג מונד מונפרגענגליך,
מונד מיך וועהנטע דיך מין געשעפפן צו פינדן,
דערן דאזיין מיין טרוים מונד דערן דויער מיין
מויגנבליק מיזט: וואז מיזט דיזע וועלט, דערן גנוס
איך זא באלד ערמאטטעט, מינדעם מיך איינע
ווינטע נור דורך מיהן צו בעפרידיגן טראכטע;
דיא איינע ליידנשאפטן ערהיצט, אנשטאט מיהרע
וואללונגן צו דעמפפן; דיא איין הערץ זא אָפט שאָן
דורך ווילדע ענטצוקונגן שוועכטע, דא מיך נור
מיהרע מונפרדעכטיגטן פריידן צו קאָסטן גלויבטע;
דיא איך מיט מיהרן מונזעליגן פארמורטהיילן מונד
מירטהיארן, מיט מיהרן זעלבסטזילטיגן גזינונגן
פרגיפטעט, אנשטאט איך מיט דען קעסטליכן
פריכטן דער וואהרן גאָטטזעליגקייט, דער אללגאייכן
מענשנליבע, דער רייניגקייט דעס הערצנס, דער
זיטטעטן זעלנרוהע מונד דער בהארליכקייט מין
אללעם גוטן צו נעהרן; דיא איך אָפט זא וויט פאָן
איינעם צילפונקטע צערשטרייעט, אנשטאט איין
הערץ דאהין צו לייטן, מונד דיא איך מין אבגרינדע
מונאבזעהבארן מונהיילס הינלאָקט, אנשטאט איך
מיט דיר, מונענדליכע פאָללקאָמענהייט! מיאר
מיניגר צו פרמייניגן.

הייליגסטר

הײליגסטער ! דער דוא עהע מיך געבאהרן ווארד איך קאננטעסט , אונד מיך יעדן אויגענבליקע איינעס לעבענס איין מינדסטעס זיהעסט ! בעטעאט פינדע מיך איך היער פאר דיינעם טהראָנע , פאר דיינער אללגעגנווארט · שאוערלהאפט אונד ריעפאלל עמפפינדע מיך עס ; דאש מיך אויף דעם איר פארגעצייכנעטן פפאדע דער פאללקאממענהייט נאך צוריק גבליבן בין · ערבארמע דיך אָ גאָטט איינר זעלבסט פערבלענדונגן אונד שוואכהייטן , אונד פערווירף איך ניכט פאָן דיינעם אנגעזיכטע ; שאפפע פילמעהר מיין נייעס אונד ריינעס הערץ אין איר · לייטע אונד שטערקע איך , דאש מיך מין דיעם איר נאָך איבריגן לעבן , דען מענשליכן ווערטה דער צייט , אום זאָ ריכטיגר שעטצן לערנע , אונד דעם זעליגן ציעלע איינר עוויגן בשטימונג , מיטה נעהר צו קאָמן איך בשטרעבע : זאָ דונקל איר אויך דיזע אויזיכט מין דאז פערנרע לעבן מיזט ; זאָ העלל אונד אויפקלערענד זאָללן איר דיא אָפענבארונגן דיינר אונענדליכן גנאדע , אונד דיא וועגע דיינר הייליגן פארזעהונג זיין ; דא מיך מין אללען וועלטבעגעבנהייטן פאָם אנבעגין הער , זאָ וויא מין אללעם וואז איך אומגיבט , דיך אללײן אלז דען אונאושרענקטן הערן דער שעפפונג , דען איינציגן רעגענטן אללער שיקזאלע , אבר אויך דען איינציגן אללוויסענדן אונד אללגרעכטן ריכטר אללער ערשאפפנן ערבליקע · ווער רעגירט זאָ אללווייזע , ווער פערגילט גוטעס אונד בעזעס זאָ גרעכט אונד הייליג וויא דוא ! וועלכע מאכט קאן דיינר אללגוואלט ווידרשטעהן

ווידרשטעהן ? רייכע מונד פעלקרשאַפטן ענטשטעהן,
בליהן מויף , מונד פרפאַללן מויף דיינעם ווינקע ·
אַללע ענטווירפע דער מענשן זינד נאַך לאַנגן מונד
מיהזאַמן בשטרעבן גלייכוואָהל נור דאַז , וואָזו דיין
הייליגר ראַטהשלוס זיא ווערדן לעסט , רייכן נור
ביז דאַהין , וואָ דיינע ווייזע אַללמאַכט מיהרע
שראַנקן בשטימט האַט · דוא אַלליין אָרדנעסט דיא
ענטוויקלונג מונד דען וואַכסטהום דער דינגע , דוא
אַלליין פרהענגסט גדייהן מונד לערשטערונג מיבר
דיא וועזן , דיא פאָן דיר , זאָ לאַנג עס דיר גפעללט,
מיהר דאַזיין גניסן · — זאָ לאַס אַללבעהערשר !
מויך איך מין אַללעם וואַז מיך טוהע מונד לאַסע,
אַלל איין דענקן מונד שטרעבן מונפערוואַנדט מויף
דיך היכריכטן , נור דיר אַלליין פרטרויען , מונד
ניכטס מעהר אַלז דיא אַבווייכונג פאָן דיינר עוויגן
אָרדנונג שייען · דאַן קאַן מיך מויך ביים אַללעם וואַז
איר בעפאָרשטעהט , מין יעדר גפאַהר לייטליכר
וואָהלפאַהרט , אָדר זעלבסט דעס לעבנס , ביים
יעדר פרזוכונג דער זעעלע , גטראָסט לו דיר , אַלל=
געגענווערטיגר , דער דוא מויך איר מיאר אַם
נעגסטן ביזט , איינע צופלוכט נעהמן , מונד דיינעם
טוטלעס איך פרייען · דורך מיאר נייע וואָהלטהאַטן
מויפגמונטרט מונד גשטערקט , מונד מויף אַללען
אייכן וועגן פאָן דיר געלייטעט , ווערדע מיך זאָ
איט מונפערוואַנדטר היכזיכט מויף דיך מונד דיין
הייליגעס גזעטזן , דען מיבררעסט איינער טאַגע
דורך לעבן , ביז מיך ענדליך מויף דיינן רוף , אָ
גאָט דער לעבענדיגן מונד דער טאָדטן , איינר מיר=

דישן

דיזן אופלעזונג איך נעהרע, דיא מיך אין דעם
בעסרן אונאויפהערליכן לעבן, עוויג מיט דיר פער=
אייניגן ווירד, אמן׃

11) פיר דען רעגענטן׃

הערר דער העערשאַרן! דאַס אַללין ביזט אונזר
גאָטט, אונד אויסר דיר קיינר׃ דאַס שפריכסט,
אונד עס ענטשטעהן וועלטן, דאַס ווינקסט אונד
זיא פֿרגעהן ווידר׃ מיט דעם הויכע דיינעס מונדעס
ערהעלטסט דאַס דיזן ערדבאַלל, וויגסט זיינע
שיקזאַלע אַב, אונד דיא גאַנצע נאַטור גהאָרכט
דיינער שטיממע׃ דאַס אַללין ביזט דער ווייזע, דער
אַללמעכטיגע אונד שטאַרקע, דעם ניכטס צוווידר=
שטעהן אים שטאַנדע איזט׃ דאַס טהיילסט קראָנען
אונד צעפטער אויס, אונד ערהעבסט דיא גוואַלטיגן
דער ערדע אויף דען טהראָן, אָדר שטירצעסט זיא
פאָן איהרער העהע, נאַך דיינען אונערגרינדליכן
ראַטהשליסן׃

היילגר הערר דער הימעלס העערע! לענקע
אונזרע הערצן צור שטעטער טרייע אונד וויליגעם
געהאָרזאַם געגן אונזרן קייזר פֿ ר אַ נ ז, דיינן געזאַלבטן;
דען דאַס ביזט עס דער איהן איבר אונז געזעצט
האַסט, דאַס האַסט איהם געוואַלט אונד מאַיעסטעט
פֿרליהן׃ שמיקע איהן אויס מיט אַללען הערשער=
טוגנדן, אונד זעגן, הייל אונד וואָהלפאַהרט פֿער=
ברייטע זיך, זאָ וויט זיין צעפטער רייכט׃ אונטער=
שטיצע איהן מיט ווייזהייט, מיט קראַפט אונד

מוטה

אוטה , בייא דעם וויכטיגסטן געשעפטע , דאז דוא
אויף זיינע שולטרן געלעגט האסט : דער גייסט
דער גרעכטיגקייט אונד קלוגהייט לייטע איהן , ווען
ער געזעטצע גיבט , ווען ער אורטהיילע פעללט ,
ווען ער בעלאהנט אודר שטראפט : לאס איהם זיין
שווערד נור צום שוטצע זיינר פעלקר , צור פר
טהיידיגונג זיינר רעכטע אונד צור זיכרונג דעס
פרידענס ציהן : ער פיהלע שטעטס , דאס דוא
זיין פאטר ביזט , דוא דער דוא ליבר זעגנעסט
אלז שטראפסט : לאס איהם אימר געגן דיא שטימע
דער וואהרהייט הערן , אונד פערן בלייבע דער שמייכלער
פאן איהם : ער זייכטע איהן בייא זיינר וואהל דער
מיניסטר , רעטהע , ריכטר אונד אנדרער בעאמטן
אומגיב איהן מיט מענרן פאן איינזיכט , מענשנ=
ליבע , רעכטשאפנהייט , אונד מוטה , דאמיט זיא
זיך ניכט שייען פאר זיינעם טהראנע צו בריגגן ,
וואז זיינן אונטרטהאנען , נעטהיג אונד ניטצליך
מיזט : לאס איהם פאטר דער ארמן , רעטר דער
ליידענדן אונשולד , דאז גליק זיינר פעלקר , דאז
אונטר גוטר פירשטן , אונד דיין בילד אויף ערדן
זיין : ער גניסע מיט דען פראהן אנבליק בלוהענדר
שטאטן , אונד מונטר דען זעגנסווינשן דער
אונטרטהאנען , דיא פריכטע זיינר וויזן רעגירונג ;
אונד דאז בעוואוסטזיין מענשן בגליקט צו האבן ,
זייא מיינסט ווייזן זיין לאהן , ביז דוא איהם נאך
איינעם לאנגן לעבן , אונאונטרבראכנער געזונדהייט ,
אונגשטערטעם גליקע , אונגעטריבטר פריידע אן
זיינר זעגעטליכן פאמיליע , איינסט צור קראנע דער
אונשטערבליכקייט רופן ווירסט , אמן :

13) אם פרזעהנונגס אבענד (כל נדרי):

באַרמהערציגר פאַטר! גאָטט דער וואַהרהייט אונד דער טרייע, דוא ליסעסט דורך משה דען גרעסטן דער פראָפעטן דיינעם פאָלקע פאָלגענדע וואָרטע פרקינדיגן =, אַן דיזעם טאַגע פרזעהנט מאַן אויף אייך, אום אייך צו רייניגן, פאָן אַללען אייערן זינדן זאָללט איהר פאָר דעם עוויגן ריין ווערדן,, · *) גאַנץ דיינר גיטע, דיינר איברשווענגליכן גנאַדע ווירדיג, זינד דיזע ערקוויקענדע וואָרטע· זאָללטע אַבר דער פרשטאָקטע זינדר, דער מיט פרעכר שטירנע דיר טראָצט, דער ניכט אויפהערט דיינע גבאָטע צו איברטרעטן, דעם עס ניע רייעט ווידר דיינען ווילן גהאַנדלט צו האַבן, זאָללטע אויך דיזר פרוואָרפענסטע דער גשעפפע, דער אין זיינעם שטאָלצע וועהנט, עז זייע קיין גאָטט, עז זייע קיין וועלטגעריכט· אויך אַנשפרוך אויף דיינע פאַטר= גיטע מאַכן קענען? — וואַהרליך, ניין; דיס ווערע דיינר אַללגרעכטיגקייט צו ווידר· נור דער אין זיך געהט, דער רייעמיטהיג זיך בעקערט אונד דען ערנסטן פאָרזאַטץ פאַסט ניכט מעהר צו זינדיגן, נור דיזר קאַן אויף דיינע גנאַדע האָפפן, נור דיזעס פראיררטע קינד נימסט דוא מיט פאַטרליבע ווידר אַן· אויך איך וויל צו דיר איינעם פאַטר אים הימל מיך

*) ויקרא ט"ז, ל"ב·

איך ווענדן , אונד צו דיר שפרעכן ; פאטר ! איך
האבע פאר דיר ווידר פפליכט אונד גבאטע געזינ=
דיגט · איך בין ניכט ווערטה פערנר דיין קינד צו
הייסן · אך ! ביטר איזט עס , דיך , קוועללע אללעס
גוטן ! צו פערלאסן , אונד שווער דאז יאך דער זינדע
צו טראגן · איך הערע אונד ערקענע דיא שטימע
דיא פאם וועגע דעס פערדערבנס איך אברופט ·
איך זעהע דיא האנד דיא פאם עוויגן אונטרגאנגע
איך צוריק העלט · עז איזט דיינע שטימע הימלישער
פאטר ! דיינע האנד אללגיטיגר ערבארמער ! אי
פאלגע איהר אונד קעהרע רייעמיטהיג צוריק פאלך
קינדליכן פערטרויענס , דאס איך גנאדע פאר דיר
פינדן ווערדע · העטעסט דוא איך , וויא איין אונ=
געהארזאם עז פערדיענט , עוויג פערווארפן וואללן ,
זא ווירדע אונפערזעהענס דער ענגל דעס טאדעס
איך , איטן אונטר איינען זינדן ערגריפן אונד פאר
דיינען ריכטערשטול געשטעלט האבן · אבר דוא האסט
ביז צו דיזר שטונדע איך איט געטליכר געדולד ער=
טראגן , אונד נאך שטרעקסט דוא דיינע פאטרהאנד
צום פר געבן , ניכט צום שטראפן ווידר איך אויז ·
הערר ! וואר איזט דיר גלייך ? וואה איזט זא לאנג=
איטהיג , זא הולדרייך , זא שאנענד וויא דוא ? איט
געריהרטעם הערצן , איט טהרענענדן אויגן דאנקע
איך דיר פיר דיא לאנגע פריסט , דיא דוא איר
אויז דער פילע דיינר בארמהערציגקייט צור בוסע
געשענקט האסט · אויך דאפיר דאנקע איך דיר , דאס
איינע זעעלע דען עלענדן צושטאנד דער זינדע
פיהלט , אונד זיך נאך דיינר אונענדליכן גנאדע
זעהנט

געהנט ; דאַס דוא מיך פיהלן ליסעסט , וויא אונ־
גליקליך דער יעניגע זייא , דער פאָן דיר , קוועללע
אַללעס גוטן ! זיך טרעננט · פאָללבריינגע נון , דוא
גאָטט דער טרייע אונד דער וואַהרהייט ! דיין פער־
שפרעכן , אונד לאַס דיזן טאַג , איינען טאַג דעס
פערגעבענס אונד דער פערצייהונג זיין :

גאָטט דעס ליכטס ! דוא דורכשויעסט אַללעס
וואַז פאָן אַנבעגין וואַר , איזט אונד זיין ווירד , מיט
איינעם איינציגן בליקע · דוא קעננסט יעדע טיפע
מיינעס הערצענס , אַללע מיינע זינדן זינד דיר געגנ־
ווערטיג , וואַז איך גערן פאָר מיר זעלבסט פער־
העהלן וואָללטע , קאַן איך פאָר דיר אַללזעהענדר !
ניכט פערבערגן · ערלייכטע מיך , דאַמיט איך אויך
יעטצט מיך גאַנץ ערקעננע , אונד איבר מיינען
ביזהעריגן לעבנסוואַנדל שטרענגע רעכנשאַפט מיט
מיר זעלבסט האַלטן מעגע · איך וויל אין מיין
אינערסטעס דרינגן , מיינר פערברעכן קיינעס איבר־
זעהן , אונד יעדעס דערזעלבן מיט דער גרעסטן
צערקנירשונג מיינר זעעלע אונד טיפסטן וועהמוטה
מיינעס הערצענס בערייען · דיינע גנאַדע לייטע
מיך ביים דיזעם זעלבסטגעריכטע , דאַמיט איך
ערקעננען מעגע , וויא אָפט אונד שווער איך מיט
געדאַנקן , וואָרטן אונד טהאַטן , געגן דיך , געגן
מיך זעלבסט , אונד געגן מיינען נעגסטן געזינדיגעט
האַבע · (*

זאָ

*) היער ווערדן דיא זינדן , דערן מאַן
זיך

זאָ האַבע מיך דען אַלז זינדרין קיינע צופלוכט
אָ גאָטט ! אַלז דיך זעלבסט , אונד דאָך וואַגע מיך
עס דיינן הייליגן נאַמען אויז צושפרעכן · הערר אונד
ריכטער אַללער ערשאַפֿענען וועזן ! דען מיך ציטערנד
אַנבעטע אונד אום ערבאַרמונג אַנפֿלעהע ! דיא
ערקעננטניס איינר פֿערמיררונגן , איינע זייפֿצר ,
איינע נאַגענדע רייע , איינע ערנסטע ענטשליסונגן
צו קינפֿטיגר בעהאַרליכקייט אים גוטן , זינד דיא
איינציגע פֿערטהיידיגונג , מיט דער מיך פֿאָר דיינעם
ריכטערטהראָנע ערשיינען דאַרף · וואָהין קעננטע מיך
זאָנסט איך רעטן , ווען דוא מיט דער שטרענגע
דיינר גערעכטיגקייט מיט מיר צו געריכטע געהן
וואָללטעסט · אַך ! וואָהין אַנדערס אַלז אין דיא אַרמע
דיינר ליבע · נור דיינע גרענצענלאָזע ערבאַרמונג
מיזט מיך שטאַנדע איך אויפֿצוריכטן · דיר , דעם
אַללמעכטיגן אונד אַללוויסענדן שטעהט עס צו , דען
שולדיגן לאָז צושפרעכן , דען נור דוא , דער דוא
דאַז איננערסטע דעם מענשן זיהעסט , קאַננסט זיינע
זינדן אונד זיינע בוסע בעאורטהיילן · — אויך מיך
אַרמעס וויב אונטרוורפֿע איך דיינר ציכטיגענדן
פֿאַטערהאַנד · פֿערלייהע איר אַלזאָ פֿאַטר ! דאַס מיך
איך אַללען דען זעלבסטמיברווינדונגן אונטר ווערפֿע,
דיא איך אין דיינר איר ווידר גשענקטן גנאַדע ,
פֿיר

זיך בעוואוסט מיזט , מיט אויפֿריכטיגר רייע ,
אונד דעם פֿעסטן פֿאָרזאַטזן , זיא ניכט מעהר
צו בגעהן , פֿאָר גאָט נאַמענטליך בעקעננט ·

פֿיר מיאר בּפֿעטטיגן קאַן · זאַט עס איך אונמויפֿ=
הערליך מיינזעהן , דאַס מויך מויסר דיינר ציכֿטיגונגן ,
דער זינדר אַללע צייט זיך זעלבסט בשטראַפֿט · פֿר=
לייהע איר קראַפֿט איינעם פֿאָרזאַטצע מים גוטן
מיאר טרייח צו בלייבן , מונד זיע אַללע צייט שוטזן
מונד שירם איר מונד אַללען אייניגן , מאַן :

14) אַם פֿרזעהנונגסטאַגע (י״ב) · *

אַללגיטיגר גאָטט ! דער דוח נעבסט דען וואָהל=
טהאַטן וועלכֿע דוח מונז דורך דיח נאַטור ערציינט
האַסט , מויך זאָ גנעדיג וואַרסט , דיך הערהאַב צו=
זאַסן , מונז שוואַכֿן אענטן דיינען ווילן , דורך
דיינע הייליגע אָפֿפֿענבאַרונג בעקאַנט צו אַמכֿן ,
מונד מונז געזעטצע מונד פֿאָראָדנונגן צו געבן ,
וועלכֿע מונזרע גליקזעליגקייט דיעס=מונד יענזייטס
דעס גראַבס בעפֿערדרן זאָללן · דוח האַסט מין
דיינעם הייליגן געזעטצבוכֿע , דורך דיינן פֿראָפֿעטן

---

*) אַנמערקונג · דיזעס גבעט , וויח מיבר=
הויפט יעדעס לאַנגע געבעט , זאָלל ניכֿט
מונאַבגזעצט מין מיינעם וועג געבעטעט
ווערדן : וויל מיברהויפט אַללעס אַנהאַלטענדע
מונד פֿאָרציגליך מים בעטן , ערמידענד מיזט ,
מונד דיח מויפֿמערקזאַמקייט צערשטרייעט ,
זאָנדרן עס קאַן נאַך זיינען אַבזעטצן , מין
געוויסן צווישנרייאן געבעטעט ווערדן ·

אשה אנגשריבן : וואם לעהנטן טאגע דעס זיבענטן
אנגאהטס (עז מיזט דער פרזעהנונגס טאג) ,
זאללט מיהר היילינע פעסט פערקינדיגונג אונד פאסט־
טאג האלטן · = (* דוא , דער דוא דיא קוועללע
דער גיטע ביזט , קאנסט וואהל קיינען געפאללן אן
דיא קוואל דיינר קינדר , דיא דוא זא צערטליך ליבסט,
האבן · דיזעס אונז אויפערלעגטע פאסטן , קאן
אלזא ניכט צוועק זעלבסט , זאנדרן בלאס איטל צור
בעסרונג אונזרס וואנדלס זיין : דען ערשטעגס בע־
קענען וויר גלייכזאם דאדורך , דאס וויר אונזרע
זינדן האבר , אונז דער וואהלטהאטן געטעס אונ־
ווירדיג געמאכט היבן ; אונד צווייטענס , וויל דער
גענוס דער שפייזע אונד דעס טראנקעס , וועלכעס
בית צור מיברזעטיגונג געשעהן קענטע , געוועהנ־
ליך דען מענשן שטאלז אונד מיבראיטהיג מאכט ,
וועלכעס דער נאטהווענדיגן דעאוטה ביים דער בוסע
צו ווידר מיזט · — דאס דיזעס פאסטן ווירקליך
ניכט מייגענטליכר צוועק , זאנדרן נור איטל צור
בעסרונג , אונד אהנע דיא בעסרונג דיזעס פאסטן
דיר איספעלליג זייע , האסט דוא דורך דען פרא־
פעטן ישעיהו · אונז דייטליך פרקינדיגן לאסן , דיזער
געטליכע אמן , בעגאבט איט דיינעם הייליגן גייסטע,
זאגט מין דיינעם נאמן (** : = וויא , דאז ווערע
,,מיין פאסטן וואהלגפעלליג איר , ווען דען גאנצן
טאג

---

*) ויקרא כ״ג , כ״ד·
**) ישעי׳ נ״ח ה׳·

„טאג איין ערדנזאהן דען ליב קאסטייעט ? ווען
„געקריאט זיין הויפט וויא שילפראהר וואנקט ? ווען
„זאק אונד אשע דען אענשן גאנז פרהילט ? אונד
„דיס נענט איהר פאסטן ? איינן טאג דעם עוויגן
„אנגענעהם ? ניין ! פירוואהר ! דיס איזט איין פאסטן
„וואהלגפעליג איר : דער בוזהייט קעטטן לעזן ,
„דאן דער בירדע לאסט בפרייען , דען גפעססעלטן
„פרייהייט געבן , אונד דער שולטר יעדעס יאך
„ענטהעבן · בריך דעם הונגריגן דיין בראד , עפנע
„דעם טריבן עלענדע דיינע טהירע , זיהעסט דוא
„איהן נאקט , בעקליידע איהן , ענטציהע דיך ניכט
„דעם דער דיינעס פליישעס איזט · דאן ווירד וויא
„אמרגנרעטהע דיין ליכט דורכברעכן , גנעזונג דיינר
„זעעלע שנעלל ענטשפריסן , דאן וואללט דיא
„טוגענד פאר דיר הער , גאטטעס מאיעסטעט
„בשליסט דען צוג · דאן רופט איהן אן , דער עוויגע
„אנטווארטעט , פלעהע גטראסט , ער שפריכט
„היער בין איך · אבר ענטפערנע ערשט אויז
„דיינר איטטע דריקענדע בירדע , טיקישן פינגר=
„צייג , פרלייאדריטע רעדע · דען הונגריגן לאבע
„דיינע זעעלע גערנע , זעטיגע גערנע שמאכ=
„טענדעס געמיטה , דאן געהט אים דונקלן אויף
„דיין ליכט , דיא פינסטרניס ווירד דיר העללע
„מיטטאגסזאנע · „ — אלזא בעסרונג איזט דער
„צוועק דעס היילגן פאסטענס , אויך איך או גאטט
„וויל איך בעסרן .

פאטער ! איך האבע געזינדיגעט · קוים געטרויע
איך פאר שאם מיינע אויגן צו דיר צו ערהעבן ,
קוים

קוים איינע ליפֿפן צום גבעט פָֿר דיר צו עפֿנען י
דיינע גוטן קינדר דירפֿן גטרָסט חונד פֿריידיג פָֿר
דיר הינטרעטן , וויל חיהר גוויסן ריין חיוט , חונד
זיח טוהן וואַז דיר גפֿעללט · אַבר וויח ווערדן דיח
חונגעהָרזאַחן , חונטר וועלכן ליידר חויך חיך איך
צעהלן חוס , פָֿר דיר בשטעהן ! בעשעאט חונד
בשטראַפֿט שטעהע חיך פָֿר איינעם חייגנען גע=
וויסן דאַ , וועלכעס איר נאַגענדע פָֿרווירפֿע אַאַכט·
וויח ווערדע חיך נון פָֿר דיר , דוח ריכטר דער
לעבענדיגן חונד דער טָדטן בשטעהן , ווען דוח
דיין גרעכטעס חורטהייל חיטצט חיבר איך חויס=
שפרעכן זאָללטעסט · וואָהין זאָלל חיך אָ אַללגעגענ=
ווערטיגר ! פָֿר דיר פֿליהן , וואָהין פָֿר דיינר
אַללוויסנהייט איך פֿרבערגן ? חיבראַלל זיהט דיין
חויגע איך , אַללער אָרטהען קאַן דיין אַעכטיגר
אַרם איך ערגרייפֿן · חיך קאַן קיינען טריט טוהן ,
קיינע בעוועגונג אַאַכן , דיח דיר ניכט פָֿר חיהרעם
ענטשטעהן שאָן בעקאַנט ווערן · דיח לייזעסטע
רעגונג , דען געהייאסטען אַנשלאַג איינעם הער=
צענס וייסט דוח , בפֿאָר זיח נאָך צור טהאַט חיבר=
געהן · ווען חויך איינע האַנדלונגן נאָך זאָ געהיים
גשעהן , דאַס קיין חענשליכעס געריכט איך אַנ=
קלאַגט , ווען זעלבסט דיח טאַגלוכט איינר שאָהנט,
זאָ בין חיך ניכט חונשולדיג פָֿר דיר , דער דוח הערץ
חונד ניערן פריפֿסט ·

חיך שייעטע איך אָפֿט פָֿר חענטשן , חויך
וואָללטע אַאַנכעס , וואַז צו וויילן חין איינעם הערצן
פֿאָרגענאַנגן

פארגעזאגען , אדר מיט פערבארגענען פאן אי־
גשעהן איזט , אויך איינעם בעסטן פריינדע ניכט
וויסן לאסן , וואלטע עס איר זעלבסט ניכט איינ־
גשטעהן , אונד ווינשטע דאס עז אויך עוויג פרגעסן
ווירדע . אבר פאר דיר אללגעגענווערטיגר , האבע
איך איך ניכט געשייעט ! איך העטע דאך בדענקן
זאללן , דאס ווען איך עס אויך פאר דער גאנצן
וועלט פרהיימליכן , אויז איהרעם אונד איינעם
גדעכטניסע פרטילגן קענטע , עס דיר , אללוויסענ־
דר ! דאך אן נפרגעסליך בלייבע . אונד וואלטע איך
אויך דורך לייכטזין , דורך פרגניגן , דורך דאס
גערייש דער וועלט איין געוויסן בעטייבן , וואז
ניטצט עס איר . עס ווירדע אייגסט נור דעסטא
פירכטערליכער ערוואכן , דעסטא לויטר ווידר איך
צייגן אונד איך פיר שולדיג ערקלערן .

איך וויס וויא גוט דוא ביזט א גאט ! אבר
עבן דארום האססעסט דוא אללעס וואז בעזע אונד
אונרעכט , וואז דיינר גראסן אבזיכט , דיינע געשעפפע
גוט אונד גליקליך צו מאכן , אונד דער ארדנונג דיא
דוא דעסטוועגן פעסטגעזעטצט האסט , צווידר איזט .
דיינע ווייזהייט אונד הייליגקייט פארדרט עס , דאס
דוא דיינען אבזיכטן דאגעגן נאכדריקליך צייגעסט ,
אונד בעזע טהאטן מיט בעזע פאלגן שטראפעסט .
דער מענש מוס עס פיהלן , וויא עלענד ער זיך
מאכט , ווען ער דיינען גראסן אונד ליבעפאללן אב־
זיכטן ענטגעגן שטרעבט , דיינען געזעטצן צו ווידר
האנדלט , אונד אין אונגעבונדענער פרייהייט לעבן
וויל .

דוא

דאַ ווירסט צוואַר ניכט זאָ וויא מענשן בעליידיגעט אונד ערצירנט, דערן ליבע אונד צאָרן אַללעצייט בלאָס אויז שוואַכהייט ענטשטעהט, דאַ אַבר, דער דאַ אַללמעכטיג ביזט, קיינע בדירפניזע האַסט, אונד קיינע פורכט שייעסט, דיר קאַן איין ווידערשטרעבן דיינר געבאָטע ניכט שאַדן: אַבר איין אונגעהאָרזאַם מיזט דאָך מיינע עמפערונג געגן דיין הייליגעט געזעטץ, מיינע פראַכטונג דיינס פעטערליכן ראַטהעס, דיינר אונענדליכן גיטע: וויא מיין וויזר אונד ליבּרייכר פאַטר זיך בליידיגעט העלט, ווען זיינע קינדר זיינע וואַרנונג אונד לייטונג, דיא ניכט זיין, זאָנדרן בלאָס איהר בעסטעס בצוועקט, ניכט פאָלגן, זיינע וואָהלטהאַטן איסברויכן, זיינע אַבזיכטן פרמייטלן, זיך פערדערבן, אונד אונגליקליך מאַכן, וויא ער זיא זיינען גרעכטן אונווילן עמפפינדן לאַסן אונד שטראַפן מוס, אום דעם איבל וועלכעס זיא זעלבסט זיך צו ציהן, צו וועהרן, אונד זיא צור פאָלגזאַמקייט אונד צור בעסרונג צו ברינגן, — זאָ האַנדלסט אויך דאַ אָ גאָטט! מיט דען מענשן, דיינען אונגעהאָרזאַמן קינדרן אויף ערדן: אַבר אויך אים ליכטיגן אונד שטראַפן צייגסט דאַ אַללגיטיגר! דיך דיינר ערהאַבענען מייגג זאַמפט געמאָעס: דען וואַז קעננטע זאָנסט אָפט דיא היילזע אונזרער בעגירדן מעסיגן, אונזרן לייפטן אונד אויטהוילן אים שרעקליכן האַלטן, ווען וויר פאַר דיא אונז ניכט צו שייען העטן: דיינע דראָהענדע שטימע שרעקט דען מענשן פאָם אַבגרונדע דעס פרדערבנס צוריק, ווען ער אים בגריפע מיזט צו אונטרליגן:

ער

ער מוס עס עמפפינדן, וויא עלענד ער זייא, ווען ער אויך זיינע פעטרליכע ערמאהנונג ניכט אכטעט; דער פרעפל דארף ניכט אונגשטראפט בלייבן, ער ווירדע אללעס צעררייטן, ווען איהן דיא פורכט פאר דער שטראפע ניכט אים צוימע הילטע— זא מוס זעלבסט דיינע גרעכטיגקייט, אָ גאָטט! וועלכע דען זינדר ציטרן מאכט, נאך וויזע גיטע, צום בעסטן אללער, אונד היילזאם אויך פיר איך דיינע אהנד, צור ווארנונג אונד רעטונג פאם אונטרגאנגע, ווען דיינע וואהלטהעטיגע ליבע איין הערצן ניכט אן זיך ציהעט·

15) טרויריגע פאלגן דער זינדע·

וואס מוס דיא פרוכט פאן אללעם וואס בוזער געגן דיינען היילגן ווילן אָ גאָטט! אין דענקן אונד האנדלן וואר? וואס מוס דער לאהן דער זינדע? עקל, שמערץ, שאם, ביטרע רייע! — עז מוס קיינע רוהע, קיינע וואהרע פריידע אים הערצן דעס זינדרס· געוויסענסביסע פאלטרן דיא באנגע זעעלע, פרפאלגן זיא איבראלל, אונד לאסן זיא אויך אים טומל דעס צעריטרייענדן פרגניגנס ניכט אונגשטערט· וועלכס גליק דער ערדע קאן איר איינע פרלאהרנע אונשולד אונד איינע פריינדשאפט ערזעטצן? וואס הילפט עז איר, ווען איך אללע שעטצע דער ערדע בזיטצע, אבר מיינרע פריידע אונד מיין רוהיגס געוויסן איר פעהלט, ווען איך דיינר ליבע, דיינס טראָסטס אָ פאטר, ניכט מעהר ווערטה בין!

טד

עך! וויא פערבלענדעט דיא זינדע דען מענשען
דורך איהרען בעטריגליכען רייץ! צו וועלכען טהארהייטען
אונד שענדליכקייטען פערלייטעט זיא דען מענשען!
וויא טיף ערנידריגט זיא איהן אונטער זיינר ווירדע,
ביז צום טהיער הערַאב, וועלכעס בלאס זיינעם ווילדען
טריבע פאלגט, דיא מאכט איהם, דאס ער דיא
פרייאהייט זוכט, צום שקלאפען איינר אונבענדיגען
ליידענשאפט, איינר צור נאטור געווארדענען גע־
וואהנהייט, דיא איהן דאהין רייסט, ווא ער ניכט
הין וויל, זעלבסט געגען זיינע בעסערע איינזיכט
אונד פארזעטצע·

יע עפטער דער מענש זינדיגט, דעסטא ווע־
ניגר קאן ער עס אונטערלאסען, דעסטא אהנמעכ־
טיגר ווירד ער דיזעם רייץ צו ווידערשטעהען, דעסטא
טיפר זינקט ער פאן זיינר מענשענווירדע הערַאב,
דעסטא וויטער פערירט ער זיך פאם ציעלע, ביז ער
אין דען אבגרונד דעס פערדערבענס גערעטה· וועלך
איין שווערעס יאך, וועלך איינע דריקענדע בירדע,
לאדעט דער זינדר זיך אויף, ווען ער דיין זאנפטעס
אב־ווערפען וויל· דיא זינדע רויבט איהם זיינע ערשטען
פארציגע, זיין וואהרעס אונד עוויגעס גליק· —
דיא שנעדע לוסט איינעס אויגענבליקס, איין דונסט
אייטלער עהרע, איין פערגענגליכר פארטהייל, עך
וויא טהייער ווערדען זיא אפט ערקויפט! —

ווער פערוויסטעט דיינע שענע וועלט א גאטט?
ווער פערוואנדעלט דאס אנגענעהמע עדן אין איין
יאמערטהאל? — ניכט דוא אלגיטיגער, דער דוא

דיא

דיא קוועללע אללעס גוטן ביזט , פאָן דיר קאַמע
דאַז בעזע ניכט · דער גרעסטע טהייל דער פלאַגן
איבר דיא דאַז מענשליכע געשלעכט ווייפלט , מיזט
בלאָס דיא פרוכט דער זינדע · שאַנדע אונד פרלוסט
דער עהרע , דריקענדר מאַנגל אונד ביטרע אַרמוטה ,
שוועכע אונד קרענקליכקייט דעס קערפרס , גליי=
הענדע שמערצן אונד פלעטצליכר טאָד , איברהויפט
עלענד אללער אַרט , וואָראַן דער זאָרגלאָזע זינדר
ניע דאַכטע , אָדר דאַז ער פיר איין שרעקענדעס
טרויאַבילד אַנזאַהע — זינד דיא לײדיגן פאָלגן דער
אונאָרדנונג , דער אויזשווייפונג — דער זינדע ·
אונד דיזע פאָלגן , וויא שרעקליך פרברייטן זיא
זיך , גלייך איינר גיפטיגן קוועללע , דיא זיך פילען
בעכן איטטהיילט · וויא אָפט ווירד דורך איינע
איינציגע רעדע , אונשולד אונד עהרע געפאָהרדעט ·
ענטזעטצן איברפעללט דען דענקענדן מענשן , ווען
ער דיא זייפצר פרפיהרטר , אין לאַסטר אונד פר=
דערבן געשטירצטר זעעלן , דען יאַמאר צערריטעטר
פאַמיליען , דאַז פרדערבן גאַנצר געשלעכטר בעדענקט ·

אַבר נאָך זעהע איך דיא גאַנצע גרעסטע דעס
דורך דיא זינדע געשטיפטעטן איבעלס ניכט איין ,
נאָך פיהלע איך איין עלענד ניכט גאַנז · דוא שאָנסט
איינר נאָך , גיטיגר פאַטר אונד וואַרטעסט אויף
בעסרונג · אַבר , ווען דיא גנאַדנצייט פרשטריכן זיין ,
אונד דער טאַג דיינעס שטרענגן געריכטס פלעטצליך
הערבאָרברעכן ווירד ; ווען איך אויף איינמאַל היני=
גראַפט אונד פרלאַסן פאָן אללעם וואָראַן יעצט איין

הערץ העננט, אין איינר אנדרן וועלט, וויא פאן
איינעם טרויאע ערוואכן ווערדע, · גראסר גאטט!
וויא ווירד עס דאן אום מיך שטעהן? ווען דוא,
גרעכטר ריכטר, קאמן ווירסט, יעדעם צו פרגעלטן
נאך זיינען ווערקן; וואז ווירד דאן איין אנטהייל
זיין · מיינע טהאטן ווערדן צו דיינן ריכטרשטוהל
מיך הין בגלייטן, זיא זעלבסט ווערדן אלז צייגן
ווידר מיך אויפטרעטן, אונד דוא ווירסט איין שיק־
זאל אויף עוויג ענטשיידן · איך ווערדע שטערבן,
אונד מיינע אירדישע הילע, אונד אללעס וואז איך
אויף דיזר וועלט ליב אונד ווערטה מוזט צוריקלאסן,
נור מיינע זינדן ווערדן דיא איינציגען בגלייטר מיר
אין דיא עוויגקייט זיין · דוא א גאטט · ביזט היילג,
פאר דיר דארף וואז אונריין איזט, זיך ניכט נאהען,
אין דיינען רייך, וואו נור ליבע אונד פרידע הערשט,
פינדעט דער לאסטרהאפטע קיינען איינגאנג · דיא
בעזן בלייבן אויזגשלאסן, געקוועלט פאן דען פאר־
ווירפן איהרעס געוויסענס, געמארטרט פאן איהרן
טאבענדן לײדנשאפטן; פאן דען אונאיברזעהבארן
פאלגן איהרער זינדן, שמאכטן זיא פרגעבליך נאך
דער זעליגקייט, דיא זיא מוטהוויליג פרשערצט
האבן, בעיאמרן איצט צו שפעטר רייע איהרע
טהארהייטן, אונד ערקענען דיא גרעכטיגקייט דער
שטראפן, וועלכע זיא ערדולדן מיסן · —— זאלל
דיזעס אונגליק איינסט אויך מיך טרעפן? —— ד־
שוידר ערגרייפט מיך, ווען איך נור דיא מעגליכ־
קייט איר פארשטעללע! אונד בין איך פיעלייכט דער
געפאהר ניכט נאהער, אלז איך גלויבע? ——

בערייאונג

16) בערייאונג דער זינדן׃

גראָס, באַרמהערציגר פאַטר! וויא לייכט־
זיניג, וויא אונהוויזליג, האַבע איך דיינע מיר
צום בעסטן געגעבנע געבאָטע איבערטרעטן, דיינען
פעטערליכן אַבזיכטן ענטגעגן געשטרעבט, דיינע
גיטע גרינג געשעטצט, דיינע גאַבן געמיסברויכט!
וויא קאָנטע איך דאָך זאָ טהעריכט, זאָ פערבלענ־
דעט זיין, דיא ריינע קוועללע אַללער גליקזעליגקייט
צו פערלאַסן, אונד זיא דאַ צו זוכן, וואָ זיא ניכט
צופינדן איזט? — דיא לוסט איינעס אויגנבליקס,
דיא טרעגע געמעכליכקייט, אייגעננוטז, שטאָלץ
אָדר קליינליכע אענגשטפורכט, קאָנטע איך זאָ בע־
טהערן, דאַס איך פערנונפט אונד געוויסן בעטייב־
טע, איינר פפליכט אונטריי וואַרד, אונד דאַ־
דורך, דאַס איך דיינר אָ גאָטט פערגאַס, איך
זעלבסט ענטווירדיגטע: איך אַכטעטע דיינר וואַר־
נונגן שטימע ניכט, אונד יאַגטע דעם בטריגרישן
בלענדענדן שיין נאַך: אַבר לייֶדר! זעהע איך נון,
איך געשטעהעס: איך זעהע עס איין, דיא וואָללוסט
איזט זיסעס גיפט, דער וועלטלאָהן אונדאַנק, דער
רייכטהום טאַנד, דיא עהרע טרוג, אונד דיא זינדע
דער גראַדע וועג צום פערדערבן: נור מיט דעם
וועגע דער טוגענד, קאַן פרידע, קאַן זעליגקייט
ערוואָרבן ווערדן:

דוא אָ גאָטט! גאַבסט איר פערנונפט, דאַז
גוטע צו ערקענען, אונד פרייען ווילן עס צו טוהן,
דוא שריבסט איר דיין געזעץ אינס הערץ,

זעלבסטעטיג

זעטצטעעט דאַז אונבשטעטליכע געוויסן מיין איר
צום ריכטר מיין · איך וואַנטע דיינן היילינג ווילן —
אונד בפאָלגטע איהן ניכט · דוא וואָלטעסט איך
דורך דיינע איבערשוועגגליכע גיטע דאַצו לייטן,
גאַבסט איר דאַצו אַללע איטל אַן דיא האַנד, זאָרג-
טעסט פיר איך פעטרליך אונד ערהיעלטעסט איך
ביז אויף דיזעם אויגנבליק, אונטר אונאויפהערליכן
וואָהלטהאַטען · דיא ערטרוגסט איט לאַנגמוטה איינן
לייכטזין, איינען אונדאַנק, הערטעסט ניכט אויף
איר גוטעס צו טהון, דאַ איך בעזעס טהאַט,
זאַהעסט איט ערבאַרמענדר ליבע אויף איך נידרין
הערצאַב, שטראַפטעסט איך ניכט, וואָ איך עס
פרשולדעט האַבע, זאָנדרן שיקטעסט רעטונג איר,
דאַ איך זאָ אָפט נאַהע אַם אונטרגאַנג וואַר,
אונד ביזט בערייט איט דער פריידע איינעם פאַטרס
איבר זיין ווידרגעפונדענעס קינד, איך ווידר אויפ-
צונעהאַן, ווען איך דייעמיטהיג איך צו דיר בע-
קעהרע, אונד אין דיינן אַראַן צוריק איילע · —
זאָללטע איך עטוואַ זאָ פרשטאָקטעס הערצענס זיין,
דיזע אַללעס איבערטרעפנדע ליבע צו פרגעסן, אָדר
האַרטהערציג דאַפאָן אונבעוועגט צו בלייבן? —

ניין! ניכט אעהר בלאָסטע פורכט פאַר דער
שטראַפע, זאָלל דער בעוועגגרונד זיין, איר דיא זינדע
פלג דאַס גרעסטע איבל, פרגבשייאונגס ווירדיג צו
אַכטן · — איין עדלערער אונד שטערקערער גרונד
זאָלל היעצו איך בוועגן. נעאליך ליבע צו דיר,
דוא העכסטעס גוט!, אויז ליבע צו דיר, דיא צו-
גלייך

גלייך אַללע דיינע גייסטעספעה מוזסט, דיא דוא אַבר
דעם אַעכטען דינן מיינציגן מין דיינעם עבענבילדע
גשמאַכּגנגען געשטנפּע מים פאַמיליגלען גראַדע צוּ
פֿליסן לעסט, מיט בלאַנער ליבע צו דיר בערייע,
פֿראַבערייע אונד ענטזאגט מיר דער ליבע מין דיינער
אַלגעגנוואַרט, זאָ זעהר זיך אויך איין הערץ דאַ
געגן שטרייבן, זאָ שווער עס איר אויך אַנקאָמען,
זאָ פֿיל מיבררינדונגען עס איר אויך קאָסטען מאַג. איך
וויל ליבר דער ערלויבטען פֿרגניגן ענטבעהרן, ליבר
איינע אַנגנעהמסטען פֿרבינדונגן אויפהעבן, ליבר
אַללעס וואַגן אונד דולדן, אַלז איך דער געפֿאַהר צו
זינדיגן, ווידר פֿרייאַווילליג אויסזעטצן; קיינע איהרע
זייא איר צו שווער, קיין אייטל צו האַרט, קיין אָפּפֿר
צו גראָס, ווען עס צו איינר בעסרונג נאָטהווענדיג
זיין זאָללטע.

עס שטעהט צוואַר לייַדר, ניכט מין איינר אַמאַכט
דאַז בערייטס געשעהנע, צוריק צו רופֿן, אַבר וואַרנונג
זאָלל עס איר זיין, דיס געלאָבע איך דיר אָ אַללווי-
סענדר! אויז גאַנצר זעעלע אונד אויז גאַנצעם
הערצן, אום זאָ פֿאָרזיכטיגר, אום זאָ געוויסענ-
האַפֿטער, אין דער צוקונפֿט צו האַנדלן. בין איך ניכט
מעהר אים שטאַנדע, דאַז איבל דאַז איך געטהאַן
אָדער פֿראַנלאַסט האַבע, גאַנץ צו פֿרגיטן, זאָ וויל
איך דאַפֿיר זאָ פֿיל גוטעס טוהן: אַלז מין איינען
קרעפֿטן שטעהט. איך וויל דען שאַדן, דען איך
איינעם נעכסטען אַן לייב אָדר זעעלע. אַן עהרע אָדר
פֿראַמעגן צוגעפֿיגט האַבע, זאָ גוט איך קאַן ערזעטצן;

דאַז געגעבנע ערגהניס , דורך איינען ערבויליכען
לעבענסוואַנדעל פֿרטילגן , אונד דאַז פֿרזייאטע אונד
פֿרנאַכלעסיגטע מיט דאָפעלטעם אייפֿר נאַכהאָלן ·

דיזע פֿאָרזעטצע , וועלכע איך היער אין דיי־
נעם הייליגן טעמפעל , אַן דיזעם פֿייערליכען טאַגע אַנ־
געלאָבע , ווילל איך טעגליך פֿאָר דיר אָ גאָטט ! ער־
נייערן , זיא ביים יעדר פֿראַנלאַסונג אין מיין גדעכ־
טניס צוריק רופן · איך ווילל מיט בטראַכטונג היי־
זאַמר וואַרהייטן אויז דיינעם וואָרטע איך שטערקען ,
דיין הייליגעס געזעטז אונד מיינע העהערע בעש־
טימונג ניע אויז דען אויגן פֿר ליהרן , דיא טענד־
ליפֿקייט אונד דיא טרויריגע פֿאָלגן דער זינדע , דיא
זיך אויך ביז יענזייטס דעס גראַבעס ערשטרעקן ,
בדענקן · לעבענדיגר גלויבע אַן דיינע אַללגעגנוואַרט
זאָלל איך מיאר אין רעגער וואַכזאַמקייט איבר מיין
הערץ אונד בטראַגן האַלטן , דיא פֿורכט דיר צו מיס־
פֿאַללן , זאָלל יעדן זינדליכן גדאַנקן אין מיינר זעעלע
ערשטיקן , אונד דיין וואָהלגפֿאַללן , דיינע ליבע זאָלל
מיר מעהר געלטן , אַלז אַללעס וואַז איך צור זינדע
רייצן קענטע ·

הערר ! דוא קענסט דיא אויפֿריכטיגקייט אונד
דען ערנסטן ווילן , דען מיין הערץ אין דיזם אויגנבליק
צור בעסרונג האַט · אַבר דיר אַללוויסענדר ! איזט
אויך ניכט אונבעקאַנט , וויא שוואַך , וויא אונבע־
שטענדיג דיזעס הערץ איזט · אַך ! זאָ אָפֿט האַב
איך

מיך שאָן בעטרונג איר צום פֿאָרזאַטזן גאמאַכט , זאָ האָבט זיא מיא פֿאָללעם ערנסטע פֿרשפּראָכן : אונד איט לייד אונד רייע אוט מיך עס בקעננען ; עבן זאָ האָבט איינע געליבדע געבראָכן , איינם פֿאָרזאַטצע אונגטרייא גוואָרדן : קוים גלויבטע מיך פֿעסט צו שטעהן , זאָ וואַנקטע זאָ זינקע מיך שאָן ווידר : מיך ווייס עס לייד ! צו זעהר אויז דער ערפֿאַהרונג , וויא וועניג מיך איינען פֿאָרזעטצן טרויען קאַן : — דאָך זאָלל דיזע טרויריגע ערפֿאַהרונג איך צוואר דעמי= טהיגן , אַבר איך ניכט קליינמיטהיג אונד פֿרצאַגט מאַכן ; זיא זאָלל איך ניכט גאַנז אַבשרעקן : אום איט ערנייערטן אוטהע ווידר דען וועג דער בעטרונג צו בטרעטן , פֿאָן דעם מיך זאָ האָבט שאָן איך פֿרחירט האַבע : איין צוטרויען צו דיר , אָ גאָטט ! זאָל איי= גען אוטה בעלעבן , דען פֿאָן דיר אונטרשטיצט פֿראַמאַג מיך אַללעס : דוא דער דוא איר דען ווילן גאַבסט , פֿרלייהע איר אויך קראַפֿט צום פֿאָללברינגן : יאַ גאָטט ! מיך וויל ! דורך דיינע גנאַדע ווערדע מיך עס אויך קעננען : אַמן :

פֿיר פֿרשטאָרבנע (הזכרת נשמות) :

16) אים ערשטען יאַהרע נאַך דעם אַבשטערבן זיינעס פֿרוואַנדטן אָדר פֿריינדעס :

גאָטט ! עס האַט דיר געפאַללען איינן ליבן (*
פאַן ייזער וועלט אַב צו רופן · איך עמפפינדע יעטצט
אַלל צו זעהר, וואַז איך אַן איהן (זיא) פערלאָרן האַ=
בע · דיזע טרעננונג מיט איינעם הערצן וועה · דוא
האַטט נאַכגיבט, פאַטער ! איט אונזרער שוואַכהייט,
דוא ווילסט ניכט, דאַס וויר בייאַם טאָדע דער אונז=
ריגן אונעמפפינדליך בלייבן, אדר אונזערן שמערץ
גוואַלטזאַם אונטערדריקן זאָללן · דיזע איינע טהרענען
דער פריינדשאַפט, דער וועהמוטה, דער דאַנקבאַרן
ליבע פיר איינן (איינע) אַבגשידנען, קעננען דיר
אָ אַללגיטיגר ! ניכט מיספאַללן · איך וויינע אום איהן
(זיא), אַלז אויזדרוק דער ליבע געגען איהן (זיא) ·
אַבר איך אורריע ניכט געגן דיין געשיק · איך פערעה=
רע אויך אין דיזעם איר זעהר עמפפינדליכן שלאַג,
דיינע ווייזע אונד גיטיגע אנאָרדנונג, אונד ערגעבע
איך איט קינדליכעם הערצן אין דיינען היליגן ווילן ·
אַללעס וואַז דוא טוהסט איזט וואָהל געטהאַן, דוא
פעלזנשוטז, דיין טוהן איזט אָהנע פעהל, אונד
רעכט איזט דיין פערפאַהרן אַללעס, דוא ביזט איין
גאָטט דער אונפעהלבאַרן גרעכטיגקייט (** דוא
האַסט דורך דיינע היליגע אָפפנבאַרונג אונז בלעהרט,
דאַס וויר בייאַם טאָדע דער אונזריגן ניכט יאַמרן,
ניכט

*) היער ווירד דער נאַמע דעם פערשטאָרבנען גע=
נענט ·
**) דברים ל"ב , ד' :

ניכט צאגן זאללן: דען עס שטירבט נור דער לייב, דער זיינער צערברעכליכקייט וועגן דאצו בשטימט איזט, דיא זעעלע דעס פראמן געהט צו דיר, איהרן פאטער איבר, אונד פינדעט דארט רייכליכן ערזאטץ, פיר אללעס וואס זיא היער פרליהרט״

אויך דיא טהיירע זעעלע, דיא אים פרסלאמס=נען יאהרע פאן אונז געשידן איזט, האט איינסט דיא פריידן דיזר וועלט גנאסן, נון בדארף זיא איהרער אונד אונזרער ניכט מעהר; נון איזט זיא אויך פאן דען ליידן אונד געפאהרן דיזעס ערדנלעבנס בפרייעט, אונד וויגטס העהערע אונד דויערהאפטערע פריידן אונגשטערט גניסענד, זיא ניכט מעהר צוריק׳ זאללטע איך אלזא דיזר פאן איר צערטליך גליבטן זעע=לע, איהרע רוהע ניכט געננען? זאללטע אויך לענגר איך דאריבר בטריבן, דאס זיא עס נון איבערשטאנדן, דאס זיא בריישט אם ציעלע איזט, וואהין אויך איך איינסט געלאנגן ווערדע; דאס זיא גבארגן אונטער דיינען פליגלן אויף עוויג איזט? —

ויא ליב אונד ווערטה זאלל אונז דיינע זא הערן ער העבענדע, זא טרעסטפאללע, זא הייליגע רע=ליגיאן זיין, דיא אונז זא פיל ליכט, זא פיל הייל, זא פיל טרעסט איינפלעסט, דיא אונז אין קואל אונד ליידן זא הייטרע אויז זיכטן אין דיא עוויגע צוקונפט ערעפנעט׳ דער גלויבט אן אונשטערבליכקייט איינער זעעלע, דער איר זא ערפרייליכע האפנונג גיבט, לייטע אונד פרעדלע איינען וואנדל, ער זייע דיא

ריכטשנור

ריכטשנור איינעס דעקנס אונד המנדזנס, איינעס
טהונס אונד לאַסענס · דאַז אַנדענקן אַן דעם טאָדע
איינעס (איינר) גליבטן *, ערזונטרע אונד
שטערקע איך, דיא בשווערדן דיזעס לעבענס שטאַנד־
האַפט צו איברווינדן, אויף דעם וועגע דער טוגענד
אונאַבוויינליך צו וואַנדלן, אונד דיזעס לעבן צורפאָר־
ברייטונג אויף יענעס בעסרע אונד עוויגע אַנצו ווענ־
דען · דאן גלאַנגטע איך דאַהין, וואו איך אים הויזע
אונזרע פאַטרס, דיזן איינען געליבטן (דיזע איינע גע־
ליבטע) ווידר פינדע, אונד אין זיינר (איהרער)
געזעלשאַפט, אונד אין דער געזעלשאַפט אַללער איינער
בערייטס איר פאָר געגאַנגנען פר וואַנדרטן אונד
פריינדן, עוויגע פריידע געניסן ווערדע · בעהאַלטע
דיזען פראָמאַן גדאַנקן אַללעצייט אין איר רעגע, דו,
אין דעסן האַנד דיא זעעלע דער לעבענדן אונד טאָז טן
איזט · אין דיינע האַנד איבר געבע איך איינען
גייסט, אַאמן ·

דג) אים ערשטן יאַהרע נאַך דעם אַבשטערבן
דער עלטרן ·

זאָ וויא עס בייא איר קיינר אייסערן אויפפאָר,
דרונג בדורפטע, איינען (פאַטר איינע אוטר) צו
ליבן, זאָ איזט אויך דער שמערז בייא איינעם (איה־
רעם) פרלוסטע איינם הערצן נאַטירליך · אָ טרויריגע
דוא איין הערז! פליסט אויז איינען אויגן איהר
טהרענען! דען איך האַבע איינן גוטן, איינען
טרייען, איינען איך הערצליך ליבענדן פאַטר (אוטר)
פרלאָהרן

פֿרלאָהרן ׃ אַבר אויך איינע טרויריגקייט זייע גע=
מעסיגט ׃ עס גהערט דאַך צור געווענליכן אָרדנונג
דער נאַטור, דאַש דיא יעניגן, דורך וועלכע וויר אין
דיזעס מענשליכע לעבן פֿר זעטצט ווארדן זינד, דאַס
זעלבע אויך ווידר פֿאָר אונז פֿרלאַסן, אונד דאַ איזט
אויך איר איין גוטר פֿאַטר (איינע גוטע אוטר) פֿאָר
אויז געגאַנגן ׃

וואַז איר יעצט אָבליגט איזט, דאַש איך דאַז
אַנדענקן איינעס טהייערן פֿאַטרס, (איינר טהייערן
אוטר) אונפֿרגעסליך דאַנקבאַר אים הערצן בעהאַל=
טע ׃ אונד וויא קענטע איך בעסטר פֿאַטר (בעסטע
אוטר) איינע דאַנקבאַרקייט בעסר אונד ווירדיגער
צייגן, אַלז ווען איך דיא גוטן לעהרן דיא דוא איר ביי=
גבראַכט האַסט, אַללצייט בהערציגע, אונד דאַז
גוטע אויפֿריכטיג ווילל, אונד פֿאָללברינגע, וואָ צו
דוא איך אַנגפֿיהרט האַסט ׃ דיא גוטע לעהרן, דיא
עראַהנונגן, דיא גרונדזעטצע, דיא איך אויז דיי=
נעם אונדע זאָ אָפֿט געהערט האַבע, זאָללן טיף אין
איינעם הערצן איינגפרעגט בלייבן, זאָ וויא דיין איי=
גנעס גאָטט גפֿעלליגעס האַנדלן, דיין בלעהרענדעס
ביישפּיל ׃ איר אַללצייט געגענווערטיג בלייבן זאָלל ׃
זאָלטן אַבר ליידנשאַפֿטן פֿאָן מייננע אונד לאָקונגן פֿאָן
אויטן איך פֿאָן דיזעם גוטן פֿפֿאַדע, אויף דען דוא איך
געלייטעט האַסט אַבפֿיהרן וואָללן, זאָ זאָלל דיין
טהייערעס אַנדענקן איך צוריק האַלטן ׃ איך ווילל דיין
בילד איר אין גדאַנקן פֿרגעגענווערטיגן ; דענקן וואַ
דוא זאָ אָפֿט ביים דיינעם לעבן איך איט דיינעם פֿע=
טרליכן

טערליכן (מיטערליכן) הערצן , פאָן איינעם פעהל=
טריט צו איינעם קערפערליכן אודר זעעלענפערדערבן ,
אבגעהאלטן האסט · איך וויל צווישען איר אונד דיר
פאטר (מוטר) !! דיא ערנסטע , איניגסטע , אונד
היילגסטע פערבינדונג ליבן , פפלעגן אונד בהאלטן ,
ביז דאס איינסטשוועגנייטס , אין דיינען ארמען איך
אויפגעהאן אונד איט אללען איינן געליבטן אויך עוויג
פר איינגען ווירסט , אמן ·

18) פיר פערשטארבנע עלטרן ·

גאָטט ! דאס רייכר בעלאָהנר אללעס גוטן , דער
דאס קיינע וואָהלטהאט אונבעלאָהנט לעסט , פערגעלטע
איינען געליבטן , פאָן איר נון אין דיא עוויגקייט גע=
שידענען עלטרן , אללע איהרע ליבע אונד פריינד=
שאפט , דיא זיא איר זאָ פיעלפעלטיג ערוויזן האבן ,
עוויגליך · ערפרייע זיא דורך דען אייער פארט וועה=
רענדן נוטצן אונד זעגן איהרער זאָרגפאלט אונד וואָהל=
טהעטיגקייט , פערצייהע איהנען , וואס זיא אויז אענ=
שליכר שוואכהייט , פיעלייכט אויך צו צערטליכר ליבע
געגן איך , פערפעהלט · אונרעכט געטהאן , אָדר
פר זייאט האבן · —

איהר אבר , איהר אייאער אונפערגעס=
ליכען איבר אללעס ווערטהען אונד טהייערן עלטרן ;
עאספאנגט נאך איבר דעם גראבע איינען הערצליכן
דאנק , פיר אללע איט איר געהאבטע איהע , זאָרגן אונד
ליידען , פיר אללעס וואס איהר צו ליב געטהאן ,
געליטן

געליטן אונד הינטרלאסן האבט · איך וויל דאז גוטע
דאס איך פאן אייך עמפפאנגן האבע , אויך גוט אנ=
ווענדן , אונד גוטעס טהון , וויא איהר אן איר געט=
טהאן , אונד וויא איהר איך געלעהרט האבט · אונ=
פרגעסליך זאללן איר אייערע גוטע לעהרן אונד בייא=
שפילע , אייער טוגענדהאפטר וואנדל אונד אייערע
הערצליכע ערמאהנונגן זיין · — אך וויא קענטע
איך , איהר צערטליך געליבטן אייגר זעלע , איהר
איינע טרייעסטן אונד וואהל וואללענדסטן פריינדע ,
וויא קענטע איך אייך פרגעסן , דא זיא פילעס איך מן
אייך ערמיינערט · אונד נאך מיט אייערע ליבע געגן
איך ניכט מיט געשטארבן , איהר האבט זיא מין יענע
זעליגע וואהנונגן , וואָ איהר אייך מיטלעט בפינדעט ,
מיט הינאיבר גענאָמען · אום דיזר ווערטה צו זיין ,
וויל איך איך דער טוגענד אונד דער רעכטשאפענ=
הייט בעפלייסן , דאמיט איך איינסט איך אייערעס
ווידרזעהנס ערפרייען , אונד מין עוויגר גליקזעליג=
קייט אייערע ליבע געניסן מעגע , אמן ·

19) מיינר וויטווע :

דיר אָ גאָטט ! מיט עס בעקאנט , וועלכע
עמפפינדונגן מין אייגר זעלע רעגע זינד , וויא זעהר
איין הערז בלוטעט ! איין גאטטע , איין צערטליך
געליבטר גאטטע טאָד ! — גאָטט ! דוא איס ביל=
ליגסט איינע טהרענען ניכט , דיא זאָ הייס איינעם פר=
וואונדעטען , איינעם בלוטענדן הערצן ענטקוועלן ,
דיא זאָ הייפיג איינעם אויגן ענטשטרעאן · אך ! וויא

פיל

פיל האַבע איך אַן איינעם גוטן גאַטטן , אַן דיזעם
איינם פֿרזאָרגר , איינעם ראַטהגעבר , איינעם פיה=
רער , איינעם הערצליכסטן , איינעם איבר אַללעס
געליבטן גאַטטן פֿרלאָהרן ! — אַך אַללצו זעהר פיהלע
איך דיזן גראסן , דיזן אונערזעטצליכן פֿרלוסט · וויא
איזט איר אַללעס יעצט זאָ דונקל , זאָ עדע ; וויא
איזט איר דיא אויזזיכט אין דיא צוקונפֿט זאָ טרי=
בע ! — ווער ווירד איינע קינדר ערציהן ? ווער
איינע געשעפֿטע בזאָרגן ? ווער איט איר דען קואר
אונד דיא אַרבייט , דיא בשווערדן אונד ליידן טהיילן ?
ווער ווירד איר ראַטה , טראָסט , אונד אוטה צו=
שפרעכן ? ווער ווערדע איך דיא אונגעלעגנהייטן
איינעס הערצענס אַנפֿרטרויען קענען ? צו וועם
זאַלל איך איינע צו פֿלוכט נעהאן ? צו וועם זאָנסט
אַלס צו דיר , דוא בעשיטצר דער וויטווען , דוא פאַ=
טער דער וואַיזען ! — נור דיזר טראָסט קאַן איך
שטערקן , נור ער קאַן איר אוטה איינפלעסן , אויף
דעם איר נאך בשטיאטן וועג איינעס אירדישן לעבענס
פאָרט צו וואַנדלן · אָהנע דיזע האָפנונג , ווירדע איך
אונטר דער לאַסט איינר וועהאוטה , איינעס גראַמס
אונד איינעס קוארס ערליגן · נור דיין אעלטיגר אַרם ,
אָ גאָטט ! קאַן איך שטיטצן , דאַס איך ניכט וואַנ=
קע · אויף דיך איין פאַטר , איין שוטז , איין ער=
רעטטער ! פֿרטרויענד , איבר נעהם איך ביים איינן
קינדרן דיא שטעללע איהרעס פאַטרס · איך וויל איט
פֿרדאָפפלטר זאָרגפֿאַלט , אַלס פאַטר אונד אוטר צו
גלייך האַנדלן · איך וויל זארגן , דאַס קיינעס פאָן דע=
נען , דיא אונז גאָטט געגעבן האַט , פֿרלאָהרן געהע·

איינע גאַנצע צייט זאָלז נור מיהנען געווידמעט , איין
דענקן חונד האַנדלן זאָיך מיהר בעסטעס געריכטעט
זיין · פערלייהע איר אָ גאָטט ! נור פערשטאַנד , אוטה
חונד בעהאַרליכקייט , חונד מיהנען דיזן איינען פֿאַ=
טרלאָזן וואַיזן , מיין פֿאָלגזאַמעס הערץ , מיין גע=
נייגטעס אָהר דאַצו · מיך ווילל איך אַן דען טראָסט
האַלטן , דען איר דיינע הייליגע רעליגיאָן דאַרביעטע=
טעט , דאַס נעמליך דיינע וועגע , אָ גאָטט ! גע=
רעכטע , מיאר גוט חונד וויזע זינד · דאַדורך האָפֿע
איך ווירד ווידר גלאַסענהייט חונד קראַפֿט מין איינע
נידרגבייגטע זעעלע קאָמאן · שטעהע איר בייח דיזר
פֿערלאַסענהייט בייח , לינדרע איינע שמערצן , גיסע
באַלזאַם דעס טראָסטעס חונד דער ערגעבנהייט מין
דיינען פֿעטרליכן וואָלן , מין איין טיעף פֿערוואונדע=
טעס , מין איין בלוטענדעס הערץ , חונד גיב איר
קראַפֿט , איך בייח דען נידריגן צו פֿעלן , דיח עטוואַ
דיינע גרעכטיגקייט מיבר איך פֿרהענגט האט , זאָ צו
פֿרהאַלטן , וויח עס דיינע הייליגן געבאָטטע פֿאָרדרן:
דען אָהנע דיך , מיזט מייטל דיח שטיטצע , מיזט
חונגיטז דיח הילפֿע אַללער מענשן · נור וועז דוח זעגע=
נעסט מיזט געזעגנעט , נור ווען דוח טרעסטעסט ,
דער מיזט גטרעסטעט .

20) חום הייליכר רוהע חונד גליקזעליגקייט .

ענויגר ! דוח האַסט פֿיל מַן איר געטאַהן , דוח
האַסט איין גליק סאָללענדעט , דאַס דיח איר מיינען
גאַטטן גאַבפֿט , דער אַללע איינע ווינטע , זאָ נייט

עס

עס איהם מעגליך איזט, ערפיללט ער איזט'ס, דער פיר מיך זארגט, דער מיך בילדעט; ער איזט'ס דער מיר אונצעהליגע פריידן פרשאפט, אין דעסן בליקען איך לעזע, דאס מיינע צופרידענהייט אויף דיא זייניגע איזט. ער איזט'ס דער מיך אלז טרייער וועג־ווייזר אויף דיא אירזאלע באהן דעס לעבענס פיהרט, אונד דיא דארנען וועגריימט, וועלכע מיינען פוס פער־לעטצן הענגטן. ער איזט'ס, דער מיך מיט דיר אָ עוויגר! בעקאנטר מאכט, דער מיך אויף דעם וועגע דער טוגענד, דער רעכטשאפענהייט, דער רעליגיאָן לייטעט. אן זיינער זייטע פיהלע איך דאפעלט, וועלך איין גאט דוא מיר ביזט. —

לאסע אָ הערר! מיך דאגעגן אויף דיא פפליכטן אללע ערפיללן, דיא מיין עהעשטאנד מיר אויף ערלעגט לאסע מיך מיט אונוואנדלבארער טרייע, מיט ריינר, ברעננענדר ליבע, מיט נאכגיעביגקייט אונד גהאר־זאם, מיט פראהעם זין אונד האלדר מינע, מיט אר־בייט זאמקייט אונד גניגזאמקייט דען מאן לאהנען, דער אללעס פיר מיך טוהט. ענטפערנע פאן מיר אָ גאטט, אללע ווידרשפענסטיגקייט, אללע טראטז, יעדע ווייבליכע לוינע. לאס מיך אין איהם אללין דאס ציעל אללער מיינר ווינשע פינדן. דיינע ליבע צו ער־האלטן, איהן דורך מיך פרגניגט צו זעהן, דיס זייע מיין במיהן, מיין דענקן, טוהן אונד לאסן. שענקע מיר דאהער אָ גאטט! דיא גאבע דער גפעלליגקייט, אונד צייגע מיר דען וועג אימר גנויער, דען איך געהן מוס, אום דיא ליבע מיינעס גאטטען מיך אימר

מעהר

אינהר צו פֿרזאָרגן · שיטצע מיהן פֿאָר יעדעם אונ=
גליק · אונד פינדעט עס זיינע ווייזהייט נאָטהווענ=
דיג, דאס צו פֿעללען דאס אירדישען לעבענס מיהן
טרענן, זאָ לאס צו גלייך מיך איר דיא טהעטיגסטע
טהיילנאַהמע ערוועקן, ניע קאַנן מיין אונגעדולדי=
געס אוהר איבר אייגע ליפפען, ניע מיין צונג, דער
איטאוטה פֿרבאַטהעטע, מין איין גזייכט· ליבע, פֿריינד=
ליכקייט אונד געפֿעלליגקייט, וויל מיך שטעטס געגן
זיינען גאַטטן פֿיהלן, אונד איך בשטרעבן עס מיהם
זויך מיט מייסטערן צו צייגן · ווען ראָזרוהע זיין הערץ,
ווען קואר זיינע זעעלע דריקן זאָללטע, זאָ פֿרלייהע
איר אַללגיטיגר! דיא קראַפֿט, דאַס איין בטראָגן,
דעסן הערץ אונד געעלע ווידר מין רוהע אונד ער=
לייכטרונג בריגגן מעגע· לייטע אינע שריטע זאָ,
דאַס איר ניע דער פֿאָרוואורף פֿון אייגעם געוויסן גע=
מאַכט ווירדע, מאַן העטע מיך איינען גאַטטן בעטריבט,
מאַן ווערע מיך דיא צערשטערערין זיינר רוהע געוואָרדן·
לאַס זאָ גאַטט! אונז רוהיג אונד אונגטריבט המנג=
מין המנה, דען וועג דורכפֿ לעבן פֿאָרשוואַנדלן, אונזרם
הויזע פֿאָרשטעהן, אונד אונזרע קינדר דורך ביידר=
זייטיגר באיהונג, זאָ לאַנגע דוח דאַס לעבן היניעדן אונז
גאָננט, צו פֿראָמען מענשן, צו ניטצליכן גלידרן דער
געזעללשאַפֿט ערציהן, אונד זאָ הערליכע, דיר אונד
מענשן וואָהלגעפֿעלליגע פֿריכטע פֿאָן אונזרער בע=
איהונג זעהן, אמן·

21) פֿיר קינדר

אַללמעכטיגר! דיין ווללע מיזט, דאַס דאַ=
מענ=

מענשליכע געשלעכט זיך פֿאָרטפּפֿלאַנצע, דאַס עס
דיינע געבאָטע האַלטע, אום דיך אונד יענזייטס דעס
לעבנס גליקליך צו זיין. אויך איר ליסעסט דוך דאַז
גראָסטע גליק ווערדן, אונטר דיינר געשעפּפֿע צו זיין,
וועזן, אין דיינעם עבנבילדע געשאַפֿן, בעשטימט
צור עוויגן גליקזעליגקייט צור וועלט צו ברינגן. —
וואַז קאָן איר אַלזאָ מעהר אַם הערצן ליגן, אַלז דאַז
וואָהל דיזר עדלן געשעפּפֿע, דיזר איינר קינדר; אונד
וויא קענטע איך דיזע קינדר מיטרליך ליבן, ווען איך
זיא ניכט דיר, דעם פֿאַטר אַללער מענשן עמפּפֿה=
לע! — זא וויא איך עס מיט דעם לעבהאַפֿטסטן
דאַנק ערקעננע, דאַס איינע קינדר מיין געשענק פֿאָן
דיר זינד, זאָ ביטע איך דיך אויך, גאָטט, ערנעה=
רער אונד ערהאַלטר אַללער וועזן, דאַס דוא איינע
קינדר ביים לעבן אונד געזונדהייט ערהאַלטן וואָללעסט:
איך רופֿע דיך אַן: גראָסר אונד אַללגיטיגר פֿאַטר,
אום דיינען זעגן, אום דיינע הילפֿע, דאַס זיך דיא
קרעפֿטע אונד אַנלאַגן, וועלכע דיינע ווייזהייט אין זיא
געלעגט האַט, צו איהרעם פֿאָרטהיילע, צו איינר אונד
איינעס גאַטטען פֿריידע, אונד פֿאָרציגליך צור פֿער=
ברייטונג דיינעס רוהמס, גליקליך אין איהנען ענט=
וויקלן מעגע; דאַס זיא צו נעהמן, וויא אַם אַלטר,
זא אַן ליבעס אונד זעעלענקרעפֿטע, אונד בזאָנדרס אַן
ווייזהייט, טוגענד אונד דאַהער אויך אַם וואָהלגע=
פֿאַללן פֿאָר דיר אונד דען מענשן,

אַבר מיט דער אינניגקייט, וואָמיט איך דיר גאָ
גאָטט! דאַז וואָהל איינר קינדר עמפּפֿעהלע, ביטע

איך דיך צו גלייך, אום קראַפט אונד מוטה · שטער=
קע אונד בעהאַרליכקייט, דאַמיט איך אונד איין גאַט=
טע, דאַס וואַס אונס אַלס עלטרן אָבליגט, גטרייא ער=
פילן מעגען: דען וויא דירפטן וויר אויף ערהערונג
אונזרס געבעטס האָפן, ווען וויר ניכט אַללעס, וואַס
אין אונזרן קרעפטן ליגט, אַנווענדעטן, אָדר גאַר
אונזרע פפליכט, וועלכע דוא אין אונזרע הערצן גע=
פפלאַנצט, אונד דורך דיינע הייליגע געבאָטע אונס זאָ
אעהר איינגשערפט האַסט, פערנאַכלעסיגטן? —
זאָ וואָללן וויר דען דאַס וואָהל אונזרער קינדר, נאַך
אונזרער מעגליכקייט בפערדרן, וואָללן זיא זאָ פיל עס
מעגליך איזט, אונטר אונזרער אויפזיכט בהאַלטן,
ניכט ערמידן, זיא צו אַללעם גוטן אַנצולייטן, אונד פיר
איהרן אונטערריכט, פאַר ציגליך אין דער הייליגן רע=
ליגיאָן, דיא נעטיגע זאָרגע צו טראַגן: ערלייכטע
אונד שטערקע אונס, דאַס וויר איהנן ניכטס געשטאַטטן,
וואַס איהנען שעדליך ווערע; דאַס וויר אַן איהנען, אויך
אין איהרער פריהסטן יוגענד שאָן, קיינע אונטוגענ=
דען דולדן; דאַס וויר איהרע פעהלר איינזעהן, זיא
דאַ פאָן דורך וואָרט אונד טהאַט צוריק האַלטן, אונד
פער בעסרן; אונד דאַס וויר אין דיזעם, אַבצוואַר
בשווערליכעם געשעפטע, ניכטס פערנאַכלעסיגן,
ניכטס אויז צערטליכקייט פערזעהן, אונד ניכט ערמידן·
לאַס עס, אָ גאָטט! בזאָנדרס פערן פאָן אונז זיין,
דאַס וויר אונזרן קינדרן, דורך אייגנעס בעזעס
ביישפיל, קיין אַנלאַס צור נאַכאַהמונג געבן: צוואַר
ציטערט איין מיטרליכעס הערץ, ווען איך דאַראַן
דענקע, וועלכע געפאַהרן איינען קינדרן דראָהן,
וועלכן

וועלכן פעהלטריטן זיא אויף דער לויפבאהן דורך דאז
לעבן, אויסגועלצט זיין ווערדן : עס שוועהט ניכט
אין אונזרער אכט, זיא אללע פארויז צו זעהן ;
אונד אונז זא וועניגר צו בזייטיגן, דען וויא קורצזיכ=
טיג מיזט דיר אענש אום זיינע איגנע גפאהר איינצו=
זעהן, אונד וויא אהנמעכטיג זיא אב צו ווענדן · נור
דאז איינציגע מיזט איך שטאנדע איין בקלעאטעס
הערץ צו ברוהיגן, נור דיזר גדאנקע קאן איך קרעפ=
טיג טרעסטן, דאס אונזרע קינדר, ניכט אונז אדר
זיך אללין איבר לאסן זינד · — דוא אללגיטיגר פ
דער דוא דיא אונשולד שיטצעסט, דעם שטרויכלנדן דייא=
נען אעכטיגן ארם רייכסט, אונד דען געפאללענען
אויפריכטעסט, דוא ווירסט אויך דיזן געליבטן איינר
זעעלע, שוטץ אונד שירם אויך דאן זיין, וואן איין
אויגע פרדונקלט, איין איטרליכעס הערץ גבראכען,
אונד איינע געביינע, אין שטויב אונד אאדר איס
גראבע פרוואנדלט זיין ווערדן · — אוס דיס אאללע=
באראהערציגר ביטע איך דיך, דיס זינד דיא ווינטע
איינעס אוטר הערצענס · נור אויף דיך מיזט איינע
גופרזיכט איכט יוגר אללע צייט, אאן ·

22) איין קואר אונד לייחן ·

פאלוויסענדר גאטט! דוא זיהעסט איינע נאטה ·
דיר זייע עס גקלאגט, איין פאטר! ניכט הום דיר
עס ערשט צו זאגן, אונד דיך דורך איינע וועהקלאגע
צו ריהרן, דורך איינע טהרענען צום איטלייד צו בע=
וועגן : גאנדרן אום איין הערץ צו ערליכטערן, אונד
עס

עס מיט פֿערטרויען, אויף דיך צו ברוהיגן ׃ דוא ווייסט יאַ אַללעס בעפֿאָר עס ענטשטעהט, אָהנע דיינען ווילן געשיהעט ניכטס, אונד וואַז דוא ווילסט אונד טוהסט, איזט אַללעצייט דאַז בעסטע ׃ איך האַבע זאָ פֿילע פראָבן ׃ זאָ פֿילע ערפֿאַהרונגן דיינר ליבע, אונד דיזע לאַסן איך ניכט צווייפֿלן, דאַז דוא זעלבסט איין האַר־ טעס שיקזאַל, צו איינם בעסטן מיינט ׃

איך זעהע עס איין, דוא אַללגיטיגר! קאָנסט קיין וואָהלגעפֿאַללן דאַראַן האַבן, דיין געשעפֿף ליידן צו זעהן; דוא ווירדעסט איך גערן דאַמיט פֿערשאָנען, אונד איר לויטר פֿריידן געבן, ווען זיא צו איינר דיס־ אונד יענזייטיגן גליקזעליגקייט צו טרעגליך וועהרן: אַבר דאַ אַללוויסענדר! ווייסט עס בעסר, וואַז איר גיטצליך, וואַז איר היילזאַם מיזט, אַלז איך קורצזיכ־ טיגעס ווייב ׃ דוא לייטעסט איין שיקזאַל איט ווייזר פֿאַ־ טרהאַנד, אונד פֿיהרסט אַם ענדע געוויס אַללעס צו איינעם בעסטן הויז ׃ איינע פֿרונכפֿט אונד דיין היילי־ געט וואָרט בעלעהרט איך דייטליך, דאַש יעדע טריב־ זאַל, דיא דוא איבר דען מענשן קאָמן לעסט, אַללע־ צייט מייכען וואָהלטהעטיגן צוועק האַט, ווען וויר איהן אויך ניכט דייטליך מיין זעהן ׃ דוא ווילסט אונז צור ערקענטניס אונד בעטרונג ברינגן, פֿאָרזיכטיגר אונד בעשיידנער מאַכען, אונד צום פֿלייס ׃ צור אָרדנונג אונד טהעטיגקייט ענהאַלטן, געדולד, מעסיגקייט אונד גניגזאַמקייט לעהרן, אונזרם לייכטזין, אונזרם איבר־ מוטהע ווייכהאַלט טוהן; דוא ווילסט אונזרע הערצן צור זאַנפֿטמוטה, צום מיטלייד, צו אַנדרען אונד ערלן

געזינונגן בילדן, אונד אויך דיזעם וועגע צור טוגענד, צור פאָללקאָממענהייט, צור זעליגקייט פיה= רען: ווען דוא וועה טהוסט, דאַ הייִלסט דוא אויך, אונד ווען דוא נימסט אָדר פרזאַגסט, זאָ גיבסט דוא ווייט מעהר דאַפיר:

אויך איך האַבע דער גוטן שטונדן, דער גוטן טאַגע פילע ערלעבט, דעס פרגניגנס אין דיינר וועלט מאַנכן גפעלטיג גענאָסן: אַבר איך ערקאַנטע עס ניכט, פערקאַנטע פילמעהר דיא פעטרליכע האַנד וועלכע עס מיר דאַררייכטע, דאַנקטע דיר ניכט גענוג דאַפיר, מיין וואָהלטהעטר! אונד פרגאַס דיינער אָפט, מיטן אים גענוסע דיינר מילדן גאַבן: יאַ איך מיסבראויכטע זיא וואָהלגאַר אונדאַנקבאַר צו מיינם אייגע= נען פרדערבן, אונד צום שאַדן אַנדרער. — דוא ענטציהסט מיר זיא, דאַמיט איך זיא בעסר געבראוי= כען, העהער שעטצן לערנע, אום מיינע פריידע צו ערהעהן, ווען איך איינסט ווירדיג פאָר דיר בעפונדן ווערדן זאָללטע, זיא ווידר צו ערהאַלטן:

ניכט איבר דיך, אָ אַללגיטיגר! דאַרף דער מענש מוררען; ער זעלבסט איזט גרעסטן טהיילס אַן זיינען ליידן שולד: דוא וואַרנסט איהן פעטרליך, דורך פרנונפט אונד געבאָט, אונד ער אַכטעט ניכט דאַ= רויף, זאָנדרן איברזיהעט זיך לייכטזיניג, אונד זאָ מוס ער דאַן זיינע טהאָרהייט ביסן, אונד דורך שאַדן קלוג ווערדן: אַבר אויך דיס, דאַס דוא איהן פיהלן לאַססעסט, דאַס ער געזינדיגעט האַבע, אויך דיס

מיזט פעטרליכע וואהלטהאט · דורך בעוואהרסט דוא
מיהן פאר גרעסרם אונגליק : דיא טריבזאל , דאז
ליידן , דיא נאטה דעס מענשן , מיזט בלעהרונגס=
איטל מין דיינר האנד · דוא ווירדעסט דען מענשן וועה=
ניגר ליבן , ווען דוא דיזעס איטל דיך ווענינגר בעדי=
ענטעסט , דער מענש ווירדע אונגעאהנט פארט
פרעפלן , ביז ער אין זיינען זינדן פרשטריקט , זיינען
אונטרגאנג פענדע ·

אויך איך דיינע רייזאיטהיגע טאכטר , האבע
געזינדיגעט , אונד דיא שטראפע דיא איך ליידע , אויז
דיינר האנד , אללגרעכטר ריכטר ! פרדינט · איט
דעמוטה , אים שטויבע היגשטרעקט , קיסע איך
דיא האנד דיא איך ציכטיגעט , אום איך צו ווארנען
אונד צו בעסרן · פערן פאן איר זייא אללע אפפרנ=
דעס אוררן , פרגעבליכעס קלאגן אונד צאגן · דורך אונכ=
אוטה אונד אונגדולד ווערדע איך מינס עלענד נאך
טיפר זינקן , אונד טהארהייט אונד פרעפל ווערע
עס , איט דיר , פאן דעם ניכטס בעזעס אויזגעהט ,
צו האדרן · בעניטצן ווילל איך פיל מעהר דיא טריבזאל ,
נאך דיינר פעטרליכן אבזיכט , אונד דיא איטל אנווענ=
דען , וועלכע דיינע פארזעהונג איר דאררייכט , איך
געגן דיא איבל צו שיטצן , זא גוט איך קאן · זא וויל
איך דורך ערגעבונג אין דיינען ווילן , איינע לאסט
ערלייכטערן , אונד אויס דעם איבל גוטעס ציהן · איך
וויל , וויא איינע טאכטר אן דעם בוזן איהרער טרייען
אוטר , איינען קוואר פאר דיר נידר לעגן , אונד איט
שטיללר געלאסנהייט דיינר וייזן , אללעצייט גנעדיגן

פיהרונג, איך קינדליך ערגעבן· הערר! איך בין
איין דיינר האַנד, אונד — וואָהל איר דאַס איך עס
בין·

נון זייע רוהיג איין הערץ! הייטרע דיך אויף
איינע זעעלע, ווייכט פאָן איר איהר לעסטיגן גע-
דאַנקען, איהר שוואַרצע בילדר אַללע, דיא אוהר איי-
בען צו שטאַנד איר, אין זאָ שרעקליכן געשטאַלטען
לייגט· גאָטט איזט איין פריינד, ער איין ליברייכר
פאַטר· געטראָסט זעה איך דער בעסרן צוקונפט
ענטגעגן, אונד פרייע איך דעס זעליגן אויזגאַנגס,
נאך איבערשטאַנדענען ליידן· היער בעטע איך אָ
גאָטט! דיינע פארזעהונג אין דעמוטה אונד פער-
טרויען אן· איינסט ווערדע איך איט פראָהעם דאַנק,
דיך אויך פיר איינע ליידן פרייזן· איך רופע איט דוד
אויס *) זעעלע! וואַז בטריבסט דוא דיך? וואַ-
רום איזט דיר זאָ באַנגע אין איר? האַררע נור צו
גאָטט, איהם ווערדע איך איינסט נאך דאַנקן פיר זיי-
נעם אַנגעזיכטס הייל· —

23) שלום גבעט אם פרזעהונגסטאַגע (נעילה),

גראָסער אונד גנעדיגר גאָטט! איט געבייגטען
קניען איט געפאַלטעטן הענדן, רופע איך צו דיר
אום

*) תהלים, ו״ב

אום דיינע גנאדע · דען איך ערקענע עס , דאס וואן עטוואז גוטעס אן איר איזט , איך עס נור דיינר גיטע , דיינר גנאדע צו דאנקן האבע · איין ווערק איזט נור דאז בעזע , דאז גוטע זא אין איר איזט , זא ביז איטצע דורך איך געווירקט וואורדע , איזט נור דיין ווערק ·

אונענדליכעס ליכט דער וואהרהייט ! לייטע דורך דיינען גלאנץ איך אויף דעם פפאד , דען איך דורך דאז ערדענלעבן צו וואנדלן האבע · נור דורך דיך געלייטעט , קאמע איך צום ציעל · איין אייגענדינקל , איין שטאלץ , איינע זעלבסטזוכט הינגעגן , לייטעט איך ווייט דאפאן אב · לאס דער גיטע אָ הערר אונד דער וואהרהייט איך ליבן וואז וואהר , וואז דיר ליב איזט , אונד האססן וואז פאלש איזט , וואז דוא פערראבשייעסט · איך וויס עס , דאס דאז גוטע ליבן , עס וואללן אונד טוהן , דיך , איך אונד איינען נעגסטן ליבן הייסט ·

איך וויל צו פרידן זיין , איט אללעם וואז דוא איר גיבסט , וויל איך וויס , דאס איך פאן דיר זא פיל געאפפאנגע אלז איר צוטרעגליך איזט ; איך זעלבסט האבר בין צו קורצזיכטיג אום איינצוזעהן , וואז אונד וויא פיל פאן אירדישען גיטרן צו איינעם בעסטען איזט · איך וויל אללזא דיינר געטליכן פארזעהונג פער־טרויען , ווי איין קינד דען דער אוטרברוסט · דען ווער דיר פערטרויעט , דער געהט ניכט צו גרונדע · אויך ווען קענטע איך אויך איך זאנסט פערלאססן , אלז אויף דיך , איין פאטר אים היאל ! ווער צייגט איר זא פיל הולד , זא פיל ליבע , זא פיל גיטע , אלז דוא ? —

ווער

ווער שטרעקט זיינע אַרמע מיך איינעם עלענדע מוי מוס איך צו רעטטן, אַלז דוּ? ווער קעננט איין לײדן, אייזע הערצענסאנגעלעגענהייט, אייזע ליבסטן ווינשע זאָ גענוי אַלז דוּ? — דיינע אַללגיטע מיזט מיאר בערייט, דאַז פֿלעהן דיינר געשעפּפֿע אַנצוהערן: דוּ ביזט ניכֿט וויא אמענשן, דיא האַרטהערציג זינד, דעם עלענדע דיא טהירע צו פֿערשליסן, אָדר דיא גאַבע מונווילליג הינצו ווערפֿן: דוּ עפֿנעסט דיינע האַנד, מונד זעטיגעסט אַללעס לעבענדיגע מיט וואָהלגפֿאַללן: (* צו דיר אַלזאָ גיטיגר פֿאַטר! ווענדע מיך איך: זיהע הערר! מויף דיזר ערדע, מויף דיא דוּ איך הינגזעטצט האַסט, מיזט צוואַר פֿיל דעס גוטן, אַבר מויך דעס עלענדעס פֿיל. מין טהרענען שפּיגלט זיך דיא זאָננע ווען זיא מונטרגעהט, מונד דיא אָמרגנרעטהע הערט מונזרע זייפֿצר נאָך: — גאָטט! דאַז הערז דאַז דוּ איר גאַבסט, ווירד פֿאָם גראַם געפֿאָלטערט, מונד איינע אַרמע שטרעקע מיך צו דיר, איין גאָטט מונד איין קעניג! מום הילפֿע מונד רעטטונג מויז:

דוּ, דער דוּ אַללעס זיהעטט, דער דוּ אַללעס הערסט, זיהע מויך גנעדיג מויף איך הערמאַב: הערע מויך איך, מונד מיילע צו איינר הילפֿע: דוּ ביזט איין פֿאַטר!, דוּ גאַבסט איר הערז מונד זעעלע: לאַט דיזעס הערז ניכֿט דאַז אָפּפֿער דער טריב

זאַל

*) תהלים קמ"ה, ט"ז.

זאָל, אונד דיזע זעעלע ניכט דיא בייטע דעס גראַמס
ווערדן · הענקע דאַס איך איין שוואַכעס וויב בין,
וועלכעס עמפפינדעט אונד ליידעט, אונד דוא אָ
מאַלגיטיגר פאַטר, ביזט רעטער אונד העלפר אין דער
נאָטה ·

האַבע איך דיינע וועגע פרלאַסן, וואַר איך דיר
אונגעהאָרזאַם, זאָ צווייפלע איך דעננאָך אַן דיינער
ליבע ניכט, דען אויך דעם זינדר עפנעסט דוא דיינע
אַרמע, ווען ער זיך בקעהרט, אונד אים ערנסטע
אום דיינע ליבע פלעהט · דוא ביזט ניכט וויא דער
מענש דער זיינע לוינע האַט. דער פאָם צאָרנע זיך
איבר וועלטיגן, אָדר דורך וויגזלן כור לאַנגזאַם צור פר־
צייהונג זיך בעוועגן לעסט · דוא ביזט דיר איאר גלייך,
ביזט איאר ליבעפאָלל, אונד זעלבסט אים שטראַפען
מיזט ליבע דיין בעוועגט גרונד · דער געגענ־
שטאַנד דיינר געבאָטע מיזט דאַז וואָהל דער מענשן,
אונד פאָן דיזן אַבווייכן, הייסט זיך פאָן זיינעם איינגנען
וואָהלע ענטפערנען · איך ערקענע עס, איך זעהע
עס איין, איך האַבע אָפט דיינען הייליגן געבאָטן ענט־
געגן געהאַנדלט · איך ווילל, איך קאַן עס ניכט לייגנען,
דאַס איך אָפט, דאַס איך שווער געזינדיגט האַבע,
אונד עס מיזט איר הערצליך לייד, ניכט וויל איך דיא
שטראַפע פירכטע, דען דיזע האַבע איך איר יאַ
זעלבסט צו גצאָגן, אונד פרדיענע זיא איט פילעם
רעכטע · אַבר דעסוועגן מיזט עס איר לייד, דאַס איך
אַן דיינע ליבע פרגעסן קאָנטע · — איך ווילל אָ
גאָטט ! דיינע שטראַפע איט געדולד אַננעהאַן, וויל

ודאַפיר קינדליך דאַנקן · דען דיינע שטראַפן זינד ניכט
אויז ראַכע , זיא זינד בלאָס עראַהנונגן , אום צו זיך
זעלבסט צו קאָמן , אבר דיס מיט איינע איינציגע בי=
טע , אָ גאָטט ! ענטציהע איר דיינע ליבע ניכט ,
פרשליסע איר ניכט דיינע אַרמע , אין דיא צוריק צו
קאָמן איך זאָ זעהנליך ווינשע · איינע רייע בשטעהע
אבר ניכט בלאָס אין אונאויפהערליכן זייפצן , אין
שטראָמן פאָן טהרענען , אין קאַסטייאונגן דעס לייב=
בעס , זאָנדרן דאַרין , דאַס איך איינען וויללן פר בע=
סרע , דאַס איך איינען זין ענדרע , דיעס זייא איינע
בוסע · צוואַר קענע איך דיא שוועכע איינעס הער=
צענס , אום איר זעלבסט איברלאַסן , דען ליידענ=
שאַפטן פאָן איננען , אונד דען לאָקונגן צור זינ=
דע פאָן אויסן צו ווידרשטעהן · איך ביטע דיך אלזאָ ,
אללמעכטיגר ! אום דיינען שוטץ , אום דיינע גנאַדע ·
ליטע איך אויף דעם וועגע דורך דיזעס יאַמרטהאַל ,
דאַס איך ניכט פאַללע , אונד זאָלטע איין מאָל גלייטן ,
זאָ ריכטע דיין אללמעכטיגר אַרם איך ווידר אויף : אַכטע
איך צום ווערקצייגע דיינר ליבע , אונד לאַסע דורך
איך אָ פיל גוטעס געשעהן · אבר אויך דאַן לאַס איך
ניכט שטאָלץ זיין , אויך דאַן לאַס איך ניכט פרגעסן ,
דאַס איך נור איין בלאָסעס ווערקצייג בין , וועלכעס
אללע קראַפט פרליהרט , ווען דוא עס ניכט רעגירעט ,
ווען דוא דיינע אללמעכטיגע האַנד פאָן איהם אַב ציהעסט ·
— צו דיינר הילפע האָפע איך אָ גאָטט ! —

24) אַם היטטענפעסטע , (סוכות):

אונ=

אונענדליכעס וועזן ! אַללגיטיגר פֿאַטר דיינער
צאַהמענטליכן געשעפּפֿע ! ווער פֿר אַג זיא אויס צו
שפּרעכן , וועל מיזט מיט שטאַנדע אויפֿצו צעהלן דיא
וואָהלטהאַטן אַללע , דיא דוא דיינען געשעפּפֿן טעג=
ליך , יאַ אויגענבליקליך ערצייגסט . פֿאָן דיר , איבר
אַללעס וואַז איינע צונגע אויז צו שפּרעכן , וואַז איינע
זעעלע צו דענקן , וואַז איין פֿרשטאַנד צו פֿאַסן פֿר=
מאַג , ערהאַבענעס וועזן ! האַבן זיא דאַ זיין אונד
לעבן , קרעפֿטע אונד עמפּפֿינדונגן , נאַהרונג אונד
בדעקונג , ערהאַלטונג אונד פֿאָרטפּפֿלאַנצונג .
ווער גיבט דען יונגן לעווען דיא אין דער וויסטע
ברילן , ווער דען יונגן ראַבן , דיא איהרע עלטרן פֿר=
לאַסן , איהרע שפּייזע ? — דוא אַללגיטיגר , נור
דוא פֿר זאָרגסט דען ריזענמעסיגן עלעפֿאַנטן , זאָ
וויא דען שפּערלינג אויף דעם דאַכע . דוא גיבסט דיזן
אונפֿרנינפֿטיגן געשעפּפֿן ניכט נור דאַ זיין אונד לעבן ,
זאָנדרן אויך עמפּפֿינדונגן , זיך איהרעס לעבענס נאַך
איהרער אַרט צו פֿרייען . — אונענדליך וויט מעהר
האַסט דוא אָ גאָטט ! דיינע גיטע , דיינע פֿאַטרליבע
געצייגט , בייא דעם מענשן , דעם פֿרנינפֿטיגסטען
געשעפּפֿע דער אירדישן וועלט . דוא גאַבסט איהם ניכט
נור דאַ זיין אונד לעבן , עמפּפֿינדונג אונד נאַהרונג ,
זאָנדרן בעשענקטעסט איהם נאָך איבר דיס איט דער
עדלסטען גאַבע איטן פֿרנונפֿט אונד אייניכט . דוא אונ=
טרוואַרפֿסט איהם דיא גאַנצע אירדישע שעפּפֿונג ,
בעשטיאטעסט זיא צו זיינעם געברויכע , אונד זעטצ=
טעסט איהם צום רעגענטן איבער אַללעס וואַז פֿער=
גענגליך .

גענגליך איזט · איך רופֿע מיט דוד אויז: *) וואַז
איזט דער מענש, דאַס דוא זיין געדענקסט, דער
ערדענזאָהן, דאַס דוא דיך זיינר אַננימסט! דוא האַסט
איהן דען ענגלן וועניג נאַכגעזעצט, האַסט איהן מיט
עהר אונד שמוק געקרענט; מאַכטעסט איהן צום
בעהערשער דיינר ווערקע, אונד לעגטעסט צו זיינען
פֿיסן אַללעס: דאַז לאַם, דען שטיר אונד אויך געווילד,
וואַז אין דער לופֿט, וואַז אים וואַסר זיך רעגט · זאָ
אונטערשידעסט דוא דיינען ליבלינג פֿאָן דען בלאָס עמ־
פֿינדענדן טהירן, זאָ ערהאָבסט דוא איהן ביז צום
ראַנגע דער פֿאָרטרעפֿליכסטען גייסטער · — אַללעס
אַלזאָ איזט דעם מענשן וועגן דאַ, אַללעס איזט אויז־
גוס אונד מערקמאַל דער בזאָנדרן ליבע דעס שעפֿפֿערס
געגן דען מענשן · אַללעס גענעסט דוא איהם מיט
פֿעטערליכער גיטע · ער זאָלל עס עמפֿפֿאַנגן אונד
געניסן, אַבער ניכט וויא דאַז אונפֿערנינפֿטיגע טהיער,
זאָנדרן עמפֿפֿאַנגן אונד געניסן, מיט בעוואוסט זיין,
איבערלעגונג אונד געשמאַק · ער זאָלל דיזר גיטער אַללער
זיך פֿרייען, אונד ביים דעם גענוסע פֿראָה, צו פֿרידן
אונד גליקזעליג זיין · אַללע דיזע גיטר, אַללע דיזע אונ־
צעהליגע וואָהלטהאַטן, אַלל דיזע ערהאַבענהייט דעס
מענשן איבר דיא איבריגן געשעפֿפֿע אַבר, קאַנן ניכט איזט
פֿרגלייך, מיט יענעם פֿאָרצוגע דעס מענשן, דאַס
דוא איהם איינע אונשטערבליכע זעעלע פֿרליהן האַסט ·
דער

*) תהלים ח׳, ו׳.

דער ליב, פאָן דער ערדע גנאָמען, מיט צוואַר פֿערגענגליך, ער ווירד צור בשטיאטן צייט אין שטויב אונד אַשע פֿרוואַנדלט, לעזט זיך אין דיא עלעמענטע אויף, אויז וועלכן דיינע ווייזהייט, אָ גאָטט! איהן צו זאַמען געזעטצט האַט; אַבר ניכט זאָ דער גייסט: דיזער פֿונקע דער גאָטטהייט איזט אונצערשטערבאַר, בשטיאט, איינסט עדלערן, אונפֿרגעסליכן גענוסעס טהיילהאַפֿט צו ווערדן: איהן וואַרטעט איינע העהערע אָדר גרינגרע שטופֿע דער גליקזעליגקייט, יע נאַכדעם ער טאָן אין דיזעם אירדישן לעבן, פֿיר דאַז קינפֿטיגע זיך פֿאָר בערייטעט האַט: דיזע היאלישע וואַהרהייט, דיזעס בזעליגענדע בעוואוסטזיין, דיזע טרעסטליכע האָפֿנונג איזט זאָ אַללגעמיין, דאַס זיא אַללען פֿעלקרן דער ערדע, זעלבסט דען ראָהעסטן, ניכט אונבעקאַנט איזט: דיזר אַללגעמיינע גלויבע, דיזע אַללגעמיינע איינשטימונג, דיא אונטר פֿעלקרן פֿאָן זאָ פֿרשיעדנער דענקונגסאַרט, רעליגיאָן, זיטן אונד געבריכען הערשענד איזט, איזט — גאָטטעס שטיאַמע: וואַהרליך! נור דער יעניגע קאַן אין דען וואַהנזין פֿרזינקן, דיא אונשטערבליכקייט דער זעעלע צו לייגנען, אונד דיא גענצליכע בשטימונג דעס מענשן אויף דיזעס שפֿאַנענלאַנגע ערד:לעבן צו בשרענקן, דער דורך זיינע האַנדלונגען זיא ניכט פֿרדינט, דער אורזאַכע האַט זיא צו פֿירכטן:

אַבר נאַך ווייטר האַט, אַללגיטיגר! זיך דיינע פֿאַטרליבע פֿרברייטעט: דוא קענסט דיא שוועכע דעס מענשן, דוא ווייסט עס, דאַש ליידענשאַפֿטן פֿאָן מיי=

נען

נען , אונד לאָקונגן פאָן אויסן איהם גפעהרליך זינד ׃ דיר אייזט בעקאַנט , דאַס ער דעם שטרויכלן זאָ זעהר גנייגט , דעם פאַללע אָפט זאָ נאַהע איזט : דרום איזט דיינע פאַטר גיטע איהם , דורך דיינע געטליכע אָפפענ־באַרונג צו הילפע געקאָמן ׃ דוא האַסט איהם גזעטצע אונד לעהרן פאָרגשריבן , דיא איהם דען וועג בצייכנן , אויף וועלכם ער וואַנדלן זאָלל , אום דיס אונד יענזייטס דעס גראַבס גליקזעליג צו זיין , אונד וועגן זיינר זינליכ־קייט , דיא זאָ שווער צום גייסטיגן זיך עמפאָר צו שווינגן פערמאַג , שרייבסט דוא איהם צעראַמאָניען אונד גע־ברייכע פאָר , דיא איהן אן דאַז איבערזינליכע קרעפטיג ערמאַהנען , אונד פאָן אויסן אויף זיין איננערעס , איט קראַפט אונד נאַכדרוק ווירקען זאָללן ׃ דיזע צעראַמאָניען זינד ניכט צוועק זעלבסט , זאָנדרן נור איטל , אום פאָם זינליכן צום איבערזינליכן זיך צו ערהעבן ׃ זיא זינד פראָרדנעט , ענטוועדר אום אונזרע אַנהענגליכקייט אַן גאָטט עפפענטליך צו בצייגען , אָדר אַלז ערמאַהנונגס־איטל אַן גאָטט אונד זיינע ערהאַבענע אייגענשאַפטען , זאָ ווינ אַן דיא דאַרויז ערפאָלגענדע זיטטענלעהרע צו דענקען ; אָדר אַלז פרוואַהרונגס־ אונד אַבמאַה־נונגסאיטל , פאָן איבערטרעטונג דער געבאָטע ׃

אויך דיין הייליגעס געבאָט אַן דעם הייטיגן פעסט־טע , אונזרן אויפענטהאַלט אין לויבהיטן צו נעהאָן , וועלכס דיא איט דעם צוזאַטצע בפאָהלן האַסט : דאַ־איט אייערע נאַכקאָמען עס וויסן , דאַס איך דיא קינדר ישראלס האַבע אין היטן וואָהנען לאַסן , אַלז איך זיא

אויס

אויש מצרים געפיהרט האבע, איך דער עוויגע אייער
גאטט׃ = *) זייט אונז דייטליך אן, דאש דיזר
גברויך ניכט אייגענטליך צוועק, זאנדרן בלאס איטל
מיטל, אום אן דען וואונדרבארן אונד וואהלטהעטיגן
אויזצוג אונזערער פארפאהרן אויז מצרים אונז צו ער=
אינערן, ווא דורך וויר צו גלייך אונז אן דיינע געט=
ליכע אייגנשאפטען, נעמליך דיינר אללמאכט, אלל=
וויסענהייט, אללגערעכטיגקייט, געטטליכע פארזע=
הונג, א, ז, וו, אונז ערמינרן, דיר דאפיר, דורך
בפאלגונג דיינעס געטליכן ווילענס דאנקן, אונד דיי=
נע אמראליטע אייגנשאפטן אונז צום אוסטר אונד
פארבילד נעהאן אעגן, אונזרן וואנדל דארנאך איינצו=
ריכטען׃

דיזעס געטליכע געבאט גיבט אונז צו גלייך
איינען בלעהרענדן וויכק, דאש וויר דיזע אירדי=
שע וועלט, ניכט אלז איין גרונדפעסטעט, אויף
עוויג בעשטיאטעט הויז אנצוזעהן, זאנדרן אלז
איינע שוואכע, אויף גרונדלאזן באדן, צום גע=
ברויכע איינינגער טאגע נור בשטיאטע היטע, צו בע=
טראכטן האבן׃ עס זאלל אונז ערמינרן, דאש דיזע
וועלט נור איין דורכגאנג, איינע וואנדרשאפט צום
איינם בעסרן, עוויג דויערנדן ציטלע זייע, אונד
וויר דאפאן, הויפטזעכליך נור דאז אלז וואהר אונד
גיטצליך

*) ויקרא כ״ג, מ״ג׃

ניטצליך בעטראַכטען זאָללען, וואַס וויר אין דיא עוויגע וואָהנונג מיט אונס נעהמען קענען. וויר זאָללען בעדענקען, דאַס אַללעס היניעדען, וואַס וויר בעזיטצען, אונס נור אויף איינע קורצע צייט געליהען איזט, ביז עס פאָן אונס געפאָדערט ווירד; דאַס וויר יעדען אויגענ־בליק בערייט זיין זאָללען, עס ווילליג, אָהנע מוררן אונד צעגרן, אונזערם וואָהלטהעטער ווידער צו געבען; אַללע אויגענבליק אונס פאָרבערייטעט האַלטען, דיזען איינסטווייליגן אויפענטהאַלט צו פערלאַססן, אויך ווען וויר נאָך זאָ פלעטצליך דאַפאָן אַבגערופען ווערדן זאָללטען. — דיזע ערמאַהנונג זאָלל מיר, אָ גאָטט! היינטע אונד אַללע טאַג ווערדן: איך וויל דאַרנאַך איינען וואַנדל איינריכטען; איך וויל דיזע היילזאַמע לעהרען, טעג־ליך מיר אינס געדעכטניס רופען, אונד יעדען טאַג אַלז דען לעטצטען מיינעס לעבענס אַנזעהען, אום איינסט אָהנע צאַגען אונד ציטרן פאָר דיינען ריכטערשטוהל טרע־טען צו קענען: פערלייהע מיר, אָ גאָטט! קראַפט אונד שטערקע דאַצו, אום דיזם מיינעם פאָרזאַטצע טריי צו בלייבען:

דיין הייליגעס געזעטץ בעפיהלט אונס אויך אַן די־זעם טאַגע איינע פרוכט פאָם בוימע הדר (אתרוג), איינע פאַלמענצווייגע (לולב), איינען אַסט פאָם בוימע עבות (הדס), אונד באַכווייידן (ערבות) צו נעהמען *) אונד

*) ויקרא כ"ג, מ'

אונד זיבן טאַגע פרעהליך צו זיין · — דען צוועק דיע=
זעס געבאָטעס , בין איך צוואַר ניכט אים שטאַנדע איינ=
צוזעהן · אויך זינד זעלבסט דיא איינזיכטן אונזרער ווייזן
אונד געלעהרטן אויזלעגער דער היילגן שריפט דאַריבר
געטהיילט · גענוג , איך ווייס עס , דאַס דוא אַללמ=
טיגר גאָטט ! ניכט וויא שוואַכע מענשן , בעפעהלע
אויס איגענזין , אויס הערשזוכט , אויס שטאָלץ , אום
איהרע מאַכט איבר שוועכרע צו צייגן , גיבסט · דיין
געבאָטע אויס לויטער רעדליכקייט , ווייזהייט פאָלל זינד
דייניע געזעטצע · יעדעס דערזעלבן האַט אונזר בעסט=
טעס צום צוועק , אָב גלייך אונזר פערשטאַנד דיזן צוועק
ניכט איינזיהעט : דען האָך ערהאַבן , וויא דער הימל
איזט איבר דער ערדע , זאָ ערהאַבן זינד מיינע וועגע
פאָן דען אייעריגן , מיינע געדאַנקן פאָן אייערן גע=
דאַנקן = זאַגטעסט דוא דורך דיינען היילגען פראָ=
פעטן · *) ניכט דיר , אָ גאָטט ! זאָנדרן אונז
זעלבסט לייסטן וויר איינען דינסט , ווען וויר דיינע
געבאָטע בעפאָלגן · פיללייכט איזט דיזעס געבאָט איי=
נעס דער ווניגן , וועלכע דוא אונז דאַרום געגעבן
האַסט , אום אונזרן ווילן צו איבן , דיינע געבאָטע
בלאָס אויז ליבע געגן דיך צו בעפאָלגן , אויך אָהנע
דאַס וויר צוועק אונד אַבזיכט דאַפאָן איינזעהן · — יאַ
גראָסר גאָטט ! איך וויל איבר דיינע געבאָטע נאַכ=
דענקן , איך וויל פאָן איהרם צוועקע מיך בעלעהרן לאַסן,

דען

*) ישעיה נ"ה, ט'

דען דאַזו האָסט דוא אָ גאָטט ! אונז פֿערשטאַנד אונד ווילען געגעבען , אום צו ניהערער בעפֿאָלגונג אום זא גע= נייגטער אום זאָ וויליגער צו ווערדען · אַבער אויך וואַס איך דאַמאַלס ניכט בגרייפֿע , וויל איך גענויא אונד פינקט= ליך , נאַך דיינער הייליגען פֿאָרשריפֿט בפֿאָלגען , אים זיכערען צוטרויען צו דיינער פֿעטערליכען גיטע , צו דעם וואָרטע דיינער הייליגען פראָפֿעטען : — פֿער לעסט דאַך דער קראַנקע אענגט זיך אויף דאַס שוואַכע , אויף דיא זאָ אָפֿט איטגריפֿען אונטרוואָרפֿענע מייננזלבט דעם אַרצ= טעס , אונד בעפֿאָלגט זיינע בעפֿעהלע גענויא , אָב= שאָן גלייך ניכט איינזיהעט וויא דעם פֿאָרשריפֿטען אויף זיינע געזונדהייט ווירקען · אום זאָ צו פֿריכטליכר , קאַן איך עס אויף דיך , אַללמעכטיגער , אַללווייזער אונד אַללגיטיגער גאָטט ! טוהן : — בזיפֿדליכגם טאָזאָ וויל איך דיינען פֿיהרונגען איך אונטער ווערפֿען · איינע זעעלע גלייכע דעם זייגלינג אַן דער מוטר ברוסט · פֿאָלל קינד= ליכער איינפֿאַלט זייע איין געמיטהו איין פֿערטרויען אַיזט גאָטט — איך קאַן ניכט וואַנקען ·

25) אַם בעשלוססֿעסטע (שמיני עצרת)

דיינער אַללווייזהייט וואַר עס געפֿעלליג פֿיר אונז דיעס בעשלוססֿעסט , צור צייט , ווען דיא פֿריכטע פֿאָם פֿעלדע געזאַממעלט זינד (* צו פֿעראָרדנען ·

דיעזע

*) חג האסיף (שמות כ"ג ט"ז) ·

דיזעס פֿעסט אַלזאָ זאָלל אונז אַן דיינע איבערשוועגגליכע
וואָהלטהאַטען, וועלכע דיינע אַללגיטע אונז אַללע יאַה=
רע, יאַ אַללע טאַגע אונד אויגענבליקע ערנייערט,
ערמינרן, אונד אונזר הערץ צום דאַנק דאַפֿיר, זאָ
וויא אונזרן ווילּן צור נאַכאַהמונג דיינר וואָהלטהעטיגן
אייגענשאַפֿטען שטימען·

וואַהרליך ! פֿאָן דיר אַללגיטיגר ! קאָממט אַל=
לעס וואַז וויר האַבן , וואַז אונז ערפֿרייעט אונד ער=
קוויקט· (* וויא גראָס , וויא פֿיל זינד דיינע
ווערקע , הערר ! אַללע האַסט דוא זיא מיט וויי=
זהייט אנגעאָרדנעט : דיא ערדע איזט פֿאָלל פֿאָן דיי=
נען גיטערן· (** פֿר שאָנענד לייטעטע דיינע
פֿאַטערהאַנד אַללען שאַדן פֿאָן אונזרן געפֿילדן פֿאָריבר ,
אונד גאָטס זעגן אונד פֿריידע , לוסט אונד וואָנע אין
אילדן שטרעאָן אויף אונז הערּאַב· ניע אָ גאָטט וויל
איך דיינע וואָהלטהאַטען פֿרגעסן , זיא זאָללן נעבסט
איינעם הערצליכסטן דאַנק דען איך דיר ברינגע ,
פֿאָרציגליך ערמונטערונג זיין , געגן איינען איט=
מענשן , אויף אַללע אַרט דיא איר מעגליך איזט , איך
וואָהל=

---

*) ביים איינער איסערנטע , ווירד היער דאַז איט
דען וואָרטן = גאָטט ! דוא ביזט פֿאַטר , זיך
אונפֿאַנגענדע אונטען פֿאָלגענדע געבעטע , גע=
שפּראָכן·

**) תהלים ק"ד , ד"ד·

וואָהלטהעטיג צו בעצייגן. פאַטער אַללער מענשן! דיר עמפפעהלע איך אויך דיא איינוואָהנער יענער געגענד, דענען דיין זעגן, דיינר ווייזן אַבזיכט געמעס, דיס יאַהרס ניכט זאָ רייכליך וויא אונז צו געקאָמן איזט. ערוועקע דאַס העׂרץ איהרער נאַכבאַרן, דאַס זיא פאָן איהרעם איבערפֿלוססע איהנען מיטטהיילן. לאַס דורך דיינע אונאיינגשרענקטע מאַכט אונד גיטע, זיא ער=קעננען, דאַס דוא צוואַר פֿרוואונדעסט, אַבר אויך היילסט, דאַמיט זיא מיט אונז צו גלייך אויז רופֿען: אַללען איזט דער העׂרר וואָהלטהעטיג, ערבאַרמט זיך זיינר ווערקע אַללער. (*

דיא געגענוועׂרטיגע יאַהרס צייט זאָלל מיר אויך איין בילד מיינעס אייגנען לעבנס זיין. דיא פראַכט דער ערדע שווינדעט אַללמעליג דאַהין, דיא גאַנצע שעפּ=פֿונג שיינט אין טרויריגקייט אונד טאָד זיך צו היללן. נור דער מענשליכע גייסט פֿיהלט דיא ערהאַבענהייט, איבר דאַס קאַלטע, ערשטאַררענדע אירדישע. עס איזט דעם איבר זיין וועזן נאַכדענקענדען מענשן, אַלז ווען דיא פֿר בלייכענדן פֿלורן, דיא זיך ענטבלעט=טערנדן בייאמע, דיא פֿרוועלקענדן פֿלאַנצען, דיא פֿליהנדן צוג פֿעגל איהם צו ריפֿען: = מענש! וויר פֿרגעהן אונד פֿליהען, פֿרוועלקן אונד ווערדן שטויב, אויך פֿיר דיינען לייב ווירד איינסט הערבסט קאָמן, דיינע בליטהע ווירד פֿרשווינדן, אונד איין ווינטר ווירד דיין הויפט ווייס וויא שנעע מאַכן, דיינע

קרעפֿטע

---

*) תהלים קמ"ה, ט'.

קרעפטע ווערדן הינשווינדן אונד ענדליך גאנץ פער=
וועזן · אבר איינס איזט אין דיר אונפערגענגליך · דיי=
נע זעעלע , איין פונקע דער גאטטהייט · דיזער
בלייבט ערהאבן איבר פערוועזונג , ביים איהר פינדעט
צערשטערונג ניכט שטאט , אונד דיזע בעשטיאט דיי=
נען ערהאבענין שטאנד פונקט ווייט איבער אונז ,
דערן דאזיין בלאס אים פערוועזליכן שטאף געגרינדעט
איזט : — דיזער צורוף זייא איר אונפערגעסליך ·
דיזר אין אויפלעזונג אונד פערוועזונג געגרינדעטע
קערפר , ער אינערע איך אונאויפהערליך אן איינע
העהערע בעשטיאונג , צו דער איין אירדישעס דא=
זיין , נור דער איינגאנג איזט · איך וויל צו דיזר איי=
נער העהערן בעשטיאונג , דורך טוגענד , רעכט=
שאפענהייט אונד ערפיללונג אללער איינר פפליכטן איך
פאהבערייטן · דיינע הייליגן געבאטע , א גאטט !
זאללן איינע ריכטשנור זיין אונד דיין וויללע איין לייט=
פאדן · פערלייהע איר , אללגעטיגר ! דיינען ביי=
שטאנד היעצו אונד זייא אין איינער הילפע , אמן ·

23) ביים איינער איטערנטע ווירד דער איינגאנג ,
וויא אבען , ביז צו דעם ווארטע ערקוויקט ,
אונד דאן פאלגענדעס געשפראכן ·

גאטט ! דוא ביזט פאטר אללער אענשן , ניכט
נור ווען דוא ערפרייעסט , זאנדרן אויך ווען דוא בע=
טריבסט · דוא האסט זיכר אין דער דיסיעהריגן ערנ=
טע , אלז פאטר געגן אונז געהאנדעלט , אבשאן דיא
זעלבע שפארזאם אויז געפאללן איזט · דיס זאלל אונז

ניכט אַבהאַלטן, דיר אָ גאָטט! אונזרן הערצליכען דאַנק דאַרצו ברינגן · דיינע אַבזיכטן, וואַרום דוא אונזרע פריכטע, ניכט אויך דיס יאַהר וויא זאָנסט אים פאָללעם מאַאַסע געזעגנעט האַסט, זינד געוויס ווייזע אונד גוט, אָב גלייך אונזר שוואַכער פערשטאַנד עס ניכט איינזיהעט · דען דיינע געדאַנקן זינד ניכט גלייך אונזערן געדאַנקן, אונד דיינע וועגע ניכט דיא אונזריגן · צו דעם, מיזט דאָך דאַז וואַז דוא אונז גע=געבן האַסט, ניכט דורך אונזר פערדיענסט, זאָנדרן בלאָס דורך דיינע אונענדליכע גנאַדע אונז צו געקאָמ=מען · פערן זייא אַלזאָ פאָן אונז טרעפליכע אונצו=פרידענהייט אונד לאַסטערהאַפטעס מוררן ווידר דיינע שיקונגן · נור דוא ווייסט וואַז צו אונזערם בעסטען מיזט, אונד נאַך דיזעם אַבמאַסשטאַבע פערלייעסט, אָדער ענטציהעסט דוא דיינען זעגן · דוא האַסט אונז לעבען געגעבען, אונד זיכר ווירסט דוא אויך אונז דיא מיטטעל עס צו ערהאַלטן, ניכט ענטציהן, ער=וועקע אַלזאָ, גיטיגר גאָטט! אונז דורך גניגזאַמ=קייט, שפאַרזאַמקייט אונד פלייס, אונזרע דירפטיגן אומשטענדע צו פרבעסרן, לאַס מיטלייד אונד באַרמ=הערציגקייט שטעטס אין אונז רעגע זיין, דאַמיט וויר, איינער דעם אַנדרן, זעלבסט פאָם אונזרעם וועניגן גערן אונד ווילליג מיטהיילן, אונד זאָ איינר דעם אַנדרן בירדע טראַגן העלפן, אונד קיינער פאָן אונז דען אונגליקליכן ענטשלוס פאַסן מעגע, זיינען מאַנגל דורך אונגרעכטע מיטטל אַבצוהעלפן · גיב אונז, אָ גאָטט! וויהייט אונד רוהע, אונזרע פריפונג, דיא דוא אונז אויפערלעגט האַסט, זאָ מויז צו האַל=

טען

טען, דאס וויר אונז דייגעס געזעליכן בייזאמאלס ער־
פרייען קענען· (*

26) אם איבערשרייטונגספעסט (פסח)

הערר דער לייטן אונד דער שיקזאלע, פֿאר דעסן אללוויסענדעם בליקע, דיא געגענוואַרט דיא פֿער־גאנגענהייט אונד דיא צוקונפט ענטהילט דארליגט ז דעסן אללזעהענדעס אויגע, אללע לייטן, אללע רייכ־כע, אללע פֿעלקר אונד געשלעכטר, זאָ וויא דאז גרינגסטע איינצעלנע געשעפֿט אומפֿאסט! דיין הייליגער וויללע איזט, דאס וויר הייטע דאז געדעכטניספֿעסט דעס אויזצוגס אונזרער פֿאָרפֿאהרן אויז דער עגיפּטישען שקלאפֿעריי פֿייערן, אונד דיזער, ניכט בלאס אויף דאז פֿאָלק ישראל, זאָנדרן דורך איהן אויף אללע מענשען אונד עוויגע לייטן, דען זעליגסטן איינפֿלוס האבענדען וואָהלטהאטען אונז פֿרייען, אונד דיינר אונצעליגען וואונדר אונז עראינערן זאָללן· — פֿיר וואהר! דיע־זעס איזט פֿאם העררן געשעהן, וואונדרבאר אין אונ־זערן אויגען; דיזר טאג, איהן האט דער הערר גע־געבן, לאסט איהן אונז פֿייערן מיט וואָנגעזאנג (**
גראָס

*) היער ווירד דאז שלוס געבעט, וועלכעס יעצ־זייט מיט דען וואָרטען: דיא געגענוואַרטיגע יאהרסצייט א, ז ז וו, אנפֿענגט ביז צו ענדע געבעטעט·

**) תהלים קי"ח, ד"ג·

גראָס אונד מעכֿטיג אָ גאָטט! וואַרן דיינע טהאַטען,
וואָדורך דוא דען אונטערדריקר איינעס גאַנצן פֿאָלקס
צוואַנגסט, איהם דיא מענשנרעכֿטע, זיינע אַנגע=
באָהרנע פֿרייהייט, ווידר צו געבן: דיינע אַללמאַכט
צערשמעטטערטע דאַז יאָך דעס טיראַננען פרעה, אונד
דאַז ווערק דער ערלעזונג וואַר פֿאָללענדעט: ישראל
וואַר ווידר איינע פֿרייע, זעלבסטשטענדיגע נאַציאָן,
גאָטט זעלבסט וואַרד איהר אַנפֿיהרער: אַבר —
קוים אטהמעטע עס פֿרייער, קוים זאַהע עס זיך דער
דריקענדן געוואַלט ענטהאָבן, אַלז דורך וואוטה, גע=
קרענקטען עהרגייץ אונד מאָרדלוסט ענטפֿלאַממט,
דיזר וויטהריך דעם פֿאָלקע מיט זיינם גאַנצן קריגס=
העער, אונד דעם פֿעסטען פֿאָרזאַטצע, דיזעס דורך
שקלאַפֿעניאָך נידר געבייגטע, אונד מוטהלאָזע, אָה=
נע וועהר אונד וואַפֿן זיך בעפֿינדענדע הייפֿליין, ענט=
וועדר אונטר זיינען אייזרנען צעפטר ווידר צו צווינגן,
אָדר זיינע בלוטדורשט גאַנץ אַן איהן צו זעטטיגן: שאָן
גלויבטע ער זיינעס זיעגס גוויס צו זיין, דען פֿאָרטייל=
האַפֿט וואַר דער אָרט פֿיר איהן, וואָ ער דאַז פֿאָלק
עהרייכֿטע, אַם שילפֿמעער נעמליך, וואָ פֿאָרווערטס
דער טאָד אים וואַסר, אונד ריקווערטס דאַז רעכֿענ=
דע שווערד דעס פֿיינדעס זיינר האַררטע: דאָך —
אין דעס מענשנהערצן ענטשטעהן פֿיל פֿעלטיגע אַנשלע=
גע: דעם עוויגן ראַטהשלוס אַללײַן האַט בשטאַנד. *)

דען

---

*) תהלים ק"ו, ט', יו"ד י"א.

דען ניכט זאָ וויא פרעה דאַכטע , האַט גאָטט בשלאָ=
טען , גאַנץ אַנדרס וואַרט פאָן איהם אים בוכע דעס
שיקזאַלס פערצייכנעט · גאָטט שאַלט דעם שילפמע=
ער — עס פר זיעגטע · דורך טיעפן פיהרטע ער
טראָקנען פוסעס זיא , וויא אין דער וויסטע ; בע=
פרייעטע זיא פאָן דעם האַסטערס האַנד , רעטטעטע
זיא פאָן פיינדעס מאַכט , פלוטהען דעקטען איהרע ווידר=
זאַכר , ניכט איינר דער ענטקאַם · — (* ווען
אונד מיזט מעכטיג דיזע וואונדר אַללע אויז צו שפרעכן ,
ווען הערץ זיא זעהנטליך צו פאַסען , אונד ווען
זעעלע זיא צו איבערדענקן ! דיין אָ גאָטט ! איזט דיא
מאַכט , דיין דיא קראַפט , אונד דיין דיא הערליכ=
קייט ·

דאָך ניכט געפיהלע אללייז , ניכט בלאָסער
דאַנק איס אונדע זאָללן דאַז אַנדענקן אַן דיא גראָסען טאַ=
גע דער פאָרצייט אין אונז ערוועקן · ניכט בלאָס ער=
איננערן זאָלל אונז דיזעס פעסט אַן דאַז וואַז פאָר פילען
צייטן אונזרן פאָרעלטרן ווידרפאַהרן איזט , אונד דאַן
אונזערם הערצן אונגעניטצט ענטשווינדן · ניין ! וויר
זאָללן דיא פרגאַנגענהייט צור בעלעהרונג פיר דיא גע=
גענוואַרט אַנווענדן ; וויר זאָללן דאַז געשעהנע פיר
אונזרע געגענווערטיגע צייטן , לאַגע אונד פר העל=
טניסע צו בעניטצן זוכן · זיא זאָללן אונז אויפמערקזאַם
אויף

---

*) ק"ו ל'.

אויף דיינע געטליכע אייגענשאפטען אכטן, וועלכע דוא דאמאלס אין איהרם הערליכן גלאנצע געצייגט האסט, אונד נאך אלטעגליך צו אונזערם בעסטען אנווענדעסט.

גראָסער גאָטט! ווער פערמאג דיינע איבר אללעס ערהאבענע אייגענשאפטען אויף צו צעהלן! ווער איהם גאנצען אומפאנגע, אויך נור איינע איינציגע דאפאן צו פאסען! וויא זאללטע דער שוואכע מענש דאז געטליכע בגרייפן, אונד קענטע ער עס, זא פעהלט איהם אן ווארטן, דאז, וואז זיין הערץ פיהלט, אויס צו דריקן. פערצייהע עס מיר, דיינעם שוואכן געשעפע, ווען איך דיינע הערליכקייט איינער איינגשרענקטהייט געמעס, מיר פארשטעללע, אונד איינציגע דיינער געטליכן אייגענשאפטען, דיא דאמאלס זיך זא הערליך געאייטערט האבן, טהיילס צו איינער בעוואונדרונג אונד אנבעטונג, אונד טהיילס אלס מוסטער צור נאכאהמונג, מיר פער געגענווערטיגע.

דורך דיא גראָסטהאטן בייא דעם אויזצוגע אונזרער פאָרפאהרן אויס עגיפטען, צייגטעסט דוא אונטער אונצעהליג מעהרערן, דיינע אללמאכט, פאָן דער זאָ פילע וואונדער צייגן, דיינע אללוויסענהייט, וואָ דורך דאז ליידן דער אונטערדריקטן זאָ וויא דער איבערמוטה איהרער אונטערדריקר בעקאנט ווארד; דיינע טרייע, דאס דוא דאז אן אברהם, יצחק אונד יעקב געגעבענע פערשפרעכן, איהרע נאכקאמען אויס עגיפטען

עגיפטן צו ערלעזן , גינאויא , ערפילטעטט ; אונד דיינע גערעכטיגקייט , דאש דוא דיא טוגענד דער אונשולדיג ליידענדן איזראעליטן בעלאהנט , אונד דאז לאסטר איהרער טיראננען בעשטראפט האסט · —

דיינע אללמאכט בעלעהרט איך ערשטענס , דאש דער גאטטלאזע , ווען ער נאך זא אעבטיג אין גע־וואלט , נאך זא עראבן אם שטאנדע , נאך זא רייך אן שעטצן איזט , פאר דיזר דיינר אללמאכט צו ציט־טערן האבע , ווידר וועלכע איהן , זיינע נאך זא גרא־סע איבערלעגנהייט אן ציטליכע גיטער , קיינעס וועגס צו שיטצן פערמאג · זיא בעלעהרט איך צוויי־טענס , דאש איין צוטרויען נור אויף דיך אללין , קיי־נעס וועגס אבר אויף דען שוואכן , אין מאכט אונד צייט בשרענקטן מענשן זיין דארף ·

דיינע אללוויסענהייט איזט איר בירגע , דאש דיר , ניכט נור איינע גוטן אונד בעזן טהאטן , זאנדרן זעלבסט איינע געהיימסטן געדאנקן אפפענבאר זינד · דיס זאלל איר אויפמונטערונג זיין , זא לאנגע נאך דאז הערץ אין איינר ברוסט שלעגט , זא לאנגע נאך איין טראפפען בלוטס אין איר וואללט , אונגעטהיילטען הערצענס פאר דיר צו וואנדעלן , אונד דיא עטווא אויף שטייגענדן בעגירדען גלייך אים קיימע צו ערשטיקן , בעפאר זיא צו ענטשליסן וואכסן , אונד צו טהאטן הע־ראנרייפן ·

דיינע טרייע זאלל איר איינע אונאבוויילליכע ריכט־שנור

שנור זיין, דאַס אויך מיך אַללע פֿרשפרעכונגן, אַללע
צו זאַגן, אַללע בעטהייערונגן, דיא אויז איינעם אונדע
געהן, אַללע פֿרטרעגע אונד פֿרבינדונגן דיא מיך איינ=
געגאַנגען, אונד פֿאָרזעצליך יענע מיט איינעם גע=
ליבטן גאַטטען, זאָ וויא אַללע פפליכטן דיא דאַרויז ענט=
שטעהן, אויף דאַז געוויסעסטע ערפֿיללען וויללן, אונד
זאָללטן זיא איר אויך נאָך זאָ שווער אַנקאָמן, זאָ זאָללען
זיא דעננאָך אַללע איר הייליג אונד אונפֿרלעצליך זיין׃

דיינע אַללגערעכטיגקייט זאָלל איך מיט דיינען
שיקונגן אַללען, פֿאָללקאָממען צו פֿרידן שטעללן׃ ניע
וויל איך ווידר דיינע פֿיגונג מורן, דען דוא פֿעלזענ=
שוטץ! דיין טוהן איזט אָהנע פֿעהל, מיין גאָטט דער
טרייע, אָהנע קריאַטע, גערעכט אונד רעדליך ביזט
דוא׃ *) דיזע דיינע ערהאַבענע אייגענשאַפֿט,
זאָלל אויך איר בייאשפיל מין איינעם פֿרהאַלטן געגן
איינע הויזלייטע, געגן איינע קינדר זיין׃ ניע וויל
איך מין איבערמיילונג, ניע מיט זאָרנע שטראַפֿן; ניע
זאָלל איינע אונגערעכטע האַנדלונג, איין דיר געוויה=
טעטע לעבן, טנטהייליגן׃ — דיעס זינד איינע פֿעס=
טע פֿאָרזעצע, פֿר ליהע איר, אָ גאָטט! דיינען
אעכטיגן בייא שטאַנד, זיא אויז צו פֿיהרן, אונד ליי=
טע איך, אַללעס נאָך דיינעם הייליגן ווילן צו פֿאָלל
ברינגן, הייטע אונד אַללע צייט, אָמן׃

מס

*) דברים ל"ב, ד'׃

27) אַם וואָכענפֿעסט (שבועות)·

אונענדליך זינד דיא וואָהלטהאַטען , וואָמיט דוא שעפּפֿר אונד ערהאַלטר אַללער וועזן ! דיינע געשעפּ= פֿע איבר הייפֿט ; אונערמעסליך זינד דיא גיטר אונד פֿריידן , וועלכע דוא פֿאָרצינליך דעם מענשנגשלעכטע צום גענוסע גגעבן האַסט · דוא עפֿנעסט דיינע מילדע האַנד , אונד זעטיגעסט אַללעס וואַז דאַ לעבט מיט וואָהלגעפֿאַללן · (* אונזר גאַנצעס לעבן , אונזר גאַנצעס זיין , מיט מיינע אונפֿרזיעגבאַרע קוועללע פֿאָן וואָהלטהאַטן , וועלכע דיינע פֿאַטרהאַנד , אונ= אונטרבראָכן איבר אונז זאָ מילדע ערגיעסט · ווער פֿערמאַג זיא צו בערעכנען , ווער זיא אויך צו צעהלן , דיא וואָהלטהאַטן , דיא פֿריידן אַללע , דיא דוא אונז , פֿאָם אויגענבליקע אונזערס ענטשטעהנס אים מוטר= לייבע , ביז צו יענעם ענטשיידענדן צייטפונקטע , וואָ דאַז גייסטיגע פֿאָם אירדישען זיך טרעננט , שענ= קעסט ? וועסן מענשענלעבן איזט היגלענגליך , אונד זאָללטן אויך דיא מינוטן איהם צו יאהרהונדרטע ווערדן, זיינען דאַנק פֿיר דען מינדעסטען טהייל דעס גוטן , זאָ דוא , פֿאַטר אים הימל ! איהם צו קאָמן ליעסעסט , נאַך געביהר צו צאָללן ? —

ווען נון דיזעס קורצע ערדנלעבן , דיזעס שפּאַ= נענלאַנגע

---

*) תהלים קמ״ה , ט״ז·

כענלאַנגע דאַזיין , אַהנגעאַכטעט זיינר פֿרגעבנלאַזיקייט ,
טראָטץ זיינר פליכטיגקייט אונז זאָ אַנגענעהם איזט
אונד פיר אונז זאָ גראָסן ווערטה האַט ; ווען וויר
שאָן פיר דען גענוס דער ערדענפריידן , דיא וויר אויז
דיינר ליבעפאָללן מילדן פאַטערהאַנד עמפפאַנגן , צו
אונענדליכן דאַנק פערפפליכטעט זינד : וויא איי=
ברפאַלל דעם דאַנק געפיהלס , אוס אונזר הערזן הייטרע
אַן דיזעם יאַהרסטאַג זיין , אַן דעם עס דיין היילגר
ווילע וואַר , אונזערן פאָר עלטרן אויף דעם בערגע
סיני אין דיינר מאַיעסטעט אונד הערליכקייט צו ערשיי=
נען , אונד דוא דיך הולד = אונד גנאַדענפאָלל הערהאַב=
לאַסעסט , איהנען דיינע היילגע געבאָטע פאָן אונד
צו אונד , עפענטליך איט צו טהיילן ? — איינע גאַ=
בע , דיא דאַז פאָלק ישראל , אונד דורך איהן , דאַז
איבריגע מענשענגעשלעכט , צור עוויגן גליקזעליגקייט
לייטן זאָלל ; דערן וואָהלטהעטיגר איינפלוס ניכט דיט=
זייטס דעם גראַבעס אויפהערט , זאָנדרן אויך אויף
יענזייטס דיזעס ערדלעבענס זיך ערשטרעקט , אונד
איינע אויזזיכט אין דיא אונאויפהערליכע צוקונפט
ערעפנעט , דיא וועדר דורך פערלוסט נאָך אויפהערן
געטריבט ווירד ; דיא ביים דעם פערלוסטע צייטליכר
גיטר , יאַ זעלבסט ביים דעם פערפאַללע , ביים דער
פרוועזונג אונזרער קערפערליכן היללע , אונז דיא
אונשטערבליכקייט אונזרער זעעלע צו זיכערט .

גראָס , אונד עוויג אונפערגעסליך אוס דיזער
טאַג יעדם אויז דעם פאָלקע ישראל זיין , אַן וועלכעם
אונזרן פאָרפאַהרן , דיא פרסוטרווירדע , אונד דיא
רעכטע

רעכטע איין הייליגעס פֿאָלק צו זיין, איבּרגעבּן וואָר=
דע, אַן דעם דאַז אַללמעכטיגע וועזן איהנען זאַגן ליעס:
איהר זאָללט מיין בעזאָנדרעס אייגענטהום אונטר אַל=
לען נאַציאָנען זיין. אָב צוואַר דיא גאַנצע ערדע מיין
איזט, זאָ זאָללט איהר מיר אַבר איין פריסטערליכעס רייך,
אונד הייליגעס פֿאָלק זיין. —— *) זיא האַט ער
צום מוסטר אונד פֿאָרבילד אַללער דאַמאַליגען נאַציאָנען,
אויפֿגעשטעללט. דיא אין דער שווערצעסטען פֿינסטערניס
דעס געטצענדיענסטעס, אונד דען טיפֿסטען אַבּגרונד דעס
אַבּרגלויבענס פֿר זענקט וואַרן. פֿאָר דיזער געטטליכן
פֿאָלמאַכט, זאָללטע דאַז דונקעל דער אַבּגעטעריא פֿלי=
העהן: זאָ וואַר עס גאָטטעס ווילע, אונד זאָ געשאַהע
עס אויך. דען שאָן איזט הייל אונד לעבן אויז דיזער
קוועללע, דעם גרעסטען טהייל דער ערד בעוואָהנר
צו געשטרעמט; שאָן האַבן דיא אויפֿגקלעהרטן אונד
געבילדעטן נאַציאָנען דער וועלט, דיא פֿילגעטרייא,
אונד מיט איהר מענשענאָפּפֿר, בלוטשאַנדע; אונד
דיא איבריגן דאַראַנקלעבענדן לאַסטער אַללע, אויז איה=
רער מיטטע פֿערטרייבט; שאָן ווירד דער איינציגע
וואַהרע גאָטט אונטר דעם גרעסטען אונד פֿאָרציגליכס=
טען טהייל דעס מענשענגעשלעכטס אַנערקאַנט,
רעכט אונד גערעכטיגקייט אויז געאיבט, אַללגעמיינע
גאָטטעס = אונד מענשענליבע צום גרונדזאַטצע דער
רעליגיאָן אַנגענאָממען; אונד —— דיא דורך גאָטטעס
וואַללטונג

*) שמות י"ט, ו', ג'.

וואַלטונג, אַללמעכטיג פֿאָרשרייטענדע הערשאַפֿט דער פֿערנונפֿט איבער דען אַבערגלויבען, לעסט אונז איט צופֿערזיכט האָפֿען, דאַס באַלד דיא וואָרטע דעס פּראָ־פֿעטען איין ערפֿיללונג קאָמען ווערדען, דאַ ער, אין דיי־נעם נאַמען זאַגט: = דאַן ווירד דער עוויגע אַלז קעניג דער גאַנצען ערדע ערקאַנט ווערדען· ער דער עוויגע, איינציגעס וועזן, איינציגער זיין נאַמע· (*

זאָ ווירד דער פֿונקע, דען דוא אָ גאָטט! בע־רייטס פֿאָר מעהרערן טויזענד יאַהרען, ענטצינדעט האַסט, צור העללייכטענדען פֿלאַממע, וועלכע דען גאַנצען ערדקרייז זאָ וואָהלטהעטיג ער ווערמט אונד ערלייכטעט· — דאָך דירפֿען וויר אויך דיען פֿאָרצוג, דען דוא, אַללגיטיגער! אונזרע פֿאָרפֿאַהרען געווירדי־געט האַסט, ניכט שטאָלז זיין, אונד עטווא דיא אי־בריגן נאַציאָנען פֿאָן גאָטטעס ליבע, פֿאָן דער עוויגן זעליגקייט אויז שליסען: דען = אַללענטהאַלבען ווירד איר צו עהרען גערייכערט, אונד ריינעס אָפּפֿער דאַר־געבראַכט, דען גראָס איזט איין נאַמע אונטער דען פֿעלקערן, שפּריכט דער גאָטט דעס וועלטאַללס: (**
אַללען מענשען האַט גאָטט איינע אונשטערבליכע, אַל־לעס גוטען פֿעהיגע זעעלע איינגעהויכט; אַללע האַט גאָטט אין זיינעם עבענבילדע געשאַפֿען, אונד אַללע מענ־שען

*) זכריה י"ד, ט'·
**) מלאכי א', י"א·

טען, אויז אללען פעלקרן, וועלכע רעכט טוהן אונד
גאטט ליבען, זינד איהם אנגנעהם, איזט דיא לעהרע
אונזרער וייזן: *)

אללין ניכט נור מיט אונזרן עלטרן, האט דער
עוויגע דיזען בונד געמאכט, זאנדרן אויך מיט אונז,
דיא וויר אללע הייטע אם לעבן זינד: **) ניכט
נור פיר יענע האט ער דיזעס געטליכע געשענק אין דיא
הענדע משה'ס דיזעס גרעסטן דער פראפעטן נידר=
געלעגט, זאנדרן אויך פיר אונז אונד אונזרע נאכקא=
מען, ביז אין דיא עוויגקייט: אויך איר מיסן דיזען
גראסטען טאג הייליגן, דיא לעהרע גאטטעס זא בע=
טראכטן, אלז העטן וויר זיא ערשט הייטע אויף סיני
עמפפאנגן, אונד — עוויג אונפערזיעגבאר מוס דיא
קוועללע דעס דאנקס, פיר דיזעס געטטליכע געשענק,
אין אונזערם הערצן זיין: ניכטס, וועדר גוטע נאך
בעזע ערייגניססע דירפן דיא רעליגיאן, דיזע אללע=
בעגליקענדע היממעלסטאכטר, אויז אונזרער זעעלע פער=
דרענגן, אללע אונזר דענקן אונד האנדלן, אללע אונזער
טוהן אונד לאסן, מוס נאך איהרען פארשריפטען גע=
ריכטעט זיין:

מיט

*) תלמוד, מסכת סנהדרין, פרק ח': חסידי
אומות העולם יש להם חלק לעולם הבא, דאז
הייסט דיא פראמן אונטר אללען נאציאנען האבן
אנטהייל אן דער צוקינפטיגן גליקזעליגקייט,

**) דברים ד"ט, י"ג, י"ד:

מיט עהרפורכט מונד מיט פרֶמאמן זין, בייגע מיך מַ'זמָ מיינע קניע פָמר דיר, פמַטר מים היממל! צו דעם טהרָנע דיינר מַיטטעטע ער העב מיךדמַז מויג, פמָלז פרטרויענס מויף דיינע פמַטר הולד. ערהערע מיין געבעט, מונד לָמַס דיינען גייסט מיבר מיך וומַלז־טען; לָמַס דיין היילינעס וומָרט מיר מיינע פיער־זיילע זיין, דימ מיר מויף דעם וועגע צור פמָלזקמָמ־מענהייט, מונד צור ערקענטניס דיינעס היילינגן ווע־זענס פמָ-לייכטע, מונד מיינע ברוסט מיט דעם פייער דיינר היילינגן ליבע ענטפלַמאמע. דיין היילינעס גע־במָט, זייע מיין מויגענממערק צו מַלזען צייטן. דיינע געטטליכע לעהרע, דיזע מונטריגליכע קוועללע דעס זעגענס מונד דער גנמַדע, ערפיללע מיך מיט מוטה, המָפנונג מונד פערטרויען מין דען טריבן שטונדן דעס קוממערס, זמָ וויה מיט מעסיגונג, בעשיידענהייט מונד דעמוטה מין דען ליכטן צייטן דינס גליקעס, דמַש מיך ביידע, דמַז גוטע מונד דמַז בעזע, דמַנקבמַר מויז דיינען הענדן נעהמע, דיר וומַהרהמַפט דיענע, מיר דען עהרווירדיגן נמַמען מענט, מונד דען נמַך עהרנפמָלזערן נמַמען דיענר גמָטטעס, ניכט מונ־פרדיענט בייח לעגע, זמָנדרן ביידע דורך ליבע צו דיר מונד דען מענשן דיינען קינדרן, מיך ווירדיג מַמַכע. — וומָהלגעפמַלזן מעגן דימ רעדן מיינעס מונדעס, דימ געדמַנקן מיינעס הערצענס, דיר מיין שוטץ מונד מיין ערלעזר, מַמן.*)

טלז

---

*) תהלים י"ט, ט"ו.

הייזליכע,
אַנדאַכט.

28) אָרגענגעבעט׳

אַללמעכטיגר פַאטר דער נאַטור! אין דיזר אָרגנשטונדע, וואָ גשטעפּטע אָהנע צאַהל, דיא הערליכקייט דיינעס היילינגן נאַמענס פערקינדיגן, וויל אויך איך אין איהרע יובעללידר איינשטימן, אונד דיך אים שטיבע איינר נידריגקייט אַנבעטען׳ זיהע אַ גראָסר גאָטט! מיט וואָהל געפאַללן אויף דיא הולדיגונג הערַאב, מיט דער איך, דיינע מאַגד, איינע העגדע צו דיר עמפאָר העבע, אונד דיר דיא ערשט־לינגע דיזעס טאַגס וויהע, צו דעם איך דורך דיינע גנאַדע ווידר ערוואַכט בין׳ — איך דאַנקע דיר פאַן גאַנצר זעעלע פיר איינע ערהאַלטונג אין דער פר־גאַנגענען נאַכט, אונד פיר דאַז גשענק דיזעס נייען טאַגס׳ זעגנע איין אויפריכטיגעס פרלאַנגן, איהן צו דיינר עהרע, צו איינעם עוויגן הייל, אונד צום בעסטן איינר איטמענשן אַנצווענדן׳

דוח קענסט אַללע איינע בדירפניסע; געוועה־רע איר ליברייכר פאַטר! אַללעס וואַז איך נעטהיג האַבע אן לייב אונד זעעלע׳ פרלייהע איר קראַפט, דאַז גוטע אויז צו איבן אונד דאַז בעזע צו איידן׳ גלייטע איך אַב פאָם וועגע צו דיר, זאָ לאַס רייע־איטהיג איך צו דיר אואקערן אונד גנאַדע פאָר דיר פינדן, גיב איר מעסיגקייט אים גליקע, טראָסט אונד געדולד אין ווידרווערטיגקייטן, וויזהייט אונד קלוגן ראַטה אין צווייפלהאַפטן פעללן, פלייס אין איינן גשעפטן, רעכטשאַפענהייט אין איינען האַנד־

לונגן, אונד מיין הייטערעס צופֿרידענעס געמיטה,
דאַמיט מיך איין טאַגעווערק מיט פֿראָהעם הערצן
פֿאָללענדען מאַגע.

לעהרע מיך אָ גאָטט דער ליבע! דיך ליבן
ﭏז איינען וואָהלטהעטער, דיך פֿערעהרן ﭏז איינען
פֿאַטער, אונד דיר געהאָרזאַם זיין. ﭏז איינעם גאָטט
אונד הערן. פֿרעגע איינר זעעלע עהרפֿורכט פֿאָר
דיינעם הייליגן נאַמען מיין. זאָ האָפֿט מיך מיהן דענקען,
זאָ פֿיל ﭏז מיהן איין אונד אויסשפריכט, זאָ האַבט
אונד פֿילﭏז געשטעהע עם מין טיפֿסטער דעמוטה אונד
אַנבעטונג. הייל איר איינע ביזונ ניינגן בעקעמפֿן
אונד שטערקע איך געגן עמפּערונג איינער זינען.
לאָס דיין הייליגעס וואָרט ביים איר וואורצל שלאַגן,
פֿרוכט ברינגן, אונד מיט געטליכר קראַפֿט אויף איך
ווירקן. גיב איר פֿאָלגזאַמקייט געגן דיינע הייליגע
געבאָטע, אונד ערגעבונג מין דיינען הייליגן ווילן,
ביים ווידערווערטיגקייטן דעס לעבענס: פֿערלייהע איר
צו איינעם אונטרהאַלטע זאָ פֿיל, ﭏז דיינע ווייזהייט
פֿיר איין צייטליכעס אונד עוויגעס וואָהל צוטרעגליך
פֿינדעט. לעהרע איך פֿיר דיינע גאַבן דאַנקבאַר
זיין, אונד זיך נאַך דיינר אַללווייזן אַבזיכט אַנוועגדן.
הייליגע איינע זעעלע, דען שאָן האַבע איך האָפֿט
אונד שווער געזינדיגעט. פֿערלייהע איר איינע פֿעה-
לער, אונד לאָס איינעם נעבנמענשן איך עבן זאָ
ווילליג פֿערצייהן, ווים מיך אָ אַללבאַרמהערציגר!
עס פֿאָן דיר ווינשע בעפֿרייע איך, איין ערטעטער!
פֿאָן

פאָן געגנווערטיגן אונד קינפטיגן איבלן, אונד ערפיללע אַן איר דיינע פערהייסונגן אַללע׃

אויך פיר אַללע מענשן, איינע ליבן ברידר אונד שוועסטרן, ביטע איך דיך איין גאָטט אונד איין פאַטער! מיין דיזר אַרגנשטונדע וואָ נאָטה־לײדענדע, קראַנקע, שטערבנדע דיין מיטלײדן רופן, זאַ ווענדע עס ניכט פאָן איהנען אַב, זאָנדרן זיהע מיט ערבאַרמונג אויף זיא הין, אונד ניעמאַנד גהע אונערהערט פאָן דיר; פערזאַגע דיינע באַרמהערציגקייט אויך יענען ניכט, דיא אויס מיסווערשטאַנד אָדר נאַכלעסיגקייט דיינר ניכט דענקן׳ ערבאַרמע דיך, אָ אַללגיטיגר! איבר זעמטליכע בעוואָהנר דער ערדע, אונד לאַססע דיזן טאַג, מיינען טאַג דעס היילס, דעס גליקס אונד דעס זעגנס פיר אַללע מענשן זיין: לאַסס הייטע דיא זינדר געבעססרט, דיא פיינדע פערזעהנט, דיא בטריבטן געטרעסטעט, דיא אַרמן פערזאָרגט, דיא קראַנקן ערקוויקט, דיא אירדענדן אויף דען רעכטן וועג געפיהרט ווערדן, אונד דיא שטערבנדן זעליג פאָללענדן: דאַס, דיזן דיא גאַנצע וועלט אַנבעטעט, אונד דעסן היילגן נאַמן יעדע קרעאַטור נאַך איהרער אַרט פרייזט, ערהערע אויך איין געבעט, דאַפיר זייא לאָב אונד פרייז דיר, זאָ לאַנגע זיך אין מיר דער אָדעם רעגט, אונד דער לעצטע איינער פולסשלעגע זייא דיר געוויהט, אמן׃

29) עבן דיזעס מינהאַלטס׃

עוויגער ! וואָהלטהעטער אַללער גשעפפע ! מיין ערשטעס גשעפט אַן דיזעם טאַגע זייע אַנבעטונג דיינר הערליכקייט ; מיינע ערשטע עמפפינדונג זייע דאַנק , דען איך פיר מיינע ערהאַלטונג אונד אַללע דיינע גנאַדע דיר שולדיג בין · דוא ביזט דאַז ליכט דער וועלט , ערלייכטע אויך מיינען גייסט , דאַס ער דיך ערקעננע , דאַמיט אין דיינען ווערקן אַללע , איך דיך נור אַללײן זוכע אונד פינדע , דיא אונצעהליגן וואונדר דיינר אַללמאַכט אונד אַללווייזהייט אַנבעטע , אונד איבראַלל דען זעליגן גענוס דיינר ליבע עמפפינדע ·

דיר אַללגיטיגר גאָטט ! ווידמע איך הייטע מיין גאַנצעס וועזן · ערפיללע עס מיט דעם אויפ= ריכטיגן פרלאַנגן , עוויג דיר צו געפאַללן · דיינע גנאַדע שטערקע מיינע זעעלענקרעפטע ; דיינע אַללגיטע לייטע מיינע נייגונגן , אונד דיינע אַללמאַכט בעשיטצע מיך , דאַמיט איך אַן דיזעם טאַגע , דען דוא מיר צור אַנגעהרונג אונד ערווייטערונג מיינעס הייאלס , האַסט ערלעבן לאַסן , איך ניכט דען ליידענ= שאַפטן פרייז געבע , דער זינדע אונד דעם פערדערבן איבער לאַסע · דיין הייליגעס געזעטץ , וועלכעס דוא אין מיין הערץ געשריבן האַסט , אונד דורך דיא אָפפענבאַרונג טיפער נאָך מיר איינגפרעגט האַסט , זייע דיא איינציגע ריכטשנור מיינר האַנדלונגן · זיא זינד דער איינציגע וועג , דער אונז צו דיר , אָ קוועללע דעס לעבענס אונד דער זעליגקייט ! פיהרט · אָ לאַס דיזן אָרגן מיינעם גייסטע דען גראָסן , דען הערצ=

ערהעבנדן

ערהעבנדן, דען בעזעליגענדן גדאנקן ערוואכן, דאש
דוא מויך איך נור דארום ווידר מינט לעבן ריפסט, דא=
מיט מיך דורך טרייע אנוועגדונג דער קרעפטע איינר
זעעלע מונד איינעס קערפרס, איינע פאללקאמענ=
הייט מונד דיא פאללקאממענהייט איינר איט אענשן
בפערדרע, דען פפליכטן דעט שטאנדעס, צו דעם
דיינע פארזעהונג איך בערופן האט, ערפילע, מונד
דורך דיזע ערפיללונג אן דיינר זעליגקייט טהייל צו
נעהאן פרדיענע:

נעהרע' מיאמר פארט מין איינעם הערצן דיא
עמפפינדונגן דיינר אללגעגענווארט; שטערקע
מין איר דען גלויבן אן דיינע עוויגע אפענבארונג,
בפעסטיגע איינע צו פערזיכט מויף דיינען אללמעכטיגן
שוטץ, מויף דיינע ליברייכע פעטרליכע פארזארגע;
לעהרע איך דען ווערטה אללער ערשאפנען דינגע,
נור נאך מיהרן פרהעלטניסן צו דיר שעטצן: נייגע א
גאטט! מין אללען פארפעלן דעס לעבענס, איין
הערץ צור בעפאלגונג דיינעס הייליגן ווילענס: איין
גאנצעס בעטראגן געגן אנדרע זייע זא מויפריכטיג,
זא טרייא, זא ליברייך, אלס איך עס פאן מיהנען
געגן איך ווינשע: מונד זא לאס אללעס וואז מיך טוהע,
אדר ליידע, בעטעפטיגונג אדר רוהע, דיר וואהל גע=
פעלליג זיין:

ביים אללען איינען האנדלונגן זייע איר דיא היאלי=
טע וואהרהייט געגענווערטיג, דאש דער צוועק איי=
נעס דאזיינס, דיינע עוויגע פרהערליכונג; דאש

דיזעס פֿליכטיגע לעבן נור מיינע בילדונגשולע, מיינע פֿארבערייטונג פֿיר דיא עוויגקייט, אונד דאס איין איינציגעס געשעפֿט אויף דער ערדע, נור דאז בעשטרעבן זייע, דורך דיא איבונגען דער קרעפֿטע איינעס קערפערס אונד גייסטעס, דורך טרייע בעפֿאלגונג דיינעס היליגן געזעטצעס, זא וואהל איך צו פֿערפֿאללקאמנען, אלז אויך דיא געמיינשאפֿטליכע וואהלפֿאהרט דער מענשליכען געזעלשאפֿט, דערן מיטגליד איך בין, בעפֿערדרן צו העלפֿן, אונד זא דיא טהיילנעהמונג אן דען זעליגקייטן דעס קינפֿטיגן לעבענס איך מיר ווירדיגער צו מאכן. אמן.

30) פֿיר הויזאיטר

פרייז אונד אנבעטונג זייא דיר א גאטט! דורך דען איך בין אונד לעבע. דיר וואר עס געפֿעלליג אויך הייטע איך אונד דיא מייניגן אללע צו מיינעם נייען לעבן צו ערוועקן. א גיבע דאס וויר אויך דיזן טאג נאך דיינעם ווילן דורך לעבן.

אלז הויזאוטר, אלז ווירטהין האבע איך הייטע איינעם געזינדע, איינען דינסטבאטן צו זאגן, וואז זיא צו טוהן האבן; איך פֿאדערע, דאס זיא איינע אנארדנונגן, איינע בעפֿעהלע גנויא בעפֿאלגן. הערר! פֿאר דעם וויר אללע גלייך זיין, אין דעסן דינסטע וויר אללע שטעהן; אויך דוא גאבסט איר בעפֿעהלע, אויך דוא רעדעטסט צו איר דורך איינען געוויסן, אונד נאך דייטליכר דורך דיין היליגעס געאפֿענבארטעס געזעטץ,

דיא

דיא טראָסטרייכען וואָרטע: האַלטע איינע געבאָטע,
זאָ ווירסט דוא לעבען אונד גליקזעליג זיין. *) קורץ
אַבר קרעפטיג אונד אינהאַלטספאָלל זינד דיינע צווייא
הויפטגעבאָטע, דיא גרונדשטיטצן דיינר הייליגן רע=
ליגיאָן, נעמליך: דוא זאָלסט דען עוויגן דיינען גאָטט
ליבן, אויז גאַנצעם הערצן, אויז גאַנצר זעעלע
אונד אויז אַללען קרעפטן, **) אונד ליבע דיי=
נען נעגסטן וויא דיך זעלבסט. ***) אַלזאָ אין
ליבע פֿערייניגן זיך איינע פפליכטן אַללע, אין ליבע
געגן גאָטט, געגן איך זעלבסט אונד געגן איינען
נעבענמענשן.

הייליגע עהרפֿורכט פֿאָר דיר אָ גאָטט! מוס
מיר הייטע איין ערנסטס געפֿיהל, איינע פֿאָרצוגליכע
עמפֿפֿינדונג זיין. ליבע געגן גאָטט זאָל איין גאַנצעס
הערץ, איין גאַנצעס געפֿיהל ערפֿיללן; איך זאָלל נור
דאַז וואָללן, וואַז דיר געפֿעלליג איזט, אונד אַללעס
פֿאַרבשייען, וואַז אַלז זינדע דיר אָ אַללער הייליגסטר!
מיספֿעללט. איך מוס אַלזאָ זאָרגפֿעלטיג אויפֿמערק=
זאַם אויף מיך זיין. איך מוס וואַכן איבר איינע נייגונ=
גען, ווינשע אונד בעגירדן, דאַס זיא אין דער געהע=
ריגן אָרדנונג בלייבן, ניכט אויז אַרטן. איך זאָלל דורך
בהערטונג

---

*) משלי ד', ד'.
**) דברים ו', ה'.
***) ויקרא י"ט, י"ח.

בהערטונג איינר זעלבסט, זייגן, דאס איך דאצו גע-
שיקט אונד עס ווערטה בין, אויך איבר איינעם גע-
זינדע צו הערשן ׃ זא וויא איך פאן איינען הויזלייטן
פאָרדערע, דאס זיא ניכט נאכלעסיג, ניכט טרעגע
זיין זאָללן, זא וויא איך פערפפליכטעט בין, זיא ניכט
צו איבערטריבנער ארבייט אנצו האלטן, זא וויל איך
אויך זעלבסט איינרזייטס ניכט נאכלעסיג, ניכט טרעגע
זיין, אונד אנדרער זייטס איך ניכט דורך איבערטריבנע
אנשטרענגונג פאָר דער צייט שוועכן אָדר גאר פרניכ-
טן, זאָנדערן, זא וויא אין דער ארבייט אונד דעם ער-
ווערבע, אויך אים גענוסע מעסיג זיין ׃

ליבן וויל איך אללע מענשן אלז מיינע נעגסטן,
בעזאָנדרס אבר יענע, דיא מיט מיר אין איינר נעהרן
פרבינדונג שטעהן ׃ פאָר אללען אבר דען, דער מיט
מיר אם ענגסטן פר בונדן איזט, איינן ליבן גאטטן ׃
איהם וויל איך גערנע אללעס אנגנעהמע, גוטע אונד
ליבע ערווייזן, וואז אין איינר אמכט שטעהט, אונד
וואצו, ווען איך נור וואהרע ליבע האבע, עס קיינר
אויפפאָרדרונג בעדארף ׃ וואכזאמע, זארגפעלטיגע
ליבע וויל איך פיר אונזרע קינדר האבן, איהרע גע-
זונדהייט, איהרע ערציהונג, איהר אונטרריכט,
איהרע גוטע אויפפיהרונג זאָלל איר צו נעגסט אם
הערצן ליגן ׃ ליבן וויל איך איין געזינדע, איינע הויז-
לייטע אללע, אונד זא וויא איך פאן איהנען איהרע
שולדיגקייט פאָרדרע, אויך איהנען דאז וואז
איהנען געביהרט, גערן אונד ווילליג דאררייכען ׃
איך וויל אין איינעם בנעהאן געגן זיא ניכט פרגעסן,
דאס וויר אללע איינען גאָטט, איינען הערן, אונד
איינרלייא

מיינרלייח שטמאעלטרן המבן ! ליבן וויל מיך מויך
מללע, איט דענען מיך מין געשעפט, גשפרעך מונד
מומגמנג קמאע, מונד קיינע געלעגנהייט פמרבייח
געהן למסן, וומ מיך יעממנדן, ער מאג מיין בעֿ
קממנטר מדר פרעמדר, פריינד מדר פיינד זיין, גוֿ
טעס ערוויזן קמן ׃

דיזע פמריזעצלע זינד לוומר גוט מונד עדל,
מבר מויך איט זמ מאנכען הינדרניסן פמן מינען מונד
מויסן פר בונדן ׃ דמך וויל מיך דעסוועגן ניכט מוטהֿ
למז ווערדן, מונד מן דער מויספיהרונג ניכט פרצמגן,
איט פרטרויען מויף דיך, מללמעכטיגר ! וויל מיך
מנפמנגן מונד ענדן ׃

עס מיזט מעגליך, דמס מויך הייטע איך מנֿ
לעס מונמנגנעהמע טרעפן קמן; דמס מיך הייטע
דורך מיינע טהמט, מיין וומרט מדר פילייכט גמר
דורך מיינן בלמסן מרגוומן גערייצט ווערדע : דען וועֿ
קמן, בזמנדרס ביים קינדרן מונד געזינדע, מללעס
פרדרוס, מללעס מונמנגענעהמן מויז וויכן; מעגליך
דמס איך הייטע מיין מונפמר געהענט מונגליק טרעֿ
פען קמן ׃ מבר מויך דמן וויל מיך איינען מוטה ניכט
זינקן למסן, איך נור מן דיך המלטן, דער דומ מלֿ
לעס המלבן ביים איר ביזט : דומ ווירסט מלז איין
גמטט מונד איין פמטר מן איר המנדלן, ווירסט ניכטס
מיבר איך קמאן למסן, וומז איר צום פרדערבן גערייֿ
כען קענטע ׃ — זמ גלויבע, דענקע מונד בעטע
מיך ׃ ליבר גמטט ! גים דיזעס געבעט גנעדיג, מויף,
מונד

אונד לאס דיא פאלגן דאפאן איך הייטע אונד אללעצייט עמפפינדן . גיב נור א אללגיטיגר ! ליבע איר , דאס ווערדע איך ניע פערהלן , דאס ווערדע איך מיט גוטעס ביישפילע דען איינצגן פאר געהן , דיא מיך זאגט איר דיינעם שוטצע עמפפעהלע , אמן .

31) עבן דיזעס מינהאלטס ,

וואס קאן וואהל וויכטיגר אונד פארטיגליפר זיין , א גאטט ! אלז דאש איך אס אמארגן שאן איבר איינע פאליכטן נאכדענקע , אונד דיא בעסטע ארט דעא זעלבן גניגע צו לייסטען קענען לערנע . דוא פארדערסט איינסט רעכנשאפט פאן איר איבר דיא געוויסנהאפטע ערפיללונג דערזעלבן ; אונד וויא קענטע איך דענזעלבן גניגע טוהן , ווען זיא איר ניכט מיט איהרעם גאנצן אומפאנגע בעקאנט ווערן ? — פאר דיינעם אנגעזיכטע , אללגעגענווערטיגר ! וויל איך זיא אללע איר מינט גדעכטניס צוריק רופן , לעהרע דוא איך א גאטט ! דיא וויכטיגקייט דערזעלבן איינזעהן .

זאלל איין הויזוועזן בשטעהן , זא אוס איך פלייס אונד ארבייטזאמקייט ליבן , אונד דאס וואס איר צו טוהן אבליגט , איט אייפר , לוסט אונד אנשטרענגונג טוהן . דיא מוזגן יעדעס איטגלידס איינער פאמיליע זינד מויז איך געריכטעט , אונד יעדעס דערזעלבן ערווארטעט דיא איטל צור בעפרידיגונג זיינר בעדירפניסע פאן איר . איין ביישפיל אוס אללע אנפייערן

פֿייערן אונד צום פֿלייסע אַנטרייבן · יעדעס פֿרייאט
זיינע שולדיגקייט , ווען איך ניכט דיא אייניגע טוהע ·
איינע אויפֿמערקזאַמקייט , איינע אויפֿזיכט , אוס
לעבן , טהעטיגקייט אונד אָרדנונג אים הויזע ער-
האַלטן , אונד אָרדנונג איזט דיא זעעלע דעס הויז-
וועזענס , ערלייכטערט דיא געשעפֿטע אונד מאַכט זיא
אַנגענעהם ·

דיא הויז האַלטונג ערפֿאָדרט אויך שפּאַרזאַמ-
קייט · דיא גרעסטע קונסט , דען וואָהלשטאַנד איינער
פֿאַמיליע בליהענד צו מאַכן אונד איהר גליק צו בע-
פֿערדרן , בעשטעהט גרעסטנטהיילס אין דער שפּאַר-
זאַמקייט · דען , ווען לייכטזין , פֿערשווענדונג אונד
אונוויסענהייט אין דעם געברויכע דער אירדישען
גיטער , דאַס אַנזעהנליכסטע פֿערמעגן אין קורצער צייט
פֿערקליינערן אונד ענדליך גאַנץ צער שטערן קאַן , זאָ
גערייכט עס דער שפּאַרזאַמקייט צום רוהמע , דאַס
זיא אויך בייא איינעם מיטלמעסיגן פֿאָרראַטהע , דער
דירפֿטיגקייט פֿאָרבויגט , אונד אויך גערינגעם איינ-
קאָמען פֿערמעהרט · איך וויל אַלזאָ דיזער טוגענד מיינער
גוטן הויזווירטהין איך בעפֿלייסן , אונד דען מיטלוועג
צווישן דער לייכטזיניגן פֿערשווענדונג אונד דעם דאַר-
בענדן גייץ איינשלאַגן ·

בעלעהרע מיך אָ גאָטט ! אויך היטע , דאַס
איך מיינע אונטער געבנען אויף דיא געהעריגע אַרט
בעהאַנדלע · לאַס דאַבייא דאַז געבאָט דער מענשנליבע
איך לייטן · דיא דיענסט באָטן , דיא איהר ערטעטעט

גוט

גוט, איהרע פרייהייט, פיר איינען געריגגן לאהן
האן איר פר פפענדן, זינד דאך אללע איינע ברידר,
איינע שוועסטרן, זינד זא וויא איך אונד איינע פא=
מיליע דיינע קינדר: לאס איך ניכט פרגעסן, דאס
זיא בלוט אונד פלייש זינד וויא וויר, דאס זיא דיא
גלייכע מענשענווירדע, דיא נעהמליכע בשטיממונג
האבן וויא וויר; דאס זיא עבן זא זעהר דאז בדירפ=
ניס דער ערהאלונג, דער פריידע, דעס ערזאטצעס
איהרער אבגעשפאנטן אונד ערמאטעטן קרעפטע
פיהלן; דאס זיא עבן דאז רעכט האבן, פיר איהרע
שוואכהייטן אונד אונפארזעטצליכן פעהלערן, פאן
איר נאכזיכט אונד פרצייהונג צו האפן, וויא איך זיא
פאן דיר, אללבארמהערציגר! האפע: — בע=
וואהרע איך אללזא א גאטט! דאס איך אין איינעם
הויזע, קיינען זייפצר, קיינע טהרענע ערפרעסע,
אונד ניכט דורך הערטע אונד אונבארמהערציגקייט
דיא ווירדע דער מענשהייט ענטעהרע:

ווען איך נון דען שטאנד, דען דוא אללגיטיגר
איר אנצו וויזן דיא גנאדע האטעסט, ערקענע, אונד
עס איינזעהע, וויא דיא בעסטערע אדר שלעכטערע
פיהרונג איינעס הויזוועזענס, ניכט נור דאז גאנצע
אירדישע גליק איינער פאמיליע, זאנדרן אויך דיא
טוגענד, צו פרידענהייט אונד פאללקאממענהייט דער
איינציגן בעפערדרן אדר פערהינדרן קאן, זא איסט איר
אויך דיזע פפליכטן דיא נאטהווענדיגסטן אונד היילי=
זאמסטן זיין: א גיב אללמעכטיגר גאטט! דאס איך

אין

אין דער ערפילונג דערגעבען, איינע עהרע, איין גליק אונד איינע רוהע פינדע, אמן.

32) געבעט איינר עהעגאטטין.

אללמעכטיגר! ערלייכטע איך אונד איינען עהעגאטטען, דאס וויר דיינען היילינגן ווילן אימר ערקעננען, דיא פפליכטען אונזערס שטאנדעס שטעטס פֿאר אויגן האבן, אונד אונאבלעסיג זיא בפאלגן. שטערקע אונז, דאס וויר דען עהעשטאנד, דען דוא זעלבסט אים פאראדיזע שאן איינגעזעטצט האסט, היילינג האלטען, אין פרידע אונד איינטראכט לעבן, אונד דיינען וויזן אבזיכטען ניע צווידר האנדלן. זעגנע אונזרע איהע בייא דער ערציהונג אונזרער קינדער, שיקע געדייהן צו אללען אונזרן אונטרנעהמונגן, זעגנע אונזר צייטליכעס פראמעגן, דאמיט וויר אום דאז עוויגע אום זא אונגעשטערטער אונז בעווערבען קעננן.

דוא ווילסט, א גאטט! דאס עהעלייטע אללע פֿריידן אונד ליידן איט איינאנדר טהיילן, איינאנדר נאך מעגליכקייט בייאשטעהן, אונד איינאנדר דאז לעבן ערלייכטרן אונד זא אנגענעהם אלז מעגליך מאכן זאללען. — אבר ליידר! זעהע איך אין, דאס איך דיזן דיינען היילינגן ווילן ניכט אימר גענויא בפאלגע, איך ווערדע זא אפט אונד לייכט געגן איינען עהעגאטטן אויפגעבראכט, אונד קאן זא וועניג פֿערטראגן אונד פֿערצייהן. דוא גאטט! פֿערצייהסט איר זא פֿילעס אונד

איך

איך וויל איינעם גאַטטען זאָ וועניג נאַכגעהן · — אי
פֿרלאַנגע דאַס ער אָהנע פֿעהלר, אָהנע שוואַכהייט
זייא, דאַ איך זעלבסט זאָ איבר מעסיג שוואַך, זאָ פֿאָלל
פֿעהלר, זאָ פֿאַסט לייכטזיניג, אייגענזיניג אונד אונ=
בענדיג בין · — איך נעהמע איר הייטע אים פֿאָללעם
ערנסטע פֿאָר, אַללעס צו טוהן, וואַס דיינען הייליגן
געבאָטען געמעס, אונד איינעם גאַטטען געפֿעלליג
איזט · איך וויל איהם אַללעצייט איט זאַנפֿטמוטה בע=
האַנדלן, זיינען קומר אונד זיינע זאָרגן דורך איין ליב=
רייכעס בעטראַגן פֿרזיסן, יעדע אונרייניגקייט אים
קיימע ערשטיקן, יעדער צווייטראַכט צו פֿאַרקאָמען,
אונד צור פֿרזעהנונג זאָ גלייך דיא האַנד ביטן · איך וויל
איינע פֿעהלער געשטעהן אונד איך בעסרן, דיא זייניגן
היננעגן איט זאַנפֿטמוטה אונד געדולד ערטראַגן · —
פֿרלייהע איר, אַללמעכטיגר! דיינען בייאשטאַנד
דאַצו, דוא דער דוא דעם שוואַכן שטיצע ביזט, זייע
עס אויך איר, הייטע אונד אַללעמאַהל, אַמן ·

33) אַם יאַהרסטאַגע דער פֿרמעהלונג

*) דיא איזט דער טאַג פֿאַן דעם דוא איך פֿאָר
יאַהרן אין דען שטאַנד דער עהע פֿר זעטצט, אונד
איך איט איינם גאַטטען, נאַך דיינעם געטליכן געזע=
זעטצע איך אויף עוויג פֿר בונדן האַבע · זייע געפֿריזן
פֿיר

*) היער ווירד דיא יאַהרצאַהל געפֿענעט ·

פיר דיא גנאַדע, דיא דוא איר מונד איינעם ליבן
געַטטען דאַדורך ערטהיילט האַסט · מיך ערנייערע
הייטע דיא געליבדע דיא מיך פאַן דיזעם טאַגע גע=
טהאַן האַבע, מונד נעהמע איר מויך דאַז קרעפ=
טיגסטע פאָר, איינע דאַמאַלס מיברנאָמענע פפליכטן,
איט געוויסענהאַפטער טרייע, אַלז געַטטין, אַלז
מוטר מונד אַלז הויזפרויא צו ערפילן, אַללע איינע
ביזהעריגע נאַכלעסיגקייטן צו פראיידן, מונד דיא
בעגאַנגענען פעהלר צו פרבעסרן ·

ווען מיך דיא וואָהלטהאַטען אַללע בדענקע, וועלכע
מיך מין דיזעם שטאַנדע, דירך דיזע יאַהרע, מויז
דיינר אילדן האַנד, אָ פאַטר! עמפפאַנגן; דאַז
גוטע, וועלכעס מיך וועהרענד דיזר צייט געָנאָסן
האַבע, מונד דיא פריידן דיא איר צו טהייל וואָרדן,
בעדענקע, זאָ מיזט איין הערץ צו פאָלל מונד איינע
ליפפען זינד צו מונפעהיג, מום דען דיר געביה=
רענדן דאַנק, מויך נור מים טויזענדסטן טהייל דיר
דאַפיר צו צאָללן · — צוואַר האַבן אַלז מענט, איך
מויך לידן מונד טריבזאַלע געטראָפן; צוואַר מיזט
אַנכע טהרענע דעט קומערס מונד דעט שמער=
צענס איינעם מויגע ענטפלאָסן: אַבר דיינע פאַטר=
האַנד האַט איינע לידן איר ערטראַגן געהאָלפן,
מונד איינע טהרענען זאָ אָפט געטראָקנעט · מיך
האַבע עס אָפט געלבסט מייגזעהן, וויא פעטרליך
דוא איט דעם מענטשן האַנדלסט, מויך זעלבסט ווען
דוא צילטיגעסט: דיין צוועק מיזט, בעסרונג דעס
מענטשן · — נור מין דען טאַגן דער נאָטה לערנט

 מיין

מיין פריינד דען אנדרן קענען מונד שעטצן, מונד זאָ לערנטע מויך מיך אייגען גאַטטן, מונד ער איך, צור צייט דעס קוועהרס, דער נאָטה מונד דער קראַנקהייט קענען, שעטצן, ליבן, מונד דאַז גוטע זאָ מין מונז זיך בפינדעט, מיינזעהן׳ דאַן צייגטע עס זיך מים פאָללעם ליכטע, ווימ לייכט דיח לאַסט דורך עהליכע ליבע מונד מיינטראַכט זיך טראַגן לעסט, — מונד ניאַר דיח טריבזאַל מיברשטאַנדן, זאָ וואַרד מויך דיח פריידע דאָפפעלט, דיח ליבע מיניגר מונד דויערהאַפטר׳

מונזר לעבן מונד שיקזאַל שטעהט מין דיינר האַנד׳ מיזט עס דיין ווילע איר דאַז לעבן נאָך אעה־ערע יאַהרע צו שענקן, זאָ זאָללן דיח זעלבן דיינעם דיענסטע גאַנץ געווידמעט זיין, זיח זאָללן דער ערפיללונג איינר פפליכטן, דער פערבעסרונג איינר פעהלר, דער ליבע אייגעס גאַטטן, דער איטרליכן פאָרזאָרגע איינר קינדר, דעם פאָרשטאַנדע אייגעס הויזוועזנס, מונד דורך דיזעס אללעס, דער פאָרבערייטונג צו מיינעם זעליגן ענדע אייגעס מירדישן לעבענס, געווייהעט זיין׳ — דומ האַסט אללגיטיגר! ביז מיטצט זאָ פעטרליך פיר איך, פיר אייגען ליבן גאַטטן, פיר אייגע קינדר מונד אלל דיח אייניגן געזאָרגט, ענטציהע דיינען שוטץ מונד זעגן מונז, מויך פיר דיח צוקונפט ניכט׳ דיינע אללמאַכט וואַלטע מיבר מונז, דיינע אללגיטע פרזאָרגע מונז, מונד דיינע אללוויזהייט לייטע מונז דורך דיזעס ערדנע לעבן, ביז וויר אייגסט יענזייטס ווידר צוזאַמן קאָמן,

מונד

אונד מיט דיר, אונזר פֿאַטער אים הימל, אונז אויך עוויג פֿעראייניגן, אָמן.

34) אַם געבורטסטאַגע.

הייטע איסט דער טאַג פֿאָן דעם דוא אָ גאָטט! פֿאָר *) יאַהרן, מיך האַסט צור וועלט קאָמן, אונד צום ערסטענמאַל דאַס ליכט דער וועלט ערבליקן לאַסן. איך וויל הייטע דיא עמפפֿינדונגן מיינעס הערצענס זאַמלן, אונד דאַדורך איינן געבורטסטאַג מיר זעלבסט פֿייערליך מאַכן.

ווען איך פֿאָן דער יעטצט ערריכטן העהע מיינעס דאַזיינס, אויף דיא דורכגעלאָפֿענע באַהן, אויף דיא פֿערשיעדנען לאַגן אונד דען גאַנצן צוזאַממענהאַנג מיינעס לעבענס צוריק זעהע, דאַ צייגט זיך דיינע אַללגיטע מיר אים העללסטן ליכטע. וויא האַסט דוא, אַללגיטיגער מיך זאָ זאַנפֿט, זאָ פֿעטערליך געלייטעט: אויס וויא פֿיל געפֿאַהרן דיא מיר בעקאַנט וואָרדן, אונד אום זאָ מעהר דיא מיר אונבעקאַנט בליבן, מיך געררעטעט! וויא פֿיל גוטעס, דאַס איך קוים ערוואַרטן דורפֿטע, קוים מיר צו ווינשן געטרויעטע, האַסט דוא מיר צו טהייל ווערדן לאַסן! — פֿיר דיזעס אַללעס, איין גאָטט אונד איין פֿאַטער! מיינע

*) היער ווירד דיא יאַהרסצאַהל גענענט.

אײנע גאנצע זעלע דײנעס לעבעס , אײן גאנצעס הערץ דײנעס דאנקעס פאלל · אבר וואס קאן איך איהן אײטערן , דיזן הײטעסטן , דיזן איניגסטן דאנק ? — מיט ווארטן ? דיעס איזט אײן לעהרער שאלל · מיט טהאטן ? — וואז קאן איך שוואכעס געשעפף , פיר דיך , דער דוא וועלטן אהנע צאהל , אין אײנעם אויגנבליק אויז איהרעם ניכטס הערפאר-רופן , אונד אין אײנעם אנדרן ווידר דאהין פרזענקן קאנסט ? — וואז קאן איך פיר דיך טוהן , דער דוא ערהאבן איבר אללע בעדירפניסע , דיר זעלבסט גענוג ביזט ? — אבר דוא ביזט אײן פאטר אללער מענשן , אללע זינד זיא דײנע קינדר · איך וויל דורך ערפיללונג אײנר פפליכטן , איהר וואהל , נאך אײנען קרעפטן בפערדרן , אונד דיס איזט אָ אללגיטיגר ! זיכר דער אנגנעהמסטע דיענסט , וועלכן דער מענש דיר צו לײסטן אים שטאנדע איזט · איך וויל עס , איך געלאבע עס דיר , אללוויסענדר ! אים פאללעם ערנסטע , אן דיזעם איר פײערליכן טאגע , דער אן דען וואהלטהאטן אללע , דיא דוא דורך זא פילע יאהרע , איר צוקאמן לעסט , איך זא קרעפטיג ערמינערט ·

וואז איר בעפארשטעהט , ווײס איך ניכט , אונד קאן דאריבר קײנע ווײטערע בטראכטונג אנ-שטעללן , אלז דיא אײנציגע , וועלכע איר אויך דיא בעפרידיגענדסטע איזט : דאס נעמליך עס דאז ווערק דײנר העכסטן ווײזהײט , דײנר פאטרגיטע זײן ווירד · אונד בין איך אונטר דער פארזארגע

אײנעס

איינעס גיטיגן פאטערס , זא רופע איך מיט דוד אויס *) ,, אונד וואלל איך אויך אים טאדעסשאטטענ=טהאלע , זא וואלל איך אהנע פורכט , דען דוא ביזט מיט מיר ." — נאך דער געוועהנליכען ארדנונג , וועל=כע דיינע ווייזהייט אין דיא נאטור גלעגט האט , מוזט עס פרייליך ניכט אנדרס צו געווערטיגן , אלז דאס מיט דער צונאהמע אן יאהרן , אויך דיא אונאננעהמ=ליכקייטן , דיא בשווערליכקייטן , דיא ליידן דעס אלטערס צו נעהמן ווערדן . — איך וויל איך דארויף פאר בערייטן , זיא זאללן מיר ניכט אונערווארטעט קאמן . איך וויל איהנען רוהיג אונד אונערשיטערט ענטגעגן זעהן , אונד מיט איוב זאגן : **) ,, האב איך פאן גאטט זא פיל גוטעס עמפפאנגן , וויא זאלל=טע איך ניכט אויך דאס בעזע אננעהמן ? ,, איך זעהע עס אים פאראויס , איינע הערפרליכע שוועכע ווירד מיט דען יאהרן צו נעהמן ! דיזע הילע אויז שטויב אונד ערדע , ווירד פיללייכט נאך שמערצליך צער=שטערט ווערדן , אונד זא אללמעליג זיך איהרער אויפ=לעזונג נעהרן : — האלטע איך אבר דיזע קורצע צייט דער ליידן , געגן דיא לאנגע גענאסענע צייט דער גע=זונדהייט , דעס פרגניגענס , אונד געגן דיא דארויף פאלגענדען עוויגען צייטען דער אונאונטערבראכענען הייליגען פריידן , זא קאן איך איבר דיא באלד פאר=איבר

*) תהלים כ"ג, ד':
**) איוב ב', י':

איבר געהענדע לייט דער ליידן איך לייכט בערוהיגן
זיך מוזט בלאָס דער ענגע איינגאַנג צו מיינעם עדלערן
לעבן, צור אונאויפהערליכן גליקזעליגקייט. דיעס
מוזט איין קרעפטיגסטער טראָסט, דיעס אייכעטטער=
קסטע צו פרויכט, ליין אונד אָ גאָטט! פערקינדעט
איר דיזעס, דיינע געטליכע מייגע-שטאַטען פערבירגן
איך עס, אונד — איך בין רוהיג אונד זיכר, אילכט
אונד מין עוויגקייט, אַמן.

35) מין גליקליכן אומשטענדן.

הערר! וואַז בין איך אונד איינע פאַמיליע פאָר
דיר, דאַס דוא אונז זאָ פיל גוטעס ערוויזעסט? —
וואָדורך האַבן וויר פאָן דיר אונזרע זאָ געזעגנעטע
אומשטענדע פערדיענט, וואָצו דוא מיאר נייע גליק=
ליכע ערמייגניסע קאָאָן לעסט? — לאַס אונז אָ
גאָטט! ניכט פערגעסן, דאַס יעדר גליקליכע אומ=
שטאַנד, יעדעס גליקליכע ערמייגניס, ניכט אונזר
פערדיענסט, זאָנדרן מיינע גאַבע אויז דיינד אילדן
האַנד זייא. דאַדורך ווערדן וויר געזיכרט, דאַס וויר
אין גוטן טאַגן ניכט אייטל, שטאָלז אונד איבראיטהיג
ווערדן; געזיכערט, דאַס וויר דיא גאַבן פאָן דיינער
פעטרליכן האַנד ערהאַלטן, ניכט פר קענען, ניכט
אים בראויכען; געזיכערט, פאָר יעדר אויז שווייפונג,
שוועלגרייא אונד איפיגקייט. איך ווייס עס אַללצו=
זעהר, דאַס גוטע טאַגע אָפט ווייט שווערער צו ער=
טראַגן זינד, אַלז אַנכר גליבן אעפטע; דאַס דער
שלעכטע אענט דורך זיינען וואָהלשטאַנד אָפט נאָך
שלעכטר

שלעכטער ווירד , וויל ער דאן זיך זעלבסט גענוג צו
זיין , אונד אום זא מעהר אללעס זיך ערלויבן צו דירפן
וועהנט · אך אך גאטט ! מייגע זא העסליכע אונ=
דאנק פאן אונז ענטפערנט זיין · פילמעהר מאגן דיי=ע
גיטע אונז אויפמונטערונג זיין , אונז פאן דיינען הייל=
זאמען געבאטען ניכט צו ענטפערנען ·

לאס אך אללמעכטיגער ! עס אונז ניכט פערגעס=
סען , דאס רייכטהומר אן זיך קיינן מאהרן ווערטה
האבן , זאנדרן איהן ערשט דורך דען גוטן געברויך
ערהאלטן , וועלכן דער מענש פאן איהנען מאכט ·
לאס אונז ניכט פערגעסן , דאס וויר דיינן זעגן ניכט
פיר אונז אללין געניסן , זאנדרן דאס מאן אונזרן דירפ=
טיגן מיטברידרן רייכליך מיטטהיילן זאלל ; דאס וויר
אין דיזעם פאללע , נור הויזהאלטר זינד , אום איהן
צווישן אונזרן ברידרן אונד שוועסטרן , דיא אללע דיי=
נע קינדר זינד , צו פערטהיילן , אונד דאס דוא איינסט
איבר דיזע פערטהיילונג רעכנשאפט פאן אונז פאדרן
ווירסט · לאס אונז אך גאטט דיזעס געשעפט אויף איי=
נע דיר געפעלליגע וויזע בעטרייבן · רעגירע אונז ,
דאס וויר ניע אויז רוהמזוכט אדר אנדרן ניעדרן אבזיכ=
טען , וואהלטהאטן ערצייגן · דער הויפטגרונדזאטץ
אונזרער מילדטהעטיגקייט זייא בלאס ליבע געגן דיך
אונד אונזרן נעכסטן · לאס אונז אימר עילט דא העל=
פען , וואו עס אם נעטהיגסטן , אם צוועקמעסיגסטן
איזט · לאס אונז ערשט אויף אונזרע פערוואנדטען ,
אויף אונזרע פריינדע בעדאכט זיין , אונד פאן דען
איבריגן

איבריגן, אַללען מענשן מיטהיילן, זאָ פֿיל עס אונזרע אומשטענדע צו לאַסן. וויר וואָללן הויזאַרמע אויפֿזוכן, דיא צו שאַמהאַפֿט, צו שיכֿטערן זינד, אונד זעלבסט אויפֿצופֿאָדרן, אונד איהנען אונזרע הילפֿע זאָ צוקאָממן לאַסן, דאַס וויר זיא דאַדורך ניכֿט בשעהמן. וויר וואָללן ניעמאַנדן האַרטהערציג צוריק וויזן, דער אום איינע גאַבע אונז אַנשפּריכֿט. זעלבסט דעמיעניגען ניכֿט, דער אויז געוואָהנהייט אַללמאָזן פֿאָדערט, אַב גלייך ער עס ניכֿט זאָ נאָטהווענדיג בדאַרף. וויר וואָל־ אויך אונזר מעגליכֿסט טוהן, אום דען מוטהוויללינגען בעטלער, דורך אַנהאַלטן צור אַרבייט, פֿאָן זיינעם ערניעדריגענדעם געווערבע צו ענטוועהנען.

וואַהרליך אָ גאָטט! דוא האַסט אונזרע געדאַנקען אונד אַנשלעגע, צו איינעם גוטן ערפֿאָלגע געלייטעט. דוא האַסט אונזרע אַרבייטן אונד בעמיהונגען געזעגנעט, דוא האַסט אונז מיט פֿרמעגען אונד איבערפֿלוס ערפֿילט. ניע וואָללען וויר דיעס פֿערגעסן. אונאויפֿהערליך זאָלל דער געדאַנקע אונז געגענווערטיג זיין, דאַס נור דיאיעניגן דיר געפֿעללעג זינד, וועלכֿע דיך אונד דען נעכֿסטען ליבן, דיך וואָללן וויר אַללע צייט אַלז דען אַללמעכֿטיגן ערקענן, דער דוא רייכֿטוהם אונד אַרמוטה נאַך דיינם וואָהלגעפֿאַללן ערטהיילסט. פֿאָן דיר וואָללען וויר אונזר פֿערנערעס שיקזאַל רוהיג ערוואַרטן, נאַך דיינעם הייליגען ווילן, אַמן.

35) אין אונגליקליכֿען אומשטענדן.

דוא

דוא האסט אללגערעכטער גאטט ! אונז אין איי=
נע שלימע , אין איינע טרויריגע לאנגע פערזעט=
צט : עס האבן אונז עראייגניסטע גטראפען , דיא אונז
קומר , הערצלייד אונד בעטריבניס פראורזאכן : דוא
האסט א הערר ! דיינע מעכטיגע האנד ווידר אונז
אויפגעהאבן , אונד ציכטיגעסט אונז אלז פאטר ! לאס
א גאטט ! דיזן טרעסטענדן גדאנקן , דיזן שטער=
קענדן גלויבן פאן אונז ניכט וייכן : דאן זינד וויר גע=
זיכערט , דאס וויר אין בעזן טאגן אונזרן מוטה ניכט
זינקן לאסן ; אונד דורך מיסמוטה אונד צופרידענ=
הייט מיט דיינר רעגירונג ; אונז ניכט נאך גרעסטרעס
איבל צו ציהן :

וואהרליך ! דוא ביזט דער גערעכטעסטע ריכ=
טער : דוא ציכטיגעסט ניכט , אהנע דאס דער מענש ,
דעם דיינע ציכטיגונג טריפט , זיא פרשולדעט האבע :
זיכר אללזא האבן אונזרע פרגעהונגן , דיזעס אונגליק
איבר אונז געבראכט , דרום זייא פערנע פאן אונז אל=
לעס מורן , אללער טראטז , אללע ווידרשפענסטיג=
קייט געגן דיין גערעכטעס אורטהייל : דען ניכט איבר
דיך , זאנדרן איבר אונז , אונד איבר אונזרע זינדען
האבן וויר אונז צו בעקלאגן : וויר בייגן אלזא ווילליג אונז
אונטר דיא רוטהע דיינר ציכטיגונג : נור ביטן וויר
דיך , שטראפע אונז ניכט שטרענגע נאך אונזרע זינ=
דען , פרגעלטע אונז נאך אונזרן מיסטהאטן ניכט ,
זאנדרן ציכטיגע אונז מיט דיינר ליבעפאללן פאטרהאנד ,
נאך דיינר אונענדליכן בארמהערציגקייט :

זינד

זינד וויר יעצט אים אונגליקע , אין איינר האַר=
טען לאַגע , זאָ וואָללן וויר אויך דאַביי דיינע פעטר=
ליכע אַבזיכט ניכט פערקענען · וויר וואָללן פאָר אַללעם
דער אורזאַכע אונזרס אונגליקס נאַכפאָרשען , אָב וויר
אונז דאַסזעלבע ניכט עטוואַ דורך פערזיכטפערלעטצונג ,
דורך אונרעכטעס בעטראַגן צו געצאָגן האַבן , אונד
ווית וויר עס העבן אָדר ערלייכטרן קענען · אין אַללען
פעללן אַבר , זאָלל דיזעס אונגליק אונז צור לייטרונג
אונד רייניגונג אונזרער געזינונגן דיענען · וויר וואָל=
לען עס אונז בעזאָנדרס מערקן , וויא אונז ביים גע=
גענוועַרטיגן צושטאַנדע צו מוטהע איזט , אום אין
בעסרן וואושטענדן , וועלכע וויר פאָן דיינר אַללגי=
טיגן פאַטערהאַנד ווידר האָפן , געגן אונזרע אונגליק=
ליכען מיטמענשן , אום זאָ מיטלײדיגר , אום זאָ באַרמ=
הערציגר צו זיין · עס זייע דיין ווילּע , אָמן ·

37) אים אַנהאַלטענדן אונגליקע ·

אַללגיטיגר , אַללבאַרמהערציגר פאָטר ! ווילסט
דיא נאָך לאַנגע איינר פר געסן ? נאָך לאַנגע דיין אַנט=
ליטץ פאָר איר פער היללען ; דיינער פאַטרליבע איך
אונווירדיג האַלטן ? — פאָן איינעם לאַגר פליהעט
דער שלאַף , פאָן איינען וואַנגן דיא געזונדהייט , אונד
פאָן איינעם גייסטע , פריידע אונד רוהע · טעגליך איזט
איינע זעללע דער אַנגסט פאָלל · זיא זיהעט איט
שוערצן דיא געגענוואַרט , אונד בעבט פאָר דער צו=
קונפט ·

אַללווישענדר

אַללוויסענדר ! פאָר דיר בעדאַרף איך ניכט
ערשט צו ענטהיללען , וואַז איינע זעעלע פיהלט ,
וואַז איין הערץ נאַגט , וואַז מיך איין געאיטה שווער
לאַסטעט · דוא קענסט דיא ליידן דיא איך דריקען ,
דען , נור דורך דיינען ראַטהשלוס ווירד פריידע אונד
לייד , גליק אונד אונגליק דעם אענשן צו טהייל · דוא
שפריכסט , אונד אַם העללן טאַגע , ווירדס וויא אים
גראַבע פינסטער , דוא געבייטסט , אונד ליכט פער
ברייטעט זיך איבר אַלל · אויף דיינען וויכק שטירצען
טהראָנען אום , אונד פאָם שטויבע ווירד דער גערינגע
ערהאָבן , אום נעבן פירסטן איהן צו זעטצן ·

ניכט אום זאָנסט אָ גיטיגסטער ! ציכטיגעסט
דוא איך ; ניכט אויז האַס , ניכט אויז אייגענזין לאַס=
טעט דיין שטראַפגעריכט זאָ שווער אויף איך · ויא
קענטעסט דוא , דער דוא דער גאָטט דער ליבע
ביזט , אייגעס דיינער קינדר האַסן ? — אַבר איי=
נע זינדן זינד עס , דיא אום איינע בעסרונג צו בע=
ווירקן , דיך צו איינר בעשטראַפונג אויפפאָרדערטן ·
איך פערגאַס מין בעסרן טאַגן דיינר וואָהלטהאַטן אענ=
גע ; פרגאַס איך צו ערמינערן , דאַס איך נור שטויב
אונד אַשע בין · לאַס אָ גאָטט ! איך דיזן דיינען וויכק
דאַצו בעניטצן , דאַס איך איינען וואַנדל בעסרע ,
אום וואָהל געפעלליג איך פאָר דיר צייגן צו קענטן · לאַס
אָ גאָטט דער גיטע ! דיזען קעליך דער טריבזאַל פאָר
איר פאָר איבר געהן , אונד ווען ער פאָר איבר געהט ,
ווען פראָהערע טאַגע אויף דיזן באַנגן פאָלגן , דאַן לאַס
איין

איין הערץ ניכט דעם דאנקעט פרגעסן , דען מיך דיר שולדיג בין : לאס דיח ערמינערונג פאן דער מיטלייגען טרניריגן לאגע איר געגענווערטיג זיין , מום איט נייען פרגעהונגן איך ניכט צו בעלאסטן :

מיזט אבר דיין גרעכטר ווילע איך אללפארט ליידן צו לאסן , זא העבע מיך געפאלטעט איינע הענדע צו דיר ! א פאטר מים היאל , מויך : לאס ניט פרצווייפלונג איך דאהין רייסן : לאס מין דיזר הארטן פריפונג איך פאן דיינר הולד ניכט פרצאגן , מונד דיינן גוטן גייסט ניכט פאן איר וויכן : גיב איר מוטה מאלעס צו ערטראגן , וואז דיינע פאטרהאנד איר מויפלעגט , מונד ערפילע איך איט דער מיבר-צייגונג , דאס איין ליידן מויף דיזר וועלט , מיין רייניגונגסמיטל זייע , מום זא פרמהר יענע זעליגקייט צו געניסן , וועלכע דומ איינר זעעלע נאך מיהרעם אבשידע מויז דיזעם יאמרטהאל בשטימט האסט : לאס עס איר מין איינען גדאנקן מיאר געגענווער-טיג , מיאר מונפרגעסליך זיין , דאס ווען דומ מויך צילטיגעסט , עס מיאר דיינע פאטרהאנד זייע , דיח איין בעסטעס בפערדערט , זא ווירד איינע זעעלע דולדענדר , מונד איין עלענד ערטרעגליכר זיין : דען דומ גיבסט דעם אידן קראפט , שטערקסט דען שוואכן , מונד פרלייהעסט מוטה דעם צאגענדן מאן :

38) מין מראוטה :

דיינע גיטיגע האנד א גאטט! האט איר דאז
לאס דער ארמוטה צוגטהיילט: דא דוא מיאר דאז
בעסטע דער מענשן ווילסט, זא איסט אויך איינע געגענ=
ווערטיגע אומשטענדע, נאך דיינעם ווייזן ראטה=
שלוסע, פיר איך דיא בעסטן זיין. דיינע פאטר=
גיטע בירגט איר דאפיר, דאס דוא ניכט אויז האס
געגן איך, איר דאז לאס דער ארמוטה צוגטהיילט
האסט, פילייכט העטטע רייכטהום, איך אויך דיך
פרגעסן, אונד געגן איינע מיטמענשן הארטהערציג
געמאכט; פילייכט העטע ביים איבערפלוסע זיך
שטאלץ, איפיגקייט, וואללוסט, גייץ אונד אנדרע
לאסטר, איינר באמעכטיגעט, פאר וועלכן איינע
ארמוטה מיטצט איך וואהלטהעטיג שיטצט. פילייכט
העטטע זיך דאס גאלד איינעס הערצענס בעמייסט=
טערט, אונד דאז אנדענקן אן איינע העהערע
בשטימונג דארויז פרדרענגט. איך העטע דאן
מעהר נאך דעם וואז אונטר איר, אלז וואז איבר
איר איזט גשטרעבט. וואהרליך! רייכטהום אמאכט
דיא גליקזעליגקייט דעס מענשן ניכט אויז: זאנסט
ווערן זא פילע איינער רייכערן נעבענמענשן ניכט
זא אונצופרידן; ביים דער מענגע איהרער גליקס=
גיטער; זאנסט ווירדן איינע נאך ערארן מיטמענשן,
ביים איהרער ארמוטה, פאן דען רייכערן, טראטצן
אללעס איהרעס איברפלוסעס, איהרער זעעלענרוהע
וועגן, ניכט זא אפט בענייִדעט ווערדן. — גיב
א גאטט! איר נור מיין רייכעס, פאן אללען פאר=
ווירפן פרייעס הערץ; מיין שטיללעס, פאן אללען
ליידענשאפטן רוהיגעס געמיטה, אונד איך בין רייכר

אונד

אונד פֿערגניגטער אין איינר היטטע, אַלז דער לאַסטערהאַפֿטע רייכע אין זיינעם פּאַלאַסטע, ביים אויפֿגעהייפֿטן שעטצן. נור דאַן ווערע איך אונגליקליך, ווען איך אין איינר אַרמוטה, אונצופֿרידן מיט דיינר פֿעטרליכן פֿירזאָרגע ווערע; ווען איך מיט ניידישן, מיסגינסטיגן אויגן, אויף רייכע הינשיעלטע; ווען איך, אום עס איהנען גלייך צו טוהן, פֿאָן דער באַהן דער טוגענד אַבוויכע; דאַן ווערע איך וואַרהאַפֿט אונגליקליך, ווען לאַסטער איך אום איין רוהיגעס געוויסן; אום דיינע פֿריינדשאַפֿט ברעכטע. זאָ לאַנגע איך דיזע ערהאַלטע, ווירד עס אַן וואָהרער גליקזעליגקייט מיר ניכט פֿעהלן, יע מעהר איך אָ גאָטט דיינען געזעטליכן אייגענשאַפֿטן נאַכדענקע; יע פֿעסטער איך אויף דיינע פֿאַטערהולד פֿערטרויע; יע פֿלייסיגער איך דיינע הייליגע געבאָטע באָפֿאָלגע: אום זאָ זיכרער ווייס איך עס, דאַס דיינע גיטיגע פֿאָרזעהונג, דיא זיך ביז אויף דען וואורם אים שטויבע ערשטרעקט, זעלבסט ביים איינר אַרמוטה, איך אונד דיא מייניגן ניכט גאַנץ פֿערדערבן, ניכט אויף עוויג פֿערגעסן ווירד. יע ערמער איך אַן אירדישן גיטרן בין, יע מעהר ווילל איך מיך בעפֿלייסן, דורך רעכטשאַפֿענהייט אונד טוגענד, שעטצע פֿיר דיא עוויגקייט צו זאַמלן, אונד זעהע מיט רוהיגעם אונד הייטערעם בליקע דער צוקונפֿט ענטגעגן, אַלז טויזענדע דער מענשן, דיא איהרע אירדישן איבערפֿלוססעס וועגן, דאַז הייליגסטע אויסער אַכט לאַסן. דיינע האַנד לייטע איך אויף דען גוטן

פֿאַד

פאר, דאס איך ניכט וואנקע, פאן אויטצט ביז
עוויג, אמן·

39) אונגליקליכע עהע·

גאטט דער ליבע אונד דער ערבארמונג: פאר־
שאהע דיא טהרענען דיינר מאגד ניכט, אונד
עפנע דיין אהר איהרן זייפצרן· וואהין קאן איך
אייגע צו פלוכט נעהמען, ווען דארף איך איינע נאטה
קלאגען, אלס ווען אייגען שמערץ אונד קומר זא
אפענהערציג אויזשיטן, אלז פאר דיר, איין פאטר
אים הימל; דוא זיהעסט וואז איך לידע, דיר איזט
בעקאנט, וועלכע הארטע לאאז איך געטראפן,
וועלכע בירדע איך ניעדרדריקט· — איך בעקענע
עס מיט רייע אונד דעמוטה, דאס איך דורך מיינע
זינדן איינע שוועהרע שטראפע פרשולדעט האבע·
איך ערקענע עס אלז גנאדע, ווען דוא מיך דיזר
וועלט דאפיר איך ביטן לעסט, אום איינסט ריין
אונד געלייטרט פאר דיר צו ערשיינען· נור ביטע
איך אום דיינען מעכטיגן ביישטאנד, דאס איך
אונטר דיזן קומר ניכט ערליגע, ניכט אן דיינר
גנאדע פרצווייפלע· איך רופע דיך אום דיא גאבע
דער געדולד אונד זאנפטמוטה אן, דאס איך דורך
אויזבריכע דער אונגדולד, דורך מיינע מירישע
געמיטהסשטימונג, דיזע בירדע מיר ניכט נאך מעהר
ערשוועהרע· איך פלעהע דיך אום ווייזהייט אונד
ערגעבענהייט, דאס איך מין איין שיקזאל, זא הארט
עס אויך איזט, איך פיגע, דיינען וויגק צור בעסע־
רונג

רונג ניכט אויסר אַכט לאַססע, אונד דורך אוררן ווידר דיינע שיקונג, דורך צווייפֿל אַן דיינע הילפֿע, איינע זינדן ניכט פֿרפֿילפֿעלטיגע׃ גיב איר אָ גאָטט זין אונד אוטה, דאַס הערז איינעס גאָטטן צו געוויננען אונד עס איר ווידר צוריק צובריננגן׃ איך ווייס, וואָ פֿיל אין איינען קרעפֿטן שטעהט, דאַצו ביי־צוטראַגן, איך וויל אַרבייטזאַם, הייסליך, פֿרידליך, זאַנפֿטמיטהיג אונד געלאַססן זיין, אום, וואָ מעגליך דיזע עהליכע אייטראַכט ווידר הער צו שטעללן׃

איך ביטע דיך אויך פֿיר איינען אונגליקליכן, פֿרבלענדעטן, פֿאָן זיינען ליידענשאַפֿטן, אָדר פֿער־פֿיהרונגן היגגעריסענען גאַטטן׃ ערלייכטע, בע־קעהרע, ציהע איהן צוריק פֿאָם וועגע דעס פֿר־דערבנס׃ גערן וויל איך דולדן אונד שוויגן, דאַז געשעהנע פֿרגעסן, ווען ער נור צו זיינען פֿפֿליכטן, אַלז גאַטטע, אַלז פֿאַטר צוריק קעהרט׃ אָ רעטטע איהן אָ גאָטט, אויז דעם פֿרדערבן, איך ביטע דיך אום דיינעס הייליגן נאַמענס ווילן׃ ערלייכטע אונד שטערקע אויך איך, דאַס עס איר געלינגן מעגע, דורך שיקליכע בעגעגנונג, דורך קלוגעס בעטראַגן, דורך בעווייזע דער אויפֿריכטיגסטן טרייע אונד ער־געבענהייט, זיינע ליבע איר ווידר צו געוויננען׃ גיב איינען וואָרטן אַנאוטה אונד קראַפֿט, ווים דוא איינסט דער קעניגין אֶסתר, *) גונסט אונד הולד

---

*) מגלת אסתר ה׳, ב׳

האלד אין! דען! אויגן איהרעס קעניגליכן גאטן פרליהן
האטטע · לאס איינע ביטן אונד פארשטעללונגן איינ=
גאנג ביים איהם פינדן ; פיהרע זיין פראירטעס
הערץ איר ווידר צו ; פראייניגע אונז אויפס נייע , אונד
שענקע אונז דיינן געטליכען זעגען דאצו , דאמיט וויר
לאנגע נאך אין פרידע אונד אייניגקייט צו זאמן לעבן ,
אונד גאיינשאפטליך , אונזרע קינדר נאך דיינען ווילן
ערציהן אונד פרזארגן מעגן ·

איזט עס אבר זא גאטט ! דיין אונערפארשליכר
וויללע , איך נאך לענגר לייזן צו לאסן , זא גיב , דאס
דאז בעזע ביישפיל אויף דאז הערץ אונזרער קינדער
קיינען שליאן איינדרוק מאכע · פרלייהע איר קראפט
אונד אויזדויער , דאס איך איין הערץ דורך רעליגיאן
אונד טוגענד , געגן אללע לאסטער , געגן אללע בעזע
בגירדן , געגן אללע לאקונגן · צור זינדע פרוואהרע ,
דאמיט איך איינען גאטטן , איינען קינדרן אונד אלל
דען אייניגן איין גוטעס ביישפיל געבע · ערהערע
דאז איינברינסטיגע פלעהן איינעס וויבס איט שווע=
רעם געאיטהע , גאטט ! דער דוא צערבראכנע הער=
צען היילסט , אונד איהרע וואונדען פערבינדעסט ,
אמן ·

40) געבעט איינער האנדלס פרוים ·

אללמעכטיגר ! עס געהערט צו דיינר געטליכען
פארזעהונג , דאס האנדל אונד וואנדל , דיא גליעדר
דער אעפענטליכן געזעלשאפט נעהער פרבינדע , אונד זא

איזט אויך דער האנדלס שטאנד דען דוס צו
איינער בשטיממונג אויף אנגוויזן האסט , וויא יעדער
אנדרע פאן דיינר אללוויזהייט , פיר דען איינצעלן אלז
נאטהווענדיג אונד ניטצליך אנערקאנט ווארדן , אונד
יעדר איינצעלנע , דער דיזעס געשעפט , ערלי-
אונד רעדליך בטרייבט , קאנן דיינעס ביישטאנדס אונד
דיינר זעליגקייט פערזיכרט זיין . — דאך ווירד צו די-
זעם געווערבע בעזאנדרס איינע אונערשיטערליכע
רעכטשאפענהייט ערפאדרט , ווען מאן דען פילען
פערזוכונגן ענטגעהן וויל , דענען דער האנדעלס-
שטאנד אויז געזעצט איזט . דער קויפמאן , זאגט
איינר דיינר הייליגען פראפעטן , האט דיא טרוג-
וואגע אין זיינר האנד , אונד זעהנט נאך אונגרעכ-
טעם גוטע זיך . (* אויך לעהרט דיא טרויריגע
ערפאהרונג עס , דאס פילע אויז דיזעם שטאנדע ,
אויז געלדבגירדע דיא קייפר דורך צו האהע פרייזע אונד
פערפעלשונג דער וואארע , איבר פארטהיילן , אונד דעם
איבערטריבענן געווינסטע איהרע רעדליכקייט אופ-
פערן . דא איך נון בייא איינעם נאהרונגסשטאנדע . זא
פילען געפאהרן אויז געזעצט בין , זא רופע איך דיך א
גאטט ! אום דיינען ביישטאנד אן , דאמיט איך
ניכט פאן נידריגר געווינזוכט פערבלענדעט , איך דורך
בעטרוג אונד אנדרע נידריגע אונד אונגרעכטע מיטל
צו בערייכרן זוכע , אונד דיך , איין וואהלטהעטר !
אונד

---

*) הושעב׳, ו׳

אונד איין געוויסן דאַריבר פֿרגעסטע: דען „ דער
בעטריגר, זאַגט דער ווייזע שלמה (* געניסט זייַ=
נעם בעטרוגעס ניכט, פֿלייס היגעגען, מיזט איין
שאַטץ דעס ווייזן אַנגעס „ איך וויל אַלזא איך מויך
דיינען בייאשטאַנד פֿרלאַסן, אין איינעם געשעפֿטע דען
גרעסטן פֿלייס אַנווענדן, דיא פֿאָרזיגליכסטע אָרדנונג
בעאָבאַכטן: אַבר ניע וויל איך הערטאַבווירדיגן,
דורך אונרעכטעס אַמאַס אונד געוויכט, דורך פֿר=
פֿעלשונג דער וואַארן, צום בעטריגער אַן איינעם
נעכסטן צו ווערדן; ניע וויל איך צום וואוכערישען
געווינסטע איינע צו פֿלוכט נעהאן; ניע וויל איך דיא
שענדליכע געוואָנהייט אַננעהאן, דורך שווערן,
דער שווא:ר אַזג וואַהר אָדר פֿאַלש זיין, דען קייפֿר
צו איברציגען צו זוכען, דאַס איך דיא וואַארע ניכט
אַנדרש אַלז אום דען איהם בשטימטן פרייז געבן קאַן:
איין וואָרט זאָלל איהם שטאַט דעס שווורט, אונד
איינע רעדליכקייט שטאַט דער בעטהייערונג געלטען:
ניע וויל איך איר דיא איינפֿאַלט אונד אונערפֿאַהרענ=
הייט דער קייפֿר, דורך איברביטונג דעס פרייזעס
אָדר דאַרבייכונג שלעכטר וואַארע: צו נוטצע אַכלען;
ניע בייאם איינקויף דיא אַרמוטה, דיא בדרענגטע
לאַגע דעס האַנדווערקרס אָדר זאָנסטיגי פֿרקייפֿערס
איך בעדיענען, אום איהנען איהרע פֿיילשאַפֿט צו
איינעם זעהר נידריגן פרייז אַבצו דריגען, אונד איט
איהרעם

---

*) משלי י"ב, ג'.

מיהרעם שאדן איך צו בעריינרן · דען דיר , אללמעכ־
טיגר ! זינד יא אללע וועגע אפען , איר , ווען עס
דיין ווילע מיזט , רייכטהום צו פרשאפן , איר מיהן ,
מויך מייכע רעכטשאפנע , מיט דער רעליגיאן , דער
טוגענד מונד נעכסטענליבע פער מייכבארע ארט , צו
קמומן צו לאסן · — מונד מיזט עס דיין ווילע ניכט ,
זא מיזט טרוג מונד ליסט איר מוככיטן , — מיך וויל
דאהער עהרליך לעבן ; מונד רעדליך איין גווערב
בעטרייבען · דאמיט מיך מייכסט רוהיג שטערבען ,
מונד מיט רייכעם מונבפלעקטן געוויסן , געטראסט
פאר דייכעם טהראנע ערשייכען מעגע , אמן ·

41) מים אלטר

וויא פליכטיג , א גאטט ! מיזט מונזר לעבן !
קוים דאס וויר עס רעכט צו געניסן אנפאנגן , קוים
דאס וויר מונז זעלבסט בעהערשן מונד דאדורך מונזרע
גליקזעליגקייט בפערדרן לערכן , זא זינד וויר שאן
אם ציעלע מונזרער לויפבאהן · מויך מיך נעהרע
איך דעמזעלבן · דיא אללמעליגע אבכאהמע אייכר
קרעפטע , דאז געפיהל אייכר מיאר צוכעהמענדן
גייסטעסשוועכע , איין אלטר מונד דיא פרשיעדענע
מונבקוועמליכקייטן דעסזעלבן , אללעס מיברצייגט
איך דאפאן , דאס דיא ערדע באלד ניכט מעהר פיר
איך , מונד דאס מיך באלד ניכט מעהר פיר דיא ערדע
זיין ווערדע · עס מיזט דיין הייליגסטר ווילע , דאז
אללגעמייכע מונד מונאבענדרליכע געזעץ דער נאטור ,
דאס דער מענש ווידר צור ערדע ווערדע , מונד —

דיזע

דיזע וואַרהייט , פֿערקינדיגעט יעדער גראַבהיגל מיר :

אונד דאָך , אָ גאָטט ! הענגט איין הערץ נאָך אַן דיזעם לעבן ; אַבער אויף איינע אַרט וועלכע דוא זעלבסט ביליגעסט . איך ציטרע ניכט פֿאָר דעם טאָדע , אַבער דאָך פֿרייע איך יעדן מאָרגן מיך , איבר דאַז געשענק , וועלכעס דוא מיר מיט דעם נייען טאַגע גיבסט : דיינע ערדע איזט צו שען ; אַלז דאַס מאַן זיא אָהנע ריהרונג פֿערלאַסן קענטע : אונד יעטצט ערשט לערנע איך דען ווערטה דעס לעבענס קענען ; יעטצט , ענטפֿערנט פֿאָן דען טהאָרהייטן דער יוגענד , זעהע איך אַלעס אין איינעם אַנדרן ליכטע , אונד איך געניסע מיט מעהר ערפֿאַהרונג , מיט מעהר ווייזהייט : שאָן דיא ריקערינערונג אַן איינע פֿערלאָססענע יאַהרע , אַן פֿריידן אונד ליידן , דיא איך אויז דיינר האַנד ערהיעלט , איזט זעליגקייט פֿיר מיך , וויל זיא מיך אויף דיך , דען שעפפֿר דערזעלבן , צוריק פֿיהרט : איך רופֿע אין מיינען גדאַנקן דען טאַג , דיא שטונדע , דען אָרט , דיא ציגן זאָ מאַנכעס אַנגענעהמן אונד וויכטיגן אויפֿטריטס אין מיינעם לעבן צוריק , אונד איך פֿיהלע דורך דיזע ערינערונג דאַז פֿערגניגן דאָפּעלט ; פֿיהלע דאַדורך אין דער שוועכע מיינעס אַלטערס מיך געשטערקט , אונד ערהעבע מיין געמיטה , פֿאַלטע מיינע הענדע צום דאַנקע געגן דיך , אָ געבער אַלעס גוטן ! דער דוא שטעטס מיר פֿריינד אונד פֿיהרער וואַרסט , דער דוא גוטעס אויז בעזעם , בערוהיג :

בערוהיגענדע געוויסהייט אויז באנגן צווייפלן איר שעפפט·

וואהרליך ! א גאטט ! פיל אוי דגוט וואר עס, וואז איך דורך דיינע מילדע פאטרהאנד ערהאלטן , אונד איך דורך דיינע אללגיטע גענאסן האבע· איך דארף איבר דיא קירצע דעט לעבענס איך ניכט בשווערן , דא דוא איר צייט גענוג צו גוטן טהאטן , צור פארבערייטונג אויף דיא עוויגקייט ליסעסט· איך גלויבע דיזע צייט ניכט אונגיטצן פרשווענדעט צו האבן , אונד בזאנדרט דאפיר מיט איין הערץ געגן דיך דעס דאנקעס פאלל· פרייליך צייגט זיך ווען איך איינע יאהרן איינע טהאטענרייהע איבר=בליקע , אמנכער פעהלר· איך האבע אבר דורך ער=פאהרונג געלערנט , דאס דוא א גאטט ! גנעדיג , בארמהערציג אונד נאכזיכטספאלל געגן דיינע שוואכע געשעפפע ביזט· איך בליקע דאהער איט צופריכט אויף דיא ווענינע טאגע דיא דוא איר נאך צו שענקן , דיא געאדע האבן ווירסט· קאמט דיא פייערליכסטע דיא ערנסטהאפטעסטע , דיא ענטשיידענסטע שטונ=דע איינעס לעבענס , וואו איין גייסטיגר טהייל פאן איינעם אירדישן זיך טרענען ווירד , זא צאגע איך ניכט , זאנדרן זעהע געטראסט דיזעם אויגענבליקע ענטגעגן· דען דיינע הייליגע רעליגיאן האט איך געלעהרט , דאס איין גייסט נור דיסזייטס זיינע הילע אבלעגט , אום יענזייטס אום זא רייגר דיא פריידן דער עוויגקייט גענישן צו קענען· איר מיינע איין פאטר , איינע אוטר , איר זינד קינדר , פר=

וואנדטע

וואנדטע , פריינדע אונד בעקאנטע פארייז גע=
גאנגן , דיזע פינדע איך דאזעלבסט ווידר , אונד דיא
איך היער צוריק לאסטע , אויך דיזע ווערדן איינסט
דאזעלבסט אית איר פרמייניגט ווערדן · געשטיצט אויף
דיינע היליגע לעהרע , ווארטע איך דיינן ווינק ,
אללגיטיגר ! איט אוטה אב , רופע , אונד איך בין
בערייט צו דיינען ווילן , אאן ·

42) פיר קינדר ·

דיינע פאטרגיטע , אגאטט ! האט דינן עלטרן
איינע זא גראסע ליבע געגן איהרע קינדר אין דאז
הערץ גפרעגט , דאאיט זיא ביים איהגען גלייכזאם
דיינע שטעללע פרטרעטן , אונד איהר צייטליכעס
אונד עוויגעס וואהל בפערדרן אכטן · דיזע איר
טיעף איינגפרעגטע אוט ליבע , זאלל איר אללע איהע
אונד ארבייט פרזיסן , דיא איר , אלז אוטר ביים
איינן קינדרן אבליגט · איינע קינדר זינד , א פאטר
אללער אענשן ! אויך דיינע קינדר · איך , א גאטט !
בין צושוואך איך זעלבסט צו לייטן , איך בין זא אפט
פעהלטריטן אונטרווארפן , אום זא וועניגר קאן איך
איך אויך איינע איינזיכט , אויף איינע אויזפיהרונג
פללין , ביים דער ערציהונג איינר קינדר פרלאסן ·
איך קענע צוואר איינע פפליכטן , איך וויים עס ,
דאט עס איינע שולדיגקייט איזט , פיר דיא גזונדהייט
איינר קינדר צו זארגן , צו וואכן , דיא גערעדע
גליעדר , וואאיט דיינע גיטע , ביים איהרעם איינ=
טריטע אין דיזר וועלט זיא בשענקט האט , פיר

טאדן

שטאדן צו בעוואהרן, אונד זיא אין איהרעם געזונדן
צושטאנדע צו ערהאלטען; דאס איך געהאלטן בין
איינעם גאטטן, בייא דעם געשעפטע דער ער־
ציהונג אונזרער קינדרן, היילפע צו לייסטן; דאס
איך פֿערבונדן בין, איינע קינדר צו אללעם גוטן
אנצוהאלטן, אונד פֿארציגליך דורך איין בייאשפיל,
איהנען דען וועג ווארויף זיא וואנדלן זאללן, צו
בעצייכנן, אונד דורך בשטענדיגע אויפזיכט אונד
אונאבלעסיגע וואכזאמקייט, זיא איט גיטע אונד
זאנפטמוטה, אבר אויך נעטהיגן פֿאללס, איט
שטרענגע פֿאן בעזן אבצוהאלטן· דיזעס אללעס
קענע אונד ווייסע איך· איך קענע אבר אויך איינע
טווענכע, וויס וויא אפֿט איך אין איבר מיינונג איך
פֿרגעסטע· שטעהע איר אלזא גאטט בייא! דאס
איך ניכטס טוהע, וואז דיר אישפאללן אונד איינען
קינדרן בעזעס בייאשפיל געבן קענטע· ערלייכטע
איך, דאס איך איהנען ניע אויז ליבע עטוואז נאכ־
זעהע, וואז מיינסט צור בעזן געוואהנהייט ווערדן,
אדר שלימע פֿאלגן נאך זיך ציהן קענטע· שטערקע
איך, דאס איך זיא צור טוגענד אונד רעכטשאפֿענ־
הייט געוועהנע, אונד דורך ווארט אונד בייאשפיל
דאצו אנפֿיהרע·

דיינע אללגיטיגע פֿארזעהונג וואלטעט איבר
דיינע געשעפֿטע· דוא וואכסט איבר זיא, דאס אללעס
צו איהרעם בעסטן ווערדע, וויא זאללטע איך נון
אן דיינע פֿאטרגיטע, אן דיינע עוויגע פֿארזעהונג
אויך געגן איינע קינדר צווייפֿלן· איך וויל אבר

דעסוועגן

דעסוועגן איך ניכט אויף וואונדר פֿרלאַסן , איך ווילל
אײנע פפֿליכטן אַללע ערפֿיללן , דוא האַסט איר זיא
טיעף אין איין הערץ גפרעגט , אונד נאָך דייטליכר
אין דייִנעם הייליגן געזעטצע פֿאָרגשריבן · אַבר איך
דאַרף אויך גטראָסט אויף דייִנען בייאשטאַנד האָפֿן ·
ווען אויך איך דאַז אייניגע טוהע , אום אײנע קינדר
פֿיר אונגליק צו בעוואַהרן , זאָ ווירסט דוא , גיטיגר
פֿאַטר ! דורך דייִנע אַללמאַכט ערזעטצן , וואַז איבר
אײנע מעגליכקייט איזט ; ווען איך פֿיר איהרע
געזונדהייט , פֿיר איהרן אונטרהאַלט , פֿיר איהרן
וואָהלשטאַנד , פֿיר איהרן אונטרריכט זאָרגע , זאָ
ווירד דייִנע אַללגיטע איהר געדייהן דאַזו פֿרלייהן ; ז
איר אונד אײנעם גאַטטען דאַזו אײנזיכט , קראַפֿט
אונד בעהאַררליכקייט שענקן , דוא ווירסט אונז דיא
נאַהרונגסזאָרגן ערלייכטרן , דאַאיט וויר איט אעהר=
רערער אוזע , אונזרע צייט אויף ערפֿיללונג אונזרער
פֿפֿליכטן אַלז עלטרן פֿרווענדן קענען · דוא ווירסט
אונזר לעבן זאָ לאַנגע ערהאַלטן , אַלז עס אונז אונד
איהנען ניטצליך איזט , אונד ווירסט אויך נאַך אונז=
רער טרעננונג פֿאָן איהנען , איהר פֿאַטר , פֿר=
זאָרגר אונד וואָהלטהעטר זיין , אמן ·

43) ווען דיא קינדר דיא שולע בזוכן ·

עס איזט דיא צייט געקאָממן , דאַס אײנע קינדר
דיא שולע בעזוכן , אײנען אָרדענטליכן אונטרריכט
גענימן , דייִנען ווילן פֿרנעהאמן , דייִנע געזעטצע
פֿרשטעהן אונד בעפֿאָלגן לערנען , אונד דאַדורך
גוט

גוט, געשיקט אונד גליקזעליג ווערדן זאללן, א
גייסט דער ווייזהייט! עפנע איהרן פערשטאנד,
דאס זיא דאז וואז פאן איהרן לעהרערן איהנען פאר=
געטראגן וירד, דייטליך איינזעהן' לענקע איהרן
ווילן, דאז געהערטע צו בעפאלגן, אונד פערלייהע
איהנען אויך אונד שטערקע, אויף דער באהן דעס
גוטן אונד ניטצליכן, וואס זיא אין דער שולע אנ=
געלייטעט ווערדן, אונבעווייגליך צו וואנדלן' אבער
אויך וויר לעהרער האבן דיזעס פפליכטן צו ערפיללן
וויר זאללן זיא אנהאלטן, דאז גוטע וואז זיא אין
דער שולע געהערט האבן, אין אויסאיבונג צו בריגגן'
וויר זאללן איהנען היערין איט אונזערם בייאשפילע
פארגעהן; וויר זאללן ניכט צופרידן זיין, ווען זיא
פאן דעם ערלערנטן פילעס הערזאגן קעננען, זאנדרן
דרויף זעהן, דאס זיא דאז ערלערנטע גרינדליך פער=
שטעהן אונד אנוועדן; וויר זאללן איהנען אכטונג
פיר דיא שולע, פיר דיא לעהרער אונד פיר איהרע
לעהרן איינפלעסן, דאמיט זיא אויף זא טיעפרן
איינדרוק אויף זיא אמאכן' דיזע פפליכטן וואללן וויר
אונאונטערבראכן אויזאיבן, אונד זא אונזר מעג=
ליכסטעס, צום בעסטן אונזרער קינדר בייטראגן'
פערלייהע אונז גאטט! היעצו דייגען זעגן, אמן'

24) פיר הערנוואכסענדע קינדר'

דיין ווילע וואר עס א גיטיגר גאטט! איר
אונד איינעם גאטטן, קינדר אנצופטרויען' דיינע
ווייזע אבזיכט איזט, זיא דורך אונזרע אנלייטונג צו
גוטן

גוטן, פֿערשטענדיגן, ברויכבאַרן אונד גאָטטעספֿירכ־
טיגן מענשן צו ערציהן וואַרליך! איין וויכטיגעס
געשעפֿט, איבר וועלכעס דוא איינסט שטרענגע
רעכענשאַפֿט פֿאָן אונז פֿאָדרן ווירסט, אונד ווען
וויר עס פֿערנאַכלעסיגן, פֿאָן דיר בשטראַפֿט, פֿאָן
דען מענשן געפֿלוכט, אונד פֿאָן אונזרן קינדרן
זעלבסט, אים גראַבע נאָך פֿראַבשייעט אונד פֿרווינשט
ווערדן: — לאַס אונז אָ גאָטט! דיזן גדאַנקן אָפֿט
בהערציגן, דאַמיט ער אונז אויפֿמונטרונג זייע, אַללע
אונזרע ליבע אונד פֿלייס, אויף דיא ערציהונג דער
אונז פֿאָן דיר אַנפֿערטרויעטן קינדר צו פֿערווענדן,
דאַמיט זיא דאַז ווערדן, וואַז זיא נאַך דיינעם היילינן
ווילן ווערדן זאָללן: דיא הויפטזאַכע בייא דיזעם
געשעפֿטע, מיט אונזר גוטעם בייאשפיל פֿאָראויסן
אַללעס וואַז גוט אונד רעכט איזט אויזאיבן, אַללעס
וואַז בעזע אונד שלעכט איזט זאָרגפֿעלטיג מיידן:
וויר האַבן היעצו איינע דאָפפעלטע פֿערפֿליכטונג,
נעמליך געגן אונז אונד אונזרע קינדר: דיעס אויז
צו איבן, מיט איין ערנסטר פֿאָרזאַטץ: גיב אויך
אָ אַללמעכטיגר פֿאַטר! דיזעם ענטשלוסע פֿעסטיגקייט
אונד איינר בעמיהונג קראַפֿט אונד געדייהן:

דוא גראָסר גאָטט! ביזט אַללמעכטיג, דוא
ביזט שעפפֿר אונד ערהאַלטר אַללער וועלט, דוא
אונזר אָברהערר אונד וויר זינד אייגענטליך דיינע קנעכטע,
אונד דאַך לעססט דיינע אַללגיטע זיך הערבּאַב אונז
צו ערלויבן, דאַס וויר דיך פֿאַטר נענען, אונד —
וואַהרליך

וואהרליך ! דוא ביזט דער בעסטע, דער גיטיגסטע פאטר: דוא ליכטיגעסט צוואר דיא מענשן, דיינע קינדר, אבר דוא ליכטיגעסט זיא מיט ליבע אונד זאנפטמוטה. דיינע פאללקאממענהייטן זאללן מיהנען פארבילד זיין, אום דיר דארין זא פיל מעגליך עהנליך צו ווערדן; זיא זאללן מיהר שטערקסטר אנטריב זיין, גוט אונד ניטצליך צו ווערדן. דוא א גאטט! זאללסט ביים דער ערציהונג אונזרער קינדר אונז מוסטר זיין, דאס וויר זיא, דיא דאך פלייש פאן אונזערם פליישע זינד, ניכט מיט הערטע אונד אונ=בארמהערציגקייט בהאנדלן, זאנדרן דורך אונזר בייאשפיל זיא דאהין לייטן, וואהין זיא געלייטעט ווערדן זאללן: אויך אונזרע שטראפן, ווען זיא נעטהיג ווערדן זאללטן, זאללן נאך דיינעם בייאשפילע מיט ליבע אונד זאנפטמוטה אויזגפיהרט ווערדן. זייא דוא אללגיטיגר ! אויך דארין אונז פארבילד, דאס וויא דוא דעם מענשן ניכטס גיבסט, וואז איהם שעדליך מיזט, וויר אויך אונזרן קינדרן ניכטס געבן, ניכטס צו לאסן, וואז איהנען מיינסט צו איהרן צייטליכן אדר עוויגן וואהל שעדליך זיין קענטע: שטעהע אונז ביים, דאס וויר צור בשטראפונג אונז=רטר קינדר, ניכט דורך צארן אדר אנדרע לייד=שאפטן געלייטעט ווערדן.

וואכע איבר זיא, דאס זיא ניכט אין בעזן געזעללשאפטן, אין דיא הענדע דער פערפיהרער געראטהן: בעוואהרע איהרע אונשולד אונד איהר געוויסן

גיזוויסן ; לענקע איהר געמיטה אונד איהרע נייגונגען נאַך דיינען ווילן · פֿערלייהע איהנען גונסט אונד גנאַדע אין דיינען אויגן אונד אין דען אויגן דער מענשן · האַלטע איהנען דיינע הייליגע לעהרן , דיינע געטליכן געבאָטע אימער פֿאָר אויגן , דאַס זיא ניע דאַפֿאָן אַבוויכן · לאַס אונז איהר צייטליכעס וואָהל זעהן , אונד דורך איהר רעכטשאַפֿנעס בעטראַגן ; איט צופֿערלעסיגקייט אויף איהרע עוויגע גליק= זעליגקייט האָפֿן · דאַן ווירד אונזר אַבשיעד אויז דיזעם לעבן , אום זאָ רוהיגר זיין , ווען וויר זאַגן קענען: וויר לאַסן גוטע , רעכטשאַפֿנע , ברויכבאַרע אונד גאָטעס פֿירכטיגע קינדר אויף דער ערדע צוריק , דיא מיינסט , אָהנע אונז צו בשעהאן פֿאָר דיינעם ריכטרשטוהלע געטראָסט ערשיינען קענען , אמן ·

45) בייאם וועג צוגע איינעס קינדס אויז דעם הויזע דער עלטרן ·

הערר ! זייא דוא נון פֿאַטר איינעם קינדע , דאַז איינעם וואַנדערן אויגע , איינער לעהרע , איינעם בייאשפילע זיך ענטציהט · דוא האַסט אַללגיטיגער ! אין דיזעם קינדע איך געזעגנעט · איך זאַהע עס וואַכסן , צונעהאן אַן גייסט אונד קערפר , זאַהע זיינע קרעפֿטע צום גוטן זיך ענטוויקעלן · דאַנק , טויזענדפאַכר דאַנק דיר , אַללגיטיגר ; פֿיר דיזע וואָהל= טהאַטן , פֿיר דיזע פֿריידן , דיא דוא איך אן איהו האַסט ערלעבן לאַסן · ענטציהע אָ גאָטע ! איהם דיינע לייטונג , דיינע גנאַדע ניכט · דיינע ערקענטניס וואַכסטע

וואַכסע אין זיינעם הערצן, דאַס עס דאַדורך דאַז
לאַסטער אײדען, אונד דען פֿערפֿיהרונגען, דיא דאַז
הערץ דער אונערפֿאַהרנען יוגענד זיך באעמכטיגען,
צו ווידערשטעהן, אים שטאַנדע זייא. דאַס שטעטס
דאַז געפֿיהל דער טוגענד אין זיינעם הערצן וואָהנען.
פֿאַטער אַללער מענשן! דיר טראַגע איך איינע איניגס=
טען וואונש פֿאָר, דיינער שיטצענדען האַנד פֿער=
טרויע איך דען ליבלינג איינעס הערצענס. —
נון שווינדעט אַללער קומער, אַללע בעזאָרגניס אום זיין
צייטליכעס אונד עוויגעס וואָהל, אויז איינעם אוטר=
הערצן. דען אונטער דיינער שיטצענדען האַנד מוזז עס
פֿיר אַללע שטירמע דעס צופֿאַללס זיכר. — וואָלאַן!
זאָ ציהע נון הין איין קינד! אונטער דעם שוטצע אונד
געלייטע דיינעס אונד איינעס גאָטעס. אונטער דעם
שירם זיינער פֿעטערליכען ליבע. ער ווירד זיינע ענגל
זענדען, דיך אויף אַללען דיינען וועגן צו בעוואַהרן;
ער ווירד, אויף דעם פֿפֿאַדע דער טוגענד, אויף דער
באַהן דער וואַהרהייט דיך ערהאַלטן, איצט אונד אין עוויג=
קייט, אַמן.

46) ווען קינדר אין דער פֿרעמדע זינד.

איין גוטעס קינד (פב"פ) איזט צוואַר אויס
איינעם הויזע, אַבער ניכט אויז איינעם הערצן. איך
בין צוואַר אַבוועזענד, ענטפֿערנט פֿאָן איהם, (איהר)
אַבער דוך, אָ פֿאַטער אַללער מענשן! ביזט איהם
(איהר) נאַהע. דוך ביזט אויך פֿאַטער איהם (איהר),
וואָ ניכט איין אויגע, ניכט איינע האַנד, נור איינע

ווינשע איהן (זיא) עררייכן קענען · דוא לייטעסט
אַללעס צום בעסטען דיינר קינדר , דען זיא זינד אויך
דיא דיינגען , דיעס איזט איין טראָסט , דיעס איינע
צופֿלוכט · — גיבט אָ גאָטט ! דאַס ער (זיא) זיך
אַללעצייט זא פֿרהאַלטע , דאַס זיינע (איהרע) האַנד=
לונגן דיר אימר וואָהל געפֿעלליג ווערן , דאַס דיא ניכט
אורזאַכע האַבן מעכטעסט , דיינע פֿאַטערהאַנד פֿאָן
איהם (איהר) אַבצוציהן : לאַס איהן (זיא) דיין
וואָרט אונד-איינע לעהרן ניע פֿרגעסן , אונד פֿערלייהע
איהם (איהר) קראַפֿט אונד מוטה דענזעלבן נאָך צו
לעבן , דאַס ער (זיא) איבר אַלל אין דער וועלט , אין
דיינעם גראָסען הויזע , זיך וואָהל בעפֿינדע , איך
ביטע דיך דאַרום אום דיינר פֿאַטרליבע , אמן ·

ג׳ 47) בייא דער בעראַהטשלאַגונג צור פֿרעהליגונג
מיינעס קינדעס ·

גיטיגר פֿאַטר אים הימל ! דיין הייליגר ווילע
איזט עס , דאַס דיינע קינדר אויף ערדע , גוט , רוהיג
אונד גליקליך לעבן , אונד דאַדורך איינעס בעסרן לעבן
אין דער צוקונפֿט זיך ווירדיג מאַכען · — פֿילעס יאַ
דאַז מייסטע טראַגט דאַצו איין גליקליכר עהעשטאַנד
בייא : אַבר אויך פֿילע ווארדן דורך איינע אונגליקליכע
וואַהל עלענד , אונד בראַכטען דאַדורך איבר זיך אונד
אַנדרע מיספֿרגניגן אונד אונגליק · לאַס עס גיטיגר
גאָטט ! ניכט צו , דאַס דיזר פֿאַלל אויך בייא איינעם
קינדע געשעהע . וועלכעס עבן איטצט איינען בע=
שטענדיגן בעגלייטר (איינע בשטענדיגע בגלייטערין)

אויף

אויף דער לאנגן אונד בשווערליכן רייזע דורך דיזעס
לעבן , צו וועהלן אים בגריפפע איזט · — בעסטער
ווייזעסטער פריינד דער מענשן ! לייטע דיזע וואַהל
דאס זיא צור ביידר זייטיגן צו פרידענהייט אויספאללע ·
לאס איהן (זיא) דיזען וויכטיגן שריטט ניכט איבר
איילט , זאָנדרן איט רייפר איברלעגונג טוהן , אונד נור
אויף דאס זעהן , וואז אין דיזעם אונאויפלעזליכעם
באנדע , בעשטענדיגע צו פרידענהייט געבן אונד ער=
האלטן קאן · רייכטהום אונד שענהייט אלליין , גרינ=
דעט קיין דויערהאפטעס גליק ; פרעמיגקייט אונד
רעליגיאָן , טוגענד אונד געשיקליכקייט , פלייס אונד
הייזליכקייט , זינד דיא איינציגען אונוואנקבארן שטיט=
צען דער עהליכן גליקזעליגקייט ; נור זיא זינד אים
שטאנדע געגענזייטיגע האָכאכטונג , הייזליכע פריי=
דען אונד זעגן פאָן דיר אָ גאָטט ! צו ערווערבען ·
ערלייכטע זיינען (איהרן) פערשטאנד , דאס ער (זיא)
אויף דיזע אייגענשאפטן זיינע (איהרע) אויגנמערק
ריכטע , לאס אונזרן עלטרליכן ראטה איינגאנג בייא
אונזערם קינדע פינדן , דאס עז ניע איינע פערזאָן
וועהלע , וועלכר דיזע , צום פרגניגען אונד רוהיגעם
לעבן אונענטבעהרליכע אייגענשאפטן מאנגלן · לייטע
איהן (זיא) אונד אונז , יעטצט אין דיזעם געשעפטע
זאָ , דאס וועדר ער (זיא) יע אורזאכע האבע דיזע
וואַהל צו בערייען , נאך וויר אונזרע איינווילליגונג דאַ=
צו געגעבן צו האבן · לאס דיזעס געשעפט אונז געלינגן ,
וויא עס איינסט אליעזר דעם טרייען דינר אברהאמס ,

בייא

ביים דער ווערבונג אום רבקה (* געזונגען
מיזט, דאמיט וויר זעאעגטליך איט דיזר וואהל מין
דיזעם אונד דעם צוקינפטיגען לעבן אונז פרייען מעגן,
אמן ·

48) אם טאגע דער פראעהלונג

גאטט אונד פאטר ! איין קינד האט זיך אונטר
דיינעם ביישטאנד ענטשלאסן אין דען עהעשטאנד
צו טרעטן · הייטע וויר דיזע פרבינדונג נאך דעם
געברויכע אונזרער הייליגן רעליגיאן בשטעטיגט אונד
אויף עוויג פאלגעצאגן · דיא אנטרעטענדן עהעלייטע
פר שפרעכן זיך אייאר וועהרענדע ליבע, טרייע אונד
הילפעלייסטונג · זיא איבר נעהאן נייע פפליכטן, ער=
ווארטן נייע פריידן אונד זעהן אויך נייען בעשוועהר=
ליכקייטען ענטגעגן · גיטיגר גאטט ! זעהר אנלנגו=
זעהר האבן זיא דאצו דיינען ביישטאנד, דיינע ער=
לייכטונג נעטהיג · ערוועקע אלזא איהרע הערצען,
אונד גיב', דאס דיא צוזיכרונג איהרער ליבע, אונד
דיא איברנאהאע איהרער געגענזייטיגע פפליכטן, זא
לאנגע זיא לעבן אונוואנדלבאר זיין אעגע · לאס דיזען
טאג פיר זיא, דען אנפאנג פילער גליקליכער יאהרע
זיין, אונד ווענדע דאז וואז איהרן עהעשטאנד טריבן
קענטע, דורך דיינע גיטע אב · ערהאלטע זיא אויפ=
אערקזאם

---

*) ברמשית ד"ד

אערקזאַם , פֿרשטענדיג חונד גוט , דאַמיט זיח זיך
דורך חונצופֿרידענהייט , חייפֿרזוכט , האַס חונד
אַנדרע לײדענשאַפֿטן , וועלכע דאַז גליק דער עהע
שטערן , ניכט זעלבסט חונגליקליך אַכן · פֿרמאַנ=
לאַסע עס , דאַס זיח מיאר פֿאָרטפֿאַהרען חײנאַנדר
הילפֿע צו לייסטען , דיח בשווערדן , וועלכע דיזער
שטאַנד חונפֿראַײדליך איט זיך פֿיהרט , אָדר ווע כע
בײח חיהנען עטוואַ דורך בזאָנדרע פֿראַנלאַסונגען
חונד צו פֿעללע חײנטרעטן זאָללטן , זיך דורך פֿרײנד=
ליכקײט , געפֿעלליגקײט , זאַנפֿטאוטה חונד בעהאַר=
ליכקײט , געגענזײטיג ערלײכטערן · שיקע דײנע
הילפֿע אָ גיטיגר פֿאַטר ! דאַס זיח זיך וועכסלזײטיג
צור טוגענד , רעכטשאַפֿענהײט חונד גאָטטעסליבע
חויף אונטרן · זעגנע חיהר פֿראַענגן · לאַס זיח פֿרמאָה
חונד צו פֿרידן חיהרע געשעפֿטע פֿרריכטן , חונד געגן
דיך אָ גאָטט ! חונד דיח אענטן דאַז זײן , וואַז זיח נאַך
דײנעם הײליגן ווילן זײן איסן , חום זיך דיח עוויגע
זעליגקײט צו ערווערבן ·

וואַז קאַן חיך אָ גיטיגר גאָטט ! אעהר טוהן ,
אַלז איין גאַנצעס העדן ווילליג דיר צום דאַנקאָפּפֿער
ברינגן פֿיר זעאעכטליכע וואָהלטהאַטן דיח חיך וועהרענד
אײנעס גאַנצען לעבענס , חויז דײנר אילדען האַנד
געגאָסן האַבע , חונד פֿאָרציגליך פֿיר דאַז פֿרגניגען
דאַז חיך הײטע געניעסע · פֿרלײהע איר חויך דיח גנאַ=
דע פֿערנר , איין קינד חונד זײנע נאַכקאָמאָן , צײטליך
חונד יבוויג גליקזעליג צו זעהן · חויך חיטצעט , דאַ איין
קינד

קינד אויז איינער געוואַלט זיין ווירד, וואָללט איך איינע פֿפֿליכט ניכט פֿרגעסן, עס דורך ראַטה, ערמאַהנערן, ביים שטאַנד אונד ביישפיעל אויף דער באַהן דער טו=גענד צו לייטן· גיב אָ גאָטט! איהם (איהר) איין געניגטעס אָהר, איין פֿאָלגזאַמעס הערץ דאַצו, אונד איר פֿרלייהע קראַפֿט אונד שטערקע איינען פֿאָרזאַטץ אויז צו פֿיהרן, דוא פֿאַטר אַללער מענשן! אמן·

49) געבעט איינר שטיפֿמוטר·

אַללמעכטיגר גאָטט! דיר וואַר עס געפֿעלליג, איינעם עהעגאַטטן זיינע פֿאָריגע גאַטטין, זיינען קינדרן איהרע לייבליכע מוטר דורך דען טאָד צו נעה=מען, אונד דיזע אַרמע מוטרלאָזע וואַיזן, איר צור פֿפֿלעגע, וואַרטונג, ערציהונג אונד פֿרזאָרגונג אַנ=צופֿרטרויען· פֿילע בשווערליכקייטען זינד מיט דער ערציהונג אייגנער קינדר פֿערבונדען, אונד אום זאָ מעהר זינד זיא מיט דער ערציהונג פֿרעמדער קינדר פֿערקניפּפֿט· איך פֿיהלע עס· אַבר אום זאָ עדלער איזט עס, אום זאָ מעהר צייגט עס פֿאָן אונזרעם גוטן הערצן, אונד אום זאָ געפֿעלליגר איזט עס דיר, אַלל=גיטיגר פֿאַטער! ווען וויר אויך דיזע בשווערליכקייטען איבערווינדן, אונד אויך דאַן ניכטס אונטרלאַסן, וואַז מענשענליבע אונד פֿפֿליכט פֿאָן אונז פֿאָדרן·

לאַס אָ גאָטט איך עס ניע פֿרגעסן, דאַס דיזע איינע שטיפֿקינדר צו גלייך דיינע קינדר זינד· זיא פֿאָדרן איינע ליבע אום זאָ מעהר, יע וועניגר זיא זיך

זעלבסט צו העלפן מיט שטאנדע זינד · דיא מוטטר
האט מיהנין דער טאד ענטריסען , אונד וועלכען
גפאהרן ווירדן זיא מויז געטלצט זיין , ווען מויך מיך ,
דיא מיך מוטרשטעללע ביים מיהנען צו פרטרעטן הא=
בע , זיא פרלאסן זאללטע · — מיך וויל אלזא מיה=
רע פריינדין , מיהרע פיהרערין זיין , זא פילע בעשווער=
ליכקייטן מויך מיט דיזעם געשעפטע פרבונדן זיין מעגן ·
מיך וויל פיר דיזע פרלאסנען אללעס טוהן , וואז מיה=
רע מוטטר פיר זיא ניכט מעהר טוהן קאן · מיך וויל
פיר מיהרן קערפר אונד פיר מיהרע זעעלע זארגן , זיא
ערנעהרן , בילדן , ערציהן אונד פרזארגן · מיך וויל
אללעס וואז מין איינען קרעפטן שטעהט מויפביטן ,
אום זיא געזונד , שטארק , פרשטענדיג , געשיקט ,
גוט אונד גאטט אונד מענשן געפעללין צו מאכען · מיך
וויל אללע הערטע , אללע אונגדולד מויז איינעם גע=
איטהע באנען ; מין איינעם הערצן , מויף איינעם
געזיכטע , מויף איינר צונגע זאלל ניכטס אלז צערט=
ליכקייט געגן דיזע אונטרלאזן וואיזן זיין · זיא זאללן מין
דער בעהאנדלונג קיינען אונטרשיעד צווישן איר אונד
מיהרער מייגנען אונטר פיהלן · מיך וויל דענקן , דאס
מויך מיך שטערבליך בין ; דאס מויך איינע קינדר
מין פרעמדע הענדע קאמן קענטן , אונד ליבע , צערט=
ליכקייט אונד כאמיכט ווינשטן · מיך וויל ניכט פר=
געסן , דאס זיא טהיירע פפענדר זינד , וועלכע איי=
נע פארגעגנגנערין , איינעם מיטליגן גאטטן צוריק גע=
לאסן ; דאס ער מיהר פאטר מיזט , דעסן ליבע מיך ,
דורך ליבריכע אונד זאנפטמיטהיגע בעהאנדלונג זיינר

הינדר איר ערווערבן קאַן , אונד דאַז ענטגעגענגע=
זעטצטע פֿרהאַלטען דאָפפעלטע בעליידיגונג אונד
קרענקונג פֿיר זיין פֿאַטערהערץ זיין ווירדע , איך וויל
ניכט פֿרגעסן , דאַס ביים דיר דער וואַהרע ערבאַרמונג
פֿינדעט , אונד דוא יעדע בעליידיגונג דעס זעלבן
שווער אַהנדעסט · גיב איר אָ גאָטט ! דיינען אַלמעכ=
טיגען ביישטאַנד אונד דיינען זעגן צור אויספֿיהרונג
איינעס פֿאָרזאַטצעס , אמן ·

50) אַבענד געבעט :

איך דאַנקע דיר , אַללמעכטיגר גאָטט ! פֿיר אַל=
לע דיינע גוטהאַטען , בעזאָנדערס פֿיר דיאיעניגן ,
דיא איך אונד איינע פֿאַמיליע , דיזן טאַג הינדורך פֿאָן
דיר עמפפאַנגען האַבע · דיזר טאַג איזט צוואַר אויך
עוויג דאַהין , אַבער דיא פֿאָלגן איינר הייליגען האַנד=
לונגן בלייבן נאָך ·

מיט רייעפֿאָללער דעמוטה בעקענע איך איינע
שולד פֿאָר דיר , דעם אַללוויסענדן ריכטר · אַבר דאַ
דוא צו גלייך איין באַרמהערציגר פֿאַטער ביזט : זאָ
האָפֿע איך צו דיינר אַללגיטע , דאַס דוא איר אַללעס ,
וואָדורך איך דיר הייטע מיספֿאַללן האַבע , עס זייע
מיט גדאַנקען , וואָרטן אָדער ווערקן , אָדער דורך
אונטרלאַסונג דעס גוטן , פֿעטערליך פֿרצייהן ווירסט ,
דאַרום ביטע איך אום דיינע גנאַדע אונד באַרמהערציג=
קייט ווילן ·

דער

דער שלאַף געהערט איט מונטר דיינע וואָהל־
טהאַטען · מונד מיזט מיין זאַנפֿטער באַלזאַם , דער ניי־
עס לעבן אין מונזרע גלידר גיסט · נון זאָ וויל איך
פֿרטרויענד מויף דיינען נאַמען , מיטלצט צור רוהע
געהן : וואַכע איבר איך , הערר איינעס לעבנס !
וועהרענד דאַש איך , אייגער מונבעוואוסט , פֿאָם
שלאַפֿע גפֿעסלט ליגן ווערדע · לאַס צום געדייהן איר
דיח רוהע איינעס קערפרס מונד גשטערקט איין ער־
וואַכן זיין · האַלטע שאַדן מונד מונגליק פֿאָן איר מונד
פֿאָן דען איינינגן אַב , מונד לאַס איך ניכט דורך מיינען
שנעללן טאָד איבר מייזט ווערדן · דער אָמרגענדע
טאַג ערוואונטרע איינע זעעלע צו נייען , פֿראָמאון ,
דיר גפֿעלליגן ענטשליסן , מונד דיינע גנאַדע ריסטע
איך מויז איט שטערקע , דען וועג דער ווייזהייט פֿאָר
דיר צו וואַנדלן , מונד דיח פֿעהלטריטע איינעס ביז־
העריגן לעבענס , דורך פֿרעמיגקייט מונד טוגענד
מויז צו לעשן :

מין צו פֿרגילט צו דיינעם געטליכן ביישטאַנד ,
עמפפֿעהלע איך איינען גייסט אין דיינע הענדע , איין
גאָטט מונד איין פֿאַטר ! מונד איין לעבן שליסע זיך
מיינסט , ווען עס דיינר ווייזהייט גפֿעלליג זיין ווירד
איך פֿאָן דיזר ערדע אַב צו רופֿן , זאָ וויח דיזר טאַג
מונטר גלויבן מונד האָפֿנונג צו דיינר פֿעטרליכן גיטע ·
עהרע מונד אַנבעטונג זייע דיר , היאלישר פֿאַטער !
אין עוויגקייט , אמן ·

מין קראַנקהייטן מונד שוואַנגר שאַפֿט ·

בייח

51) בייא שוועכליכער געזונדהייט·

גאָטט! דורך דען איך בין אונד לעבע! פאָן
דיר קאָמט גזונדהייט אונד שטערקע· דוא טהיילסט
זיא זאָ וויא אַללע גיטר דיזעס לעבענס, נאַך דיינעם
וואָהלגעפאַללען אויז· ליידר! איזט מיר נור איין קליינעס
מאַאס דאַפאָן צוטהייל גוואָרדן· איך פיהלע עס
בייא מיינר אַנהאַלטענדן שוועכליכקייט· אַבר איך
בין איבערצייגט, דאַס עס ניכט צופאַלל זייע, עס
איזט בלאָס דיינע ווייזע אַבזיכט, אונד וואַז דוא
טהוסט אָ גאָטט! איזט רעכט· דען זינד עהעמאַ=
ליגע פערגעהונגן אונד פעהלטריטטע אורזאַכן איינר
שוועכליכן גזונדהייט, זאָ איזט ניכטס בילליגער,
אַלז דאַס איך דיא פאָלגן דאַפאָן עמפפינדע, דיא
איך אונד אַנדרע וואַרנען אונד בעסרן זאָללן· יאַ
מיין גאָטט! אויך ווען דוא ציכטיגעסט, בלייבסט
דוא מיין גיטיגסטר פאַטר! — בין איך אַבר אַן
מיינע שוועכליכע גזונדהייט זעלבסט אונשולדיג, זינד
זיא איינע פאָלגע מיינעס נאַטורעלס, אָדער אַנדרער
אייסערער אומשטענדע, זאָ קאַן איך זיא אום זאָ
מעהר אַלז איינע אַנאָרדנונג דיינר ווייזהייט אונד
גיטע בטראַכטן· זינד מיר שוואַכעם ווייבע דיינע
געטליכע אַבזיכטן אונבעקאַנט, זאָ איזט עס מיר
דאָך אונפערהאָהלען, דאַס זיא נור דאַז בעסטע דעס
מענשן בצוועקן, אונד זיכר שטיאט דיינע אַבזיכט
מיט מיינעם בעסטן איבראיין· פילייכט ווירדע איך
בייא שטערקערער גזונדהייט איין רויב דער בעגירדן,
איינע שקלאַפין זינליכר ליסטע גוואָרדן זיין; פילייכט
ווירדע

ווירדע מיך איך דעם לייכטזינע , דער לערשטריי=
אונגסזוכט , דער אייטעלקייט , דער ואלוסט איבר=
לאסן , אונד מיינע פפליכטן נאך וועניגר אלז מיטלט
ערפילט האבן , פילייכט העטע איך דאַן ניכט זאָ
אָפט אונד גערן אַן דיך , אָ גאָטט ! אַן דיינע היי=
ליגע רעליגיאָן , אַן מיינע בשטיממונג , אַן דיא
צוקונפט געדאַכט , אלז יעטצט , דאַ איך איינע שוועכע
אונד הינפעלליגקייט אַן דיינע אַללמאַכט זאָ אָפט ער=
אינערט , דיינע אַלגיטע איר זאָ נאָטהווענדיג , אונד
דיינע רעליגיאָן , אין דער אַללין איך נור טראָסט
פינדע , איר זאָ טהייער געמאַכט · פילייכט העטע
איך דאַן דיא פריידן דעס שטיללען הייליכן לעבענס ,
דיא פריידן דער ליבע אונד פריינדשאַפט , ניכט זאָ
שטארק גענאָסן אלז יעטצט , דאַ איך אויף איינען
זאָ קליינען קרייז פאָן מענשן בעשרענקט בין ,
אונד דיא ליבע אונד הילפעלייסטונג אַנדרער איר
זאָ נאָטהווענדיג , זאָ אונענטבערליך איזט · פילייכט
ווערע איין הערץ בייא בשטענדיגר געזונדהייט ניכט
זאָ טהיילנעהמענד אַן פרעמדעס וואָהל אונד וועה
געוואָרדן אלז עס איצט איזט · איברהויפט גיבט
מיינע שוועכליכע געזונדהייט איר פיל געלעגנהייט ,
דורך געדולד אונד זאַנפטמוטה , דורך איין אונוואַנדל=
בארעס פערטרויען אויף גאָטט , איינען זעעלנצושטאַנד
צו בעשרן , אונד איר שעטצע אויף דיא צוקונפט
צו זאַמלן : — פרליהרע איך צוואַר מאַנכע מייטרע
פאָרטהיילע , מאַנכע זינליכע פרגניגן , אונד עמ=
פפינדע אויך איין הערבער שמערץ דאַפאָן , זאָ
געווינט דאָך מיינע אינערע , מיינע גייסטיגע פאָלל=
קאָממענהייט

קאָמענהייט דאַבייא , אונד דיס איזט דאָך דאַז איינ=
ציגע , וואַז דויערהאַפֿט איזט , דאַז איינציגע וואַז
מיך איינסט יענזייטס היניבר בגלייטעט · דאַהער
זאָלל קיינע אונבדינגטע ביטטע אום מעהר גזונדהייט
אונד קרעפֿטע , אַלז דיינע ווייזהייט פֿיר מיך בשטיממט
האַט , צו דיר עמפאָר שטייגן · דוא מיין פֿאַטר !
ווירסט מיר דאַפֿאָן זאָ פֿיל געבן , אַלז מיר גוט
אונד היילזאַם איזט , אונד דיזעס מאַאס , קאַנסט
נור , דוא אַללווייזער ! ניכט איך קורצזיכטיגע בשטיממן ·
אַבר דאַז וואַז איך אין מיינר לאַגע טוהן קאַן , וויל
איך ניכט פֿרזיימן · איך בין צוואַר שוואַך , אַבר ניכט
גאַנץ אונפֿרמעגענד ; זינד צוואַר מיינע קרעפֿטע
איינגשרענקט , זאָ קאַן איך דאָך נאָך פֿילעס טוהן ,
פֿיר מיך , מיינען גאַטטן , מיינע קינדר , מיינע
הויזלייטע , אונד אויך פֿיר אַנדרע , ווען איך דיזע
קרעפֿטע מיט קלוגהייט בעניטצע , אונד ניכט דורך
אונמוטה , קומר , צאָרן , אונגעדולד אונד אַנדרע
ליידענשאַפֿטן נאָך מעהר שוועכע · איך וויל ניטצליך
זיין זאָ לאַנג איך לעבע · איך וויל מיט דעם טהיילע
פֿאָן גזונדהייט צופֿרידן זיין , דען דוא מיר בשידן
האָסט , דען דוא ביזט מיין גאָטט אונד מיין פֿאַטר !
דוא טוהסט אַללעס צו מיינעם בעסטן , איטצט אונד
אין עוויגקייט , אמן ·

52) ביים אַננעהרונג מיינר קראַנקהייט ·

דער מענש , פֿאָם ווייבע גבאָהרן , האַט דער
טאַגע ווענניג דעס פֿרדרוסעס פֿיל ; ער געהט הער=
פֿאָר

פאר וויא איינע בלומע אונד וועלקט, פליהט וויא שאטטען אונד בלייבט ניכט· אערקווירדיגע ווארטע דעס דולדענדען איובס *) דען דוא א גאטט! אללען ליידענדען צום אוסטר אויפגשטעלט האסט, אונד דיא איך אין דער טרויריגן לאגע, אין וועלכר איך איך איטצט בפינדע, אין איהרעם גאנצען נאכדרוקע פיהלע· דען קראנקהייט שיינט א גאטט! איינעם קערפער צו דראהען, אונד פערפאלל איינעם לעבען· איינע קרעפטע שווינדען, שמערצען שלייכן דורך איין אינערעס, אונד איינע געהיימע שטיממע זאגט איר דיא וויכטיגן ווארטע: דוא ביזט פאם שטויבע גנאמאן, אונד מוסט „איינסט צו שטויבע ווידר ווערדן„· **)

פאר דיינר אללוויסענהייט איזט איינע צייט בשטיאמט, פאר דיר זינד איינע טאגע געצעהלט· דיא שטונדן, דיא אויגנבליקע איינעס דאזיינס אויף ערדן געמעסען· דיר אללין איזט בעקאנט, אב דיזע שוועכן, דיזע שמערצן, דיזע באנגיגקייט פאר איבערגעהנד זינד, אדר אב זיא איך צור קראנקהייט, אונד דאן צור גענצליכן אויפלעזונג איינר קערפער־ליכן היללע בגלייטן זאללן·

פאטער

---

*) איוב י"ד, ב'·
**) ברעשית ג', י"ט·

פאַטר ! איך בין אין דיינר האַנד, וואַז דוא טוהסט מיט ווייזהייט, מיט גרעכֿטיגקייט, דיין ווילע געשעהע׃ איך לייגנע עס ניכֿט — אונד וויא קענטע איך עס פֿאָר דיר, דער דוא הערץ אונד ניערן פריפֿסט — דאַס דאַז לעבן אַנגענעהם, אונד דיא געזונדהייט דאַז קאָסטבאַרסטע גוט איינעס מענשן איזט׃ זיא זינד בײדע גאַבן אויז דיינר מילדן פאַטרהאַנד, אונד זיא פֿראַכֿטן, אָדר גאַר מוטהווילליג צערשטערן, מיט טאָללער וואַהנזין, מיט דער עמפערענדסטע אונדאַנק געגן דיינע אַללגיטע׃ עס איזט וואַהר, שען אונד אַנגענעהם איזט אויך דיזע אירדישע וועלט׃ איהר גענוס, פֿאָרציגליך ווען ער נאַך דיינעם ווילן, מיט מאַאס געשיהט, ברינגט פֿריידע אונד פֿרגניגן: קראַנקהייט הינגעגן, ערפֿילט אונז מיט פֿורכֿט, אונד פֿאָר דעם טאָדע, דער גענצליכֿן אויפֿלעזונג אונזרער זאָ קינסטליכֿן מאַשינע, עמפערט זיך דיא נאַטור׃ דאַז בלוט שטאָקט, אונד פֿאָר דעם געדאַנקן שאָן ערבעבט דאַז מענשליכֿע הערץ׃ דאָך — ניכֿט ערדע, ניכֿט בלוט אונד פֿלייש אַללײן, מאַכֿט מיין גאַנצעס וועזן, מיינע מענשהייט אויז: עס וואָהנט אין איר איין פֿונקע פֿאָן דיר, מיין גאָטט ! ערהאַבן איבר אַללעס אירדישע, איינע זעעלע דיא אונשטערבליך איזט, דיא זעלבסט דער אַללצערשטערענדע טאָד, ניכֿט אויפֿלעזן, ניכֿט צערשטערן קאַן׃ דיזע פֿערטרויעט אויף דיך, אַללגעגענווערטיגער ! דער דוא ביזט, וואָ איך איטצט נאָך אַטהמע, דער דוא זיין ווירסט, ווען אויך מיינע הילע פֿערוועזן ווירד, דער דוא

ניכֿטס

ניכטס אונטרגעהן לעסט , וואַז דיינר ערהאַלטונג
ווירדיג איזט · — ניכט פֿרגעבנס האַטט דוא אַללאָ
דיזן הויך דיינר אַללווייזהייט , דיזן אַבגלאַנץ דיינר
עוויגקייט איינעם הינפֿעלליגן קערפר געגעבן · בע=
שליאסע אַללאָ , אָ פֿאַטר דעס לעבענס אונד דעס
טאָדעס , אַבר איך , וויא עס דיינע אַללווייזהייט
ערפֿאָדערטע , איבעראַלל בין איך אין דען הענדן דיינר
פֿאַטרליבע זאָ זיכר , אַלס איך אין דען אַרמען איינר
מוטר , איינעס גאַטטען , איינר צערטליכסטן פֿריינדין
זיין קאַן · פֿאַטר ! איך בין אין דיינר האַנד , וואַז
דוא בשליסט איזט ווייזהייט , וואַז דוא פֿאָללפֿיהרסט
איזט ליבע · אַללאָ — דיין ווילע גשעהע ·

אַבר גיטיגסטר פֿאַטר ! באַרמהערציגר גאָטט!
פֿרצייהע עס דיינעם שוואַכן גשעפּפֿע , ווען איך
פֿיר אויגענבליקע אין איינר קראַנקהייט בזאָרגט בין ,
דיא מיר שרעקליכר אַלז דער לעצטע אויגנבליק
איינעס לעבענס זיין קענען , ווען איך פֿאָר איינעם
זיעכטהום אויף איינעם לאַגר ציטרע ; ווען איך
פֿאָר דער פֿאָלטר האַרטנעקיגר וויטהענדר שמערצן
בעבע · פֿאַטר ! פֿרגיב דיזר פֿורכט , עז איזט איינע
פֿאָלגע איינר שוואַכן מענשהייט · איך זאַהע אָפֿט
דאַס מענשן אין דיזר לאַגע אַן דיינר פֿאַטרגיטע
צווייפֿלן ; זיא וועהנטן דוא צירנטעסט ; זיא גאַבן
איהרעם שמערצע איינע שרעקליכע עוויגקייט , אונד
אונגדולד אונד אונצופֿרידענהייט מיט דיינר פֿיהרונג
פֿרגרעסרטע איהר אָהנעהין גראָסע ליידן ·

צו דיר אָ גאָטט ! רופֿע איך אין דיזר איינר בדרענגטן לאַגע · לאַס דיינע קראַפֿט , איך שוואַכֿעס געשעפּף שטערקן , דאַס דיינע אַללמאַכֿט , אַללגיטיגע אונד אַללוויזהייט , איר מיאר געגנווערטיג בלייבע ; דאַס איך דורך אוררן , דורך אונגדולד ניכֿט איינר זינדנאַמאַס , אונד דיא גרעסטע איינר ליידן פֿר פֿיל= פֿעלטיגע · צוואַר מיזט עס מיטלט איין פֿייערליכֿסטר פֿאָרזאַטצן , דורך געדולד איך דיינר ניכֿט אונווערטה צו מאַכֿן ; דורך שטיללע ערגעבונג אין דיינעם ווילן איין ניטצלענדעס בייאשפיל פֿיר דיא מענשן דיא איך אומגעבן צו זיין ; צו טראַגן מיט ערמינערונג דעם פֿילען בערייטס געגנאָסטענען גוטן : צו ליידן מיט דעם טרעסטענדן געדאַנקן , דאַס דיינע אַללגיטע , קיינע ליידן מיך עוויג בשטימט האַט , אונד דאַס ליידן דער וועג צור בעסרונג מיזט , וואָראויף דוא דען מענשן הינפֿיהרסט · דאָך ווען מיינסט טאָבענדר שטערן , האַרטעס ליידן דיזן איינען פֿאָרזאַטצן מיך מיינען אוגנבליק אויס איינעם הערצן פֿרדרענגן זאָללטע , זאָ טרייפֿלע דוא אָ אַללגיטיגר ! מיינען טראָפּפֿן דיינעם לינדערנדן באַלזאַמאס , דיינעם קרעפֿ= טיגן טראָסטעס אין איינע וואונדן , דאַמיט איך באַלד צור בעזינונג קאָממע , אונד ניכֿט אין איינען זינדן הינפֿאַהרע , איך רופֿע מיט דוד צו דיר *) : „ ערשאַפֿפֿע „אָ גאָטט ! אין מיר איין רייניס הערצן

אונד

*) תהלים י״ב , י״ג ·

אונד גיב איר איינען בידרזין · פֿערווירן , איך ניכֿט פֿאַר דיינעם אַנגעזיכֿטע , אונד ענטציהע איר דיינען היילִיגן גייסט ניכֿט · אמן ·

53) אין קראַנקהייט ·

גאָטט ! דוא פֿיהרסט דיא מענשן אָפֿט גאַנץ אַנדרס אַלז זיא ווינשן אונד זיך פֿאָרשטעללן · דוא וועהלסט אייסטענטהיילס גאַנץ אַנדרע מיטל דיינע אַבזיכֿטן מיט אונז צו עררייכֿן , אַלז וויר וועהלן ווירדן ווען אונזר שיקזאַל אין אונזרער אייגנען מאַכֿט אונד ווילקיהר שטינדע · דיס האַבע איך אין איינעם לעבן אַן איר אונד אַנדרן זאָ אָפֿט ערפֿאַהרן , אונד דיס ערפֿאַהרע איך אויך איטצט , דאַ איין שוואַכֿר , קראַפֿטלאָזר קערפר , אַן דיזעס קראַנקנבעטע איך פֿעסעלט ·

דער וואונש צו לעבן , איזט יעדעם מענשן נאַטירליך , דוא זעלבסט אָ גאָטט ! האַסט איהן אונזרער זעעלע איינגעפֿלאַנצט , האַסט אונז בע=גירדן אונד נייגונגן געגעבן , דיזעס לעבן זאָ לאַנג אַלז מעגליך צו ערהאַלטן , אונד האַסט דיזע ער=האַלטונג אויסדריקליך אין דיינר אָפֿענבאַרונג אונז אַנבעפֿאָהלן · ווען וויר אַלזאָ אונזר לעבן צו ערהאַלטן זוכֿן , זאָ טוהן וויר דאַז וואַז דוא אונז דורך נאַטור אונד אָפֿענבאַרונג אַנבעפֿאָהלן האַסט · דוא האַסט צור בפֿאָלגונג דיזעס געבאָטס , דורך דיא פֿילע פֿריידן , דיא דוא דעם מענשליכֿן לעבן געגעבן

האַסט

האט , דען מענשן דורך מעהרערע בּאנדע אן דאז
געגענווערטיגע לעבן געפעסעלט · דען ווער האט
ניכט פערזאנען דיא איהם ליב אונד טהייער זינד ,
אונד דערן פריינדשאפט , ליבע אונד וואהלוואלן ,
ער נאך לאנגע צו געניסן ווינשט ? — אויך איך
פיהלע איך דורך זאלכע באנדע אן דיזעם לעבן הינ=
געצאגן , אונד ווערמוטה בעפעללט איך , ווען איך
דענקע , דאס דיזע קראנקהייט איך פאן דיזן איר
ווערטהן אונד ליבן פערזאנען טרעננען קאן ; ווען
איך איר פארשטעללע , וועלכע שמערצן , וועלכע
צערטליכע טהרעננען איינע טרעננונג פאן איהנען ,
זיא קאסטן ווירדע ·

דאך — וואז דוא טהוסט , א גאטט ! איזט
דאז בעסטע , אונד האט מיאר היילזאמע ווירקונגן
צור פאלגע · קאן וואהל איין איבל , איין פערלוסט ,
איין אונגליק אונז טרעפן , דאס דוא ניכט צום גליק
אונד הייל דיינר מענשן צו בענוטצן וויסטעסט ? —
בּיזט דוא דען נור דער גאטט דער לעבענדן אונד
ניכט אויך דער טאדטן ? — דוא ביזט איין ליבענדר
פאטר , ניכטס קאן איך אדר דיא איינינגן בעגעגנען ,
קיין צופאלל אונז טרעפן , דען דוא ניכט צו אונ=
רער פאללקאממענהייט אונד גליקזעליגקייט פארנשטאל=
טעט העטעסט · אויך ווען דוא איינע טרעננונג
בעשלאססן האסט , זא בין איך וועגן דאז שיקזאל איינר
געליבטן , דיא איך צוריק לאסע , געטראסט , דען
זיא זינד אין דיינר האנד , דוא בלייבסט איהר פאטר ,
איהר בעשיטצר , איהר פערזארגער אונד טרעסטר „
דען

דען מויך מיך קאַנטע פֿיר זיא , אָהנע דיינען אעלֿ=
טיגן מונד פֿעטרליכן ביימשטאַנד, ניכט דאַז איינ=
דעמטע טוהן , מונד איר ערלייכטערט דיא טרענונג
פֿאָן מיהנען , דיא צופֿריכט , דאַש מיך דאָרט איט
מיהנען פֿערמייניגעט ווערדע, וואָ דיא בעזאָרגניס
מייגר מבראַפֿליגן טרענונג , דען גענוס ניכט טריבט ׳

מויך מיבר איינע שמערצן , מיבר איינע ליידן
וויזל מיך ניכט מורן , דען זאָ בריינגט עס איינע
אענשהייט איט , מונד דיזע זיינען , דיזע געפֿיהלע,
וואָדורך מיך דיא שמערצן עמפֿפינדע, דיזע האַבן
איך יאַ מונצעהליגע פֿריידן , מונבשרייבליכע פֿער=
גניגן , וועהרענד איינעס לעבענס , עמפֿפינדן לאַסן
דומ האַסט איך מאַז אענש , עמפֿפינדליך פֿיר פֿריידן
מונד שמערצן געמאַכט , מונגרעכט מאַזאָ ווערע עס ,
מיינעס אָהנע דאַז אַנדרע אַננעהאמן צו וואָללן , איך
טרעפֿע יאַ דער פֿאָרוומורף מיובס *) : זאָללן
וויר עטוואַ נור דאַז גוטע מונד ניכט מויך דאַז מיבל
פֿאָן גאָטט אַננעהאמן ? — ,, צו דעם , וואַרום זאָללטע
מיך מאַלע האָפֿנונג מויפֿגעבן ? — ,, מיך לעבע יאַ
נאָך ; איינע קרעפֿטע האַבן איך נאָך ניכט גאַנז
פֿערלאַסן , מונד דיינע אעכטיגע האַנד , דיא מויך
דיא טאָדטן מינס לעבן וועקן קאַן , מיזט מויך מים
שטאַנדע איין טיקזאַל צו ענדרן ׳ דיר אללמעכטיגר!
מיזט

*) מיוב ב׳ , י״ד :

מוזט עס מיין לייבעס , איך ווידר מיט דער געזונד=
הייט צו בשענקן , אונד מיך איינען ווירקונגסקריי=
זע איינצוזעטצען · איך ביטע דיך דאַרום , גיטיגר
פאַטר ! איך וויל דאַן דורך וואָרטע אונד טהאַטן ,
דורך ערפיללונג מיינר פפליכטן , אונד מיין גטאיינ=
ניטציגטעס לעבן דיך פריינן · האַטט דוא אָ גאָטט !
עז אַבר מיט איר אַנדרס בשלאָסן , זאָ זאָלל אויך
דאַן דיין ווילע מיר היילג זיין · לאַס עס איך ניע
פרגעסן , דאַס איך דיינע טאָכטר , אונד דוא איין
פאַטר ביזט ; דאַס ווען איך איינע זינדען ערנסט
בערייע , דוא זיא איר פעטרליך פערצייהעסט , אונד
אויך יענזייטס מיין דיינע טרייע איך אויפגנעהאן
ווירדט , אמן ·

54) דער קראַנקע אַם אָרגן ·

נאָך איזט דיין ווילע ניכט , אונבגרייפליכר
גאָטט ! דאַס איין שטראַהל פאָן דעם גלאַנצע דער
געזונדהייט אויף איך פאַללע · נאָך זאָלל איך ליידען
הערר ! איך אוררע ניכט · איין ווילע זייע דעם
דייניגן אונטרוואָרפן · דוא ביזט יאַ איין פאַטר , דער
נור איין בעסטעס וויל , אונד דיא מיטל דאַצו מיט
ווייזהייט ליטעסט · איך וויל מים געפיהלע איינער
טאָערכן דיך אַנבעטן , אונד אום קראַפט , אום מוטה
אונד גדולד צו דיינעם טהראָנע פלעהן · אַללמעכטיגר !
שטערקע איינע זעעלע , דאַס זיא ניכט מוטהלאָז
ווערדע , ניכט אין אונמעטיגעט וועהקלאַגן פערפאַל=
לע , זאָנדרן דאַז גוטע אויפזוכע , ווענכעס מיט דעם

מיבן פערבונדן מיזט , דאז מיטלט איך בעטריבט ·
גיטיגר גאטט ! מיך פיהלע עס , דאס דיזר שמערצ=
האפטע צושטאנד , איך מויפמערקזאם מויף איך
זעלבסט מאכט , דאס ער גוטע געזינונגן מונד ענט=
שלוסע מין איר ערהרעגט ; דאס ער איך נעהער צו
דיר ברינגט · פאטר ! דאז זינד וואהלטהאטען פאן
גראסעם ווערטהע · מיך פרייזע דיינען היילינגן נאמן ,
דאנקע דיר , ווען מויך דיינע האנד שווער מויף איר
ליגט : דען מיהר דרוק האט איינע בעסרונג צום
צוועקע . מיך גלאבע עס דיר פייערליך איין גאטט !
דאס מיך פאן נון אן ערנסטליך אן איינע בעסרונג ,
פערדלונג מונד פערפאלקאמונג ארבייטן ווילל , מום
זא פיל מעגליך דיר עהנליך צו ווערדן · מיך פראגע
פריימליך ניכט , אהנע דיך דען ענטשלוס מויזצו פיה=
רען , אבר דוא ווירסט בייא איה זיין , הערר ! מונד
איך לייטן מויף דעם וועגע איינעם הייל · איין פאטר !
שטיצע איינע גשוועכטן גלידר , גיסע באלזאם דער
גזונדהייט · מין איינע געפעסע , שטערקע איינע זעע=
לען = מונד קערפרקרעפטע , דאמיט מיך באלד פאן
דיזעם לאגר איך ערהעבע , אן איינע גשעפטע מונד
פפליכטן ווירד איט קראפט מונד אוטה געהע , מונד
דיא טאגע ווירד זא פראה בעגינע , זא פריידיג שלי=
סע וויא מיינסט מין יענען פר גאנגענען גליקליכען
טאגן , מאן ·

5) דער קראנקע אם אבענד ·

הערר

הערר ! דוא קענסט איינע ליידן , דיא איך
דריקן , איינע שמערלן דיא איך אויסגעבען · דייגע
האַנד לוד זיא איר אויף , אונד איך בין איבר לייגט ,
דאַש איהר צוועק איין בעסטעס זייע · איך דאַנקע דיר
דאַפיר , אונד ביטע דיך : שטערקע איך דיזע נאַכט ,
דאַט ווען עס דיין ווילע איזט , איך דיזע ליידן אויף
אַוֹרגן אונד פילייכט נאָךמייגע לענגערע צייט טראַגן צו
לאַסן , קרעפטע זאַאמלע · לאַסט עס אַבר דייגע ווייזהייט
אונד גיטע צו , דאַס זיא פאָן איר ווייכן , זאָ ערהערע
איין אינבריגסטיגעס פלעהן אום הילפע · איך בין
דיין געשעפף , אונד דוא איין גאָטט , איין שוטץ אונד
איינע הילפע , דוא ווירסט איך ניכט פרלאַסען · אין
דיזער פעסטען איברצייגונג , וויל איך דער רוהע
איברלאַסען , אונד וואָ מעגליך , איינער ליידען
פרגעסן , איך וויל איך איט דער וואַהר הייט טרעט=
טען , דאַט קיין ווען דייגער שעפפונג גאַנץ אונגליקליך
זיין קאַן · אום זאָ וועניגער , איין , אין דייגעם עבענ=
בילדע , צור אונאויפהערליכען גליקזעליגקייט בע=
שטיאטעטער מענש · אין דייגע האַנד איבר געבע איך
אייפען גייסט , דוא ווירסט איך ערריטן , דוא גאָטט
דער טריע , אמן ·

56) בייא געפעהרליכער קראַנקהייט ·

גאָטט ! הערר אונד פאַטער איינעס לעבענס ·
דוא האַסט איר דאַז לעבן געגעבן , דוא האַסט עס איר
ביז אויף דיזן אויגענבליק ערהאַלטן , אונד דוא קאַנסט עס
איר ווידר נעהאן ווען עס דיר געפעלט · שאָן עהע איך

טאַר, האַסט דוא אַללע מיינע שיקזאַלע געאָרדנעט, אונד דיא טאַגע מיינעס ערדנלעבנס בעשטיממט· דוא האַסט מיר מיין ציעל געזעצט, וועלכעס איך ניכט איבערשרייטן קאַן· פֿילייכט איזט מיינע אירדישע לויפֿבאַהן באַלד צו ענדע; פֿילייכט דאַז ציעל מיינער וואַלפֿאַרט היניעדן, באַלד עררייכט·

זעהע איך אויף מיינע לעבענסטאַגע צוריק, זאָ בע=צייכֿנעט דיינע הולד אונד גיטע, אָ גאָטט! זיא אַל=לענטהאַלבן· דוא האַסט פֿעטרליך פֿאָן מיינער ערשטן קינדהייט אַן, מיך געלייטעט· האַסט מיט ווייזר ליבע מיך צו מיינעם העהערן לעבן, דעם איך איטצט איך נאַהע, ערצאָגן; האַסט אויז אונצעהליגע גע=פֿאַהרן מיך געררעטטעט, פֿאָר פֿילן זינדן אונד פֿרגע=הונגען מיך בעוואַהרט; האַסט מיינען אַבווייכונגען פֿאָן דיינען פֿאָרשריפֿטן מיר זאָ אָפֿט פֿעטרליך פֿרצי=הען; דוא האַסט פֿילע הינדרניסע אונד שוויריגקיי=טען מיך גליקליך איבר ווינדן, פֿילע ניטצליכע געשעפֿ=טע מיט גוטעם ערפֿאָלגע מיך אויס פֿיהרן לאַסן; דוא האַסט, ווען איך שוואַך וואַר מיך געשטערקט, ווען איך שטרויכלטע מיך געשטיצט, ווען איך פֿיעל מיך אויפֿגעריכטעט, ווען איך פֿרדראָסן אונד מידע וואַר, מיר מוטה, קראַפֿט אונד פֿריידע איינגע=פֿלעסט· דיינע הילפֿע וואַר מיר שטעטס נאַהע, דיינע גיטע אַללע מאָרגען נייא, אונד יעדער טאַג, יעדע שטונדע מיינעס לעבענס, צייגט פֿאָן דיינער הולד אונד גנאַדע: — דאַנק, איניגר, הערצליכער דאַנק דיר, באַרמהערציגר, אַללגיטיגר פֿאַטער! פֿיר אַללעס

אַללעס וואַז איך יע גוטעס געטאָן אונד גוטעס געטהאַן
האַבע ; פיר אַללע פריידען וואָמיט דוא איך ערקוויקט ,
פיר אַללע ליידען , וואָדורך דוא איך געפריפט אונד
געבעסערט האַסט ׃

פריילאיך זעהע איך אויף אויף איינר צוריק גע=
לעגטען באַהן , פילע פעהלטריטע , פילע פערגעהונ=
גען , איט שאַם אונד רייע ׃ אַבר אויך דיזע וויל דיי=
נע פאַטרגיטע איר גנעדיג פרצייהן , ווען איך זיא
ערקענין אונד פראַבשייע ׃ — איך בקענע אַלזאָ פאַר
דיר , אַללוויסענדער אונד באַרמהערציגער גאָטט !
איט צערקנירשטעם הערצן , איט רייעאיטהיגר זעע=
לע , איט טהרענען דער וועהאוטה , איינע פערגעהונ=
גען ׃ (* פרצייהע , פאַטר ! דיינר רייעאיטהי=
גען טאָכטר : דען נור דיעס קאַן אויף איינעם קראַנקנ=
לאַגר איר טראָסט זיין ׃ צו דיר , איין היאלישר פאַטר
נעהאע איך איינע צופלוכט , דוא ערהערסט איין גע=
בעט : דען דוא ביזט אַללען נאַהע , דיא דיך אַנרופן ,
אויך איר ביזט דוא נאַהע , אַללוויסענדער אונד אַלל=
געגנווערטיגר ! אין דיינר האַנד בפעהל איך איינען
גייסט , דוא רעטעסט איך , גאָטט דער וואַהרהייט
אונד דער טרייע ! — אמן ׃

57) נאַך דער גענעזונג ׃

וואַ

---

*) היער ווערדען דיא זינדן דערן אמן זיך בעוואוסטע
איזט , נאַמענטליך בעקענט ׃

וואָ נעהמע איך וואָרטע, אום דיך אַללמעכ־
טיגעס, אַללגיטיגעס אונד אונבעגרייפליכעס וועזען!
צו פרייזען, וויא איין הערץ עס פיהלט? וועלכער
אויזדרוק קאַן איינע עמפפינדונגן, איינעם געפיהלע
דעס דאַנקעס פיר דיינע איבערשוועגליכע גיטע,
דיא דוא אַללעצייט אונד בזאָנדרס איטצט מיר ער־
צייגט האַסט, געניגע לייסטען? — דאַס איך גע־
באָהרן וואַרד, איזט דיין ווערק, דיין ווינק ריעף
איך אינס דאַזיין, דוא וואָלטעסט אונד איין שטויב
עמפפינג לעבן, געפיהל אונד בעוועגונג: פאָם
ערשטען אויגענבליקע איינעס דאַזיינס, האַסט דוא
ווייזע, האַסט דוא וואונדערבאַר איך געלייטעט,
וואַרסט שוטץ אין ווידרווערטיגקייטן מיר אונד רעטטונג
אין יעדר געפאַהר: אויך דאַס איך יעטצט דיר נאָך
דאַנקען, דאַס איך מיינע הענדע געפאַלטעט צו דיר
ערהעבן קאַן; דאַס דיזר מונד נאָך אַטהמעט,
דיזעס הערץ נאָך שלעגט, איזט דיין ווערק, דוא
הערר דיזעס לעבענס! דוא רעטטער אין אַללען
נעטהען: שאָן אומפינגן מיך דעס טאָדעס אַרמע,
שאָן שרעקטען מיך דיא שטרעמע דער אונטרוועלט,
דעס גראַבעס באַנדע אומשטריקטען מיך: שאָן וואַרד
איך פאָן דען שלינגן דער אויפלעזונג ערגריפן:
*) געטטע, קינדר, פריינדע ווייניטען אום מיך,
שאָן איין אויפקאָממען פרצאַגטן אַללע; שאָן זאַגטען
זיא

*) ב יונה ב׳, ו׳

זיא היימליך איינאַנדר ; „עס איזט אויז מיט איהר, וויר זעהן איהן לאַנדע דער לעבענדן זיא ניכט מעהר, איך זאַהע איהרע בעטריבטן מינען , איהרע נאַססן אויגן , איך פערשטאַנד איהרע ווינקע , הערטע איהר פליסטרן , איהרע זייפצר אונד בעבטע : דען שרעקליך איזט דער טאָד , יעדעם מענשנקינדע ׃ —— נון פלאָהע איך צו דיר , אַללבאַרמהערציגר ! וואַרף אין דיינע פעטערליכע אַרמע איך , אונד דאַז טיק־טעסטע רעטטונג ׃ פאָן דיינעם ווילן גינג גענעזונג אויז , דיא שאַטטן דעס גראַבעס פלאָהן אונד דיא שרעקבילדר דעס טאָדעס שוואַנדן הין , וויא דער טהוי פאָר דער זאָנע ׃ דאַז בעלעבטעסטע איך פאָם נייען , אונד פריידן זינד איר דיא ביטרע לײדן אַללע ׃ דאַז וואָללטעסט דאַ מיך לעבע , ניכט צום פער־דערבן זינקע , אונד האַלטעסט ניכט איינר זינדן אענגע ׃ *)

וואַהרליך ! ווערע יעדר טראָפפן איינעס בלוטס איינע צונגע , אונד פריזע דיך בייא אין איינעם לעבענטן אַטהעמצוגע אונאויפהערליך , אונד קענטע איך זעלבסט דען גייסט דודס , דעס ערהאַבענסטן דיכטערס , אין איינען לאָבלידרן פראייניגן , זאָ ווערע , וויא איין טראָפפן געגן דאַז וועלטאַטער , וויא איין זאַנדקאָרן געגן דען ערדבאַלל , דיעס אַללעס געגן

---

*) ישעיה ל״ח , י״ז ׃

געגן דיא וואָהלטהאַט, דיא דוא מיר מיטצוערוויזן האַסט · אַבר דיר, אַללוויסענדר! גניגט אויך איין דאַנקבאַרעס, דער וואָרטע ניכֿט מעכֿטיגעס הערץ· דיר, דער דוא דען ווילן, אעהר אַלז דיא טהאַט אַנזיהעסט, דיר געפֿעללט אויך מיינע טהרענע דער וואָננע · אַבר מיט אונאויזלעשליכֿן ציגן זייע עס אין מיינעם הערצן געשריבן, דאַש דוא, אַללמעכֿ= טיגר אונד אַללגיטיגר! איך גערעטטעט; דאַש דוא מיך מיינעם ליבן גאַטטן, מיינען צערטליכֿן קינדרן, מיינען וואָהלטהעטיגן פֿריינדן, דיא איר שלאַף אונד בעקוועמליכֿקייט געאָפּפֿרט, דיא איר הייליגע לעהרן דער וועהמוטה אונד דעס מיטליידס פֿרגאָסן, דיא פֿיר איך זאָ הייסע געבעטע צו דיר געשיקט האַבן, אונד דיא זאָ הערצליך, זאָ אינניג מיינר גנעזונג זיך פֿרייטען, איך ווידר געגעבן האַסט, דיר זאָ גראָסר גאָטט! אונד דיזן מיינען ליבן, זייע דיס מיר ווידר געשענקטע לעבן געווידמעט · מיט פֿרדאָפּעלטעם אייפֿר ווילל איך פֿאָן נון אַן בשטרע= בן, דיינע וועגע צו וואַנדלן, אונד מיינע פּפֿליכֿטן געגן דיא געליבטן מיינעס הערצענס, זאָ וויא געגן אַללע מענשן צו ערפֿיללן · דיין וואָרט זייע מיינעס פּפֿאַדעס לייכֿטע, נור וואַז דיר געפֿעללט, זייע אויך מיר געפֿעלליג, אונד וואַז דוא פֿראַבשייעסט ווילל איך מיידן, לאַס נור, אָ גאָטט! בייא יעדר פֿרזוכֿונג, בייא יעדר געלעגענהייט צור זינדע, מיר דען געדאַנקן פֿאָר אויגן שוועבן; „דיך זיהעט איין גאָטט, דער אַן, דיר זאָ גראָסעס געטהאַן, איהן ווידרשטרעבן איזט שענדליכֿר אונדאַנק·‟

אונד

מונד — ווען מיינסט דער מויגנבליק זיך נאַ=
העט , דען דיינע גנאָדע דיעסמאַל פאָן איר ענט=
פערנט האַט , דער פייערליכע מויגנבליק דעס טאָדעס,
דאַן ווילל מיך געלאַסן איין הויפט היכלעגן מונד רו=
היג ענטשלאַפן : דען מיך ווערדע איך דער וואָהל=
טהאַטן ערמינערן , דיא דוא זאָ הייפיג איר ערציגט
האַסט , מונד דער געדאַנקע דעס טראָסטעס , דאַס
מיך נור איינע הילליע מויז ציהע , איינע זעעלע אַבר
מין דיינע אַרמע צוריק קעהרט , פרלייהע דיזעם
גלויבן שטערקע , מונד קראַפט איינעם פּאָרזאַטצע ,
דוא איין הערר מונד לייטער איינעם מיטליגן מונד
צוקינפטיגן לעבענס ! אמן ·

58) ביים דער קראַנקהייט דעס גאַטטן ·

וויא באַנגע , וויא אַנגסט מיזט איר , איין
גאָטט מונד פאַטר ! וועלכע טרויריגע , וועלך
ענגסטליכע געדאַנקן ערפּילן איינע זעעלע ; וויא
ציטרע מיך פאָר דעם שרעקליכן שלאַגע דער איך
טרעפן קאַן ! איין גאָטטע ליגט דאַרניעדר , ער ,
דען מיך פיר איין מייגנעס וואָהל , מונד פיר דאַז
וואָהל איינר מונפּרזאָרגטן , מונערצאָגנען קינדר זאָ
נעטהיג האַבע ; ער , אַן דעם איינע גאַנצע זעעלע
איין מונגעטהיילטעס הערץ הענגט ; ער , אָהנע
דעסן מואגאַנג איין לעבן מיין טרויריגעס דאַזיין
ווערע ! — אַך ! מיך דאַרף מיהן ניכט מויזדענקן
דען שרעקליכן געדאַנקן , דער מויך איין הערץ לאַט=
טעט · — אַללגיטיגר , אַללבאַרמהערציגר גאָטט !

דוס האַטטע יאָ זעלבסט געזאַגט : ״ רופֿע מיך אַן אין דער נאָטה זאָ ווילל איך דיך רעטטען ״ אָ קינדליך אונד אינברינסטיג , גאַנץ גלייך מיט מיינעם ענגסטליכן , אין קואר אונד וועהמוטה זיך אויפֿלעזענדען הערצן ; רופֿע איך דיך אַן , איין גאָטט אונד איין פֿאַטער ! — זעהר גראָס איזט דיא נאָטה אונד דיא אַנגסט איינר זעלע , זעהר גראָס דיא געפֿאַהר וואָרין דאַז לעבן איינעס טהייערן , איינעס צערטליך געליבטן גאַטטן שוועבטע ״ אָ זאָ ערהערטעסט איהן גיטיגסטער פֿאַטער אויז דיזר קראַנקהייט , ענטריססעסט איהן דער געפֿאַהר , וואָרין ער זיך בעפֿינדעט , אונד דוא ערהערטעסט אויך איך אויס מיינר גרעסטען נאָטה , ענטריססעסט מיך אויז דער גרעסטען זעעלענאַנגסט ״ זעגנע , אָ גאָטט ! אין דעסען האַנד אַללע מיטל אונד צוועקע שטעהן , דיא אַרצניימיטל דערן ער זיך בעדיענט ; ערהערע זיינע זייפֿצר , זיין אינברינסטיגעס געבעט דאַז ער פֿאָן זיינעם קראַנקנלאַגר צו דיר שיקט ; היילף איהם ווידר צו זיינר געזונדהייט , דאַמיט אויך איך מיט פֿרעהליכן הערצן דיך פּרייזן , אונד דיינע גנאַדע אונד ערבאַרמונג מיט טהרענען דעס דאַנקעס אונד דער פֿריידע ריהמען קעננטע ״

צו דיר אָ גאָטט ! איזט מיינע צופֿלוכט , פֿאָן דיר ערבאַרמענדר פֿאַטער ! האָפֿע איך דאַז בעטטע ״ , ניכט בלאָס אום מיינעט ווילן , אויך אונד פֿאָרציגליך , אום מיינר אונשולדיגן קינדר ווילן , ווירסט דוא איהן אונז ווידר שענקן , דען גוטן גאַטטן דען צערטליכן פֿאַטער , דער אונז אַללע זאָ הערצליך ליבט

ליבט, דער זא גערן מונז גליקליך מאכן מעכטע· — גיטיגר גאטט! דער דוא מין איינעם לעבן מונד מויך מין איינעם עהעשטאנדע איר זא פילע פראבען דיינר פאטרליבע געגעבן, דער דוא איך שאן מויז זא מאנכער געפאהר געריסן, מויז זא מאנכער נאטה בעפרייעט האסט, דוא ווירסט עס מויך מיטלט, בייא דער גרעסטן געפאהר דיא איך טרעפן קאן, ניכט מונטרלאסן· דארום ביטע מיך דיך, דער דוא איין מינערעס זיהעסט, דאט האסע מיך פאן דיינר מונענדליכן מונד גרעננלאזן בארמהערציגקייט מאן·

59.) בייא דער קראנקהייט מיינעס קינדעס·

איין מוטרהערץ מיזט בעקלעמט, איין געמיטה דעס קומרס מונד דער יונרוהע פאלז· פאר ווען קאן מיך איין עבליגן מויזשיטטן, מאז פאר דיר, דוא איין גאטט מונד איין פאטר! — דוא זיהעסט עס, וויא הארט מונד שווער עס דארנידר ליגט, איין געליבטעס, איין האפנונגס פאללעס קינד· דוא אלגיטיגר; האטט עס איר צור פריידע געגעבן, פרלייהע עס א גאטט דעם צערטליכן מוטרהערצן ווען עס, זעלבסט, בייא דעם בלאסן גדאנקן, דאש דיזר ליבלינג איינר זעעלע איר ענטריסן ווערדן קענטע, מין פורכט מונד טרויריגקייט זיך מויפלעזט· מיך וואגע עס טיעף געבייגט, דיר בארמהערציגר גאטט! איינע דרינגענדטע ביטטע פאר צו טראגן· מערק מויף איין פלעהן, ערהערע איין געבעט,

מונד שיקע לינדרונג מונד היילונג איינעם גוטן , מונ=
שולדיגן קינדע · לאסט איך עס געזונד ווידר מין איינע
אראטע שליסן , מונד איט טהרענען דער פריידע
מונד דעם דאנקס אן איינע ברוסט דריקן · זעגנע
דיא ארצנייען דיא מיך מיהם רייכע , אילדרע מונד
לינדרע זיינע שמערצן , מונד לאסט איך באלד דיא זיסע
האפנונג נעהרן , עס ווידר געזונד צו זעהן , דאאיט
מיך איינע געשעפטע מונד פפליכטן מום זא מונטרער
מונד געטראסטר פריכטן , מונד דער צוקונפט איט
פריידן ענטגעגן זעהן מעגע ! בעוואהרע איך מויך,
ווען דיין ווילע עס בשלאסן העטע, דיא געפאהר
צו פרגרעסרן , פאר מונצופרידענהייט איט דיינען
שיקונגן , מונד פאר פרצווייפלונג אן דיינר געטליכן
הילפע מונד מאכט · מין אללען פעללן , איינסט דוח
אללגיטיגר ! עס גוט איט מיהם , איט איר מונד
איט אללען מענשן · — מיך ווילל אלזא רוהיג זיין,
איינען טרויריגן פארשטעללונגן מיינהאלט טוהן , מונד
פאן דיר דאז בעסטע ערווארטן · דוח פאטר אללער
מענשן ! ווירסט עס מויך דיסמאל וואהל מאכן ,
נאך דיינר מונענדליכן ליבע מונד ערבארמונג , מאן ·

60) געבעט מיינר שוואנגרן ·

אללמעכטיגר ! דער דוח איך געווירדיגעט
האסט , מונטר איינעם הערצן מין וועזן צו בע=
הערבערגן , דעסן גייסט מונשטערבליך , מונד בע=
רופן מיזט , דיך , דיא וואהרהייט מונד טוגענד צו
ערקענען , מונד דורך דיזע ערקענטניס גליקזעליג
צו

צו ווערדן, ווירדיגע איך אויך דיינר געזעליכן פֿיר=
זאָרגע אין געגענווערטיגעם צייט פונקטע, דאַס,
וואַז יעדר איינר שריטטע, יעדע איינע האַנדלונגן,
יעדר איינר גדאַנקן, בעצוג אויף דיא געליבטע בירדע
האַט, דיא דוא אין איינעם אינערן שופסט אונד
אויסבילדעטט · בעוואַהרע איך גאָטט! אַללעצייט
אונד פֿאַרציגליך ווערענד איינר שוואַנגרשאַפֿט פֿיר
אַללצוהעפֿטיגע ליידענשאַפֿטן · לאַסטע קיינע אונשטעט=
האַפֿטע בעגירדע, קיינע טאַדלהאַפֿטע נייגונג אין
איינעם הערצן ענטשטעהן · דיר געפֿעלליגע, עדלע,
דיינע עמפפינדונגן, מעגן עס איינגעהמן אונד גאַנץ
ערפֿיללן · ערהאַלטע איך זאַנפֿט, גוט אונד וואָהל=
וואָללענד, דאַמיט אויך זאַנפֿט, גוט אונד וואָהל=
וואָללענד דאַז פֿאַנד איינער עהעליכן צערטליכקייט
ווערדע · שענקע איר ווייזהייט, עס זאָ צו ליבן,
דאַס איהם איינע ליבע ניכט שעדליך ווערדע, אונד
דאַס איך ניע פֿרגעסע, דאַס עס אעהר דיין, אַלז
איין אייגענטהום איזט · גיב איר שטערקע, מוטה
אונד הערצהאַפֿטיגקייט, דאַמיט איך דיא געפֿאַהרן
דער געבורט איבערווינדע, אונד דיא שמערצן בעזיגע,
דיא איר נאַך דעם געזעטצע דער נאַטור, אונד
דיינר אַללווייזהייט בעפֿאָרשטעהן, ערהערע איך
אונד זייע איר תראַען ווייבע, דאַז דיר פֿרטרויעט
אונד זיך נור אויף דיינע אַללמאַכט, אַללגיטע אונד
אַללווייזהייט פֿרלעסט, איטצט אונד אַללצייט גנעדיג,
אַמן ·

61) אין דען לעטצטען מאָנאַטן דער שוואַנגר=
שאַפֿט ·

אימער ריקט זיא נעהער הערַאן , דיא וויכטיגע
דיא ענטשיידענדע שטונדע , דאַ מיך נאַך דער פֿאָן
דיר , אָ אַללווייזר אונד אַללגיטיגר גאָטט ! געטראָ=
פֿענען איינריכטונג איינר נאַטור , איינר לייבעס=
פֿרוכט זאָלל ענטבונדן ווערדן · אַללווייסענדר ! דוא
קענסט איינע שוועכע , אונד דוא ווירסט אַלז פֿאַטר
איר עס פֿערציהן , דאַס מיך דיזה שטונדע ענגסט=
ליך ענטגעגן זעהע · אָב איין געבעהרן לייכט , אָב
עס שווער זיין ווירד , איזט נור דיינר אַללווייסענהייט
בעקאַנט · דאָך מיך וויל אים פֿאָראויז איך דאַריבר
ניכט בעקימרן , אונד דאַדורך דער שטערקע דעס
גייסטעס , דער קרעפֿטע דעס קערפרס , אונד דעס
געטראָסטן מוטהס איך ניכט בערויבן , דיא איר אין
דער שטונדע אייר ענטבינדונג זאָ נעטהיג זינד :
איך וויל מיט שטיללער געלאַסענהייט , אים פֿער=
טרויען אויף דיינען מעכטיגן בייאשטאַנד , אויף דיינע
הילפֿע אונד אויף דיינען טראָסט איהן ערוואַרטן ·

אַללמעכטיגר ! דוא האַסט זאָ פֿילען האַרט
געבעהרענדן דורך דיינען געטליכן בייאשטאַנד גע=
האָלפֿן , אויך מיך זעלבסט האַבע זאָ פֿילע פראָבן
דיינר אַללמאַכט אונד אַללגיטע דורך איינען לעבן ער=
פֿאַהרן ; אויך איך האַט דיינע קראַפֿט , דיינע
ווייזהייט , זאָ אָפֿט אונטרשטיטצט אונד אויז גע=
פֿאַהרן ערלעזט , אויז וועלכן צו רעטטן עס קיינר
מענשליכן מאַכט , קיינר מענשליכן קונסט אונד
וויסענשאַפֿט מעגליך וואַר · דוא שפראַכסט אונד
דיא הילפֿע קאַם , דוא וואָלטעסט אונד רעטטונג

וואַר

וואר דא · דיך אלזא גיטיגסטער פאטער ; דיר איבר
געבע איך יעטצט איין שיקזאל · אנגסטע דוא איבר
איך בשטימט האבן , וואס עס מיאר זייע , עס
קאן ניכט אנדערס אלז צו איינעם בעסטן זיין ,
פאלז קינדליכר ערגעבונג אין דיינען ווילן א גאטט!
וויל איך דער פראהען האפנונג רום אין איינעם
הערצן געבן , דאס דוא אין דיינר ענטבינדונג איר
אונד איינר ליבעס פרוכט , דיינע הילפע ניכט פר=
זאגען ווירסט ; דאס דוא אונז ביידן דיזע שטונדע
לייכט אהנע אללצו גראסע שמערצן , אהנע שאדן
ווירסט איברשטעהן לאסן ; דאס דוא איך איט
איינעם געזונדן , וואהל געשטאלטעטן קינדע ערפריי=
ען ווירסט · צו דיר איין פאטער ! מיזט איינע צו=
פרזיכט , דאס דוא אויך דיעסמאל איינע אנגסט אין
פראהע פרוואונדרונג , איינע טרויריגקייט אין פריידע
פרואנדלן ווירסט . בעלעבע דוא זעלבסט , א גאטט!
דיזע פראהע האפנונג אין איר , אונד שטערקע דורך
דיינען געטליכן גייסט איך אין דיזעם פרטרויען ·
דארום רופע איך דיך אויז דעם אינרן איינער זעעלע
אן , דיך דער דוא איין גאטט אונד איין פאטער , איין
שוטץ אונד איין ערערעטער ביזט , אמן ·

62) נאך דער ענטבינדונג ·

וואס זאלל איך ווארטע הערנעהמן , גיטיגסטער ,
צערטליכסטער פאטער ! דיינע גנאדע אונד בארמהער=
ציגקייט צו פרייזן , דיא דוא איך אין זא פאללעם מאס=
טע

מע המסט ערפאהרן לאסן · דאך דוח זיהעסט ניכט
מוין וואָרטע , מונד ווים פאָלל איין הערן איט דאנק=
באַרקייט געגן דיר מיזט , דאס מיזט דיר , פאָר דעם
דיח געדאנקען דעס אענשן אָפגעבאַר זינד , בע=
האנט : — וואהרליך ! דוח האסט אעהר אן איר
געטאהן אלז מיך צו ווינשן מונד צו האָפן וואגן קאָנטע ·
אָ לאָבע דען הערן איינע זעעלע , וואז ער דיר גו=
טעס געטהאן האט ! מיהן דער דיך פאָן זאָ פילער=
ליח מיבעלן בעפרייעטע , דער דיין לעבן פאָם טאָדע
ערדעטטעטע , דער דיך בעשענקטע איט גנאדע
מונד באַראהערציגקייט · ניע , ניע וויל מיך פרגע=
סען , וואז דוח מין דיזן בעדענקליכן מואשטענדן איי=
ניגס געבעהרענס אן איר געטהאן , טעגליך וויל מיך
אן דאס גוטע גדענקן , וואָאיט דוח אידערפרייעט האסט
מוגמויפהערליך זאָלל איין הערן דעס דאנקעס , מונד
איין מונד דעס לאָבעס דייכר אללאאכט מונד אללגיטע
פאָלל זיין · מונד וואָ דורך קענטע מיך דיר איינען דאנק
בעסר בעצייגן , אלז ווען מיך דיינען היליגן געבאָטן
גמכלעבע , מונד איינע פפליכטען אלז אענש , אלז
גאַטטין מונד אלז אוטר ערפילע · ים דיזן פפליכטען
זאָלל איין לעבן גמנץ געווידמעט זיין , ניכטס זאָלל
איך דמפאָן אב האלטן ·

בעלאָהנע מיך גאָטט ! אלזע , וועלכע בייח
איינער ענטבינדונג איר בייחגעשטאנדן האבן · פר=
גילט עס בעזאנדרס איינען ליבן מנגעהעריגן , וואז
זיח אן איר געטהאן האבן · ערפרייע זיח איט דעם
געגוסע אייגר מנגענעהאן מונד דויערהאפטען גע=
זונדהייט

זונדהייט, לאסטע עס איהנען אללע צייט וואָהל געהן
אונד זעגנד אויך איהנען ווען זיא עס נעטהיג האבן,
דיינע געטטליכע הילפע, אונד טהיילנעהמענדע פריינ=
דע· אויך מיין ליבעס נייעגעבאָהרנעס קינד, עמ=
פפעהלע איך אין דיינען געטטליכען שוטץ· לאַס עס
צום גוטען, צום ניטצליכען אונד רעכטשאַפנען מענ=
שען הערַאנוואַכסען, לאַס אַן קערפער אונד גייסט עס
שטעטס געזונד זיין, ערלייכטע עס מיט דיינעם הייליג=
גען גייסטע, דאַמיט עס פאָן דיינען הייליגען געבאָטען
ניע אַבווייכע, אונד דאַ דורך דיעס אונד יענזייטס
דעס לעבענס גליקזעליג ווערדע· — אונד ענדליך,
ערהאַלטע, אללגיטיגער פאַטער! מיר מיינען צערטליך
געליבטען גאַטטען, אונד מיינען קינדרן איהרן טרייען
פאַטער לאַנגע נאָך אַם לעבן אונד געזונדהייט· שטעהע
איהם בייא, אונד ערלייכטרע איהם דיא לאַסט זיינער
גאַטטען = אונד פאַטער זאָרגען· אונז אַללען אַבער גיב
פרשטאַנד אונד ווילן, איהם דיזע מיהזעליגקייטען,
דיזע בשווערליכקייטען, דורך בעפאָלגונג אונד צו
פאָרקאָמונג זיינער בעפעהלע צו פרזיסן· גראָסער
גאָטט! ערהערע מיין געבעט, איטצט אונד אַללע=
צייט, אמן·

63) אַם טאַגע ווען איינע וועכנערין איהר וואָ=
כענבעט פערלעסט·

זאָ האַסט דוא מיך דען, אָ גיטיגסטער גאָטט =
אויך דיזען פריידנטאַג ערלעבן לאַסן! וויא פילעס
איזט נון גליקליך פאָן מיר איברשטאַנדן! וויא פילע

בעווייזע דיינער פֿאַטר ליבע האַטט דוח איר פֿאָם
טאַגע איינער ענטבינדונג אַן , ביז אויף דען הייטיגען
געגעבן ! מיך וואַר זאָ פֿילען געפֿאַהרן , זאָ פֿילען
איבעלן צופֿעללן אויז געזעצט , אונד אַללע האַטטע דוח ,
גנעדיגער אונד באַראהערציגער גאָטט ! ענטוועדער
פֿאָן איר גאַנץ אַבגעוואַנדט , אָדער זעהר ערלייכ=
טערט · —

דאַנק · הערצליכער דאַנק זייא דיר , בעסטער
אונד גיטיגסטער פֿאַטר ! געזאַגט פֿיר דיזע אונד נאָך
פֿילע אַנדרע בעווייזע דיינער הולד אונד ליבע · הייטע
געהע איך ווידר צום ערשטן אַהל , אונד צוואַר גע=
זונד אונד פֿראָה אויז איינעם הויזע , אום אים אַללגע=
איינען בעטהויזע , דיר עפֿענטליך איינען דאַנק אַבצו=
שטאַטטן , דאָך וואָרטע זינד איין בלאָסער שאַלל , דער
אין דער לופֿט צערשטייבט , נור טהאַטן זינד דיר גע=
פֿעלליג · דער געפֿעלליגסטע דאַנק פֿיר דיח איר גע=
שענקטען נייען קרעפֿטע , פֿיר דיח פֿאָן איר אַבגע=
וואַנדטן געפֿאַהרן , איזט , ווען איך נון ווידר דיח
פֿפֿליכטען מיינער גאַטטין , הויזפֿרויח אונד אוטער
טריילליך ערפֿיללע , אונד דאַז וואָהל אַללער אענטשן אונד
פֿאָרציגליך דער ליבן אייניגן אויז אַללען קרעפֿטען בע=
פֿערדרן ווערדע , אויך פֿיר איך זעלבסט אום דיח
ערפֿיללונג דיזער פֿפֿליכטן פֿאָן דעם בעסטן ערפֿאָלגע
זיין , איך ווערדע דעם אַבענדס איך נאָך זאָ פֿראָה
צור רוהע נידר לעגן , ווען איין געוויסן איר דאַז גוטע
צייגניס געבן וירד , דאַס איך אַן דעם פֿערפֿלאָסטע=
נען טאַגע ניכטס פֿרזייאַט , זאָנדרן אַללעס געטהאַן

הַבּע

האַבע, וואַז צו טוהן איינע פפליכט וואַר: דאַס איך איינעם ליבן גאָטטען דורך איינען פלייס, אונד דורך איינע זאָרגפאַלט דיא לאַסט זיינעס ברודס ערלייכטערט, אונד איינען קינדרן אוטר' אים פאָרציגליכסטען זיננע דיזעס וואָרטעס געווען בין.

ערהאַלטע איך אָ גאָטט! בייא דיזן גוטן געזיננונגען, שטערקע איך דאַרין דורך דיינען גנעדיגען בייאפאַלל, אונד דורך דאַז בעוואוסט זיין, איינער בשטיאאונג געאעם געלעבט צו האָבן. זעגנע אָ גאָטט! איך אונד דיא אייניגן, דיינע גנאַדע וואַלטע איבר אונז! לאַס אונז דיין אַנטליץ לייכטען, אום דיינער אונענדליכען גיטע אונד ליבע ווילן, אמן.

פיר יונגע פערזאָנען.

64) מאָרגענגעבעט.

צו דיר אָ גאָטט! ערהעבט זיך איין הערץ אין דיזער מאָרגענשטונדע. דוא האַסט מיך אין דער פערוויכענען נאַכט ערהאַלטען. איך בין געזונד, עס איזט איר וואָהל, אונד איך בין פראָה אונד גליקליך. דיס אַללעס האַבע איך נור דיר, איין גאָטט אונד פאַטר צו דאַנקען. אָ! דאַס איך עס ניט פערגעסן מעכטע, וואָצו דוא מיך מיינס לעבן גרופען האַסט. נעמליך: דאַס איך דאַסען גוטן געברויך מאַכע, דיך דורך מייגען טוגענדהאַפטן וואַנדל, עהרע, ליבע אונד ענד־

ליך עוויג זעליג ווערדע · איך וויל דיעס אַלעס ,
בעזאָנדרס ביים דיזער אָרגענאַנדאַכט בהערציגען ,
אונד איבערלעגען , וואַז דאַ איינע שולדיגקייט איזט ·

איך בין איטצט נאָך יונג , אין דער בליטהע
אייער יאַהרע , געגענווערטיג איזט פיר איך דיא
צייט דער פאָרבערייטונג , אום איינסט אין דער וועלט
איט עהרע אונדגעוויסן פאָרט צו קאָמען , אום דיא
פפליכטען דעס בערופס , וואריין דיינע וויזהייט
איינסט איך פרזעטצען ווירד , נאָך דיינען היילליגען
ווילן צו קעננען · וואַהרליך ! עס ווערע דיא גרעסט=
טע , דיא אונפרצייהליכסטע אונדאַנקבאַרקייט , געגען
דיך איין וואָהלטהעטער ! ווען איך דיזע קאָסטבאַרע
צייט איינער יוגענד , דיא דוא איר שענקסט , אונד
דיא , ווען זיא איינמאַל פאָר איבער איזט , ניע ווידר
קעהרט , לייכטזיניג אונד איסיג דורך לעבטע ! טענד=
ליכר אונדאַנק ווערע עס געגען איינע עלטרן , אונד
פריינדע , ווען איך ניכט לערנטע , ניכט בפאָלגטע ,
וואַצו זיא צו איינעם איינען בעסטען , איך ענטוועדר
זעלבסט אַנלייטן , אָדר דורך אַנדרע אַנלייטן לאַסען ·
איך וויל דיעס אונדאַנקס איך ניכט שולדיג אַכען ·
איך וויל פאָן דעם וועגע דער טוגענד ניכט אַבווייכען ·
איך וויל דיך , איין גאָטט ! ליעבן אונד פירכטען ,
דיינען היילליגן געבאָטן טריי בלייבען , אונד איר אונד
איינען נעבעמענשן ניטצליך ווערדן ·

איך וויס אַבר אויך , דאַס איך אויך דעם פפאַ=
דע , וואָראויף דוא נאָך דיינם ווילען צו וואַנדלן איך

בעשטיאמט

בעשטימט האַסט, פילע הינדרניסע אַנטרעפען,
פילען פערזוכונגען צום בעזן, אויס געזעטצט זיין ווער=
דע· מיינע יוגענד, מיינע אונערפאַהרענהייט, ליי=
דענשאַפטן, געלעגענהייט, אונד באָזהייט דער מענ=
שען, פיהרן אונצעהליגע געפאַהרן דעס לייכטזינס
אונד דער פערפיהרונג מיט זיך· אָפט ווערדע איך פיל=
לייכט שאָן פאָן מיר זעלבסט אויף בעזע געדאַנקן פער=
פאַללען, דיא, ווען איך זיא ניכט אים קיימע ער=
שטיקטע, ניכט דורך גוטע געזינונגען אונד האַנד=
לונגען איך איהנען ענטגעגען זעטצטע, צור אויס=
איבונג בעזר טהאַטען מיך פערלייטען ווירדן; אָפט
ווערדע איך בעזע בייאשפילע אין מיינער נעהע פאָן
מענשן, דערן אומגאַנג איך קוים מיידן קאַן, פאָר
מיר זעהן; אָפט אויז דריקליך, אונטר שמייכעלנדן
פאָרווענדן אונד ענטשולדיגונגן צור זינדע גערייצט
ווערדען· הייליגער גאָטט! איך ציטרע פאָר מיר
זעלבסט, ווען איך דענקע וואַז אויז מיר ווערדן קענ=
טע, ווען איך דיינער פער געסן, ווען איך דיינע אַלל=
וויסענהייט אונד אַללגעגענוואַרט ניכט אונאַבלעסיג
פאָר אויגן העטטע· אָ זייא, דו מיין גאָטט אונד
פאַטער! מיר אימר געגענווערטיג, אונד לאַס דען
געדאַנקן אַן דיך, מיר אַללצייט שוטצוועהרע זיין·
הייליגע גאָטטעס פורכט שטעהע הייטע אונד אַללע=
צייט מיר צור זייטע, אינד בעגלייטע אַללע מיינע
האַנדלונגען; זיא דורכדרינגע מיינען ווילען; זיא
לייטע אַללע מיינע נייגונגען, אַללע מיינע ווינשע,
דאַס איך נור דאַז ליבע אונד טוהע וואַז רעכט אונד
דיר

דיר וואָהל געפֿעלליג איזט ; דאַס איך נור דאַז איידע
גוּנד אונטער לאַססע , וואַז אונרעכט אונד דיר מיס=
פֿעלליג איזט · טוגענד זייא מיין ציעל , אונד רעכט=
שאַפֿענהייט מיין אויגענמערק , הייטע אונד אללע=
טאַהל · שטערקע , אָ גאָטט ! מיך אין דיזער גע=
זינונג , דיא איך איטצט איבערלעגענד אין איינעם
הערצען פֿאַסטע ; לענקע מיינען וויללען אונד מיינע האַנד=
לונגען דאַרנאַך , דאַמיט דיין הייליגער וויללע דורך מיך
ערפֿילט ווערדע , אמן ·

65) עבן דיזעס אינהאַלטס ·

מיין ! שעפֿפֿער , ערהאַלטער אונד פֿערזאָרגער !
דיר דאַנקע איך יעדען טאַג · דורך דיינע גנעדיגע
אויפֿזיכט איבער מיין לעבן , האַבע איך נון דען
פֿריהלינג מיינר יאַהרע ערריכט , וואָ מיין בלוט
פֿליכטיגער דורך דיא אַדערן ראָללט , אונד מיין הערץ
פֿיר זינליכען גענוס אַם עמפֿפֿענגליכסטען איזט · —
יאַהרע , דיא מיינר טוגענד אַם געפֿעהרליכסטען זיין
קענען · איטצט טאָבן דיא לײדענשאַפֿטען אַם העפֿ=
טיגסטען , איטצט שטירמען דיא טריבע אַם געוואַל=
טיגסטען , אונד איך בין איטצט אַם אייסטען דער
געפֿאַהר אויסגעזעצט , איין אָפֿפֿער אויסאַרטענדער
לײדענשאַפֿטען אונד פֿערבאָטענער טריבע צו ווערדען ·
לאַס דאַהער , מיין גאָטט ! עס ניכט צו , דאַס איך ,
אין דיזעם וויכטיגען צייטפונקט , וואָראַן דאַז וואָהל
אונד וועה מיינעס גאַנצען קינפֿטיגען לעבענס הענגט ,
דיך מיין שעפֿפֿער אונד וואָהלטהעטער , אויס מיינען
אויגענבליק

אויגנבליק פרגעסע · דיינע היילינע רעליגיאָן דיזע
היאליטע פריינדין , בעגלייטע איך מאַלער אָרטהען ;
איהרע פאָרטריפטן זאָלן איינע ווטנווייזר , אונד
איהרע לעהרן דיא אונאַבווייכליכע ריכטשנור איינעס
וואַנדעלס זיין · דען אָהנע ליבע צו דיר , אָהנע
פורכט פאָר איברטרעטונג דיינר היילינן געזעצע ,
ווערדע איך דען האַנג צו אויזשווייפונגן ניכט ווידר=
שטעהן , דיא אונגעטטיאע פאָרדרונגן דער ליס=
טערנען זינליכקייט ניכט אַבווייזן , אונד אונטר דען
אעכטיגן רייצונגן דעס לאַסטערס , איינע אונשולד ,
איינע טוגענד ניכט אונפרלעטצט ערהאַלטן : דאַרום
זייע איין עמפפינדזאַמעט , איין פיר יעדן איינדרוק
אין דיזען יאַהרן בזאָנדערס עמפפענגליכעס הערז ,
דער ליבע , דער דאַנקבאַרקייט , דער עהרפורכט
געגן דיך , איינען שעפפר אָפען , דיזע געפיהלע
ווערדן אין דער פערפיהרערישן צייט איינער פליכ=
טיגן יוגענד , וואַהלטהעטיגע שוטצגייסטר איר זיין
אונד אים מאַטר איר טראָסט געוועהרן ·

דוא מאַלגיטיגר גאָטט , דוא גרעסטער אטשנ=
פריינד ! דוא ווילסט צוואַר ניכט , דאַס איך דיא
פריידן , וועלכע איר איינע בליטהעניאַהרע אים
איברפלוסע דאַרביטן , גאַנץ אונגענאָסן פאָראיבר
לאַסן , איין הערץ פאָר איהרעם רייצע גאַנץ גע=
פיהללאָז פרשליסן זאָללטע · וואָצו העטעסט דוא גע=
פיהלע , וואָצו עמפפינדונגן דאַפיר איר געגעבן ·
ניין ! דיינע מאַלגיטע ברייטעטע ניכט אי״ע זאָ
גענוטרייכע , איינע זאָ זעגענפאָללע וועלט פאָר

איר

מיר אויז, אוס ביים אַללעם איבערפלוסע זאָ זיין מיר דאַרביטעט, צו דאַר־ו · אַבר דאַז ווילסט דוא, דאַש איך מיר קיינען זינדהאַפטען גענוס ער־לויבע ; מיר קיין פרגניגן געשטאַטטע , וועלכס מיינר טוגענד נאַכטהייליג ווערע, אונד ניכטס גע־ניסע, וואַז מיר אָדר מיינעם מיטמענשן שאַדן קענ־טע׳ אונד — וואַהרליך ! וויא קענטע איך זאָ אונ־דאַנקבאַר זיין ? — מיסטע איך ניכט מיט דעם קיישן יאָזעף אויזרופן : „וויא קענטע איך דיזעס גראָסע איבל בעגעהן , אונד איך אַן מיינעם גאָטטע פר־זינדיגן „ ? *) וויא קענטע איך דיך מיין גאָטט עבן דאַ בליידיגן , וואָ דוא מיר זאָ פילע פריידן שענקסט ? וויא קענטע איך זאָ מוטהווילליג מיין געוויסן בעטריבן , דאַ נאַך דעם אויגענבליקליכן גענוסע , מיך אונאַבלעסיגע רייע פאָלטרן ווירדע ? וויא קענטע איך מיינע געזונדהייט שאָן מיטלסט צערשטערן , דאַ דאַן מיין זיעכעס אונד שמערצ־האַפטעס לעבן , מיך פיר מיר צום אונגליקליכסטן דער מענשן מאַכן ווירדע ? דען אונמעסיגקייט אונד אונצוכט פרגיפטן דיא קרעפטע , ענטנערפן דען קערפר , שוועכן דען גייסט אונד רויבן דען באַלזאַם דעם לעבענס ·

אַן דיך אָ גאָטט ! דוא אונזיכטבאַרער צייגע אַללער

---

*) בראשית ל״ט, ט׳·

אללער אונזרער האנדלונגן ! אן דיך וויל איך בייא
יעדם גענוססע דענקן , אן דיך , דעם איך איינסט
רעכענשאפט איבר מיין בעטראגן ווערדע אבלעגן
מיסן · אונד וויא קענטע איך אים געריכטע פאר
דיר בשטעהן , ווען איך מיינע בליהענדסטן יאהרע
מיינע בעסטן קרעפטע , דער זינדע , דער אויז=
שווייפונג אפפערטע , אונד דיינעם דיענסטע , מיין
שעפפער אונד ערהאלטער ! ערשט דיא טרויריגן רעס=
טע מיינעס פריידענלעערן לעבענס , מיינעס געשוועכ=
טן קערפערס וויהען וואללטע ? — פערלייהע מיר
א גאטט דיא גנאדע , דאס דיזר געדאנקע מיר
אונאויסלעשליך בייא אללעם מיינעם טוהן אונד לאסן ,
אונד פארציגליך בייא איינר גלעגענהייט צור זינדע ,
געגענווערטיג זייע , אונד איך מיט קראפט אונד
נאכדרוק אן דאז ערמאהנע , וואז טוגענד אונד
פפליכט פאן מיר פאדערט , אמן ·

66) בייא אויטהאמטליכר געפאהר צור פערפיה=
רונג ·

מיין גאטט אונד הערר ! זיהע גנעדיג אויף
מיך , דיינע טאכטער , דיין שוואכעס געשעפף העראב ,
דיא איך היער פאר דיר , אין הייליגר שטימונג
מיינער זעעלע ערשיינע , אונד מיין הערץ קינדליך
צו דיר רעדן לאסע · אללמעכטיגער , גיטיגער גאטט !
מיינר טוגענד דראהען דער געפאהרן פילע , אונד
מיין יוגענדליכעס אלטער , מיין ווייכעס עמפפינד=
זאמעס הערץ , מיין זא לענקזאמער אונד נאכגיבי=
גער

גער ווילע, איין שוואַכעס, דורך ערפאַהרונג נאָך
ניכט געשטערקטעס פערשטאַנד, אַללעס דיעס זעטצט
מיך דען פֿאָרדערונגן, דער אַבווייכונג פאָן דער באַהן
דער טוגענד אויז. — פאַטער! ערבאַרמע דיך איינר
שוואַכע, איינר אונערפאַהרענהייט, אונד זייע איר
שוטץ אונד שירם. פערשליסע איין אָהר דער שמיי=
כעלייא, אונד בעוואַהרע איין הערץ פאָר אייטעלקייט.
דעמוטה זייע איינע געטרייעסטע פריינדין, אונד
איינגעצאָגענהייט איינע געפעהרטין אַללעצייט. פֿר=
באַננע, גיטיגר גאָטט! יעדן האַנג נאָך רוישענדן
פֿרגניגן, נאָך בעפרידיגונג דעס אייטלן שטאָלצעס,
נאָך זעטטיגונג זינדהאַפטער בעגירדן, אונד גיב איר
זין פיר הייזליכקייט, פיר ניטצליכע בעשעפטיגונג
אונד אונשולדיגע פֿריידן, דיא דיינע מילדע האַנד
זאָ פרייגעביג אַללענטהאַלבן אין דיינע וועלט פר=
טהיילט האַט, דאַס עס נור אַם מענשן ליגט, זיא
צו געניסן אונד גליקליך צו זיין. לאַסע דיא פפליכטן
מיינעס בערופֿס מיך פֿאָללקאָממען קענען, גענויא
בעפֿאָלגן, אונד מיך הינלענגליך פֿאָרבערייטן צו
דען פֿרהעלטניסן, אין דיא מיך איינסט מאַל ווייב=
ליכעס געשעפֿט, דיינעם היילגן ווילן געמעס,
טרעטן ווערדע. פֿרלייהע מיר זאָ פֿיל איינזיכט אַלז
מיר צוטרעגליך איזט, אונד זעגנע מיין בעמיהען,
דאַס מיך זיא אַנווענדע, אום מיין הערץ אונד מיינען
גייסט צו פערעדלן, אונד מיינעם נעבענמענשן
וואָהל צוטוהן. האַלטע פֿערן פאָן מיר דען פֿער=
פֿיהרער ווייבליכר טוגענד, אונד ערלייכטע מיינען
פֿרשטאַנד, דאַס מיך דיא שפּראַכע דעס טרוגס

אונד

אונד דער לוגע, דיא שפראַכע דער אונשולדיגקייט
אונד דעם לאַסטער ערקענע: ערהערע איך פאַטער!
אונד רעטטע איך פאָם פערדערבן, אמן:

67) קינדר פיר עלטרן:

דיין אונטריגליכע אונד, אָ גאָטט דער וואַהר-
הייט אונד דער טרייע, האַט קינדרן, וועלכע איה-
רע עלטרן עהרן, לאַנגעס לעבן אונד וואָהלערגעהן
פערשפראָכן: וועלך אעפטיגר אנטריב שאָן פיר איך,
איינע עלטרן צו עהרן, אום איר לאַנגעס לעבן אונד
וואָהלערגעהן צו ערווערבן: אבר היעצו פאָדערט
איך איין נאָך וויכטיגערער טריב אויף, דען דיא
איין שעפפר! אין איין קינדליכעס הערץ, געגן
זיא געלעגט האַט: וויא זעהר ווירדע מיך איך
זעלבסט ענטעהרן, ווען איך דיזן טריב פרלייגנען,
דיזעם געבאָטע זאָ דוא דורך נאַטור אונד אָפענבאַרונג
איר זאָ נאַכדריקליך אויפגעטראַגן האַסט, צו ווידר
האַנדלן זאָללטע: — וויא קענטע איך דיא יעניגן
קרענקן אונד בטריבן, דיא איר איין דאַזיין גאַבן,
דיא נאַך דיר אָ גאָטט! דיא נעגסטן, דיא וואַהל-
טהעטיגסטן פריינדע איר זינד? וויא אַנגסטע שלאַפ-
לאָזע נאַכטע האַבע איך איינר ליבן אוטר פרמורזאַכט;
וויא אַנגסטע זאָרגע פיר איין וואָהל האַט ביז איטצט
דאַז הערץ איינעס פאַטרס בעאונרוהיגט; וויא פיל
האַבן איינע עלטרן אַן געלד אונד איהע אויפגעווענ-
דעט, בעפאָר זיא איך ביז היעהער געבראַכט האַבן;
וויא אָפט האַבן זיא זיך זעלבסט פערגניגן אונד
בעקוועא-

בעקוועמליכקייט פרזמגט, מום נור איר פרגניגן מונד בעקוועמליכקייט צו פערשמפן ? — וועה נמהם, מונד וועה ניגט מין דער גמנצן וועלט נמך מיטצט מעהר מנטהייל מן איינע פריידן מונד ליידן, מן איין וומהל מונד וועה, מלז עבן דיזע איינע טהייערסטן פריינדע ? — וועלכעס מונגעהייער קענטע זמ פילע וומהלטהמטן מיט מונדמנק למָהנען ? — ניין, גוטע עלטרן ! מיך וויל ניע פרגעסן דמש מיך מייערע פרבינדליכסטע שולדנערין בין, מונד מן יעדעם טמגע וויל מיך איינע דמנקבמרקייט דמדורך בעצייגן, דמש מיך דורך מיינע גוטע מויפפיהרונג מייך פריידע ממכע · מיך וויל מייערן וויכשן צופמר קממן, מונד מייך מויך דמן געהמרכן ווען מייערע בעפעהלע מיר נמך זמ שווער, מונד דער צוועק דערזעלבן, מיר נמך זמ מונבעקמנט זיין זמלטע · דען מיך בין מיברצייגט, דמש מיהר מעהר מיינזיכט מונד ערפמהרונג המבט מלז מיך, מונד מייערע ליבע בירגט מיר דמפיר, דמש מיהר נור איין בעסטעס וומלט, מונד דמצו איך מנלייטעט ·

גמָטט ! דוח הערסט וומז מיך איינען עלטרן מנגעלמבע · גיב איר מויך דייגע גנמדע דמצו, דמש מיך מללעס לייסטע, וומז מיך מיטצט איר פמָרנעהמע · פערגעלטע, מָ מללגיטיגר ! דיזען איינען גוטן עלטרן · מללעס וומז זיא איר גוטעס טוהן, דורך דיינען רייכליכן זעגן, שענקע מיהנען למנגעס לעבן, געזונדהייט מונד וומָהלשטמנד · למס זיא פריידע מן איך מונד מן איינע מיבריגע געשוויסטר ערלעבן

ערלעבן : לַאס זיח דיח פריכטע חיהרער זאָרגן , איהע חונד קאָסטען , וועלכע זיח חויף חונזרע ער= ציהונג ווענדן , לַאנגע געניסן : זעהן זאָללן זיח , דַאס וויר חין רעכטשַאפענהייט חונד טוגענד טעגליך צו נעהמן , חונד דַאריבר זיך הערצליך פרייען : זעגנע זיח , אָ גאָטט ! חין דיזעם לעבן , מיט אַללעם וואָהלערגעהן : חונד חין דעם צוקינפטיגן מיט דער עוויגן גליקזעליגקייט , אמן :

68) חים ערשטען יאַהרע נַאך דעם טאָדע דער עלטרן :

זאָ וויח עס איינעם הערצן נַאטירליך וואַר , איינען פַאטער (איינע אוטר) צו ליבן , זאָ נַאטירליך חיזט חויך איין שמערץ ביים חיינעם זאָלכעם פער= לוסטע : אָ טרוערע נור איין הערץ ! פליסט חויז איי.ען חויגן חיהר טהרענען דער צערטליכסטן וועה= מוטה ! דען חיך האַבע חיינען גוטען פאַטער (חיינע גוטע אוטר) פערלאָהרן : — אַבר איינע טרויריגקייט זייא חויך וויזע , זייא געמעסיגט : עס געהערט דאָך צור געוועהנליכן אָרדנונג דער נַאטור , דַאס דיח יעניגן , דורך וועלכע וויר דַאז לעבן ערהַאלטן האַבן , דַאזעלבע חויך פאָר חונז פערלַאסן , חונד זאָ חיזט איר חויך איין פַאטער (איינע אוטטר) דאָרט= הין פאָרחויז געגַאנגן , וואָהין חיך זעלבסט חיינסט געהן ווערדע :

וואַז איר יעצט אָבליגט מיזט , דאַש איך
דאַז אַנדענקן איינעס פֿאַטרס (איינר אוטר) מיאר
דאַנקבאַר מים הערצן בעהאַלטע · אונד וויא קענטע
איך , בעסטר פֿאַטר (בעסטע אוטר) , איינע
דאַנקבאַרקייט וואַהרער אונד ווירדיגר צייגן , אַלז
ווען איך דאַז גוטע אויפֿריכטיג וויל אונד פֿאָלג=
ברינגע , וואָצו דוא ביים דיינעם לעבן איך אַנגעלייטעט
האַסט · דיא לעהרן , דיא ערמאַהנונגן , דיא גרונד=
זעטצע , וועלכע איך אויז דיינעם מונדע זאָ אָפֿט
הערטע , דיזע זאָללן טיעף אין איינעם הערצן איינ=
געפרעגט בלייבן , זאָ וויא דיין אייגנעם ביישפיל ,
דיין טוגענדהאַפֿטעס האַנדלן , דיין ערלעס בעטראַגן
איר מיאר געגענווערטיג בלייבן זאָללן , — אָ גוטער
גייסט איינעס פֿאַטרס (איינר אוטר) וואושוועבע
איך מיאר , זייא מיאר צו איינר זייטע , ווען איך
דען פֿאָן דיר איר פֿאָרגעצייכנעטן וועג וואַנדלע ·
דיין אַנדענקן האַלטע איך צוריק , ווען איך פֿאָן
דיזעם וועגע אַבווייכן וואָללטע · איך וויל דיא ענגסטע
איניגסטע אונד הייליגסטע פֿרבינדונג צווישן איר
אונד דיר ליבן , פֿלעגן אונד בעהאַלטן , דיך אָ
געליבטר גייסט איינעס פֿאַטרס (איינר אוטר) ,
דיך עמפפֿעהלע איך אונזרן שעפֿפֿר , דער גאָטט
דער לעבענדן אונד דער טאָדטן מיזט , מאַן ·

69) געבעט מיינעס וואַיזן ·

גאָטט ! דער דוא פֿאַטר אַללער דיינר קינדר
ביזט , אונד פֿיר אַללע דיינע געשעפֿפֿע האָלדרייך
זאָרגסט

זארגטע , וויא פערלאסן , וויא איינזאם , וויא עלענד
ווירדע איך אהנע דיך זיין , צו ווען קאן איך איינע
צופלוכט נעהמן , אלז צו דיר , דער דוא פערשפראכן
האסט , דיך דער וואיזן צו ערבארמן , זיך איהרער
אנצונעהמן אונד פיר זיא פעטרליך צו זארגן : דיינע
וויזהייט האט עס פיר גוט בעפונדן , איר איינען
פאטער (אוטר) דורך דען טאד צו ענטציהן : וואהר=
ליך ! איין הארטר , איין אונערזעטצליכר שלאג ,
דער איך צו באדן דריקט : נור דוא קאנסט איך
אויפריכטן , אויף דיך , פאטער דער וואיזן ! רעטטר דער
גאטטהיידענדן פערטרויע איך ! פערלאססע אויך איך ניכט :
נאך ניע האסט דוא דיינע האנד אבגעצאגן פאן דענען
דיא דיך ליבן , דוא ווירסט איך , זא פיל איך אויך
פערלאהרן האבע , אין דיינר פירזארגע אונד פאטער=
ליבע אללעס ווידר פינדן לאסן , אונד איך בין זיכר ,
דאס דוא מעהר פיר איך טוהן ווירסט , אלז איינע
עלטרן פיר איך טוהן קאנטן : *)

דאנק דיר ! טויזענדפאכר דאנק , א גאטט !
דאס דוא איר נאך איינען פאטער , (אוטר) געלאסן
האסט : איהם (איהר) וויל איך געהארזאם זיין ,
אין זיינעם (איהרעם) וויטווענשטאנד , איינע ליבע
דאפפעלט בצייגן , טרעסטן , העלפן אונד זא פיל
אין

*) אנמערקונג , מיזט דאז קינד אין דער פערסדע
זא ווירד נאך דעם אביגן צייכן * פאלגענדעס
הינצו געזעצט :

מין אייגנן קרעפטן שטעהט, מין דער ווירטהשאַפט
האַנדלונג מונד ביים דער ערציהונג איינר נאָך מיב=
ריגן גשוויסטר ביים שטעהן · מיך וויל מיהנען
אוטער מונד בייאשפיל מין דער פאָלגזאַמקייט, טוגענד
רעכטשאַפענהייט, פלייס מונד אַרבייט זיין · מונד
זאָ דיא גראָסע לאַסט טהיילן, וועלכע מיטלט מויף
דיא שולטרן איינעס פאַטרס (איינר אוטר) אַליין
ליגט, זיא איט אַכוועכדונג אַלער איינר קרעפטע טראַגן
העלפן מונד ערלייכטערן · גיב נור אָ גאָטט! איר
קראַפט, פרשטאַנד, אוטה מונד בעהאַרליכקייט
דאַצו מאן ·

דאַנק דיר אָ גאָטט! דאַש דוא איר גוטע
אעלטן צוגעפיהרט האַסט, דיא פיר איין בעסטעס
זאָרגן, דיא ביים איר פאַטר (אוטר) שטעללע
פרטרעטן וואָללן · עס ווירד נור מויף איך אַנקאָמן,
אָב זיא מיהר מונטרנעהמן מויספיהרן ווערדן · מיך
וויל אַלזאָ דורך דעמוטה, בעשיידענהייט גניגזאַמ=
קייט, פלייס, אָרדנונג, שפאַרזאַמקייט מונד אַנדרע
טוגענדן, איך מיהרער ליבע ווירדיג צו מאַכן,
בשטרעבן · מיך וויל פרשטענדיג, גוט מונד
געמייננוטציג ווערדן · גאָטטעסליבע מונד גאָטטעס=
פורכט, זאָלל ניע מויז איינעם הערצן וייכן ;
אענטענליבע מונד וואָהלטוהן זאָלל איין הויפט בע=
שטרעבן זיין, דאַ מיך עס זעלבסט עאפפינדע, וויא
וואָהל עס טוהט, ווען אַנדרע אענשן מונזרער זיך
אַננעהאן · איין פאַטר (איינע אוטר) זאָלל איר
מונפרגעסליך זיין · מיך וויל דורך עפטרע בריפע

איהן (זיא) פאָן איינעם בעפֿינדן נאכריכֿט גערן,
אונד דורך איינע גוטע אויפֿפיהרונג טראָכטט פֿיר זיינען
(איהרען) פֿרלוסט צוקאָמען לאַסן · איך וויל שפאַר=
זאַם זיין, אום דורך דאַז ערוויבריגטע איהם (איהר)
מיט פֿילעם פֿרגניגן בייצושטעהן, אונד אויך אַללע
נור מעגליכֿע אַרט דאַז לעבן אַנגענעהם צו מאַכן ·
פֿאָן דיר אָ גאָטט ! ערוואַרטע איך הילפֿע דאַצו,
אמן ·

70) עבן דיזעס אינהאַלטס ·

דוא, הערר איבר לעבן אונד טאָד ! דוא
איטבילליגסט וואָהל ניכֿט דיא טהרענען, וועלכֿע
איבר דען פֿרלוסט איינעס ליבן, איינעס גוטן פֿאַטרס
(אוטר) אויז איינען אויגן שטרעאן · דוא האַסט
זעלבסט דען טריב, דער ליבע געגען עלטרן, אין דאַז
הערץ איהרער קינדר געפֿלאַנצט · דוא ווייסט אויך
וויא זעהר איך זיינעס (איהרעס) שוטצעס, לייטונג
אונד אונטערשטיצונג נאָך בעדירפֿטיג בין · וויא קענ=
טע איך נון, ווען איך דיעס בדענקע, זיינען (איהרן)
טאָד מיט גלייכֿגילטיגן אויגען אַנזעהן ! וויא קענ=
טעסט דוא, אַללבאַרמהערציגער ! איר איינע טהרע=
נען, דיא דער ליבע איינעס, איר אַללצו פֿריה ענט=
ריסענען פֿאַטערס (אוטר) פֿליסען, צור זינדע רעכֿ=
נען ! — ניין ! דוא ביזט אַללצוגיטיג, אום דיזע
געפֿיהללאָזיגקייט פֿאָן איר צו פֿאָדרן · אַבר דאַז

מיזט

מיזט דיין היילִיגער ווילֶע, דאַס מיך דיזע טהרענען אֶעטיגע ; דאַס מיך איבר איין לֶאַזָ, זאָ האַרט עס מויך מיזט, ניכֿט אוררע, מונד דיינע פֿאָרזעהונג, דיינע גרעכֿטיגקייט ניכֿט טאַדלע · — מיך וויס, דאַס דוּ ביים איינעם ווסאַיזענשטאַנדע, עבען זאָ וויזע אַלז גוטיגע אַבזיכֿטען האַסט, דיא מויך איין בעס־טעס אַבצווועקן · — גאָטט! לאַס עס ניכֿט צו, דאַס מיך דיינען היילִיגען אַבזיכֿטען צו ווידר האַנד־לֶע · מיך רופֿע איט דעם קעניגע דוד מויס : *)
פֿאַטר מונד אוטר האַבען איך פֿערלאַסען, מונד גאָטט ניאט איך מויף : ,, עס מיזט געוויס, דיינע געטליכֿע פֿאָרזעהונג ווירד מיבר איך וואַכֿן · דוּ ער־האַלטעסט דען וומורם, דאַז נידריגסטע מינזעקט, מונד ווירסט מויך איך ניכֿט פֿערלאַסען · דוּ דער דוּ פֿאָן יעהער העלֿפֿר מונד אַננעהאר דער וואַיזן וומרטט, ווירסט זיכֿר עס מויך איר זיין · דוּ ווירסט וואָהלטהעטיגע אענטשענפֿריינדע. ערוועקען, דיא ביים איר פֿאַטר (אוטר) שטעללע פֿרטרעטען, מונד איר דען פֿערלוסט איינעם מונפֿערגעסליכֿן פֿאַטערס (אוטר) ערטרעגליכֿר מאַכֿן ווערדן ·

אַבר מויך איינערזייטס זאָלל עס ניכֿט פֿעהלן, איך פֿיר דיזע וואָהלטהאַטען עמפֿפֿענגליך צו מאַכֿען

מיך

---

*) ד״ג, י״ד ·

איך וויל פאן נון אן איך בעשטרעבן , געגען אללע
מענשן פריינדליך , העלפליך מונד דינסט פערטיג צו
זיין ; מיך וויל יעדע געלעגענהייט זארגפעלטיג בע=
נוטצן , וואו מיך צו מיינעם גאטטעס פירכטיגען
מענשן מונד צו מיינעם ניטצליכען גלידע דער מענש=
ליכען געזעללשאפט איך בילדן קאן ׳ מיך וויל טעג=
ליך איינען זעליגען פאטער (איינע זעליגע מוטר) איר
פר געגענווערטיגן ; מונד ביים יעדעם איינען טהון
מונד לאסען איך פראגען : ווירדע מויך ער (זיא)
ווען ער (זיא) נאך לעבטע , דיזעס ביליגען ? —
מיך וויל טעגליך איך דיינעם שוטצע א גאטט ! עמ=
פפעהלן , מונד דורך מיינען פראממען וואנדל , דיי=
נער הולד איך ווירדיג מאכען , דאן זאלל איר —
אב גלייך פאטער (מוטר) לאז — ניכט באנגע זיין ,
דען דוא ביזט פיר איך ׳ האב מיך דיך צום פאטער ,
ווען זאללטע מיך פירכטען ? — וואז קאן מונטער
דיינער פעטערליכען פארזארגע איר פעהלן — ווען
עס אנדרס צו איינעם נוטצן מיזט — דאז מיך ניכט
איט קינדליכעם צו טרויען , פאן דיר איט צו פרזיכט ,
ערווארטן זאללטע ׳ געטראסטט ווערפע מיך א גאטט
דער גיטע ! א פאטער דער וואייזן , אללע זארגען ,
אללע בעשווערליכקייטען , דיא איין פאטער (מוטר)
לאזר שטאנד איר פרמורזאכען קענטע מויף דיך , איין
היאלישער פאטער ! נאך דעם מויזשפרוכע דיינעם
געזאלבטען : „ בעפיהל דעם עוויגען דיין געשיק ,
דער

דער ווירד דיך שאָן פערזאָרגען · (* וויא איין
זייגלינג אויף זיינר מוטר ברוסט זיך פערלעסט, זאָ
ווערפע איך אין דיינע פאַטר אַרמע מיך · דוא ווירסט
מיך ניכט זינקען לאַסען, דוא ווירסט דורך דיזעס
ערדנלעבן מיך לייטן, אונד אַם ענדע אין דאַס לאַנד
דער זעליגקייט מיך היניבר פיהרען, וואָ איך ביים
מיינעם פערקלערטן פאַטער (מוטר) אונצערטרענליך
זיין ווערדע, אמן ·

זק) געבעט איינער ברויט ·

דאַנק אונד לאָב זייא דיר אָ גאָטט! פיר אַללע
וואָהלטהאַטען, וועלכע דוא מיר ביז איצט ערצייגט
האַסט · ווען איך אויף דיא פערפלאָססענען יאַהרע צו-
ריק בליקע, זאָ פינדע איך אַללענטהאַלבן שפורן
דיינר ליבע אונד גיטע · עס וואַרן יאַהרע דער קינד-
הייט, דער יוגענד אונד דער פאָרבערייטונג צו איינר
ווייטרן בעשטימונג · דיא ערינערונג דערזעלבן
ווערדן מיר מיט דען אַנגענעהמסטן אונד פראָ-
העסטן עמפפינדונגן פיר מיך פערבונדן זיין — דאַ
נון אַבר דיזע יאַהרע פאָריבר זינד, זאָ ערעפנעט
זיך מיר איינע נייע, לענגערע לויפבאַהן · דיין ווילע
איינע

(* תהלים נ"ה, ד"ג ·

איינע פֿרהעלטניסע אונד איין אַלטר פֿאָדרן איך
צו איינר אַנדרן לעבענסאַרט אויף · דוא זעלבסט ,
איין גאָטט ; האַסט פֿרויע נאַטור אונד געבאָט איך
צור עהעליכן פֿערבינדונג בערופֿן · איינע וואַהל מוזט
דורך דיינע ווייזע שיקונג געטראָפֿן · נון ווירד פֿאָן
אונזרער ביידרזייטיגן דענקונגסאַרט , פֿאָן אונזרער
טוגענד , פֿאָן אונזערם בעטראַגן געגענאיינאַנדר
אַלז געגן דיא איבריגן מענשן , אונזרע הייליגע
רוהע אונד עהליכעס גליק אַבהאַנגן , דורך אונז
זעלבסט , ווערדן וויר געגענזייטיג אונזרע צופֿרידענ=
הייט אָדר אונצופֿרידענהייט , אונזר גליק אָדר אונ=
גליק גרינדן · נאָך מעהר הענגט עס פֿאָן דיר , דער
דוא דאַז שיקזאַל דער מענשן לייטעסט ! אַב , אָב
אונזר עהעסטאַנד איינע רייכהאַלטיגע קוועללע פֿאָן
פֿריידן זיין , אָדר אָב אויך הייפֿיגע ליידן אונד ווידר=
ווערטיגקייטן זיך דאַריין מענגן זאָללן · דאַס אָ גאָטט !
דיזר דאָפעלטן אויזזיכט איך ניע פֿרגעסן ·

גראָס אונד צאַהלרייך זינד אַללערדינגס דיא
פֿריידן דעס עהעסטאַנדעס אונד דעס הייליגן לע=
בענס · אונזרע געגענזייטיגע ליבע אונד צערטליכ=
קייט , אונזרע טהיילנעהמונג , אונזרע פֿעסטע ,
איניגע פֿריינדשאַפֿט , אונזרע צוזאַממענשטימונג
אין אַללען ווינשן אונד אַבזיכטן ; אונזרע וועכסל=
זייטיגע הילפֿעלייסטונג אונד אונטרשטיצונג , אונזרע
עהליכע טרייע אונד טוגענד , אונד , ווען עס דיין
ווילע זיין ווירד אונזרן עהעסטאַנד צו זעגנען , אויך
אונזרע

אונזרע קינדר אונד דיא גֶעאיינשאַפֿטליכֿע ערציהונג
דערזעלבן , דיס אַללעס איז אונז טעגליך שטאָף צו
נייען פֿערגניגן , צור היגלענגליכֿן צופֿרידענהייט
געבן ׃

אַבר אָפֿט ווירד אויך דיזר קֶעלך דער פֿריידן
איט ביטרקייט פֿראישט ׃ אַאנכֿעס צייגט זיך דעם
פֿערעהליכֿטן פֿאָן אַנדרן זייטן , אַלז אים שטאַנדע דער
פֿרלאָבונג ׃ דאַז גוטע דאַז וויר אים פֿערלאָבונגס=
שטאַנדע אַן דעם געגענטהיילע בעוואונדרן אונד
שעטצן , ווירד צור געוואָהנהייט ׃ עס צייגט זיך זאָ
אַאנכֿעס אואַנגענעהמע , וואַז דיא פֿרישע , דיא
פֿייעריגע ליבע איבערזעהן אָדר בעשעניגעט האַט ׃
פֿעהלער אונד לוינען געבן אָפֿט צו איספֿרגניגן אַנ=
לאַס ׃ אָפֿט איזט דאַז הויזוועזן אונד דעסן גוטר
פֿאָרטגאַנג , שטערונגן אונד צעריטטונגן אונטרוואַרפֿן ;
אָפֿט ערשיטערן אונערוואַרטעטע אונד אונפֿרשול=
דעטע בעגעבענהייטן , דען פֿלייס פֿילער יאַהרע
אונד דען וואָהלשטאַנד דער פֿאַמיליע ׃ וועלך שווע=
רעס , איהעפֿאָללעס , אָפֿט אונאַנגענעהאעס געשעפֿט
איזט דיא ערציהונג דער קינדר ! וועלכֿן גראַם ,
וועלכֿן קואר , וועלכֿע פֿורכֿט קענען זיא איהרן עלטרן
פֿראורזאַכֿן , ווען זיא דיא האָפֿנונג דערזעלבן טייטען ,
אונד אַנדרע וועגע איינשלאַגן , אַלז וואָרויף דיזע זיא
פֿיהרן ׃ וואַהרליך ! עס איזט איר ניכֿט אונבעקאַנד
וויא אַבוועכסעלנד דאַז גליק אונד דיא פֿריידן דעס
עהליגען לעבענס זינד , זאָ וועניג אַלז דיא אָפֿפֿר
איר

איר אונבעקאַנטע זינד, וועלכע איך דיזעם איינעם אַנצוטרעטענדן שטאַנדע, ברינגן אוז · איך ווייס עס, איך אוס פֿילען ליבלינגסנייגונגן ענטזאַגן, איך אוס פֿאָן פֿילען פֿערגניגונגן אונד געוואָהנהייטן איך לאָסרייסן, ווען איך דיא צופֿרידענהייט פֿינדן וויל, דיא איך זוכע.

ריסטע איך, אָ גאָטט! מיט ווייזהייט אונד שטאַנדהאַפֿטיגקייט אויז, דאַס איך דאַז אונאַנגע=נעהמע אין איינעם קינפֿטיגן שטאַנדע געדולדיג ערטראַגע, אונד איינע פֿפֿליכטן, דיא איך איבער=נעהמע, אָהנע דער איינדעסטן פֿערלעטצונג ערפֿילע, אונד דאַס דאַז אַנגענעהמע אַן דעמזעלבן איך ניכט צום מיבראוכע, צום שטאָלצע אונד צור נאַכלעסיג=קייט פֿערלייטע, וואָדורך איך איינע פֿפֿליכטן פֿערגעסן קענטע· מיך איבערגעבע איך, גאָטט! דיינר גיטע אונד ווייזהייט, אין דער צופֿערזיכט, דאַס דיזע האָפֿנונג צו דיר איך ניכט טייטן ווירד, אין עוויג=קייט, אמן·

72) אַם פֿראעהלונגטאַגע·

גאָטט! דער דוא לעבן אונד עמפּפֿינדזאַמקייט איינעם הערצן געגעבן; דער דוא דען קיים דער ליבע דאַהין געפֿפֿלאַנצט האַסט; דיזעס הערץ שטעהט

דיר

דיר אָפען · דיר היילִיגעט עס זיינע עמפפינדונגען ,
דיר בעזאָנדרס זיינע הייליגע רעגונגען · זינד זיא ריין
אונד ווערטה , דיר אַלז אָפּפער דאַרצובריגגען , זאָ נים
זיא גנעדיג אויף אונד פערלייהע דער אָפּפערנדן דיינען
געטליכן זעגן : זינד זיא היגגעגן ניכט לויטר גענוג ,
זאָ ערלייכטע איך , דאַס איך ניכטס דענקע אונד
טוהע , וואַז דיינעם הייליגן ווילן צו ווידר ווערע ·

אָ וויא פּאַקט דיזעס שוואַכע הערץ , וויא זעהר
שוועבט עס צווישן פורכט אונד האָפנונג , בייא דעם
וויכטיגסטן שריטטע , דען איך הייטע טוהן ווערדע !
איין שריטט , דער דאַז שיקזאַל איינעס גאַנצן לעבענס
ענטשיידעט · איין שריטט , דער איך צור זעליגקייט
דעס היממעלס אויף ערדן לייטן , אָדער אין דען
טיפסטן אַבגרונד דעס אונגליקס שטירצן קאַן · פאַטר
דיר אָ גאָטט ! ליגע איך אויף איינען קניען , צו
דיר , איין פאַטר ! רופע איך אויס דעם גרונדע
איינר זעעלע אויף : שטעהע איר בייא , זייא איר
טרעז , שירם אונד לייטר אויף אַללען איינען וועגן ·
זעגנע דיזעס באַנד , וועלכעס הייטע איך איט דעם
געליבטן איינעס הערצענס אויף עוויג קניפּפט , איט
דיינעם געטליכן ביישטאַנד · לאַס עס זאָ גליקליך
זיין , אַלז נאַך דיינר ווייזהייט עס זיין זאָלל · דען ,
נור דער , דען דוא זעגנעסט , דער איזט געזעגנעט ·
לאַס איך דיא זעליגקייט דיזעס איינעס נייען שטאַנדס
אין דען איך איטצט צו טרעטן אים בעגריפע בין ,

אין

אין פֿאָללעם מאַטע עמפפֿינדן, אונד פֿערלייהע מיר
אויך קראַפֿט אונד מוטה, דיא בשווערדן דיא ער אונ־
אויסווייכליך מיט זיך פֿיהרט, געלאַססן צו ערטראַגן·

איך ליבע מיינע ערוועהלטן· דען דוא אָ גאָטט!
האַסט דען קיים דיזער ליבע אין מיין הערץ געלעגט·
איך פֿערשפּרעכע אין דיינר אַללגעגענוואַרט, איהם
עוויגע ליבע אונד אונפֿערברעכליכע טרייע· אַבר
דאַצו בעדאַרף איך שוואַכעס מעדכן, קראַפֿט פֿאָן
דיר· זענדע זיא, אַללמעכטיגער! דיזע קראַפֿט,
אונד זייא שטיטצע דער וויבליכן שוועכע, דאַמיט
איך ניכט אונצופֿרידענהייט דאַהין, ברינגע, וואָ
נור אונגשטערטר פֿרידע; ניכט צווייטראַכט, וואָ
נור איבראיינשטימונג הערשן זאָלל·

אים אונבעגרענצטען פֿערטרויען אויף דיך,
אַללגיטיגער פֿאַטער! מיט דעם פֿייערליכסטן שוואור,
דער טוגענד אונאויפֿהערליך טרייא צו בלייבן, זעהע
איך דעם אויגענבליקע ענטגעגן, דער מיך מיט
דעם פֿראייניגן ווירד, פֿאָן דעם מיין הערץ מיר זאַגט,
דאַס ער דעריעניגע זייא, אַן דעסן זייטע איך דיא
זיסיגקייט מיינר דיר געפֿעלליגן ליבע עמפפֿינדן, אונד
אין גמיינשאַפֿט מיט איהם, נאַך דיינעם ווילן,
דעם לעבענס פֿראָה זיין, אונד דען הערצליכן דאַנק
דאַפֿיר, דיר טעגליך דורך וואָרט אונד טהאַט צאָללן

ווערדע: עס זייא דיין ווילּע, איין גאָטט מוכר איין
פֿאָטער! אמן: